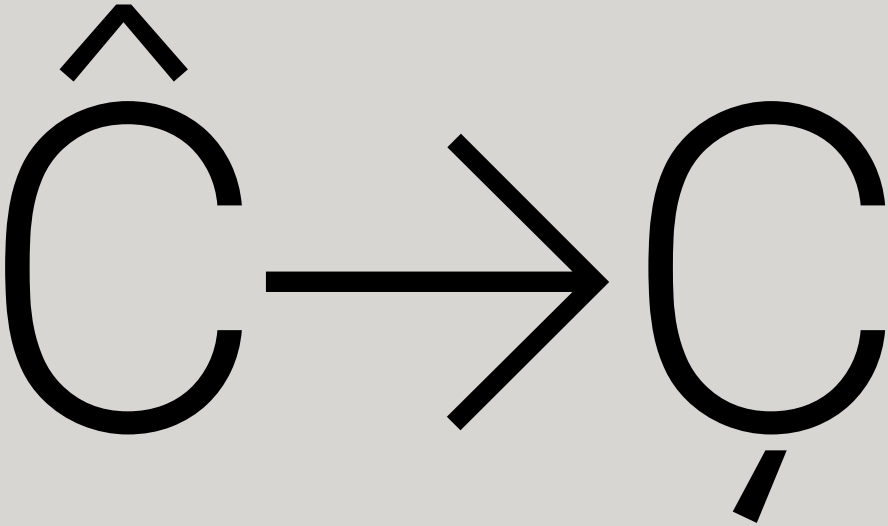

Diccionari Essencial Esperanto-Català

Hèctor Alòs i Font
Jordi Carbonell i Pinyol

ESPERANTO*
CAT

*Associació Catalana d'Esperanto/Kataluna Esperanto-Asocio

DICCIONARI ESSENCIAL ESPERANTO-CATALÀ

1a edició – 1a eldono: abril de 1997 – abril 1997

2a edició revisada – 2a reviziita eldono: setembre de 1997 – septembro 1997

3a edició en ebook – 3a eldono en e-libro: abril de 2003 – abril 2003

Apartat 290
08290 SABADELL
(Vallès Occidental)

© **Hèctor Alòs i Font, Jordi Carbonell i Pinyol**

Disseny: Ferriol Macip i Bonet

Imprès a:

Ferran Marín i Ramos, editor
C/ Vidal i Barraquer, nº 5
43120 – CONSTANTÍ (Tarragona)
www.o-limaco.com // limaco@fmarin.com

D.L. T-631-2003 / Leğa Depono T-631-2003

Imprès a Catalunya – Presita en Katalunio – Printed in Catalonia

NOTA DE L'EDITOR

Aquest llibre electrònic està concebut per a ser utilitzat de dues maneres: bé com el document digital que és (per a la qual cosa és imprescindible tenir instal·lat l'Acrobat Reader i saber-lo fer anar), bé per a ser imprès mitjançant aquest mateix programa.

Heu de saber que el format triat per a la impressió en paper és l'A5. Abans de donar l'ordre d'imprimir al programa, cal que li indiqueu el tipus de paper, això cal fer-ho des del menú **ARCHIVO|CONFIGURAR PÁGINA|TAMAÑO DE PÁGINA** i triar **TAMAÑO A5**.

Consells de cara a la impressió i conservació del llibre:

- Imprimiu el document a doble cara
- Enquaderneu-lo amb espiral
- Demaneu que us igualin el tall exterior

PRESENTACIÓ

Aquesta obra intenta omplir un buit en els diccionaris bilingües del català i de l'esperanto. De fet, i malgrat aparicions esporàdiques de llistats i petits manuals, només els vocabularis de Pujulà i Vallès (1906) i de Jaume Grau i Cases (aquest dins el *Curs Complet de la Llengua Internacional*, 1934) poden arribar a considerar-se diccionaris.

Abast

Aquest *Diccionari Essencial* no vol ser, però, tan perdurable com els seus predecessors. Per a nosaltres, com a autors, es tracta només de la carcassa d'una obra de més envergadura que hauria d'editar-se en el termini de quatre o cinc anys. És per això que l'usuari podrà constatar que la profunditat en el tractament de les accepcions no és l'esperable en un diccionari bàsic, sinó que ja és en gran mesura el de l'edició definitiva. Cal tenir present, doncs, que aquesta obra és, sobretot, una edició de treball polida perquè pugui posar-se a l'abast de col·laboradors i de persones interessades. Com a document de treball, està subjecte a canvis importants en l'edició definitiva, especialment en diferents aspectes de la presentació, la multiplicació d'exemples i de frases fetes, l'addició de més paraules derivades a partir de les arrels actuals i la inclusió d'alguns milers d'entrades noves. L'any vinent seguirà a aquest *Diccionari Essencial Esperanto-Català* la direcció català-esperanto, que també ha de ser el nucli de l'edició "completa".

Fonts Bàsiques

En la redacció d'aquest *Diccionari Essencial* hem tingut com a referència —en la part en esperanto— el *Plena Ilustrita Vortaro kun Suplemento* de Gaston Waringhien et al. (Sennacieca Asocio Tutmonda, 5a ed., 1985) [PIVS]. Convé citar també el *Esperanta Bildvortaro* de Rüdiger Eichholz (2a ed., 1989), el *Grand Dictionnaire Espéranto-Français* de G. Waringhien (1976), el *Grand Dictionnaire Français-Espéranto* de J. Le Puil i J. P. Danvy (1992), el *Esperanto-English Dictionary* de M. C. Butler (1967), el *Vocabolario Esperanto-Italiano* de U. Broccatelli (1984) i l'admirable *Vocabolario Italiano-Esperanto* de Carlo Minnaja (1996).

En la part catalana, la font principal ha estat el *Diccionari de la Llengua Catalana* (Enciclopèdia Catalana, 3a ed., 1993) [DLLC]. Cal esmentar també el *Diccionari de la Llengua Catalana* (Institut d'Estudis Catalans, 1995), el *Diccionari Visual Duden* (Enciclopèdia Catalana, 1994), el *Diccionari Castellà-Català* (Enciclopèdia Catalana, 1985), el *Diccionari Català-Castellà* (Enciclopèdia Catalana, 1987), el *Diccionari Català-Valencià-Balear* de A. M. Alcover i F. B. Moll (Palma de Mallorca, 1968) i la *Gran Enciclopèdia Catalana*.

Entrades

La idea inicial que tenia l'Associació Catalana d'Esperanto, mentre esperava el *Diccionari Esperanto-Català Català-Esperanto* (l'edició "completa" i bidireccional d'aquest *Diccionari Essencial Esperanto-Català*), era reeditar el vocabulari clàssic de Grau i Cases enriquit amb la direcció català-esperanto, generada automàticament per ordinador. Ràpidament, però, vam donar-nos que els automatismes en llengua no són gens de fiar i, en no tenir la intenció l'Associació de fer, com fins ara, una simple reedició del Grau Cases, vam considerar convenient de fer-li una revisió a consciència, atès que en 60 anys tant el català com l'esperanto han evolucionat, la manera de fer i presentar els diccionaris ha canviat considerablement i la societat i la tècnica han sofert transformacions evidents.

El resultat és l'obra present, que conté més de 10.000 entrades repartides entre 5.500 "arrels" o paraules principals i 4.500 derivades. La majoria de les arrels han estat triades sobre la base de diccionaris de butxaca de nou llengües diferents. Hem bandejat paraules molt infreqüents o antiquades del Grau Casas, encara que n'hem mantingut algunes amb equivalències inexactes, convenientment corregides. En canvi, hem afegit alguns mots poc usuals que havien estat traduïts incorrectament en el diccionari Paluzié (Sopena, 1975), el de més ús entre els esperantistes catalans. Som ben conscients, però, que aquesta obra contindrà també errors i agraiem a tothom que ens faci arribar qualsevol millora. Cal fer constar que, atesa la natura dels esperantistes, el diccionari s'ha ampliat amb nombrosos gentilicis i noms geogràfics, així com amb diferents termes propis de l'esperantisme català.

Cal remarcar també que algunes entrades especialment tècniques, totalment fora de lloc en un diccionari bàsic com aquest, han hagut de ser afegides en estar referenciades en d'altres i en considerar-se primordial el tractament aprofundit de les accepcions. Estem segurs que aquestes rareses quedaran diluïdes en la propera edició ampliada.

Gairebé totes les entrades d'aquesta obra són recollides en el PIVS, l'obra que, a la pràctica, fixa la norma en esperanto. Hem cregut convenient, però, afegir alguns mots actuals que no van ser recollits en aquesta obra (p.ex. **ajdoso** o **fakso**), així com diferents termes geogràfics catalans o relacionats amb els Països Catalans. Tots aquests neologismes són assenyalats amb *.

L'Acadèmia de l'Esperanto, entitat que dicta oficialment la norma, ha definit amb posterioritat a l'edició del *Suplemento* del PIV (l'última addició de mots en el diccionari) una sèrie de termes, especialment geogràfics, alguns dels quals són discutits dins la comunitat esperantista. L'obra present ha adoptat, en cas de dubte, l'ús que fan actualment les publicacions de més ressò entre els esperantistes.

Pel que fa a l'elecció dels mots derivats, convé assenyalar que hem triat preferentment:

- derivats apareguts en el PIVS
- derivats que poden resultar difícils per a un català o que tenen equivalències notablement diferents de la forma inicial
- en les arrels substantives, almenys un derivat verbal per tal de mostrar-ne la transitivitat o intransitivitat

- derivats en **-um, mal- i ne-**
- derivats en **-arbo, -ujo** de termes botànics
- derivats en **-ano** de països
- derivats en **-io, -ujo** de pobles
- derivats en **-ino** de termes familiars
- derivats en **-ino, -ido** de noms d'animals amb un apel·latiu específic en català.

Morfologia de les entrades

Com es sabut, en esperanto, en principi, els adjectius en singular acaben en *a*, els adverbis, en *e*, els verbs en infinitiu, en *i*, els substantius en singular, en *o*, els adjectius en plural, en *aj*, i els substantius en plural, en *oj*. Això fa que sigui redundant, en la majoria dels casos, d'annotar la morfologia de les entrades. Tot i això en aquells mots de morfologia incerta o irregular —especialment preposicions, conjuncions, pronoms i alguns adverbis—, aquesta s'ha mostrat en cursiva immediatament darrere l'entrada:

nun *adv* ara.

ok *adj* vuit.

Igualment, hem assenyalat les formes descrites tradicionalment a les gramàtiques de l'esperanto com a afíxos o terminacions. Tant els uns com les altres figuren com a entrades del diccionari.

En els verbs es mostra sempre si se'n fa un ús transitiu o intransitiu. En el cas dels derivats en *igi* o *îgi*, això s'ha considerat innecessari en ser ben conegut que tots els derivats en *igi* són transitius, contràriament als derivats en *îgi*.

Arrels i terminacions

No s'assenyala, com fan altres diccionaris, el final de l'arrel i l'inici de la terminació, en considerar-ho innecessari. **abato** és **abat/o** en ser *o* la terminació del substantiu. En canvi, **baldaŭ** és una sola arrel sense morfema de terminació en no ser *ŭ* cap terminació regular i en haver, a més, una indicació *adv* que subratlla que ens trobem davant d'un cas atípic:

baldaŭ *adv* aviat, prompte.

aj! té la indicació *interj* que ens fa entendre que és una arrel i no pas un adjectiu en plural, i de *té prep* al costat, cosa que permet entendre que és una arrel i no pas una forma adverbial:

aj! *interj* ai!

de *prep* de.

Existeixen, però, alguns casos especials que cal tenir en compte, com tre:

tre *adv* molt | força.

tre és un mot acabat en *e* i per tant un adverbí. La indicació *adv*, però, no és aquí redundant, sinó que indica que es tracta d'un cas particular on *tre* és una arrel *i*, per tant, els seus derivats es formen sobre *tre* en comptes de sobre **tr*.

Finalment, convé aclarir que, en ser **Irlando**, **Islando**, etc. entrades, cal entendre que no es tracta de mots composts de les arrels **irl*, **isl* i *land* i la terminació *o* sinó de les arrels *irland*, *island*, etc. i la marca de substantiu:

Irlando GEOG Irlanda.

Islando GEOG Islàndia.

Mots derivats

Segons tradició dels diccionaris d'esperanto, hem assenyalat sempre amb el signe ~ tota referència a l'arrel (i no pas al mot) de l'entrada dins de l'article. Així:

afiŝo PUBL/ART/GRÀF cartell.

- ~i *tr* anunciar (per mitjà d'un cartell), afixar: *malpermesite ~i*, prohibit d'afixar cartells.

pluraj diversos, alguns, diferents, uns quants, un cert nombre de.

- *pref* més d'un, multi-: *~lingva*, multilingüe (de diverses llengües).
- ~ismo FILOS SOCIOL/POLÍT pluralisme.

s'han de llegir:

afiŝo PUBL/ART/GRÀF cartell.

- **afiŝi** *tr* anunciar (per mitjà d'un cartell), afixar: *malpermesite afiŝi*, prohibit d'afixar cartells.

pluraj diversos, alguns, diferents, uns quants, un cert nombre de.

- *pref* més d'un, multi-: *plurlingva*, multilingüe (de diverses llengües).
- **plurismo** FILOS SOCIOL/POLÍT pluralisme.

També indiquem els casos de mots derivats que s'escriuen amb majúscula inicial si l'entrada és amb minúscula, o amb minúscula si l'entrada és en majúscula:

sloveno eslovè.

- **S~io**, **S~ujo** GEOG Eslovènia.

Tunizo GEOG Tunis.

- **t~ano** tunisenc.
- **~io** GEOG Tunísia.
- **t~iano** tunisià.

Actualment, la norma ortogràfica de les majúscules i minúscules es torna a discutir entre els estudiosos de l'esperanto i per això convé remarcar que aquest diccionari és una mica innovador pel que fa a les seves opcions en adoptar una minúscula inicial per als gentilicis, els noms dels mesos, etc.

Ordenació

L'ordre dels mots en els diccionaris d'esperanto es basa en les arrels, és a dir, es fa sense tenir en compte les terminacions. Així hom trobarà *administri* davant *administracio* o *admiri* abans de *admiralo*.

En la seqüència de mots derivats, primer es llisten les locucions que contenen l'entrada sense cap canvi; a continuació els mots amb una terminació diferent; seguidament i alfabèticament, els derivats sense prefixos; i, finalment, els que en contenen. En tots els casos l'ordre alfabètic no té en compte les terminacions:

dek *adj* deu (10).

- ~ **du** *adj* dotze.
- ~**a** desè.
- ~**o** desena.
- ~**uma**¹, ~**aria** decimal (en base deu).
- ~**umi**² *tr* MILIT delmar (matar-ne un de cada deu).
- **du**~ *adj* vint.

En alguns casos, s'han afegit dues entrades sinònimes en un sol article. Convé esmentar que l'ordenació indica preferència, especialment si contravé l'ordre alfabètic, en el cas d'arrels, o, en els derivats, els criteris d'ordenació esmentats:

Magribo^{*}, **Magrebo** GEOG Magrib, Màgrib.

- **m~ano** magribí.

plekti *tr* trenar, teixir *pf*.

- **har~aĵo**, ~**aĵo** trena, *reg* trunyella.

La terminació del mot que encapçala cada article és la que apareix en en mateix lloc en el PIVS (és a dir: **plekti** en comptes de **plekto**, **plekta** o **plekte**).

En alguns casos hi ha mots homònims (per la seva arrel) que per conveniència s'han posat en articles diferents. Tots ells s'assenyalen amb un nombre volat rere l'entrada. Algun cop també ho hem fet així en algunes derivacions:

i¹ *subst* i (nom de lletra) [pronun. /i/].

-**i**² *term* infinitiu: *manĝ~*, menjar; *martel~*, martellejar; *sufiĉ~*, ésser suficient; *ĉirkaŭ~*, envoltar.

-**i**³ *suf* país: *Katalun~o*, Catalunya; *patr~o*, pàtria || ciència: *filozof~o*, filosofia; *mikrobiolog~o*, microbiologia || mètode: *mikroskop~o*, microscòpia.

io⁴ *pron* alguna cosa, quelcom || [en frases condicionals o interrogatives] res, cap cosa.

- ~**o aĵn** *pron* qualsevol cosa.
- ~**a** alguna, alguna mena de || [en frases condicionals o interrogatives] cap, cap mena de.

- **~a ajn** *loc adj* qualsevol, de qualsevol mena | no selecte, de poc valor, de poca importància, de poca categoria.

Accepcions i subaccepcions

Les accepcions d'aquest *Diccionari Essencial* s'han fixat sobre la base del PIVS, de manera que totes les aparegudes en aquest, fins i tot les més tècniques o arcaiques, es troben, en principi, reflectides aquí. Sovint, però, per a més comoditat d'ús, hem fos diferents accepcions en una de sola, tal com acostumen a fer els diccionaris bilingües. En alguns casos, en canvi, hem afegit sentits, especialment tècnics i figurats. Les accepcions es presenten de dues maneres distintes: amb el símbol || o bé amb diferents indicacions de tema. Així:

banko ECON MED banc || ECON JOCS banca.

kvadrato GEOM ARIT quadrat || MIL/TÀCT quadre.

equivalen a:

banko ECON banc || MED banc || ECON banca || JOCS banca.

kvadrato GEOM quadrat || ARIT quadrat || MIL/TÀCT quadre.

Les subaccepcions s'assenyalen amb el símbol |. Generalment l'hem utilitzat per a destacar que hi ha diferències entre les equivalències catalanes, encara que totes corresponen a la mateixa accepció del PIVS. Hem procurat, però, no abusar d'aquestes indicacions, especialment en el cas dels adjectius.

Molts termes botànics i zoològics presenten una dificultat en abastar, tot sovint, en esperanto totes les espècies d'un gènere, mentre que en català els termes comuns generalment individualitzen una espècie. En aquests casos es llisten com a equivalents les espècies del gènere que apareixen en el DLLC, separades com a subaccepcions, situant la principal en primer lloc:

laro ORNIT gavina | gavià | gavinot.

En aquells mots o accepcions que tenen sinònims que es consideren preferibles, els remetem a aquests amb v:

heliko ZOOL caragol, cargol || ANAT (=kokleo) car(a)gol, còclea || v *helikso*.

Indicacions de tema

Davant moltes accepcions poden trobar-se indicacions de tema (BOT, ECON, MAT, ZOOL, etc), que tenen una funció doble: d'una banda ajuden l'usuari a orientar-se en l'abast de l'entrada, i de l'altra permeten delimitar el sentit de l'equivalència quan aquesta és polisèmica:

diafragmo ANAT MED FOTOG TECNOL diafragma.

mufo INDUM manigueta || LUM camisa, camiseta || TECNOL manigueta, manigueta.

Com a indicadors hem seguit, amb petites adaptacions, els del DLLC.

En alguns mots aquests indicadors no s'han repetit en les diferents accepcions en considerar-ho repetitiu i innecessari:

tritiko BOT/AGR blat (planta) || blat (gra).

Hem procedit igualment en els mots derivats respecte a les indicacions de l'arrel:

pomo BOT/AGR poma.

- **~arbo** pomera, pomer.
- **ter~o** patatera, trumfera, *reg* creïllera || patata, trumfa, *reg* creïlla.

En algunes paraules polisèmiques hem preferit denotar amb *ts* que l'entrada cobreix tots els significats de l'equivalència catalana:

flugilo ala *ts* || batent (de porta).

A vegades hem assenyalat amb exc. les excepcions a *ts*:

esenco essència (*ts* exc. 'gasolina').

mondo món (*ts* exc. HERÀLD) || RELIG segle.

Sinonímia

Amb un afany didàctic, l'obra present s'ha completat amb l'anotació de sinònims, sense que pretenguem de cap manera que sigui exhaustiva. Cal diferenciar, però, dos usos diferents. Un de primer dóna equivalents més precisos en el cas d'accepcions o subaccepcions:

rapido velocitat || AUT (=~*umo*) marxa || GEOMORF (=~*fluo*) ràpid || FERROC (=~*a trajno*) [tren] ràpid.

trinkejo (=kafejo) cafè | (=star~ejo) bar | (=lakto~ejo) granja || abeurador, bevedor (per al bestiar).

En canvi, en alguns mots monosèmics, hem assenyalat sinònims si hi ha formes més freqüents o preferibles, o per tal d'evidenciar falsos amics:

turpa (=malbela) lleig.

Equivalències

Per a cada accepció la presentació de l'equivalència catalana es pot dividir en quatre parts.

La primera, i opcional, especifica l'abast de l'accepció mitjançant una indicació de tema o una explicació entre claudàtors:

tut *pref* [davant d'arrel substantiva] tot: ~*kore*, de tot cor; ~*monda*, mundial (de tot el món), universal || [davant d'arrel verbal] acabament total: ~*legi*, llegir del tot, fins el final.

A continuació llistem les equivalències catalanes, separades per comes. Rere cada equivalència, entre parèntesis, en precisem el significat. Les equivalències poden contenir mots entre claudàtors que signifiquen que són opcionals:

Usono GEOG [els] Estats Units [d'Amèrica].

Seguidament, darrere dos punts, poden seguir exemples, separats per punt i coma. Finalment, algun cop hem afegit entre claudàtors remarques que hom ha considerat útils.

Morfologia catalana

Les indicacions morfològiques en català només pretenen d'aclarir dubtes possibles. Així, les de gènere dels substantius apareixen allà on l'equivalència catalana pot ser masculina o femenina i el sentit del mot canvia en cada cas. En aquests casos *m* o *f* especifiquen quina accepció és equivalent a la de l'entrada:

dormi *intr* dormir.

- ~**o** son *m*.
- ~**emo** son *f*.

El gènere també s'assenyala en casos on sovint s'usa incorrectament en la nostra llengua.

En els verbs, les indicacions *tr* i *intr* també són emprades allà on l'ús no correspon al de l'entrada i s'ha cregut oportú de remarcar-ho, o bé quan el verb català accepta els dos usos mentre que el verb en esperanto només n'utilitza un:

komenci *tr* començar *tr*.

- ~**iĝi** començar *intr* (tenir començament).

Cal subratllar que aquest detall és important i que és la causa d'errors nombrosos entre els esperantistes.

* * * * *

Agraïments

Agraïm a en Llibert Puig i a en Santi Mercadé pel seu treball sobre el vocabulari de Grau i Cases, i especialment al primer, el seu interès i esperonament perquè l'obra present arribés a bon terme. Volem agrair també els senyors J. Lluís Sanxis i Jordi Pedrós, que tan amablement ens han ajudat a destriar amb la seva anàlisi crítica els mots dialectals rellevants del català meridional i nord-occidental respectivament. I l'Obra Cultural de l'Alguer i el Sr. Carles Sechi —síndic (alcalde) de l'Alguer—, l'Obra Cultural Balear i el Sr. Bartomeu Fiol, que en fou president, el Centre Cultural dels Pirineus Orientals per a l'Esperanto i el Sr. Renat Llech-Walter, i l'Acció Cultural del País Valencià —per mitjà de J. L. Sanxis—, perquè han contribuït a la millora de la nostra obra trametent-nos llistats o diccionaris, com ara el *Vocabulari Mallorquí-Castellà* de F. de B. Moll (Ciutat de Mallorca, 1990), el *Vocabulari Rossellonès* de Carles Grandó (Sant Esteve, 1987) i el *Diccionari General* de Francesc Ferrer Pastor (València, 1985). Volem finalment agrair de tot cor els nostres familiars i amics per les moltes petites qüestions que els hem plantejat i que han tingut a bé de respondre o d'escoltar amb paciència.

ELS AUTORS

XXVIII Congrés Català d'Esperanto,
Figueres, 1 de maig de 1997

ABREVIATURES UTILITZADES EN EL DICCIONARI

abs	<i>usat absolutament</i>	BOT	<i>botànica</i>
ac.	<i>acció</i>	BUD	<i>budisme</i>
acròn	<i>acrònim</i>	CALÇ	<i>calçat, indústria del calçat</i>
act.	<i>actualment</i>	CALEF	<i>calefacció</i>
ACÚS	<i>acústica</i>	CARTOG	<i>cartografia</i>
adj	<i>adjectiu, adjectival</i>	cast	<i>castellà, castellanisme</i>
ADOB	<i>adoberia</i>	CATOL	<i>catolicisme</i>
adv	<i>adverbi, adverbial</i>	CERÀM	<i>ceràmica</i>
AERON	<i>aeronàutica</i>	CIBERN	<i>cibernètica</i>
AGR	<i>agricultura</i>	CIN	<i>cinematografia</i>
al	<i>alemany</i>	CINEG	<i>cinegètica</i>
alg.	<i>algun, alguna</i>	CIR	<i>cirurgia</i>
ALIM	<i>alimentació</i>	CIT	<i>citologia</i>
ANAT	<i>anatomia</i>	CODIC	<i>codicologia</i>
ANAT VEG	<i>anatomia vegetal</i>	COM	<i>comerç</i>
angl	<i>anglès, anglicisme</i>	COMPT	<i>comptabilitat</i>
ANTROP	<i>antropologia</i>	CONF	<i>confecció</i>
ANTROP FÍS	<i>antropologia física</i>	conj	<i>conjunció, conjuntiva</i>
APIC	<i>apicultura</i>	CONSTR	<i>construcció</i>
aprox.	<i>aproximat, aproximadament</i>	CONSTR NAV	<i>construcció naval</i>
arc	<i>arcaic, arcaisme</i>	cop	<i>copulatiu</i>
ARM	<i>armament</i>	CORR	<i>correus</i>
ARQUEOL	<i>arqueologia</i>	COSM	<i>cosmètica</i>
ARQUIT	<i>arquitectura</i>	COSMON	<i>cosmonàutica</i>
ART	<i>art</i>	CRISTAL·L	<i>crystal·lografia</i>
art	<i>article</i>	CRÍT TEXT	<i>crítica textual</i>
ASSEG	<i>assegurances</i>	CRON	<i>cronologia</i>
ASTR	<i>astronomia</i>	DANSA	<i>dansa</i>
ASTROL	<i>astrologia</i>	DEC	<i>decoració</i>
ATLET	<i>atletisme</i>	DESTIL·L	<i>indústries de la destil·lació, begudes destil·lades</i>
AUT	<i>automòbil, automobilisme</i>	DIAG	<i>diagnosi</i>
AUTOM	<i>automàtica, automació</i>	DIB	<i>dibuix</i>
aux	<i>auxiliar</i>	DIET	<i>dietètica</i>
BALLET	<i>ballet</i>	DIPL	<i>diplomàtica</i>
BIBL	<i>bíblia</i>	DR	<i>dret</i>
BIBLIOG	<i>bibliografia</i>	DR ADM	<i>dret administratiu</i>
BIBLIOT	<i>biblioteconomia</i>	DR CAN	<i>dret canònic</i>
BIOGEOG	<i>biogeografia</i>	DR CIV	<i>dret civil</i>
BIOL	<i>biologia</i>	DR CONST	<i>dret constitucional</i>
BIOQ	<i>bioquímica</i>		

DR FISC	<i>dret fiscal</i>	fig	<i>figurat, en sentit figurat</i>
DR INTERN	<i>dret internacional</i>	FILOL	<i>filologia</i>
DR MAR	<i>dret marítim</i>	FILOS	<i>filosofia</i>
DR MERC	<i>dret mercantil</i>	FIS	<i>física</i>
DR MIL	<i>dret militar</i>	FIS ATÒM	<i>física atòmica</i>
DR PEN	<i>dret penal</i>	FISIOL	<i>fisiologia</i>
DR PROC	<i>dret processal</i>	FITOPAT	<i>fitopatologia</i>
DR TREB	<i>dret del treball</i>	flex	<i>flexional</i>
ECOL	<i>ecologia</i>	FOLK	<i>folklore, folklòric</i>
ECON	<i>economia</i>	FON	<i>fonètica, fonologia</i>
ef.	<i>efecte</i>	FOTOG	<i>fotografia</i>
ELECT	<i>electricitat</i>	fr	<i>francès, gal·licisme</i>
ELECTROAC	<i>electroacústica</i>	FUST	<i>fusteria</i>
ELECTROD	<i>electrodomèstics</i>	GASTR	<i>gastronomia</i>
ELECTRÒN	<i>electrònica</i>	GEN	<i>genètica</i>
ELECTROT	<i>electrotècnia</i>	gen.	<i>generalment</i>
EMBAL	<i>embalatge</i>	GEOBOT	<i>geobotànica</i>
EMBRIOL	<i>embriologia</i>	GEOD	<i>geodèsia</i>
ENG	<i>enginyeria</i>	GEOF	<i>geofísica</i>
ENG CIV	<i>enginyeria civil</i>	GEOG	<i>geografia</i>
ENG HID	<i>enginyeria hidràulica</i>	GEOG POLÍT	<i>geografia política</i>
ENG QUÍM	<i>enginyeria química</i>	GEOL	<i>geologia</i>
ENOL	<i>enologia</i>	GEOM	<i>geometria</i>
ENSENY	<i>ensenyament</i>	gr	<i>grec</i>
ENTOM	<i>entomologia</i>	GRÀF	<i>arts gràfiques</i>
ESCACS	<i>escacs, escaquer</i>	GRAM	<i>gramàtica</i>
ESCOLT	<i>escoltisme</i>	hab.	<i>habitant</i>
ESCR	<i>escriptura</i>	HERÀLD	<i>heràldica</i>
ESCULT	<i>escultura</i>	HIDR	<i>hidràulica</i>
ESOT	<i>esoterisme</i>	HIDROD	<i>hidrodinàmica</i>
esp.	<i>especialment</i>	HIDROG	<i>hidrografia</i>
ESPECT	<i>espectacles</i>	HIG	<i>higiene</i>
ESPER	<i>esperanto, esperantisme</i>	HIND	<i>hinduisme</i>
ESPORT	<i>esport</i>	HIST	<i>història</i>
ESTAD	<i>estadística</i>	HIST MIL	<i>història militar</i>
ESTRATIG	<i>estratigrafia</i>	HIST REL	<i>història de les religions</i>
ETNOG	<i>etnografia</i>	HISTOL	<i>histologia</i>
ETNOL	<i>etnologia</i>	HORT	<i>horticultura</i>
EVOL	<i>evolució, evolucionisme</i>	ICT	<i>ictiologia</i>
exc.	<i>excepte</i>	impers	<i>impersonal</i>
EXPL	<i>explosius</i>	INDUM	<i>indumentària</i>
f	<i>substantiu femení</i>	INDÚST	<i>indústria</i>
FERRET	<i>ferreteria</i>	INFORM	<i>informàtica</i>
FERROC	<i>ferrocarrils</i>	inter	<i>interrogativa</i>

interj	<i>interjecció</i>	OCEANOG	<i>oceanografia</i>
intr	<i>usat intransitivament</i>	OCULT	<i>ocultisme</i>
iròn	<i>irònicament</i>	ODONT	<i>odontologia</i>
ISLAM	<i>islamisme</i>	OFIC	<i>oficis manuals</i>
it	<i>italià, italianisme</i>	OFICINA	<i>màquines i instruments d'oficina</i>
JARD	<i>jardineria</i>	OFTAL	<i>ofialmologia</i>
JOCS	<i>jocs d'entreteniment</i>	OLEÏC	<i>oleïcultura, indústries oleïcoles</i>
JOI	<i>joieria</i>	ONOMÀST	<i>onomàstica</i>
JUD	<i>judaisme</i>	ÒPT	<i>òptica</i>
LING	<i>lingüística</i>	ORFEB	<i>orfèbreria</i>
LIT	<i>literatura</i>	ORG IND	<i>organització industrial</i>
LITÚRG	<i>litúrgia</i>	ORG MIL	<i>organització militar</i>
LLAR	<i>llar, assumptes domèstics</i>	ORNIT	<i>ornitologia</i>
llat	<i>llatí</i>	PALEOG	<i>paleografia</i>
loc	<i>locució</i>	PALEONT	<i>paleontologia</i>
LOG	<i>lògica</i>	PAST	<i>pastisseria</i>
LUM	<i>luminotècnia</i>	PAT	<i>patologia</i>
m	<i>substantiu masculí</i>	PEDAG	<i>pedagogia</i>
MAGNET	<i>magnetisme</i>	PEDIAT	<i>pediatria</i>
maj	<i>en majúscules</i>	PEDOL	<i>pedologia</i>
MANUT	<i>manutenció, emmagatzematge</i>	pej	<i>pejoratiu</i>
MAR	<i>marina, marítim</i>	PELL	<i>pel·leteria</i>
MAR GUER	<i>marina de guerra</i>	PERFUM	<i>perfumeria</i>
MAT	<i>matemàtiques</i>	PERIOD	<i>periodisme</i>
MEC	<i>mecànica</i>	pers	<i>persona</i>
MED	<i>medicina</i>	pert.	<i>pertanyent</i>
METAL·L	<i>metal·lúrgia</i>	PESC	<i>pesca</i>
METEOR	<i>meteorologia</i>	PETROG	<i>petrografia</i>
METROL	<i>metrologia</i>	PETROL	<i>indústria petroliera</i>
MICROB	<i>microbiologia</i>	pf	<i>sentits propi i figurat</i>
MIL	<i>ciències militars</i>	PINT	<i>pintura</i>
MIN	<i>mineria</i>	PIR	<i>pirotècnia</i>
min	<i>en minúscules</i>	pl	<i>plural</i>
MINERAL	<i>mineralogia</i>	PLAST	<i>plàstics</i>
MIT	<i>mitologia</i>	POET	<i>poètica, poèticament</i>
MOBL	<i>mobiliari</i>	POLÍT	<i>ciències polítiques</i>
MOT	<i>motors</i>	pop	<i>popular</i>
MÚS	<i>música</i>	pref	<i>prefix</i>
NÀUT	<i>nàutica</i>	PREHIST	<i>prehistòria</i>
NUC	<i>nucleònica</i>	prep	<i>preposició, prepositiu</i>
NUMIS	<i>numismàtica</i>	pron	<i>pronom, pronominal</i>
OBR PÚBL	<i>obres públiques</i>	pronun.	<i>pronuncieu</i>
OBST	<i>obstetrícia</i>		

<i>PROTEST</i>	<i>protestantisme</i>	<i>TERAP</i>	<i>terapèutica</i>
<i>PSIC</i>	<i>psicologia</i>	term	<i>terminació</i>
<i>PSIQ</i>	<i>psiquiatria</i>	<i>TERMO</i>	<i>termodinàmica</i>
<i>PUBL</i>	<i>publicitat</i>	<i>TERMOT</i>	<i>termotècnia</i>
<i>QUÍM</i>	<i>química</i>	<i>TÈXT</i>	<i>indústria tèxtil</i>
<i>QUÍM IND</i>	<i>química industrial</i>	<i>TIPOG</i>	<i>tipografia</i>
<i>RADIOTÈCN</i>	<i>radiotècnia</i>	<i>TOPOG</i>	<i>topografia</i>
<i>RAM</i>	<i>ramaderia</i>	<i>TOXICOL</i>	<i>toxicologia</i>
ref	<i>reflexiu</i>	tr	<i>usat transitivament</i>
<i>ref.</i>	<i>amb referència</i>	<i>TRÀNS</i>	<i>trànsit</i>
<i>REFRIG</i>	<i>refrigeració</i>	<i>TRANSP</i>	<i>transports</i>
reg	<i>regional</i>	<i>TRAUM</i>	<i>traumatologia</i>
<i>RELIG</i>	<i>religió</i>	ts	<i>en tots els sentits</i>
<i>RELL</i>	<i>rellotgeria</i>	<i>TUR</i>	<i>turisme</i>
<i>REL TREB</i>	<i>relacions del treball</i>	<i>TV</i>	<i>televisió</i>
<i>RET</i>	<i>retòrica</i>	<i>UNIV</i>	<i>universitat</i>
rus	<i>rus</i>	<i>URBAN</i>	<i>urbanisme</i>
<i>SILV</i>	<i>silvicultura</i>	v	<i>vegeu</i>
<i>SOCIOI</i>	<i>sociologia</i>	<i>VETER</i>	<i>veterinària</i>
subst	<i>substantiu</i>	<i>VITIC</i>	<i>viticultura, indústries vinícoles</i>
suf	<i>sufix</i>	vulg	<i>vulgar</i>
<i>TÁCT</i>	<i>tàctica</i>	<i>ZOOL</i>	<i>zoologia</i>
<i>TEAT</i>	<i>teatre</i>		
<i>TECNOL</i>	<i>tecnologia</i>		
<i>TELECOM</i>	<i>telecomunicacions</i>		
<i>TEOL</i>	<i>teologia</i>		

A

a¹ *subst* a (nom de lletra) [pronun. /a/].

-a² *term* adjectiu: *bon~*, bo; *mi~*, meu; *unu~*, primer; *antaü~*, precedent.

abato RELIG abat.

- **~ejo** abadía.
- **~ino** abadessa.

abdiki *tr* abdicar || dimitir, renunciar.

abelo ENTOM abella.

- **~ujo** rusc, buc, arna.

abio BOT avet.

abiseno ETNOL abissini.

- **A~io**, **A~ujo** Abissínia.

abismo abisme *pf*.

- **en~igi** abismar-se *pf*.

ablativo GRAM ablatiu.

abnegacio abnegació, renunciament.

- **~i** *tr* renunciar a, sacrificar *fig*.

aboco ENSENY (= *alfabeto*) abecé, abecedari

|| (= *alfabetumo*) abecedari, beceroles (llibre) || *fig* beceroles (rudiments).

abolicii *tr* abolir.

abomeni *tr* abominar, execrar | detestar, odiar.

- **~o** aversió, repulsió.
- **~ajo** cosa abominable, horror, atrocitat.

aboni *tr* estar abonat (a) *intr*.

- **ek~i** *tr* abonar-se (a) (prendre un abonament).

- **mal~i** *tr* donar-se de baixa (de).

aborti *intr* avortar (tenir un avortament) ||

avortar (no reeixir una empresa).

- **~o** avortament.
- **~ajo** MED/VETER avortó.

abrikoto BOT/AGR albercoc.

- **~arbo**, **~ujo** albercoquer.

abrupta abrupte *pf*, brusca.

absceso PAT abscess.

- **~i** *intr* formar-se un abscess.

absoluta absolut.

- **~ismo** POLÍT absolutisme.

absolvi *tr* absoldre.

absorbi *tr* absorbir, acaparar, ocupar (l'atenció, l'esperit).

abstini *intr* abstenir-se || RELIG fer abstinència.

- **~a** sobri.
- **~ado** RELIG (= *abstinenco*) abstinència, dejuni.

abstrakta abstracte.

- **~i** *tr* abstracteure.

absurda absurd.

abunda abundant.

- **~i** *intr* abundar.
- **mal~a** escàs, insuficient.

acetono QUÍM acetona.

acida àcid, agre *pf*.

- **~o** QUÍM àcid.
- **~igi** acidificar (fer tornar àcida una solució).
- **~izi** *tr* afegir àcid (a).
- **dolç~a** agre dolç.

-ač *suf* de baixa qualitat, sense valor: *dom~o*, *casalot*; *poet~o*, poetastre.

- **~a** fastigós, dolent, desagradable.

ačeti *tr* comprar.

- **el~i** *tr* redimir *ts*.
- **for~i** *tr* (= *akapari*) acaparar *pf*.
- **sub~i** *tr* subornar.

-ad *suf* acció, esp. acció prolongada, repetitiva o habitual: *telefon~o*, telefonada; *vizit~i*, freqüentar, visitar regularment || epopeia: *Odise~o*, Odissea; *Ene~o*, Eneida.

- **~e** continuadament, repetidament, sense parar.

adapti *tr* adaptar.

adekvata adequat.

adepto adepte.

- **~igi** (= *inici*) iniciar, instruir || (= *anigi*) afiliar.

adheri *intr* (**al**) FÍS MED adherir(-se) (a).

adiaü! *interj* adéu!, adéu-siau! (per a bastant de temps).

- **~i** *tr* acomiadar (dir adéu).

adicii *tr* sumar, addicionar.

- **~o** addició, suma.

adjekto GRAM complement circumstancial.

adjektivno GRAM adjectiu.

ajudiki *tr* adjudicar.

administri *tr* DR ECON administrar (béns d'altri, d'una societat, de l'estat).

- **~ejo** [seu d'una] administració.
- **~istaro** consell d'administració.

administracio DR ECON (= *administrėjo*) [seu d'una] administració || (= *administristaro*) consell d'administració || administració pública.

admiri *tr* admirar.

- **~inda** admirable.

admiralo ORG MIL almirall.

admoni *tr* exhortar | amonestar, reprendre.

- **de~i** *tr* dissuadir.

adoleski *intr* ésser adolescent.

- **~anteco** PSIC adolescència.

adolto BIOL adult.

adopti *tr* adoptar.

adori *tr* adorar.

adreso adreça.

- **~i** *tr* adreçar (posar adreça) || adreçar (algú a un lloc) || *fig* adreçar, dirigir (la paraula a algú).
- **~anto** remitent.
- **~ato**, **~ulo** destinatari.

adulti *intr* cometre adulteri, adulterar.

adverbo GRAM adverbi.

adversa advers.

advokato advocat *pf*.

aero aire.

- **~i** *tr* inflar (un pneumàtic).
- **~umi** *tr* airejar, ventilar, ventejar.

afabla afable, amable.

- **mal~a** descortès, desatent, incivil, grosser, mal educat, eixut, esquerp, sorrut.

afekcii *tr* afectar, emocionar || alterar, produir una afectació: *maræero ~as la nervozulojn*, l'aire del mar altera les persones nervioses.

- **~o** afecció || PSIC afecció | PAT (= *malsano*) afecció, malaltia.

afekti *tr* afectar, fingir || *intr* fer-se veure, fer gests afectats.

- **~o**, **~ado** afectació.

afero afer, assumpte, cosa.

afgano afganès.

- **A~io**, **A~ujo** GEOG Afganistan.

Afganistano^{*} *v* *Afganio*.

afikso GRAM afix.

afiŝo PUBL/ART/GRÀF cartell.

- **~i** *tr* anunciar (per mitjà d'un cartell),

afixar: *malpermesite ~i*, prohibit d'afixar cartells.

aflikti *tr* afligir.

afonio PAT afonia.

aforismo DR LIT aforisme.

afranki *tr* franquejar (una carta, un paquet).

Afriko GEOG Àfrica.

- **a~ano** africà.

agi *intr* obrar, actuar.

- **~o** acció, acte.

- **~ado** acció, actuació.

- **~ema** actiu, treballador.

- **re~i** *intr* reaccionar || QUÍM (= *reakcii*) reaccionar.

agendo agenda.

agento DR agent (comercial, diplomàtic).

- **~ejo** agència (oficina).

- **pres~ejo** PERIOD agència de premsa.

agiti *tr* agitar (políticament, socialment) || QUÍM agitar.

- **~iĝo** PAT agitació, desfici.

aglo ORNIT àguila, àliga.

agnoski *tr* reconèixer (oficialment), legitimar, homologar.

agnostika FILOS agnòstic.

agonii *intr* agonitzar.

- **~o** PAT agonia.

agordi *tr* MÚS afinar || RADIOTÈCN sintonitzar || *fig* disposar (l'ànim).

- **~o** MÚS afinació ||

ELECTRÒN/RADIOTÈCN sintonia || *fig* disposició d'ànim, humor || POÈT rima de consonants.

agro camp [cultivat].

- **~okulturo** agricultura.

agrabla agradable.

- **~igi** fer agradable.

- **mal~a** desagradable, malagradós.

- **ne~a** desagradable, inadequat.

agrafo gafet (en un vestit) || CIR gafa || tanca (de collaret) | tancador (de llibre).

- **~i** *tr* engafar | tancar, fixar, subjectar.

agresi *tr* agredir.

- **~ema** agressiu (violent, bel·licós).

agresiva (= *agresa*) agressiu (rel. a l'agressió) || (= *agresema*) agressiu (violent, bel·licós).

agrikulturo agricultura.

agronomo agrònom.

- ~io agronomia.

aço edat.

- ~i *intr* tenir [l'edat de].
- **grand~a** d'edat avançada.
- **matur~a** madur (d'edat madura).
- **plen~a** DR CIV major d'edat.

ajdosó*, **ajdesó*** PAT sida.f.

aj! *interj* ai!

ajlo BOT/AGR all (planta) || all (cabeça o bulb) || BOT allassa (= *alkalono*) escalunya | (= *ampeloprazo*) porradell | (= *poreo*) porro | (= *cepo*) ceba.

- ~ero gra d'all.

ajn *adv* [partícula que expressa

indeterminació] [usada darrere *iu*, *io*, *ia*, etc; *kiu*, *kio*, *kia*, etc.]: *io* ~, qualsevol cosa; *ia* ~, qualsevol, de qualsevol mena; *iam* ~, en qualsevol moment; *kie* ~, arreu on, pertot on; *kiom* ~, per més que; *kiu* ~, sigui qui sigui (que).

- ~a qualsevol.

-**aj** *suf* objecte concret: *bel~o*, una cosa bonica; *arane~o*, teranyina, *nov~o*, notícia || manifestació externa d'una acció o sentiment: *konstrua~o*, edifici; *pork~o*, porcada (acció deshonest) || aliment, plat, beguda: *glaci~o*, gelat; *pork~o*, carn de porc; *ov~o*, ous (cuinats); *alkohol~o*, beguda alcohòlica.

- ~o cosa, objecte.

akacio BOT acàcia.

akademio acadèmia (societat).

akapari *tr* acaparar *pf*.

akaro ZOOL àcar.

akceli *tr* accelerar || *fig* apressar | fer progressar.

- ~ilo QUÍM catalitzador || TECNOL accelerador || FÍS ATÒM accelerador de partícules.

akcento FON MÚS accent || *fig* èmfasi.

- ~i *tr* accentuar *pf*.

akcepti *tr* acceptar, acollir | admetre, rebre, acollir.

- ~ejo rebedor, vestíbul | sala d'espera.
- **mal~i** *tr* refusar.

aksesora accessori.

akcio COM acció (d'una companyia).

- ~ulo accionista.

akcidento FILOS accident.

akcidento accident (esdeniment danyós) || FILOS (= *akcidento*) accident.

akcipitro ORNIT (= *granda ~o*) astor (*Accipiter gentilis*) | (= *nizo*) esparver.

akcento accent, deix.

akiri *tr* adquirir | aconseguir, obtenir.

aklami *tr* aclamar.

akno PAT gra (a la pell).

akneo PAT acne.

akomodi *tr* acomodar, adaptar.

akompani *tr* acompanyar *ts*.

akordo acord, concordança.

- ~i *intr* estar d'acord, adir-se, concordar.
- ~igi acordar (posar d'acord, persones o coses).
- ~îgi posar-se d'acord.
- **mal~o** desacord, discordança.

akordiono MÚS acordió.

akra acre, afilat, agre, agut, esmolat || *fig* agut, agre, aspre.

- ~igi afilar (un llapis) | aguditzar (l'orella) | agusar (la vista) | estimular (la gana) | esmolar (un ganivet).
- **mal~a** despuntat, esmús || *fig* suau, dolç, afable.

akrediti *tr* DR acreditar (un ambaixador, etc.).

akrido ENTOM llagosta.

akso eix *pf*.

- ~umi *intr* voltar (girar al voltant d'un eix).

akselo ANAT aixella, axil·la.

akto TEAT acte || fet públic important || acta (document).

- **inter~o** TEAT entreacte.

aktiva actiu.

- ~igi activar || GRAM convertir en transitiu, transitivitzar.
- ~ulo activista (propagandista, militant).

aktoro ESPECT actor.

- ~i *intr* actuar, interpretar.

aktuala actual.

- ~igi actualitzar.

akumuli *tr* acumular.

akumulato ELECTROT acumulador.

akupunkturo MED acupuntura.

akurata puntual.

akustiko acústica *ts*.

akuŝi *intr i tr* parir, infantar: *~i je ĝemeloj*, infantar bessons; *~i belan infanon*, parir un nen bufó.

- **~o** FISIOL part.
- **~ist(in)o** MED l'levador(a) | *f reg* comare.

akuta GEOM PAT FON MUS agut || GRAM agut: *~a supersigno*, accent agut.

- **mal-a** GEOM (=obtusa) obtús || FON MUS greu, sord.

akuzi *tr* acusar.

- **~isto** DR PEN fiscal.

akuzativo GRAM acusatiu.

akvo aigua.

- **~i** *tr* regar (les plantes).
- **~ero** gota d'aigua.
- **~umi** *tr* regar, arrosar, mullar, humitejar.
- **fal-o** GEOMORF (=kaskado) cascada, salt d'aigua.
- **sub~iĝi** submergir-se | immergir-se.
- **super~i** *tr* inundar.
- **ŝaŭm~o** gasosa, aigua amb gas.
- **trink~o** aigua potable.
- **turn~o** remolí (d'aigua).

akvarelo ART aquarel·la.

akvario aqüari, aqüàrium.

akvedukto ENG HID aqüeducte.

al *prep* a, cap a, vers, devers: *iri ~ la urbo*, anar a la ciutat; *rigardi ~ la strato*, mirar al carrer; *inklino ~ io*, inclinació a una cosa || a: *sendi ion ~ iu*, enviar una cosa a algú; *kondamni iun ~ morto*, condemnar algú a mort || amb: *rilati ~ iu*, relacionar-se amb algú || en: *dankon pro via amika sendaĵo ~ la datreveno de mia naskiĝo*, gràcies per la vostra tramesa en el dia del meu aniversari || de, a: *akcepto ~ la kongresanoj*, recepció dels congressistes || a: *favora ~*, favorable a; *simila ~*, semblant a.

- *pref ~doni*, afegir; *~lasi*, acceptar, admetre; *~paroli*, dirigir-se, adreçar-se (a algú); *~porti*, aportar; *~proprigi*, apropiat-se de; *~veni*, arribar.
- **~iĝi** afiliar-se, adherir-se, inscriure's.

alo ala (d'ocell) || ala (nasal) || ala (d'una hèlix, d'avió, de molí de vent) || ala (d'un edifici) || ala (d'exèrcit).

Alakanto^{*} GEOG Alacant.

alarmi *tr* alarmar *pf*, alertar.

- **~o** alarma, alerta (senyal) | alarma, alerta (avis) || *fig* estat d'alarma.

alaído ORNIT alosa.

albano ETNOL albanès.

- **A~io, A~ujo** GEOG Albània.

albergo alberg.

albumo àlbum.

albumino BIOQ/FISIOL albúmina.

alcedo, alciono ORNIT blauet, alció.

aldo MÚS viola || *v kontralto*.

aldehido QUÍM aldehid.

aleo avinguda (passeig).

alergio PAT al·lèrgia.

alfabeto ESCR ENSENY alfabet, abecedari.

- **~umo** abecedari, beceroles (llibre).

algo BOT/ALIM alga.

algebra MAT àlgebra.

Algero^{*} GEOG l'Alguer.

Algèro GEOG Alger.

- **a~ano** algerí.
- **~io** GEOG Algèria.
- **a~iano** algerià.

alhèmio *v alkemio*.

alia altre.

- **~flanke** d'altra banda.
- **~igi** transformar.
- **inter~e** entre d'altres coses.

alianco DR INTERN aliança.

- **~i** *tr* aliar.

alibio coartada, àlibi.

alineo GRÁF sagnat || paràgraf.

- **~i** *tr* GRÁF sagnar.

alkalo QUÍM àlcali.

- **~igi** alcalinitzar.

alkalio QUÍM metall alcalí.

alkemio^{*} alquímia.

alkoholo QUÍM/FARM/ALIM alcohol.

- **~aĵo** beguda alcohòlica.
- **~igi** alcoholitzar, afegir alcohol (a).

alkovo alcova.

almenaŭ *adv* almenys, *reg* almanco.

almozo almoína.

- **~i** *intr* captar, mendicar *tr*.
- **~ulo** captaire, pobre.

alno BOT vern.

Alpoj GEOG els Alps.

- **a~isto** alpinista.

alta alt *pf.*

- ~**ajo** altura (lloc alt).
- ~**eco** alçària, alçada, *reg* altària || *altesa*:
Via Reġa A~eco, Vostra *altesa* reial ||
GEOGR altitud || ASTR *v altitudo*.
- ~**igi** alçar, elevar, enlairar, exaltar.
- **mal~a** baix *pf.*

altaro ART/RELIG altar.

alterni *intr* alternar.

alternativo alternativa.

altitudo altitud (sobre el nivell del mar) ||

ASTR altura.

aludí *tr* al·ludir, insinuar.

- ~**o** al·lusió, insinuació.

alumeto QUÍM IND llumí, misto, cerilla.

aluminio QUÍM alumini.

ami *tr* estimar, amar || *agradar intr: mi tre ~as kafon*, m'agrada molt el cafè.

- ~**o** amor.
- ~**ato** estimat, amant.
- ~**indumi** *tr* festejar, cortejar, fer la cort, fer l'aleta.
- **ek~i** *tr* enamorar-se (de).
- **en~iġi** (**al**, *arc en*, **je**) enamorar-se (de).
- **mal~i** *tr* odiar, avorrir, detestar.

amara amarg, amargant, amargós || amarg, trist.

- ~**igi** amargar.

amaso munt, pila, massa | multitud, munió, gernació.

- ~**igi** acumular, amassar, reunir.
- **hom~o** gentada, gernació, multitud.
- **popol~o** plebs, populatxo, poble baix.

amatoro afeccionat, aficionat.

Amazono GEOG l'Amazones.

- ~**io** [l'] Amazònia.

ambasado DR INTERN ambaixada (missió) || (=ambasadorejo) ambaixada (edifici).

ambasadoro DR INTERN ambaixador.

ambaù *adj inv i pron* tots dos, totes dues; ambdós, amdues.

- *pref~dekstra*, ambidextre; *~flanke*, a tots dos costats.

ambicio ambició.

- ~**i** *tr* ambicionar.

amboso METAL·L ANAT OFIC enclusa.

ambro PERFUM ambre gris.

ambrozio MIT ambrosia || *fig* menjar exquisit, delicadesa.

ambulanco MED ambulància.

amelo QUÍM ALIM midó.

- ~**i** *tr* emmidonar.

Ameriko GEOG Amèrica.

- **a~ano** americà.

ametisto MINERAL ametista.

amfibio ZOOLOG amfibi.

amfiteatro ARQUIT TEAT amfiteatre.

amforo¹ àmfora (recipient).

Amforo² ASTR l'Aquari || ASTROL Aquari.

amiko amic.

- **kor~o** xicot (noi que festeja sense estar promès).
- **mal~o** enemic.
- **mal~iġi** enemistar-se.

amnestia DR PEN amnistia.

- ~**i** *tr* amnistiar.

amnezio PSIQ/PSIC amnèsia.

amoniako QUÍM amoníac.

amoro amor, passió sexual.

- ~**i** *intr* fer l'amor (amb algú).

amorfa amorf (no cristal·litzat).

amortizi DR ECON amortitzar || TECNOL amortir.

ampero METROL ampere, amper.

amplikso amplitud, extensió.

- ~**i** *tr* abraçar, comprendre, contenir, encloure.

ampolo QUÍM fiola || FARM ampul·la || ELECT/LUM bombeta.

amputi *tr* amputar.

amuleto ESOT amulet.

amuzi *tr* divertir | distreure, entretenir.

-an¹ *suf* membre (d'un grup), habitant: *parlament~o*, parlamentari; *vilaġ~o*, pobleta || *adapte*, deixeble: *islam~o*, musulmà.

- ~**o** membre (d'un grup, d'una societat).
- ~**igi** afiliar.
- ~**iġi** adherir-se (a), afiliar-se (a).

-an² *suf* QUÍM -à; *met~o*, metà; *but~o*, butà.

anagramo LIT anagrama.

anakronismo anacronisme.

analfabeto analfabet.

analizi *tr* analitzar *ts*.

- ~**o** anàlisi *f*.

analogo anàleg || INFORM analògic.

analogio analogia.

- ~**a** analògic (ref. a l'analogia).

ananaso BOT pinya tropical (*o* d'Amèrica).

- ~**ujo** ananàs.

anarkio POLÍT anarquia.

anaso ORNIT ànec | xarxet | (=fajf~o) ànec xiulador | (=kuler~a) ànec cullerot (*o* paleter), bec d'espàtula | (=kerkedulo, marc~o) xarrasclet.

- **glaci~o** (=klangulo) ànec glacial.
- **mol~o** (=somaterio) èider.
- **merg~o** ànec gavatz (*o* cap-roig).

anatemo anatema *pf.*

- ~**i** *tr* anatemitzar.

anatomo anatomista.

- ~**io** anatomia.

ançovo ALIM anxova || ICT (=engraüllo) seitó.

andaluzo ETNOL andalús.

- **A~io**, **A~ujo** GEOG Andalusia.

Andoro GEOG Andorra.

- **a~ano** andorrà.

Andoro Malnova*, **Andoro-la-Malnova***,
Andoro-la-Velo* GEOG Andorra la Vella.

anekdoto anècdota.

aneksi *tr* annexionar || *fig* annexar.

anemio PAT anèmia.

anestezi *tr* MED anestesia.

angilo ICT anguila.

- ~**ido** angula.

angino PAT angina (*gen. pl.*)

- **brust~o** *v* *brustangoro*.

anglo ETNOL anglès.

- **A~io**, **A~ujo** GEOG Anglaterra.

angoro angoixa || PSIC angúnia, ansietat.

- ~**i** *intr* sentir angoixa, estar angoixat.
- **brust~o** PAT angina de pit.

angulo GEOM angle || *racó*.

- **ort~o**, **rekt~o** rectangle.
- **ses~o** hexàgon.
- **tri~o** triangle.

àngelo RELIG àngel *pf.*

- **çef~o** arcàngel.

animo FILOS/RELIG ànima.

- ~**i** *tr* (=vivigi) animar, vivificar, fer viure || (=vigligi) animar, desvetllar, excitar (=inspiti) inspirar, suggerir.
- ~**ismo** ETNOL/FILOS animisme.
- **grand~a** magnànim, generós.
- **re~i** *tr* reanimar.
- **sen~a** inanimat.
- **unu~a** unànime.

animalo BIOL animal.

anizo BOT fruit de la matafaluga, gra d'anís, *reg* llavoreta.

- ~**ujo** BOT/FARM matafaluga, anís.

ankaũ *adv* també.

- ~ **ne** tampoc.

ankoraũ *adv* encara.

ankro MAR RELL àncora.

- ~**i** *tr* ancorar.
- ~**umi** *intr* tirar l'àncora, estar ancorat.
- **mal~i** *tr* llevar l'àncora.

anomalia anomalia, anormalitat || BIOL anomalia, monstrositat.

anunci *tr* anunciar.

- ~**isto** anunciador, anunciant (a la ràdio) | ESPECT/TELECOM presentador | DR ADM algtzír.

anonima anònim.

anso nansa (ansa) || ANAT nansa.

ansero ORNIT oca.

anstataũ *prep* i *conj* en lloc de, en comptes de.

- ~**i** *tr* substituir, reemplaçar: *dum mia foresto vi ~os min*, mentre sigui fora em substituiràs.
- ~**igi** reemplaçar (posar al lloc d'un altre): *ni ~igos viron per virino*, substituïrem un home per una dona.

-ant *suf* participi present actiu: *konstru~a*, que construeix.

- **est~eco** present (el temps present).

antagonisto antagonista.

antarkta BIOGEOG antàrtic.

- **A~a oceano** GEOG oceà Antàrtic.
- **A~o** l'Antàrtida.

antaũ *prep* davant (de): ~ *la domo staras arbo*, hi ha un arbre davant de la casa; *la militistoj venis ~ la urbon*, els militars vingueren davant la ciutat; *cedi ~ iu*, cedir davant d'algú | en: *paroli ~ publiko*, parlar en públic || abans de: *la kunveno finiĝis ~ la deka*, la reunió va acabar abans de les deu || [per] davant de, per sobre de: *rangigi la ekonomikon ~ la politiko*, posar l'economia per davant de la política | fer *impers*, abans: *li forveturis ~ tri tagoj*, se'n va anar fa tres dies (*o* se'n va anar tres dies abans); *mi atendas de vi respondon de ~ unu monato*, espero

resposta teva des de fa un mes; ~ *nelonge*, no fa gaire.

- *pref* (quant a la posició) avant-, pre-, davant: ~*brako*, avantbranç; ~*eniri*, avançar || (quant al temps) avant-, pre-, ante-, anterior: ~*diri*, predir; ~*historio*, prehistòria; ~*juĝo*, prejudici | DR avantjudici; ~*meti*, anteposar; ~*pagi*, pagar per endavant; ~*vidi*, preveure.
- ~ **ol** *loc conj* abans que || *loc prep* abans de.

- ~**a** anterior, del davant, davanter || anterior, precedent, previ.
- ~**e** davant || abans, anteriorment, prèviament.
- ~**en** endavant, cap endavant.
- ~**i** *intr* anar [al] davant, precedir | (= *trofrui*) avançar-se (un rellotge).
- ~**ulo** predecessor | ascendent, avantpassat.
- **mal-** *prep* darrere, al darrere de.
- **mal-e** darrere, rere.
- **mal-en** endarrere, enrere, arrere.

antecedentoj DR PEN antecedents [penals] || MED història clínica.

anteno MAR ANAT TELECOM antena.

anti- *pref* contrari a, anti-, contra-: ~*doto*, antídoto, contraverí; ~*juda*, antisemita.

antibiotiko BIOL/FARM antibiòtic.

anticipi *tr* anticipar, avançar.

- ~**e** per endavant, a la bestreta.

antikva antic || antiquat.

- ~**ajisto** antiquari.

antimono QUÍM antimoni.

antipatio antipatia.

- ~**i** *tr* sentir antipatia (envers).

antipodo GEOG antípoda (gen. *pl*) || antípoda *fig*.

antitezo FILOS LIT antítesi.

antologio LIT antologia.

- **Kataluna A~o** Antologia Catalana [antologia de la literatura catalana a cura de Jaume Grau i Casas. 1a edició, 1925. 2a edició, 1931]

Antverpeno GEOG Anvers.

anuso ANAT anus.

aorto ANAT aorta.

aparato aparell.

- ~**aro** INFORM (= *hardvaro*) maquinari, hardware *angl*.

aparta a part || especial, particular.

- ~**e** a part, separatament || especialment, particularment.
- ~**aĝo** particularitat, cosa reservada || apartament, secció || peculiaritat, característica peculiar.
- ~**igi** apartar (posar a part) || apartar (separar).

apartamento pis, apartament.

aparteni *intr* pertànyer.

apatio FILOS PSIC/PSIQ apatia.

apelacii *intr* DR apel·lar.

apenaŭ *adv* a penes, gairebé no.

- ~**a** imperceptible, inapreciable.

apendico apèndix *ts*.

- ~**ito** PAT apendicitis.

aperi *intr* aparèixer || comparèixer.

- ~**aĝo** aparició, espectre, fantasma.
- **mal-igi** fer desaparèixer | treure (una taca) || (= *neniigi*) anorrear.

aperturo obertura (buit o forat d'entrada o sortida) || obertura (grau).

apetito apetit, gana.

apio BOT api bord.

aplaŭdi *tr* aplaudir *pf*.

- ~**o**, ~**ado** aplaudiment.

apliki *tr* aplicar, utilitzar.

aplombo aplom, seguretat.

apogi *tr* recolzar, estintolar || prestar suport.

- ~**o** suport.
- ~**ilo** puntal, estintol.
- **sub-i** *tr* apuntalar.

Apokalipso CRIST Apocalipsi *pf*.

apokrif apòcrif.

apopleksio PAT apoplexia, feridura.

apostolo apòstol *pf*.

apostrofo GRAM apòstrof || RET apòstrofe.

- ~**i** *tr* apostrofar *ts*.

apoteko FARM farmàcia (oficina i botiga), apotecaria.

- ~**isto** apotecari | (= *farmaciisto*) farmacèutic.

apoteozo apoteosi.

- ~**i** *tr* (= *diigi*) divinitzar || (= *gloreĝi*) exaltar, posar pels núvols.

apro ZOOL senglar, porc senglar, *reg* porc fer.

aprilo CRON abril.

aprobi *tr* aprovar || autoritzar.

- **mal-inda** condemnable, censurable, reprobable.

apud *prep* a la vora de, vora [de], [a] prop de: *li sidas ~ la tablo kaj dormetas*, seu prop de la taula i dormisqueja.

- *pref* pròxim: *~esti*, ésser, estar a prop; *~meti*, juxtaposar.
- **~a** proper, veí.
- **~e** a la vora, [a] prop.

apuso ORNIT falcillot | ballester de ventre blanc, ballester gros.

-ar *suf* col·lecció, col·lectiu, grup: *abel~o*, eixam; *arb~o*, bosc; *gazet~o*, (la) premsa; *hom~o*, humanitat; *vort~o*, *diccionari*.

- **~o** conjunt (reunió de persones o coses) || MAT conjunt.
- **~igi** reunir, agrupar.

aro METROL àrea.

arabo ETNOL àrab.

- **A~io**, **A~ujo** GEOG [1'] Aràbia.
- **Saùd-A~io** [1'] Aràbia Saudita.

Aragono GEOG Aragó.

- **a~ano** aragonès.

aranao ZOOL aranya.

- **~ajo** teranyina.

aranĝi *tr* arreglar, arranjar, disposar.

- **mal~i** *tr* desarranjar, desordenar, embullar.

arbo BOT arbre.

- **~aro** bosc, selva.
- **~arizi**, **~arumi** *tr* arbrar.
- **pra~aro** selva verge.

arbalesto HIST ballesta (arma).

arbedo BOT arbust, arbrissó.

arbitra arbitrari.

arbitracio DR arbitratge.

- **~i** *tr* arbitrar (un litigi, un conflicte jurídic).

arbitraĝo ECON arbitratge.

arbusto BOT arbust, mata.

arĉo MÚS arquet.

ardi *intr* cremar, estar encès || abusar-se, estar encès (de passió).

ardeo ORNIT berrat pescaire | agró roig, garsa roja.

ardezo PETROG llicorella, pissarra (roca) || (= *nigra tabulo*) pissarra (per a escriure-hi).

areo àrea, circumscripció, espai, zona || GEOM àrea.

areno arena (del circ) || palestra *fig*.

aresti *tr* arrestar, detenir.

- **~o**, **~ado** arrest, detenció.

Argentino GEOG [1'] Argentina.

- **a~ano** argentí.

argilo PETROG/PEDOL/CERÀM argila.

argumenti *intr* argumentar || *tr* aduir, presentar com a argument.

- **~o** argument, raó || MAT argument (variable d'una funció) || MAT argument (angle).

arĝento QUÍM argent, plata.

- **~i** *tr* argentar *pf*.

arĥ... *arc* *v* *ark...*

-ari¹ *suf* MAT/CIBERN base de numeració: *du~a*, binari; *dek~a*, decimal.

ario² MÚS ària.

arida àrid, sec.

ariero MIL saga.

- **~ulo** ESPORT (= *defendant*) defensa.
- **~gardo** rereguarda *pf*.

aristokrato aristòcrata.

- **~aro** aristocràcia (estament noble) || aristocràcia (de les lletres, etc.).

aristokratio POLÍT aristocràcia (forma de govern).

arimetiko MAT aritmètica.

arja HIST ari.

arko arc *ts*.

- **~ajo** ARQUIT arc.
- **~igi** arquejar.
- **ĉiel~o** METEOR arc de Sant Martí, arc iris.

arkado CONSTR arcades (sèrie d'arcs).

arkaika arcaic.

arkaismo LING arcaisme.

arkoologo arqueòleg.

- **~io** ARQUEOL arqueologia.

arkipelago GEOG arxipèlag.

arkitekto ARQUIT arquitecte.

arkitekturo ARQUIT arquitectura.

arkivo arxiu *ts*.

arkta BIOGEOG àrtic.

- **A~a oceano** GEOG oceà Àrtic.

arktio BOT repalassa, bardana, llapassa || ENTOM àrcia.

arlekeno TEAT arlequí.

- **~i** *intr* bromejar, fer el pallaso, dir poca-soltades.

armi *tr* armar.

- **~o**, **~ilo** arma.
- **~ilejo** armeria (lloc) || (=arsenalo) arsenal (dipòsit d'armes) || fàbrica d'armes.
- **mal~i** *tr* ORG MIL desarmar *intr* (reduir les forces militars).
- **mal~ado** POLÍT desarmament.
- **re~ado** ORG MIL rearmament.
- **sen~a** inerme.
- **sen~igi** desarmar (un vençut).

armaturo CONSTR ELECTROT TECNOL armadura || ELECTROT (=induktato) induït.

armeo ORG MIL exèrcit || *fig* multitud.

armeno ETNOL armeni.

- **A~io**, **A~ujo** GEOG Armènia.

arniko BOT àrnica.

- **~ajo** FARM [tintura d'] àrnica.

aroganta arrogant.

aromo aroma, fragància.

- **~i** *intr* flairejar, flairar (fer olor).
- **~ajo** aroma, substància olorosa.

arpeĝo MÚS arpegi.

- **~i** *intr* arpegiar *tr*.

arseno QUÍM arsènic.

arsenalo arsenal (dipòsit d'armes) || fàbrica d'armes || arsenal *fig*.

arto art.

- **~a** artístic || artificial.
- **~efarita** artificial.
- **bel~oj** belles arts.

arterio artèria *pf*.

artifiko artífici, truc.

- **~i** *tr* maquinar, ordir, tramar || subtilitzar, alambinar.
- **sen~a** natural, sincer | senzill, planer.

artiko ANAT articulació || TECNOL articulació, *pop* frontissa, *reg* blegadissa.

- **~i** *tr* articular (ajuntar, enllaçar) || (=artikulacii) articular (pronunciar sons) || TECNOL articular || *fig* articular, vertebrar.
- **el~iĝo** MED/TRAUM (=luksacio) luxació.

artiklo COM article.

artikolo GRAM LING LIT PERIOD article.

- **ĉef~o** editorial, article de fons.

artikulacio FON articulació.

- **~i** *tr* articular (un so).

artiliero ARM artilleria.

artiŝoko BOT carxofa || carxofera, *reg* penquera.

artro- *pref* artr-, artro-: **~ito**, artritis; **~podoj**, artròpodes; **~ozo**, artrosi.

-as *term* present: *mi konstru~*, construeixo; *li diris, ke li far~ ĝin*, va dir que ho feia.

- *pref* **~tempo**, GRAM (=prezenco) present; **~modo**, GRAM (=indikativo) indicatiu.

aso as (carta) || u (dòmino, daus).

ascendi *intr* (=supreniri) ascendir, pujar || (=supreniĝi) anar, pujar a la superfície.

asekuri *tr* assegurar (fer una assegurança) || *fig* (=sekurigi) assegurar (donar seguretat, protecció).

assembleo DR POLÍT assemblea.

aserti *tr* afirmar, asseverar.

- **~o** afirmació, asserció, asseveració.

asesoro assessor.

asfalto QUÍM/OBR PÚBL asfalt.

- **~i** *tr* asfaltar.

asidua assidu.

asigni *tr* assignar || DR citar, convocar.

asimili *tr* assimilar *ts*.

asisti *tr* assistir, auxiliar.

asocio associació.

- **~iĝi** associar-se.

asonanco assonància.

asparago BOT espàrrec, espàrgol || esparreguera.

aspekto aspecte, aire, aparença.

- **~i** *intr* aparèixer, mostrar-se, tenir [un] aspecte, fer (*o* tenir) [una] cara (de).

aspergi *tr* aspergir, ruixar.

aspido ZOOLOG àspid, escurçó.

aspiri *tr* aspirar (a), ambicionar, anhelar.

- **~anto** aspirant, candidat, pretendent.

aspirino FARM aspirina.

aspra aspre *pf*.

asterisko ESCR/LING asterisc.

astmo PAT asma.

astro ASTR astre.

astrologo ASTROL astròleg.

- **~io** astrologia.

astronaŭto COSMON astronauta.

astronomo ASTR astrònom.

- ~io astronomia.

-at¹ *suf* participi present passiu: *la domo estas konstru~a*, la casa es construeix (o és construïda).

-at² *suf* QUÍM -at: *hipoklor~o*, hipoclorat.

ataki *tr* atacar, assaltar *fig*.

ateismo FILOS/RELIG ateisme.

ateisto ateu.

Ateno GEOG Atenes.

atenci *tr* atemptar *ts*.

- ~o atemptat.

atendi *tr* esperar (algú que ha de venir, un esdeveniment, per tal d'actuar).

- ~ejo sala d'espera.
- ne~ite inesperadament.
- sen~a inesperat, sobtat.

ateneo ateneu.

atenta atent.

- ~i *tr* atendre *intr* (fer atenció) || ~u, ke vi ne *falu!*, atenció, no caiguen!, compte, que caureu!
- mal~i *tr* desatendre | negligir.

atesti *tr* testimoniar, atestar.

- ~o atestació || testimoniatge || atestat (document).

atiko¹ CONSTR ANAT àtic.

Atiko² GEOG [l'] Àtica.

atingi *tr* assolir, atènyer.

- ~ebla accessible, assequible.

atlanto ART atlant || ANAT atles.

Atlantiko GEOG [oceà] Atlàntic.

atlaso¹ *v sateno*.

atlaso² atles (o atlas) (col·lecció sistemàtica de mapes, dibuixos, etc.) || ANAT *v atlanto*.

Atlaso³ MIT GEOG Atles.

atleto atleta *pf*.

- ~iko, ~ismo ESPORT atletisme.

atmosfera atmosfera *pf*.

atomo àtom *ts*.

atonio PAT atonia.

atrio ARQUIT ANAT atri.

atribui *tr* atribuir.

atributo FILOS ART atribut.

atrofio MED atrofia.

atuto JOCS atot, trumfo.

- ~i *intr* JOCS fer atots | arrastrar.

aŭ *conj* o.

- ~... ~o [bé]... o [bé].

aŭdi *tr* oir, sentir.

- ~a auditiu.
- ~ado FISIOL [sentit de l'] oïda.
- ~anto oïdor, oient.
- ~ilo ELECTROAC auricular.
- dis~igi difondre, transmetre, radiar.
- mis~i *tr* malentendre.

aŭdaci *tr* gosar, atrevir-se.

- ~o audàcia, atreviment.
- ~a audaç, atrevit.

aŭdienco audiència (oficial).

aŭguri *tr* augurar.

aŭgusto¹ CRON agost.

Aŭgusto² August.

aŭkcio subhasta.

- ~i *tr* subhastar.

aŭlo aula magna.

aŭreolo aurèola *pf*.

- ~i *tr* aureolar.

aŭroro aurora *pf*.

- ~i *intr* néixer (o nàixer) *fig*, sorgir *fig*.

aŭskulti *tr* escoltar.

- ~antaro auditorio (oients).
- ~ilo ELECTROAC (=aŭdilo) auricular || DIAG (=stetoskopo) estetoscopi.
- ~umi *tr* DIAG auscultar.

aŭstro austríac.

- A~io, A~ujo GEOG Àustria.

Aŭstralio GEOG Austràlia.

- a~ano australià.

aŭto (=aŭtomobilo) auto, cotxe.

- ~ejo taller [de reparació d'automòbils].
- ŝarĝ~o (=kamiono) camió.

aŭtentika, **aŭtenta** autèntic.

aŭtobuso AUT/TRANSP (=buso) autobús (urbà, interurbà).

aŭtodidakto autodidacte.

aŭtografo autògraf.

aŭtokrato autòcrata *pf*.

aŭtomato autòmat (màquina).

- mon~o caixer automàtic.

aŭtomobilo AUT automòbil, auto.

aŭtonoma autònom.

- ~eco autonomia (facultat).

aŭtonomio DR TRANSP autonomia || (=aŭtonomeco) autonomia (facultat).

aŭtoro autor.

aütöritato autoritat (prestigi) || autoritat (poder) || *pl* les autoritats.
 • ~**eco** autoritat (prestigi).
 • ~**ulo** autoritat (persona amb prestigi) || autoritat (persona amb poder).
aütuno tardor, *reg* primavera d'hivern.
 • ~**a** autumnal, tardorenc.
avo avi, jai, *pop* padri.
 • ~**ino** àvia.
 • ~**ineto** iaia.
 • ~**pra~o** besavi.
avano MIL avançada.
 • ~**gardo** avanguardia *pf*.
 • ~**ulo** ESPORT (= *sturmantö*) davanter.
avantaço avantatge.
avara avar, avariçió, gasiu | garrepa, agarrat.
 • ~**i** *tr* mostrar-se avar, mesquinejar *intr*.
 • **mal~eco** generositat, liberalitat, prodigalitat.
avelo BOT/AGR avellana.
 • ~**ujo** avellaner.
aveno BOT civada, avena (planta) | cugula || civada, avena (gra).
aventuro aventura *ts*.
 • ~**mis~o** desventura, desgràcia.
avenuo avinguda, passeig.
averaço mitjana [aritmètica].
averio avaria *ts*.
 • ~**i** *intr* avariar-se.
averso revés, revers.
averti *tr* advertir, avisar.
 • ~**o** advertiment, avis.
 • ~**antaü~a** advertidor, premonitori.
avio AERON avió.
aviado AERON aviació.
 • ~**ilo** (= *avio*) avió.
 • ~**isto** aviador.
avida àvid.
 • ~**i** *tr* cobejar.
avizo avis (escrit) || avis de rebuda, acusament de recepció.
 • ~**i** *tr* avisar, informar.
azeno ZOOLOG ase, ruc, burro *pf*.
 • ~**ino** somera.
azero ETNOL àzeri.
 • **A~io**, **A~ujo** GEOG Azerbaidjan.
Azerbajçano* v *Azerio*.

Azio GEOG Àsia.

- **Malgranda ~o** GEOG Àsia Menor.
- **a~ano** asiàtic.

azilo asil.

azoto QUÍM (= *nitrogeno*) nitrogen, azot.

azteko ETNOL asteca.

B

bo be (nom de lletra) [pronun. /b/].

babili *intr* xerrar (parlar) || *tr* dir banalitats.

- ~**ado** xerrameca.

babordo MAR babord.

bacilo MICROB bacil.

bagajo bagatge | (= *pakajo*) equipatge.

bagatelo bagatel·la, fotesa.

- ~**a** banal, insignificant, lleu, sense importància.

baĵto INFORM octet, byte *angl* [pronun. 'bait?].

- **giga~o** gigabyte *angl*.
- **kilo~o** kilobyte *angl*.
- **mega~o** megabyte *angl*.

baki *tr* coure (al forn).

- ~**ejo** fleca, forn (obrador) || fleca, forn (botiga).
- ~**ujo** TECNOL forn (de pa, de cuina, etc.).
- **nove~ita** tou, calent, acabat de treure del forn || *fig* inexpert, que no ha sortit de l'ou.

bakalauro batxiller *ts*.

bakterio MICROB bacteri, bactèria.

baló ball (reunió).

balai *tr* escombrar, agranar.

- ~**ilo** escombra, granera.

balado balada *ts*.

balanci *tr* balancejar.

- ~**ilo** gronxador || (= *pendolo*) pèndol || RELL MOT (= *balanciero*) volant || balanci (d'una piragua).

balasto llast *pf*.

- ~**i** *tr* MAR llastar.

balbuti *intr* quequejar, *reg* botillejar || *intr* i *tr* balbuçar | balbotejar (un infant).

baldakeno LITÚRG/ART baldaquí, pal-li, tàlem.

baldaü *adv* aviat, prompte.

Balearoj GEOG (=~*aj insuloj*) Illes Balears (*o* les Balears), *pop* les Illes.

baleno ZOOLOG balena.

balet BALLET DANSA/FOLK ballet.

- ~**isto** ballari.

balkono CONSTR balcó || TEAT pis.

- **pul~o** TEAT galliner.

balono baló (aerostàtic), globus (aerostàtic) || QUÍM baló.

baloti *intr* votar (mitjançant papereta).

balustrado CONSTR balustrada.

balzamo BOT/FARM bàlsam *pf*.

bambuo BOT bambú.

bani *tr* banyar *pf*.

- ~**ujo** banyera (pica o recipient).

banala banal.

banano BOT/AGR banana, plàtan.

- ~**ujo** bananer, plataner.

bando banda (de músics) || banda (de facciosos).

bandaço TERAP embenatge.

- ~**i** *tr* embenar || *v pansi*.

banderolo faixa (tira de paper) || *v bendo*.

bandito bandít.

Bangladešo GEOG Bangla Desh.

banko ECON MED banc || ECON JOCS banca.

bankedo banquet (àpat).

- ~**i** *intr* assistir a un banquet.

bankiero ECON JOCS banquer.

bankroti *intr* DR MERC fallir, fer fallida.

banto llaç.

- ~**igi** fer un llaç, llaçar.

bapti *tr* LITÚRG batejar *pf*, *reg* batiar.

- ~**ejo** LITÚRG/ART baptisteri.
- ~**ofilo** fillol (de baptisme).
- ~**opatro** DR/CRIST padrí (de baptisme).
- ~**opatrino** padrina (de baptisme).

bari¹ *tr* barrar *pf*, obstaculitzar.

- ~**o** barrera *pf*.
- ~**aço** barrera | (= *barikado*) barricada || GEOMORF alfac.
- ~**ilo** barrera, tanca || *fig* obstacle, dificultat.

baro² METROL bar.

baro^{3*} (= *startrinkejo*) bar (establiment).

barako barraca.

barakti *intr* debatre's, forcejar || lluitar (contra obstacles || per trobar solucions).

barbo barba (pèl de la cara).

barbaro bàrbar *pf*.

- ~**ismo** GRAM barbarisme.

barbiro barber.

Barcelona GEOG Barcelona.

bardo LIT bard.

barelo barril (bóta petita) || METROL barril.

- ~**igi** esdevenir panxut, convertir-se en una bóta [de set cargues].
- **naç~o** *v buo*.

bareliefo ESCULT baix relleu.

barço MAR barca.

bariero barrera || DR barana o barrera de les estrades.

baritono MÚS bariton (veu).

- ~**ulo** bariton (cantant).

barko MAR barca || vaixell de vela.

baroko ART barroc.

barometro METROL baròmetre.

barono HIST baró || baró (títol nobiliari).

baso¹ baix (veu de baix) | baix (la veu baixa).

- ~**ulo** baix (cantant).

baso² baix *pf*.

basbalo ESPORT beisbol.

baseno bassa, dipòsit || ENG CIV dàrsena || GEOMORF HIDROG conca, vall *f*.

basko INDUM faldar, faldó, cua.

basketbalo ESPORT basquetbol, bàsquet.

baskulo TECNOL bàscula || ESPECT bàscula (post basculant) | JOCS gronxador basculant.

bastardo bastard.

- ~**igi** GEN (= *interkruçigi*) entrecreuar-se || *fig* (= *degeneri*) embastardir-se, degenerar.

bastiono HIST MIL bastió.

bastono bastó.

- **lam~o** MED crossa.

bati *tr* batre, copejar (*o* colpejar), pegar, atupar, *reg* tupar.

- ~**o** cop, *reg* colp.
- ~**ilo** pala | picador || ESPORT pala | raqueta.

batali *intr* batallar, combatre, lluitar || *fig* lluitar, maldar, pugnar.

- ~o batalla, combat, lluita.
- **klas~o** SOCIOL lluita de classes.

bataliono ORG MIL batalló.

batato (=dolça *terpomo*) moniato, batata (planta) || moniato, batata (tubercle).

baterio MIL ELECTROT bateria.

bavi *intr* bavejar.

bavaro bavarès.

- **B~io, B~ujo** GEOG Baviera.

bazo base *pf*.

- ~i *tr* basar.

bazalto PETROG basalt.

bazaro mercat, basar.

- **pul~o** encants.
- **super~o** ECON supermercat.

baziliko RELIG basilica.

beata beat, benaventurat || CRIST beat (beatificat).

bebo bebè (nen petit).

bedo AGR bancal, feixa.

bedaūri *tr* lamentar, saber greu.

- ~inde desgraciadament, malauradament, lamentablement.

beko ANAT BOT TECNOL bec.

- ~i *tr* picar, espicossar, *reg* espipellar || *intr* piular, cantar (els ocells).
- **flav~ulo** pipioli, xitxarel·lo.

bela bell, bonic, polit, *pop* maco, guapo.

- ~igi embellir || *fig* embellir, adornar, maquillar.
- **mal~a** lleig.

beletro belles lletres, literatura.

belgo belga.

- **B~io, B~ujo** GEOG Bèlgica.

beloruso ETNOL bielorrús.

- **B~io, B~ujo** GEOG Bielorússia.

beni *tr* beneir.

- ~o benedicció *ts*.
- **mal~i** *tr* maleir.

bendo (=strio) banda, faixa, cinta | doga (d'una bóta) || coberta (de pneumàtic) || banda (de freqüència).

- **son~o** ELECTROAC cinta (de casset, etc).
- **sur~igi** enregistrar, gravar.
- **vid~o, video~o** ELECTROAC/TV cinta (de vídeo).

Benelukso GEOG Benelux.

Bengalo GEOG Bengala.

- **b~a** bengalí || LING bengalí.

benigna PAT benigne.

benko banc || AUT seient || GEOG ICT OFIC/TECNOL banc.

benzino PETROL/QUÍM gasolina, *pop* benzina.

bero BOT baia.

- ~aro raïm (de fruits).

berbero ETNOL berber.

Berlino GEOG Berlín.

besto bèstia, animal || *fig* animal (persona ignorant i grollera).

- ~ejo estable || (=mena^{gerio}) parc de feres; mostra (*o* exhibició) de feres || (=zoologia *gardeno*) parc zoològic.
- ~igi embrutir, envilir.

bestio salvatgina, bèstia salvatge || *fig* bèstia (persona brutal).

beto HORT bleada, bledera | bleada-rave, remolatxa.

- **ruğa ~o** HORT bleada-rave vermella.
- **suker~o** HORT bleada-rave sucrera.

betono CONSTR formigó.

- **fer~o, ştal~o, armita ~o** formigó armat.

betulo BOT bedoll, bec.

bezoni *tr* necessitar.

Biblio BIBL la Bíblia.

biblioteko BIBLIOT biblioteca.

bicepso ANAT biceps.

biciklo TRANSP bicicleta.

- ~i *intr* anar amb bicicleta.
- **pra~o** HIST bicycle.

bideo bidet.

bieno propietat, finca.

biero ALIM cervesa.

bifsteko GASTR bistec.

bigota beguí, fariseu.

bikino INDUM bikini.

bilanco ECON balanç.

- ~i *tr* fer [e] balanç.

bilardo JOCS billar (joc) || billar (taula).

bildo imatge *pf* || figura, il·lustració.

- ~igi imaginar, representar, figurar.

bileto bitllet || missiva, carta (sense sobre).

- ~ujo cartera (de butxaca).
- **bank~o** ECON bitllet (de banc).

biliono bilió.

bindi *tr* enquadrar, relligar.

binoklo ÒPT binocle.

biografo biògraf.

- ~io biografia.

biologo BIOL biòleg.

- ~io biologia.

birdo ORNIT ocell, au, *reg* aucell, pardal.

- **rabo~o** ORNIT rapinyaire.

birreto INDUM birret | birreta.

Birmo GEOG Birmània [act. Myanma].

- **b~ano** ETNOL birmà.

bis! *interj* bis!

- ~i *tr* ESPECT demanar un bis.

biskvito ALIM galeta, bescuit || CERÀM bescuit.

bismuto QUÍM bismut.

bisturio CIR bisturí.

bito¹ MAR bita.

bito² INFORM bit.

bitumo QUÍM betum.

- ~i *tr* embetumar (cobrir amb betum).

bizara insòlit, rar, extravagant.

bizono ZOOL bisó.

Bjalistoko GEOG Białystok [ciutat on nasqué L. L. Zamenhof].

blago [mentida de] broma, facècia, plagasitat.

- ~i *intr* dir boles, contar històries.

blanca blanc: ~a *çemizo*, camisa blanca; ~aj *haroj*, cabells blancs, ~a *vino*, vi blanc || ANTROP blanc || blanc (sense escriure): ~a *papero*, paper blanc || *fig* blanc: ~a *verso*, vers blanc; ~a *armilo*, arma blanca; ~a *magio*, màgia blanca || en blanc: ~a *paĝo*, pàgina en blanc | signat en blanc: ~a *akcepto*, xec signat en blanc || HIST/POLÍT blanc: ~a *armeo*, exèrcit blanc.

- ~eta blanquinós.
- ~igi emblanquir.
- ~ulo ANTROP HIST/POLÍT blanc.
- **Neg~ulino** LIT Blancaneu.

blasfemi *intr* blasfemar, flastomar.

- ~o blasfèmia, reneç, flastomia.

blato ENTOM escarabat de cuina, panerola.

blazono HERÀLD blasó.

bleki *intr* cridar (els animals).

- **çeval~i** *intr* renillar.
- **ŝaf~i** *intr* belar.

blendo ARM/MAR GUER blindatge || MINERAL *v zinko~o*.

- ~i *tr* TECNOL blindar.
- **zinko~o** blenda, esfalerita.

blinda cec *pf*.

- ~e a cegues, amb els ulls clucs.
- ~igi cegar || encegar || *fig* ofuscar.
- ~iga enlluernador.
- ~ludo JOCS la gallina cega.
- ~umo enlluernament.

bloko bloc.

- ~i *tr* blocar, bloquejar *ts*.

blonda ros (de color).

blovi *intr* bufar.

- **en~i** *tr* inflar.
- **tra~o** corrent [d'aire].

blua blau (de color).

- ~igi emblavir.

blufi *intr* JOCS fer un bluf || *fig* entabanar.

- ~o catxa, bluf.

bluzo INDUM brusa.

bo- *pref* parent per casament: ~*filo*, gendre; ~*frato*, cunyat; ~*patro*, sogre.

boao ZOOL boa || INDUM boà.

boato MAR bot, canot, llanxa.

bobelo bombolla (d'aire).

- ~i *intr* bombollear, bombollar.

bobeno bobina || (= *glit ~o*) TÈXT llançadora.

- ~i *tr* bobinar.

bohemo bohemi (hab. de Bohèmia).

- **B~io**, **B~ujo** GEOG Bohèmia.

boji *intr* bordar, lladrar, jaupar.

- ~o, ~ado lladruc.

bojkoti *tr* DR INTER/SOCIOL boicotejar, boicotar.

boksi *intr* ESPORT boxar, boxejar.

boli *intr* bullir *pf* || borbollear.

- **ek~i** arrencar el bull.

Bolivio GEOG Bolívia.

- **b~ano** bolivià.

bolto TECNOL pern.

- ~i *tr* empernar.

bombo ARM bomba || bomba (objecte de forma esferoïdal).

- ~i *tr* ARM bombardejar, bombejar.

bombardi *tr* ARM bombardejar (intensament) || NUC bombardejar || *fig* bombardejar (amb anuncis, cartes, etc.).

bombasto ampul·lositat.

bombono PAST bombó.

bona bo, bon.

- ~an **matenon!** *interj* bon dia! (al matí).
- ~an **nokton!** *interj* bona nit! (en anar a

dormir).

- **~an tagon!** *interj* bon dia! (en qualsevol moment del dia).
- **~an vesperon!** *interj* bona tarda!, bona vesprada!, bona nit!
- **~e bé, ben.**
- **~trovo** discreció (judici).
- **~veno** benvinguda.
- **~volu** si us plau, per favor.
- **mal~a** dolent, mal: *mal~a homo*, persona dolenta, mala persona.
- **pli~igi** millorar.

Bonaero⁴ GEOG Buenos Aires.

bori *tr* foradar, perforar, trepar.

- **~ilo** OFIC TECNOL barrina, broca, trepant.
- **tra~i** *tr* perforar.

bordo riba, vora.

- **~i** *tr* ésser (*o* radicar, *o* trobar-se) a la riba (de).
- **mar~o** GEOMORF costa, litoral.

bordelo bordell.

borderi *tr* envivetar, orlar.

borso ECON borsa.

Bosnio HIST GEOG Bòsnia.

- **~o-Hercegovino** GEOG Bòsnia i Hercegovina.
- **b~ano** ETNOL bosnià.

boto CALÇ botà.

- **~eto** boteta.

botaniko BOT botànica.

botelo ampolla, botella.

- **en~igi** embotellar.
- **lad~o** cantimplora.
- **suê~o** biberó.

bovo ZOOLOG bou || bòvid.

- **~ido** vedell.
- **~ino** vaca.
- **vir~o** brau, toro.

bovlo bol (vas hemisfèric).

braceleto braçalet.

braço brasa.

brako ANAT braç | *ricevi kun etenditaj ~oj*, rebre amb els braços oberts (amb ànim acollidor) | *iri ~o en ~o*, anar de braçet | anar braç a braç | *ŝi ekdormis inter miaj ~oj*, (ella) s'adormí als meus braços || *fig viro de forta ~o*, home de braç, home forçut | braç (d'una butaca, d'un sofà) |

braç (d'una aranya –llum–) | braç (d'un riu) | pala (d'una hèlix) | braç, ala (d'un molí de vent) | ploma (d'una grua).

- **~umi, en~igi** *intr* abraçar.
- **antaũ~o** avantbranç.

brano AGR/ALIM segó, bren.

branço branca *pf*.

- **~aro** brancatge, brancam.
- **dis~igi** ramificar-se *ts*.

brando DESTIL·L aigüardent.

branko ANAT brànquia, ganya.

brasiko BOT/AGR col.

- **~napo** BOT/AGR nap.
- **brusel~o** col de Brussel·les.
- **flor~o** col-i-flor.

brava brau, capaç | valent, intrèpid.

- **~e** bravament, amb valentia || *interj* bravo!

Brazilo GEOG [el] Brasil.

- **b~ano** ETNOL brasiler.

breço bretxa *pf*.

- **~i** *tr* fer una bretxa (en), obrir una bretxa (en).

breði *tr* criar (animals) || conrear (plantes — fent encreuaments, obtenint híbrids, etc).

bremso fre *pf*.

- **~i** *tr* frenar *pf*.

breto MOBL prestatge | relleix | lleixa || (= *pied~o*) estrep (d'un vehicle).

bretono ETNOL bretó.

- **B~io, B~ujo** GEOG Bretanya.

brido brida (d'una cavalleria) || *fig* fre.

- **mal~i** *tr* (= *sen~igi*) desembridar || CIR desbridar.

brigado ORG MIL brigada || brigada (colla de treballadors).

- **~estro** ORG MIL general de brigada.
- **~isto** ORG MIL brigada (grau).

brigo JOCS bridge *angl*.

- **~i** *intr* jugar al bridge.

briko CONSTR maó, totxo || riell, barrell, lingot (d'or) | taula, rajola (de xocolata) | pastilla (de sabó).

- **~ejo** CONSTR bòvila, bòbila.
- **~isto** rajoler.

brili *intr* brillar *pf*, lluir *intr* *pf*.

- **~eti** *intr* centellejar, espurnejar.
- **~igi** abrillantar.

- **mal~a** mat.
- **trem~i** *intr* titil·lar.
- briliante** JOI brillant.
- brito** britànic.
  - **B~io, B~ujo** GEOG [la] Gran Bretanya.
- brizo** METEOR brisa.
- broêo** INDUM fermall.
- brodi** *tr* TÈXT brodar.
- brogi** *tr* escaldar *ts*.
- brokanti** *intr* dedicar-se [professionalment] a la venda d'ocasió.
- brokolo** BOT/HORT bròquil.
- bromo** QUÍM brom.
  - **~ido** bromur.
- bronko** ANAT bronqui.
  - **~ito** PAT bonquitis.
- bronzó** METAL·L bronze.
- broso** raspall, *reg* espalmador.
  - **~i** *tr* raspallar.
- brošuro** GRÁF obra impresa cosida en rústica.
  - **~i** *tr* enquadernar en rústica.
  - **~a libro** llibre en rústica.
- brovo** ANAT cella.
- brui** *intr* fer soroll *pf*.
  - **~o** soroll.
  - **mal~a, sen~a** silencios (que no fa gens de soroll).
- bruli** *intr* cremar *intr*.
  - **~ajo** combustible || torxa, teia.
  - **~ema** inflamable.
  - **~igi** cremar *tr*.
  - **~umo** PAT inflamació.
  - **ne~a, ne~igebla** incombustible.
- brumo** METEOR boira, broma.
- bruna** bru, morè || castany, marró || roig (sucre) | morè, negre (pa) || torrat.
  - **sun~o** embruniment, bronzajat.
- Bruselo** GEOG Brussel·les.
- bruska** brusc.
  - **~i** *tr* ésser brusc (amb), tractar malament.
- brusto** ANAT pit || pitrera, sina.
- bruto** RAM cap de bestiar || *fig* animal (personal brutal).
  - **~aro** bestiar || (= *grego*) ramat.
  - **~igi** embrutir, envilir.
- brutalo** persona brutal.
  - **~a** brutal.
- buo** MAR boia | NÀUT balisa.
  - **~adi** *tr* abalisar.
  - **sav~o** salvavides (flotador).
- bubo** marrec, pillet, gambirot || JOCS (= *fanto*) sota.
- bubalo** ZOOLOG búfal.
- buçi** *tr* matar bestiar || (= *ofer~i*) immolar.
- budo** barraca (per a eines) | barraca (de fira, estand) | garita | cabina (telefònica) | caseta (de banys).
- Budapešto** GEOG Budapest.
- budĝeto** *v* *buĝeto*.
- Budho** el Buda.
  - **b~ismo** budisme.
- buduaro** MOBL lligador, tocador.
- Buenos-Ajreso** GEOG (= *Bonaero*) Buenos Aires.
- bufo** ZOOLOG gripau, tòtil, galàpet.
- bufedo** ALIM bufet (taula assortida).
- bufono** HIST bufó.
- bufro** AUT para-xocs || FERROC topall, para-xocs.
- buĝeto** ECON pressupost || balanç anual.
- buko** sivella.
  - **dis~igi, mal~i** *tr* discordar una sivella.
- bukedo** ram, pom (de flors).
- buklo** rínxol, bucle, caragol (*o* cargol) (de cabells) | car(a)gol (de fil, etc.).
  - **~i** *tr* car(a)golar, enrotllar, rullar.
- bukso** BOT boix.
- buló** bola (cos esfèric), *reg* bolla.
  - **~igi** *intr* arraulir-se, arronsar-se, arrupir-se.
- bulbo** ANAT VEG bulb || BOT/HORT (= *cepo*) ceba.
- bulgaro** ETNOL búlgar.
  - **B~io, B~ujo** GEOG Bulgària.
- buljono** ALIM brou, caldo.
- bulko** ALIM panet.
- Bulonjo, ~o êe maro** GEOG Boulogne-sur-Mer (ciutat on se celebrà el 1r Congrés Universal d'Esperanto).
- bulteno** butlletí (publicació periòdica).
- bunta** multicolor, virolat.
- burdo** ENTOM borinot.
- burgô** burgès *ts* || POLÍT conservador.
  - **~aro** SOCIOL/HIST burgesia.
  - **~igi** aburgesar-se.

burĝono ANAT VEG borro, gemma || *fig* brot, començ, principi.

- **~i** *intr* brotar, germinar || *fig* brollar, sorgir, florir, prosperar.

burleska burlesc.

burnuso INDUM barnús (vestit moresc).

buokrato buròcrata.

burso bossa (saquet) | ANAT bossa.

buso AUT (= *aŭtobuso*) autobús.

- **trole~o** TRANSP troleibús.

busto ANAT ESCULT bust.

buŝo ANAT boca | *venigi akvon en la ~on*, fer venir aigua a la boca | *fermita ~o ne enlasas muŝon*, a boca tancada no hi entren mosques (*o* a boca closa no hi entren mosquits) || boca (d'un forn, d'una arma de foc, d'un riu, etc.).

- **~a** bucal, oral || oral, de paraula.
- **~aĵo** MÚS embocadura | broquet (d'una pipa, per a fumar cigarrets).
- **~umo** boç, morrió.
- **per~a** FARM/MED [per via] oral.
- **plen~o** glopada.

butero ALIM mantega.

butiko botiga.

- **post~o** rebotiga.
- **tra~i** *intr* anar (*o* sortir) a comprar.

butono botó (de vestit) || BOT PAT botó.

- **~i**, **~umi** *tr* cordar, botonar.
- **~truo** trau, botonera.
- **dis~i**, **mal~i** *tr* descordar, desbotonar.

C

co ce (nom de lletra) [pronun. /ts/].

cedi *tr i intr* cedir.

- **for~i** *intr* desistir || *tr* renunciar.
- **mal~i** *intr* resistir.

cedro BOT cedre.

cedrato BOT poncem, poncir.

- **~ujo** poncemer, poncirer.

celi *tr* apuntar (dirigir la punta d'una arma) || al-ludir, referir-se a (atacant, criticant) || mirar (de), mirar (que), tenir com a

objectiu.

- **~o** fi, objectiu.
- **~grajno** ARM punt de mira.
- **~ilo** ARM alça.
- **~punkto** blanc, diana.
- **~tabulo**, **~disko** blanc, fitó, rodella.
- **~umi** *tr* ARM apuntar, encarar.
- **laŭ~a** adequat, eficaç.
- **sen~a** va, inútil.

celerio BOT/AGR api.

celulozo QUÍM celuloza.

cembro BOT pi cembra.

cemento QUÍM ODONT ciment || *fig* lligam, vincle.

censo cens *ts*.

cent *adj* cent.

- **~a** centé, cent.
- **~estro** HIST centurió.
- **~ono** centèsim.
- **el~o**, **po~o** per cent: *tri el~oj* (o *po~oj*), tres per cent.
- **jar~o**, **~jaro** segle.

centi-pref centi-: *~gramo*, centigram; *~metro*, centímetre.

centimo NUMIS cèntim.

centro centre *pf*.

- **ekster~a** excèntric, perifèric.
- **sam~a** concèntric.

centralo ELECTROT TECNOL TELECOM central || SOCIOL/POLÍT central sindical.

centralizi *tr* centralitzar.

- **mal~i** *tr* descentralitzar.

cenzurí *tr* censurar.

cepo BOT/HORT ceba || *v bulbo*.

ceramiko CERÀM ceràmica.

cerbo ANAT (= *encefalo*) encèfal || (= *cerebro*) cervell || *arc v medolo* || *fig* cervell.

- **~umi** *intr* *pop* rumiar, barrinar, *reg* borinar.

cerealo AGR/ALIM cereal.

ceremonio cerimònia.

- **sen~a** senzill, familiar, sense compliments.

certa segur, convençut || cert, segur, indubtable || cert, determinat.

- **~eco** certesa, certitud.
- **~igi** assegurar || garantir.
- **mal~a** insegur, incert, indecís, vacil·lant || dubtós, incert, insegur.

cervo ZOOL cérvol.

- **~ido** cervatell, cervató.

cetera restant.

- **~e** a més [a més], d'altra banda.

ci *pron arc* tu, [no es tradueix].

- **~diri** *tr* tutejar, dir (*o* tractar) de tu.

codonío BOT codony.

- **~ujo**, **~arbo** codonyer.

cidro ALIM sidra.

cifero MAT xifra.

- **~i** *tr* posar en xifres, quantificar.
- **~eca** ELECTRÒN/INFORM digital.

cigano ETNOL gitano.

cigaro cigar, cigarro.

- **~eto** cigarreta.
- **~ingo** broquet (canonet).
- **~ujo** portacigars.

cigaredo cigarret, cigarreta.

cigno ORNIT cigne.

cikado ENTOM cigala.

cikatro PAT cicatriu *pf*.

- **~igí** cicatritzar(-se).

ciklo cicle *ts*.

- **du~o** *v* *biciklo*.
- **motor~o** AUT motocicle | motocicleta.
- **tri~o** TRANSP tricicle.

ciklono METEOR cicló.

cikonio ORNIT cigonya.

cikorio BOT xicoira | (= *endivio*) endivia | (= *skarolo*) escarola.

cikuto BOT cicuta menor.

cilindro GEOM TECNOL cilindre || PAT cilindre: *urina ~o*, cilindre urinari.

cimo ENTOM xinxa || BOT *v* *cumo*.

- **lit~o** (= *litlaüso*) xinxa comuna.

cinamo BOT canyella.

ciandro cendra (residu) | cendra (restes mortals).

- **~igi** incinerar.
- **~ujo** cendrer (recipient).
- **C~ulino** LIT la Ventafocs.

cinika cínic.

cipero BOT jónçara, serrana.

Cipro GEOG Xipre.

- **c~ano** xipriota.

cipreso BOT/JARD xiprer.

ciro llustre, betum.

- **~i** *tr* enllustrear, embetumar.

Cirilo Ciril.

- **c~a** ciríl·lic.

cirko HIST/ART ESPECT GEOMORF circ.

circelo MEC compàs (instrument).

circlo GEOM GEOG cercle.

- **duon~a** semicircular.
- **en~igi** encerclar.
- **vent~o** CLIMAT/METEOR rosa dels vents.

cirkonferenco GEOM circumferència.

cirkonstanco circumstància.

circuo ORNIT arpella | arpella pàl·lida | esparver d'estany | esparver cendrós.

circuli *intr* circular.

circulero circular *f*.

circumcidi *tr* SOCIOL/RELIG CIR circumcidar.

circvito ELECTRÒN circuit.

cis *prep* a aquesta banda de, a aquest costat de, deçà, ençà.

- *pref cis-*: *~alpa*, cispalpi.

cisterno CONSTR ANAT cisterna.

citi *tr* citar (fer una citació d'un text) || (= *mencii*) esmentar.

- **~ajo** citació (frase, text).

- **~iloj** ESCR cometes.

citadelo ORG MIL ciutadella.

citato (= *citajo*) citació.

citro MÚS citara.

citrolo BOT/AGR (= *akvomelono*) sindriera, sindria, xindria | BOT/FARM (= *kolocinto*) colocoquina.

citrono BOT/AGR (= *limono*) llimona | (= *limeto*) llimona dolça | (= *cedrato*) poncem.

- **~ujo**, **~arbo** (= *limonujo*) llimoner | (= *limetujo*) llimoner dolç | (= *cedratujo*) poncem.

civila civil (pertanyent als ciutadans) || civil (ni militar ni eclesiàstic) || DR civil.

civilizi *tr* civilitzar.

- **~ado** civilització (ac.).

civilizacio civilització (estat) || civilització (avenç).

civito HIST ciutat autònoma || societat civil.

- **~ano** ciutadà.

cizeli *intr* cisellar *pf*.

- **~ilo** OFIC cisell.

colo METROL polzada.

cumo BOT cima (inflorescència).

Ĉ

ĉo nom de la quarta lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /tʃ/].

ĉagreni *tr* contrariar, disgustar | enutjar.

ĉamo ZOOl isard, camussa.

ĉambro cambra, habitació.

- **antaŭ~o** vestíbul, rebedor.
- **dormo~o** dormitori.
- **klas~o** classe, aula.
- **manĝo~o** menjador.
- **vivo~o** sala (peça principal d'una casa).

ĉampano ENOL xampany, cava.

ĉampinjono BOT/ALIM xampinyó.

ĉampiono campió.

ĉano ARM gallet.

ĉantaĝi *tr* fer xantatge.

- **~o** xantatge.

ĉapo INDUM gorra || TECNOL caputxó | tap [de corona] | tap (de ploma estilogràfica, de roda de cotxe, etc.).

- **la Ruĝa Ĉ~eto** LIT la Caputxeta Vermella.

ĉapelo INDUM barret, capell || BOT barret (de bolet), pili.

- **~ita** embarretat || *~ita litero* lletra amb accent circumflex.
- **bul~o** bolet, barret fort.
- **klak~o** clac (capell).

ĉapitro capítol (de llibre).

ĉar *conj* perquè, com [que], *arc* car.

ĉaro carro || AUT TRANSP semiremolc.

- **~eto** carret, carretó (de dues rodes) || TECNOL carro.
- **~umo** carretó (d'una roda).
- **aŭto~o** AUT autocar.
- **infan~eto** cotxet (per a portar-hi infants).
- **plen~o** carretada.
- **puŝ~o** (=~eto) carret, carretó (de dues rodes) || (=~umo) carretó (d'una roda).

ĉarlatano xarlatà.

ĉarma seductor, captivador, encisador.

- **~i** *tr* seduir, captivar, agradar.

ĉarniro FERRET frontissa, xarnera.

ĉarpenti *tr* fer de fuster, fusterejar.

- **~aĵo** CONSTR estructura | carcassa || CONSTR/MIN embigat || prestatgeria.
- **~isto** fuster, *reg* mestre de llenya.

ĉarpio TERAP desfila.

ĉasi *tr* caçar || percaçar.

- **~ejo** vedat (de caça).

ĉasio AUT OFIC/TECNOL ELECTRÒN xassis.

ĉasta cast.

- **mal~a** lasciu, sensual, impúdic.
- **mal~i** *intr* disbauxar-se | prostituir-se || BÍBL adorar els déus pagans, idolatrar.

ĉe *prep* a, [a] prop (de), al costat (de): *sidi ~ fenestro*, seure prop de la finestra; *stari ~ mi*, estar al costat meu || de: *kapti iun ~ la brako*, agafar algú del braç || a, en: *liaj femuroj estas malpli fortaj, ol ~ lamulo*, les seves cames són més dèbils que les d'un coix; *teni ~ si sekreton*, guardar un secret || amb, en companyia de: *labori ~ profesoro X*, treballar amb el professor X || amb, a casa de, en el país de, en les obres de: *loĝi ~ la gepatroj*, viure amb els pares; ~ *Homero abundas komparoj*, en les obres d'Homer abunden les comparacions || a, en: *labori ~ gazeto*, treballar en un diari || a: ~ *la komenco*, al començament; ~ *la sepa fojo*, [a] la setena vegada || per, a causa de: *li ridas ~ la plej malgranda bagatelo*, riu per qualsevol bagatel·la || amb: *labori ~ arta lumo*, treballar amb llum artificial || si, cas que, en cas de, mai que: ~ *difektiĝo de la aparato, la asekura kompanio pagas la ripararon*, la companyia asseguradora paga la reparació en cas d'avaria de l'aparell || amb, en: *eĉ ~ la plej bona volo mi ne povas alktimiĝi al tia ideo*, fins i tot amb la millor voluntat no puc fer-me'n a la idea.

- *pref* a, al costat de: ~*esti*, ésser present; ~*mane*, a mà (a l'abast).

ĉef- *pref* principal: ~*episkopo*, arquebisbe; ~*ministro*, primer ministre; ~*urbo*, capital (d'un país, d'una regió); ~*verko*, obra mestra.

- **~a** principal.
- **~o** cap (el superior).
- **~i** *intr* excel·lir, destacar, destacar-se,

sobresortir || ésser la cosa més important.

- **mal~a, ne~a** accessori, secundari.

ĉeĥo ETNOL txec.

- **Ĉ~io, Ĉ~ujo** GEOG República Txeca, Txèquia.

ĉeko taló, xec: *trastrekita ~o*, taló (*o* xec) barrat.

- **~aro** talonari.

ĉelo cel·la (de convent, de presó, d'una bresca, d'avió) || BIOL FÍS POLÍT cel·lula || JOCS casella || MÚS (=violonĉelo) violoncel.

- **foto~o** ELECTRÒN (=lumelektra ~o) cel·lula fotoelèctrica.

ĉemento ANAT METAL·L cement.

ĉemizo INDUM camisa.

- **nokto~o** camisa de dormir.
- **sub~o** samarreta.

ĉeno cadena.

- **~i** *tr* encadenar.
- **~ero** baula (anella d'una cadena).
- **de~igi, el~igi** alliberar (d'una cadena) || *fig* desencadenar.

ĉerizo BOT (=dolĉa ~o) cirera (cultivada); (=merizo) cirera (silvestre) | (=acida ~o) guinda.

- **~ujo** cirerer | guinder.

ĉerko taüt.

- **en~igi** posar al taüt.

ĉerpi *tr* pouar, extreure.

- **~ilo** cassó (per a pouar) || culler, cullerot || MAR buidador, sàssola.
- **el~i** *tr* buidar (una ampolla, un celler) || assecar (una font) || *fig* esgotar, exhaurir, eixugar.

ĉesi *intr* cessar.

- **~igo** cessació, interrupció, suspensió.

ĉevalo ZOOL/RAM ESCACS cavall.

- **~aĉo** rossi.
- **~ejo** cavallerissa, quadra.
- **~eto** (=poneo) poni || *fig* dèria, idea fixa, *reg* brusca | hobby *angl*.
- **~ido** ZOOL polltre.
- **~ino** egua, euga.
- **de~igi** descavalcar.

ĉi *adv* d'aquí [emprat amb *tio, tia, tiu, ĉio, ĉia, ĉiu*, etc.]: ~ *tio, tio* ~, això || *adj* aquest.

- *pref* proper, pròxim: ~-*jara*, d'enguany,

d'aquest any; ~*sube*, al dessor, més ensota, més avall (en un text, en un llibre).

ĉio tot.

- **~a** cada [mena de].
- **~opova** totpoderós.
- **~ovendejo** ECON supermercat.

ĉial *adv* per totes les raons, per tot això.

ĉiam *adv* sempre, tothora.

- **~ulo** [client] habitual.
- **por~a** etern, perpetu.

ĉie *adv* arreu, pertot.

- **~a** d'arreu, de tothom, general, universal.

ĉiel *adv* de totes [les] maneres.

ĉielo cel.

ĉies *adj* i *pron* de tothom.

- **~ul(in)o** prostitut(a).

ĉifi *tr* rebregar.

- **ne~ebla** no arrugadís.

ĉifono parrac.

- **~isto** drapaire.
- **lav~o** baïeta (de fregar).

ĉifro xifra (clau) || TECNOL combinació || (=monograma) monograma.

- **mal~i** *tr* v *deĉifri*.

ĉikani *tr* fer la guitza, molestar, fastiguejar || ergotitzar (defensant un parer equivocac).

Ĉilio GEOG Xile.

- **ĉ~ano** xilè.

ĉimpanzo ZOOL ximpanzé.

ĉiom ETNOL xinès.

- **Ĉ~io, Ĉ~ujo** GEOG HIST [la] Xina.

ĉiom *adv* tot (quantitat).

- **~a** total.

ĉirkaŭ *prep* al voltant (de), [a] prop (de), cap a, a la ratlla (de), pels volts (de): *la tero rondiras ~ la suno*, la terra gira al voltant del sol; *la popoloj, kiuj loĝis ~ ili*, els pobles que habitaven prop seu; *~majo ni foriros*, ens n'anirem pels volts de maig.

- *pref* al voltant de: ~*premi*, abraçar; ~*kolo*, collar, collaret; ~*brako*, braçaret.
- **~i** *tr* envoltar *pf*.
- **~aĵo** voltants, encontorns, rogalia, foranies.

ĉirpi *intr* cantar (un grill).

ĉiu *pron* cadascú, cada u || *adj* cada, cadascun.

- **~j** *pron* tots, tothom || *adj* tots [els].
- *pref* cada: *~tage*, cada dia, diàriament.

çizi *tr* cisellar.

- **~ilo** OFIC cisell, enformador, badaine (o badaina).

-çj *suf flex* diminutiu afectuós darrere noms masculins [a diferència dels sufixos habituals, aquest s' amalagma amb l' arrel]: *fra~o*, germanet; *o~o*, oncle | xaval, xicot; *pa~o*, papa, papà; *Pe~o*, Peret; *Vil~o*, Guillemó.

çokolado ALIM xocolata.

çu *conj inter* que, [no es tradueix]: *~ vi venos?*, [que] vindràs?; *~ esti aũ ne esti*, ser o no ser? | *~ ne?*, oi? veritat [que sí]?, [no] és ver? || *conj* si [introduint preguntes indirectes]: *mi ne scias*, *~ tio estas vera*, no sé si és cert.

- **~...** *~ conj distr* ja... ja, bé... bé, [no es tradueix]: *~ pro timo*, *~ pro fiereco*, *li nenion respondis*, ja per temor, ja per orgull, no respongué; *~ kun li*, *~ sen li*, *ni komencos*, amb ell o sense [ell], començarem (o ja sigui amb ell o sense, començarem).

çuro *vulg* FISIOL llet (líquid seminal).

- **~ovo** *vulg* collons.

D

do de (nom de lletra) [pronun. /d/].

da *prep* de [segueix expressions de quantitat o mesura, excepte numerals partitius]: *glaso ~ vino*, un got de vi (però: *kvaronjaro estas parto de la jaro*, un trimestre és [una] part de l' any; *duono de kuko*, la meitat d' un pastís).

daktilo BOT dàtil || POÈTICA dàtil.

- **~ujo**, **~arbo**, **~opalm** palmera de dàtils (o datilera).

dalio BOT/JARD dàlia.

dalmato dàlmata.

- **D-io**, **D~ujo** GEOG Dalmàcia.

damo dama (dona noble) || JOCS dama | ESCACS reina, dama.

- **~oj**, **~ludo** JOCS dames, joc de dames.
- **~igi** JOCS fer dama.

damao ZOOLOG dàina.

damaĝi *tr* danyar, deteriorar.

damasko TEXT domàs.

damni *tr* maleir (condemnar a l' infern).

- **~o** damnació, condemnnació.

dampi *tr* apagar, esmorteir (un so).

- **~ilo** MÚS sordina || TECNOL silenciador.

dano ETNOL danès.

- **D~io**, **D~ujo**, **D~lando** GEOG Dinamarca.

danci *tr* i *intr* ballar, dansar.

- **~o** MÚS DANSA dansa, ball.
- **~ejo** sala de ball.

dando dandi.

dangero perill.

- **~i** *intr* ésser perillós.
- **en~igi** posar en perill.
- **sen~a** inofensiu, anodí || *v sekura*.

danki *tr* agrair, donar les gràcies.

- **~e al**, **~' al loc** *prep* gràcies a.
- **~on!** *interj* gràcies!, mercès!
- **ne ~inde!** *interj* no s' ho val!, de res!
- **sen~a** ingrat.

Danubo GEOG el Danubi.

dato data.

- **~i** *tr* datar *tr*.
- **~iĝi**, **~umi** *intr* datar *intr*.
- **~reveno** aniversari.
- **freŝ~a** recent.
- **ĝis~igi** actualitzar.

datao, **dateno** *v datumo*.

dativo GRAM datiu.

datumo MAT INFORM dada.

- **~bazo** INFORM base de dades.

daŭri *intr* durar.

- **~o** durada, duració.
- **~e** contínuament | persistentment || *v plu*.
- **~igo** continuació.
- **~igi** fer durar, prolongar || continuar.

de *prep* de: *veturi ~ Parizo ĝis Berlino*, viatjar de París a Berlín || (=ek~) des de: *~ mateno ĝis vespero*, del matí fins al vespre || per, de: *si estas amata ~ ĉiuj*, és estimada de tothom; *dika branĉo*

rompiĝis ~ la vento, una branca gruixuda s'ha trencat pel vent [darrerament sembla una moda el fet d'anteposar alguns complements de nom al substantiu amb qui es relacionen. Això sempre ha estat molt infreqüent en esperanto i no és gens aconsellable: *mia ŝatata libro* és correcte i habitual, mentre que *la ~ mi ŝatata libro* és un barbarisme] || de part (de): *salutu lin ~ mi*, saludeu-lo de part meva || de: *la kanto ~ la birdoj*, el cant dels ocells; *~ kiu estas tiu libro?* de qui és aquest llibre?; *tio dependas ~ la cirkonstancoj*, això depèn de les circumstàncies; *sumo ~ mil frankoj*, una suma de mil francs; *duono ~ kuko*, la meitat d'un pastís; *la amo ~ la gepatroj al siaj idoj*, l'amor dels pares pels seus fills; *la prezo ~ pano*, el preu del pa; *la preparo ~ la venonta kongreso*, la preparació del proper congrés; *glaso plena ~ akvo*, un got ple d'aigua; *meze ~*, enmig de; *norde ~*, al nord de || per: *la ekspluatado ~ la homo al (o je) la homo*, l'explotació de l'home per l'home.

- *pref* de, des de: *~ĉevaliĝi*, descavalcar;
- *formi*, deformar; *~veni*, procedir, provenir; *~vojigi*, desviar.
- *~ antaŭ* *loc prep* des de fa: *~ antaŭ tri tagoj*, des de fa tres dies.
- *~igi* apartar, separar.
- *ek~*, *ek ~ prep* des de.
- *helpo ~ loc prep* amb l'ajuda de.
- *kaŭzo ~ loc prep* a causa de, per raó de.
- *kondiĉo ~ loc conj* sota (*o* amb *la*, *o* *a*) condició de (*o* que).
- *sekve ~ loc prep* a conseqüència de.

debato debat.

- *~i tr* debate (discutir).

debeto ECON dèbit || COMPT deure.

- *~i tr* ECON carregar en compte.

debitoro deutor.

debuti *intr* debutar.

deci *intr* ésser convenient, correcte.

- *ne~a* inadequat, incorrecte.

decembro CRON desembre, *reg* nadal.

deci- *pref* deci-: *~gramo*, decigram; *~metro*, decímetre.

decidi *tr* decidir.

- *~o* decisió.

- *~a* decisiu.
- *~ema* decidit.
- *ne~ema*, *sen~a* indecís, cagadubtes.
- *ne~ita* indecís, pendent, en suspens.

decimala MAT decimal.

deĉifri *tr* desxifrar.

dediĉi *tr* dedicar.

dedukti *tr* deduir (inferir, conjecturar).

- *~o* dedució.

defendi *tr* defensar.

- *sen~a* indefens.

defii *tr* desafiar.

deficito ECON dèficit.

defili *intr* desfilar.

definitiva definitiu.

deflori *tr* desflorar (una dona).

deĝeli *intr* desglaçar-se, desglaçar.

degeneri *intr* degenerar.

degni *tr* dignar-se (a).

degradi *tr* degradar.

deĝori *intr* estar de servei, estar de guàrdia.

dek *adj* deu (10).

- *~ du* *adj* dotze.
- *~a* desè.
- *~o* desena.
- *~uma*¹, *~aria* MAT/CIBERN decimal (en base deu).
- *~umi*² *tr* MILIT delmar (matar-ne un de cada deu).
- *du~* *adj* vint.

dekadenco decadència.

dekano ENSENY CATOL CRIST degà || QUÍM decà.

deklami *tr* declamar.

deklari *tr* declarar.

- *~o* declaració *ts*.

deklaracio POLÍT declaració: *Universala ~o de la homaj rajtoj*, Declaració Universal dels Drets Humans.

deklivo declivi, inclinació, pendent.

dekolti *tr* escotar.

- *~aĵo* escotat, escot.

dekoracio ART decoració || TEAT/CIN decorat, decoració || *v ordeno* 2.

- *~i tr* decorar.

dekreto decret.

- *~i tr* DR decretar.

dekstra dret (costat) || POLÍT dretà, de dretes.

- ~**ulo** dretà (que de serveix millor de la mà dreta) || POLÍT conservador.
- ~**uma** BOT dextros || FÍS dextrogir || que gira en el sentit de les busques del rellotge.
- **ambañ~a** ambidextre.
- **mal~a** esquerre || POLÍT esquerrà, d'esquerres.
- **mal~ularo** POLÍT l'esquerra, les esquerres.

delegi *tr* delegar.

- ~**ito** delegat.
- ~**itaro** (=delegacio) delegació.

delegacio delegació (conjunt de persones delegades).

delekti *tr* delectar.

delfeno ZOOL dofí.

delico delícia.

delikata delicat, fi, exquisit, suau | delicat, sensible || delicat, fràgil | delicat, feble || feble, discret || *v subtila* || *fíg* delicat (una qüestió, una situació, etc.).

- **mal~a** bast, rústec, tosc | de batalla || dur: *mal~a orelo*, orel·la dura || groller, grosser.
- **sen~a** indelicat.

delikto DR PEN delictes.

deliri *intr* delirar, desvariejar.

demagogo demagog.

demandi *tr* preguntar, demanar.

- ~**o** pregunta, qüestió || qüestió (problema).
- ~**aro** qüestionari.
- ~**osigno** GRAM interrogant, [signe d'] interrogació.
- **pri~i** *tr* interrogar.

demarŝo gestió diplomàtica.

demisii *intr* dimitir *tr abs*.

demokrato demòcrata.

- **kristan~a** demòcratacristiana, cristianodemòcrata.
- **social~a** socialdemòcrata.

demokratio POLÍT democràcia.

demono HIST RELIG dimoni.

demonstri *tr* demostrar, provar || fer una demostració (de com funciona un aparell, etc.).

demonstracio (=demonstrado) demostració || (=manifestacio) manifestació | exhibició de força militar.

densa dens, espès || ÒPT opac || QUÍM concentrat.

- **mal~a** clar | lleuger | FÍS rarificat || (=diafana) diàfan, translúcid.

dento ANAT dent || TECNOL dent | punxa (d'una forquilla, etc.).

- ~**aro** ANAT dentadura.
- **kojno~o** ullal.
- **lakto~o** dent de llet.
- **muel~o** queixal.
- **saĝo~o** queixal del seny.
- **sen~a** esdentegat.
- **tranĉo~o** dent incisiva, incisiva.
- **tri~o** HIST/MIL trident.

denunci *tr* denunciar.

departemento DR ADM departament, secretaria d'estat || GEOG POLÍT departament.

depeŝo despatx (comunicació urgent).

deponi *tr* dipositar (valors, diners).

deporti *tr* DR PEN deportar.

depresio ECON depressió || PSIC (=deprimo) depressió.

deprimi *tr* PSIC deprimir.

deputi *tr* diputat.

- ~**ito** diputat.
- ~**itaro** DR CONST/POLÍT parlament, cambra de diputats.

derivi *tr* LING MAT ELECT derivar.

des¹ *adv* tant, [no es tradueix] [usat en l'expressió *ju...des*]: *ju pli (malpli)... ~ pli (malpli)...*, com més (menys)... [tant] més (menys); *ju pli baldaŭ ~ pli bone*, com més aviat millor.

- ~ **pli bone!** *interj* (molt) millor!

des² *pref* negació, privació, des-: ~*infekti*, desinfectar; ~*hidrati*, deshidratar; ~*organizi*, desorganitzar.

desegni *tr* dibuixar *pf* || dissenyar.

deserto GASTR postres *f*, *reg* llevant de taula.

desinfekti *tr* FARM desinfectar.

despoto dèspota.

destini *tr* destinar.

detala detallat.

- ~**o**, ~**aĵo** detall.
- ~**e** COM al detall, a la menuda.

• **mal-a** (=sen-a) esquemàtic, sense detalls || COM (=pogranda) a l'engròs.

detekti *tr* detectar.

detektivo detectiu.

detergi *tr* MED detergir, netejar.

detergento QUÍM detergent || MED (=detergaĵo) detergent.

determini *tr* determinar, fixar.

detruï *tr* destruir, *reg* abrusar.

devi *tr* haver de, *arc* deure || deure (probabilitat).

- ~**igi** obligar.
- ~**ontigi (sin)** comprometre(‘s).
- **ne~a** facultatiu, no obligatori.

devii *intr* desviar-se.

devizo divisa (lema) || ECON divisa.

devota devot.

dezerto desert *ts*.

- ~**ulo** RELIG anacoreta, eremita.

deziri *tr* desitjar.

- ~**o** desig.
- ~**egi** *tr* cobejar.
- **ek~o** capritx, caprici.

dio HIST REL/FILOS déu: *la Filo de D~o*, el Fill de Déu.

- ~**ino** MIT deessa, dea.
- **sen~a** RELIG incrèdul.
- **D~patrino** CRIST Mare de Déu.

diabeto PAT diabetis.

diablo BIBL/CRIST/ETNOG diable.

- ~**e!** *interj* diantre! diastre!
- ~**ino** diablessa.

diafana diàfan, translúcid.

- **mal~a** opac | tèrbol.

diafragma ANAT MED FOTOG TECNOL diafragma.

- ~**i** *tr* FOTOG diafragmar.

diagnozo DIAG MED METEOR diagnosi, diagnòstic.

- ~**i** *tr* diagnosticar.

diagonalo GEOM ESCACS diagonal.

dialekto LING dialecte.

dialogo diàleg.

- ~**i** *intr* dialogar, conversar.

diamanto MINERAL diamant.

diametro GEOM diàmetre.

- **duon~o** *v radiuso*.

dianto BOT/JARD clavell.

diapazono MÚS diapasó.

diareo PAT diarrea.

diĉoĉi *intr* disbauzar-se.

- ~**o** disbauza.
- ~**ulo** cràpula, llibertí, disbauzat.
- **for~i, tra~i** *tr* dilapidar, dissipar.

didaktiko ENSENY didàctica.

dieto ALIM/DIET dieta.

difekti *tr* espantllar, *fer* malbé, *reg* empastrar, espanyar, tudar.

- ~**o** desperfecte || defecte, imperfecció, falla.

diferenci *intr* diferenciar-se, diferir.

- ~**o** diferència.

difini *tr* definir.

- ~**o** definició.
- **sen~a** indefinit.

difterio PAT diftèria.

diĝo ENG dic || presa (obstacle artificial en un riu).

digesti *tr* digerir, pair *pf*.

- ~**o, ~ado** FISIOL/ALIM digestió.
- **mis~o** indigestió.

digno dignitat (qualitat).

- ~**a** digne, respectable || digne (que té dignitat).

diĝita ELECTRON/INFORM digital.

dika gruixut, gros, gras, *reg* gruixat || QUIM (=viskzoza) viscós || GRAF *v* *grasa*.

- **mal~a** prim.

dikti *tr* dictar.

diktatoro POLÍT dictador.

- ~**eco** dictadura.

diktaturo HIST/POLÍT dictadura.

dilati *tr* FÍS CIR dilatar.

- **mal~i** *tr* FIS contreure.

dilemo dilema.

diletanto diletant | (=amatoro) aficionat.

diligenta diligent.

- **mal~i** *intr* gandulejar, ronsejar.

dilui *tr* diluir.

diluvo diluvi *ts*.

dimanĉo diumenge.

dimensio dimensió *pf*.

dinamiko FÍS dinàmica.

- ~**a** dinàmic.

dioptrio FÍS/METROL diòptria.

diplomo diploma.

- ~**i** *tr* concedir un diploma (a): ~*ita instruisto*, professor diplomad.

diplomato diplomàtic *pf.*

- ~**eco** diplomàcia, tacte.
- ~**io** diplomàcia (organització, procediment) || diplomàcia, carrera diplomàtica.

diri *tr* dir.

- **antaŭ~i** *tr* predir.
- **el~i** *tr* anunciar.
- **kontraŭ~i** *tr* contradir.
- **laŭ~e** segons que diuen.
- **oni~o** rumor.
- **popol~o** (= *proverbo*) proverbi, dita.
- **re~i** *tr* replicar | contestar (a) || redir, repetir.

direkcio (= *direktantaro*) direcció (organisme) || (= *direktejo*) direcció (oficina, seu).

direkti *tr* dirigir (adreçar, conduir).

- ~**o** direcció (sentit) || FÍS direcció || GEOG punt cardinal.
- ~**ilo** CONSTR NAV AERON timó, governall || AUT volant.
- **ĉef~o** GEOG punt cardinal.
- **dors~e** a recules, endarrere.

direktoro director.

direktrico GEOM directriu.

dirigento director (d'orquestra).

dis- *pref* separació, dispersió: ~*iri*, separar-se; ~*volvi*, desenvolupar; ~*de*, [des] de.

- ~**a** dispers.
- ~**iĝi** separar-se.

disciplino disciplina.

- ~**i** *tr* disciplinar.

disĉiplo deixeble.

diselo *v* *dizelo*.

disko disc || JOCS fitxa (en forma de disc).

- ~**eto** INFORM disquet.
- ~**teko** discoteca *ts*.
- **kompakta ~o** [disc] compacte.
- **mol~o** INFORM disc flexible, disc tou.

diskonti *tr* ECON descomptar.

- ~**o** descompte.

diskreta discret *ts*.

- **mal~a** bocamoll, xerraire || indiscret || (= *troa*) excessiu, exagerat.

diskriminacio discriminació.

- ~**i** *intr* discriminar *tr*.

diskurso discurs (polític).

diskuti *intr* discutir *intr*.

- ~**o**, ~**ado** discussió.
- **pri~i** *tr* discutir *tr*.

disponi *intr* disposar *intr*.

dispozicio disposició (arranjament, estructura) || (gen. *pl*) disposicions, ordres || RET disposició.

- ~**i** *tr* disposar (arranjar, sistematitzar) || disposar (decidir) || disposar (predisposar).

disputi *intr* disputar *intr* || *arc v* *diskuti*.

- **pri~i** *tr* disputar *tr*.

distanco distància.

- ~**i** *intr* distar.
- **preter~i** *tr* distanciar, distanciar-se de, deixar enrere.

distili *tr* destil·lar *tr*.

distingi *tr* distingir.

- ~**o** distinció (ac.) || distinció (honor).
- ~**aĵo** distintiu.

distri *tr* distreure.

- ~**o** distracció (ac.).
- ~**aĵo** distracció (allò que distreu o diverteix).

distribui *tr* distribuir.

distrikto GEOG POLIT districte.

divano MOBL divan.

diveni *tr* endevinar.

- ~**aĵo** JOCS LIT endevinalla.
- ~**isto** OCULT endeví.

diversa divers.

- ~**i** *intr* diferir (no ésser igual).

dividi *tr* dividir.

- ~**o** divisió || MAT divisió.
- **sub~i** *tr* subdividir.

divizio MIL BOT divisió.

divorco divorci.

- ~**i** *intr* divorciar-se.

dizelo MOT AUT dièsel.

dizerti *intr* DR MIL desertar.

do¹ *conj* doncs, *reg* idò.

do² *subst* MÚS do.

docento lector, professor adjunt [universitari].

dogo ZOOL (= *germana ~o*) gran danès, dog alemany.

dogano HIST DR FISC duana.

dogmo dogma.

- ~**umi** *intr* dogmatitzar (obrar dogmàticament).

dojeno degà (membre més antic).

doko ENG CIV dàrsena || (gen. *pl*) docs.

doktoro doctor || *pop* (=kuracisto) metge.

- ~**eco** doctorat.
- **honor~o** doctor ‘honoris causa’.

doktrino doctrina (conjunt d’ensenyaments).

dokumento document.

- ~**i** *tr* documentar (provar amb documents) || documentar (proveir de documents).
- ~**ujo** dossier (carpeta).

dolaro ECON dòlar.

dolĉa dolç *pf*.

- ~**aĵo** PAST dolç, llaminadura.
- ~**igi** endolcir, dulcificar.
- **mal~a** amarg.

dolori *tr* fer mal *intr* || doldre’s (sentir aflicció, dolor).

- ~**igi** fer mal, causa dolor, adolorir || adolorar, adolorir.
- **ŝir~o** PAT punxada, fiblada.

domo casa *ts*.

- ~**anaro** comunitat de veïns.
- **rul~o** TRANSP caravana, rulot.
- **urbo~o** ajuntament (edifici).

domaĝo dany, pèrdua indesitjable.

- **kia ~o!**, **kiel ~e!** *interj* quina llàstima!
- ~**i** *tr* saber greu (de despendre, de fer malbé) | témer molestar, tenir por d’ofendre.

domeno INDUM dominó || JOCS dòmino, dominó.

doni *tr* donar, dar.

- ~ *suf* producció natural, -fer: *frukto~a*, fructífer; *argĉento~a*, argentífer.
- **al~i** *tr* afegir.
- **dis~i** *tr* distribuir, repartir.
- **el~i** *tr* lliurar | emetre (bitllets) || LIT publicar.
- **el~ejo** editorial (empresa).
- **ofer~i** *tr* sacrificar.
- **re~i** *tr* tornar (una cosa).
- **sin~a**, **sin~ema** abnegat, altruista.
- **trans~i** *tr* transmetre, transferir.

donaci *tr* regalar.

- ~**o** regal.

dorloti *tr* aviciar, amanyagar | malcriar.

dormi *intr* dormir.

- ~**o** son *m*.
- ~**emo** son *f*.
- ~**igilo** FARM somnifer, hipnòtic.
- **duon~i**, ~**eti** *intr* dormisquejar.
- **ek~i** *intr* adormir-se.
- **mal~i** *intr* vetllar | estar despert.
- **sen~eco** PAT insomni.
- **tra~i** *tr* passar dormint (la nit, el temps).

dorno BOT ANAT espina || *fig* punxa || *pl* planta que té espines.

dorso esquena, dors || dors, revés, revers.

dosiero dossier || expedient policíac || INFORM fitxer.

- ~**ujo** arxivador || INFORM directori.

doti *tr* dotar *pf*.

- ~**o** dot (aportació).

dozo dosi *pf*.

- ~**i** *tr* FARM dosar, dosificar.

dragi *tr* OBR PÚBL dragar.

- ~**ilo** draga, dragador.

drako MIT drac || ZOOLOG dragó.

- ~**arbo** BOT drago.

dramo TEAT drama *pf*.

- ~**igi** dramatitzar.

drapo drap (teixit de llana).

drapiri *tr* drapar.

drasta dràstic *pf*.

draŝi *tr* batre (el gra) || *fig* apallissar.

- ~**ejo** AGR era.
- ~**maŝino** batedora, màquina de batre.

drato METAL-L filferro.

- **pik~o** ARM filat espinós.
- **sen~a** TELECOM sense fils.

dresi *tr* domesticar, ensinistrar.

drilo FUST filaberquí.

drinki *intr* beure [alcohol].

- ~**ejo** taverna.
- ~**ulo** bevedor.

drogo QUÍM FARM PSIC droga.

- ~**i** *tr* drogar (administrar drogues a un malalt).
- ~**ulo**, ~**maniulo** PAT/PSIC drogoaddicte, drogodepenent.

dromedaro ZOOLOG dromedari.

droni *intr* ofegar-se *pf*, negar-se *pf* || NÀUT enfonsar-se, naufragar.

du *adj* dos dues.

- *pref* bi-, di-: ~*lingva*, bilingüe; ~*sepala*, disèpal.
- ~*a* segon: *Jakobo [la] ~a*, Jaume II || dos dues: *la ~a de junio*, el dos de juny; *la ~an de oktobro 1997*, dos d'octubre de 1997 (data d'una carta); *la ~a [horo] posttagmeze*, les dues de la tarda.
- ~*o* parell || dos: *li ricevis ~on kaj estis rifuzita*, va tenir un dos i va suspendre.
- ~*cent* dos-cents.
- ~*dek* vint.
- ~*obla* doble.
- ~*ono* mig | [per a expressar fracció horària]: *la tria kaj ~ono*, dos quarts de quatre [al Principat], les tres i mitja [a la resta del Paísos Catalans].
- ~*on-* *pref* mig: ~*onlitro*, mig litre | mig, semi-: ~*cirkla*, semicircular; ~*onnuda*, mig despullat || ~*patro*, padrastrer; ~*patrino*, madrastra; ~*frato*, germanastre.
- ~*opo* parell.
- ~*uma*, ~*aria* MAT/CIBERN binari (en base dos): ~*uma sistemo*, sistema de base dos.

dubi *intr* dubtar.

- *sen~e* sens dubte.

dupli *tr* CIN doblar (un actor) | doblar (una pel·lícula).

- ~*ado* doblatge.

duelo HIST duel.

- ~*i intr* batre's en duel.

duko SOCIOL/HIST duc.

dum *prep* durant || *conj* mentre, tot [davant un gerundi].

- *pref* durant: ~*viva*, vitalici.
- ~*e* mentrestant.

duno GEOMORF duna.

dungi *tr* contractar, ajornar, llogar.

- ~*anto* patró (amo).
- ~*ito* SOCIOL empleat.
- *mal~i tr* acomiadar (d'una feina).

duro¹ ECON dur.

dura² (= *malmola*) dur || (= *malmilda*) dur, sever.

duŝo dutxa (bany).

- ~*i tr* dutxar.
- ~*ejo* dutxa (habitació).
- ~*ilo* dutxa (aparell).

E

e¹ *subst* e (nom de lletra) [pronun. /e/].

-e² *term* adverbi: *bon~*, bé; *unu~*, primerament; *antaŭ~*, abans || complement circumtancial [si no va precedir per una preposició i té una sola paraula]: *ili alvenas merkred~*, arribaran dimecres; *ni kunvenas ĉiusemajn~*, ens reunim cada setmana || atribut [en frases impersonals o si el subjecte és un infinitiu o una proposició]: *iĝas varm~*, comença a fer calor; *resti kun leono estas danĝer~*, quedar-se amb un lleó és perillós; *estus tre bel~*, *ke mi iru*, seria molt bonic que hi anés.

- --**n** *term* adverbi [indica moviment]: *iri hejm~n*, anar [cap] a casa.
- --**de** *loc prep*: *influ~de*, per influència de; *rezult~de*, a conseqüència de.

easto *v* *eosto*.

ebena pla, llis.

- ~*o* GEOM pla.
- ~*aĵo* GEOMORF plana, planura, planícia.
- ~*igi* aplanar *pf*.
- *alt~aĵo* GEOMORF planell, altiplà.

-ebi *suf* possible, que pot ésser [fet]: *trink~a*, potable; *kompren~e!*, és clar!

- ~*e* potser, possiblement || *kiel ~e plej bona*, el millor possible; *kiel ~e plej rapide*, com més ràpid millor, el més ràpidament possible.

- ~*o* possibilitat.
- *ne~a*, *mal~a* impossible.
- *ne~igi* impossibilitar || impedir.

ebono BOT/FUST banús, eben.

Ebro GEOG l'Ebre.

ebria embriac, ebri, borratxo, *pop* gat.

- *post~o* rессaca (caparra).

eburo COM/HIST/ART vori, ivori.

-ec *suf* qualitat, estat, professió: *amik~o*, amistat; *advokat~o*, advocacia; *bel~o*, bellesa; *trankvil~o*, tranquil·litat.

- ~*o* qualitat, característca.

eĉ *adv* [en frases positives] fins i tot, àdhuc : *ŝi parolas ~esperanton*, fins i tot parla

esperanto || [en frases negatives] ni: ~ *lia patro ne scias tion*, ni ho sap el seu pare (o no ho sap ni el seu pare).

edelvejs BOT (= *negfloro*) flor de neu, edelweiss *al inv.*

edifi *tr* edificar (infondre virtut, etc.) || edificar (donar bon exemple).

- ~a edificant.

edikto DR edicte.

edro GEOM cara.

- **kvar~o** tetràedre.

eduki *tr* PEDAG educar || educar, ensinistrar (animals).

- ~o, ~ado ENSENY educació.
- **ge~o** educació mixta.

edzo marit, espòs, home.

- ~**igî** casar-se (el marit).
- ~**ino** muller, esposa, dona.
- ~**iniigî** *intr* casar-se (la muller).
- **eks~o** ex-marit.
- **eks~igî** divorciar-se, separar-se (el marit).
- **ekster~eca** extraconjugal.
- **ge~oj** esposos.
- **ge~igî** casar-se (la parella).

efekto efecte, impressió.

- ~i *intr* fer efecte.

efektiva efectiu, real.

- ~**igi** efectuar, realitzar.

efemera efímer.

- ~o (= *~ajo*) cosa efímera, passatgera || ENTOM efèmera.
- ~**ajo** cosa efímera.

efiki *intr* tenir (o produir) efecte, ésser eficaç || influir *intr* || QUÍM (**sur**) atacar *tr*: *kloro ~as sur hidrokarbidojn*, el clor ataca els hidrocarburs.

- ~o efecte.
- ~a eficaç, actiu.
- **retro~i** DR retrotreure.

-eg *suf* augmentatiu: *bon~a*, boníssim.

- ~e moltíssim, enormement.

egala igual.

- ~i *tr* igualar.
- ~**ajo** MAT igualtat.
- **mal~a** divers, diferent.
- **ne~a** desigual.
- **sen~a** únic, incomparable.

egipto ETNOL egipci.

- **E~io**, **E~ujo** GEOG Egipte.
- ~**ologo** HIST egiptòleg.

egoo PSIC jo, ego *llat.*

- ~**ismo** egoisme.
- ~**isto** egoista.

eĝo GEOM aresta || tall, vora tallant | cantell, caire.

eĥo ACÚST TELECOM eco, tornaveu || *fig* resso, eco.

-ej *suf* lloc: *ĉeval~o*, cavallerissa, quadra; *dens~o*, bosquina, espessor; *kuir~o*, cuina, *lern~o*, escola; *preĝ~o*, església (edifici); *princ~o*, principat.

- ~o local.

Ejviso* GEOG Eivissa.

- **e~ano** eivissenc.

ek- *pref* acció que comença: *~boli*, arrencar el bull; *~ridi*, esclafir el (o a) riure; *~sidi*, seure || acció breu: *~krii* (*intr*), exclamar (*tr*) || acció sobtada: *~deziro*, capritx, caprici.

- **ek!** *interj* au!, som-hi!
- ~i *intr* començar.
- ~e **de** (= *~de*) de, des de.

ekipi *tr* equipar.

- **ŝip~isto** DR MAR armador.

eklektika eclèctic.

eklezio església (els fidels).

- ~**ulo** (= *pastro*) capellà, sacerdot, pastor.

eklipso ASTR eclipsi.

- ~i *tr* eclipsar *pf*.

eklogo POÈTICA ègloga.

ekologo ECOL ecòleg.

- ~io ecologia.

ekonomio ECON economia.

ekrano CIN/FOTOG INFORM MED/ELECTRÒN TERMOT pantalla.

- ~i *intr* fer [de] pantalla.
- ~**umi** *tr* proveir (un aparell) de pantalla.

eks- *pref* antic, ex-: *~direktoro*, ex-director;

~edzo, divorciar-se || animal castrat: *~katino*, gata esterilitzada; *~koko* (= *kapon*), capó.

- ~a antic, anterior, precedent.
- ~**igi** destituir.
- ~**igî** dimitir.

Ekscelenco Excel·lència, Il·lustríssim, Honorable.

eksceso excés (que ultrapassa els límits, la mesura).

- **~i intr** excedir-se.

eksciti tr excitar, atiar.

ekskludi tr excloure.

ekskluziva exclusiu.

- **~i tr (=ekskludi)** excloure.

ekskurso excursió, passeig, sortida || LIT digressió, excurs.

- **~i intr** fer una excursió.

ekskuzi tr excusar, disculpar.

ekspansio expansió (augment d'influència o poder) || ECON FÍS MOT expansió.

- **~i intr** expandir-se.

ekspedi tr expedir (trametre).

ekspedicio MIL expedició.

eksperimento experiment.

- **~i intr** experimentar.

eksperto (=spertulo, fakulo) expert.

ekspertizi tr peritar, avaluar.

- **~isto** DR PROC perit.

ekspliki tr explicar.

eksploidi intr esclatar, explotar *pf*.

- **~igilo** EXPL/ARM detonador, enceb.

ekspluati tr explotar (treure profit).

eksponi tr exposar, exhibir || FOTOG exposar.

- **~ejo** exposició (local).

eksporti tr ECON exportar.

ekspozicio exposició (mostra) || exposició (col·lecció) || exposició (local).

- **~i tr** exposar, exhibir.

ekspreso exprés (emissari o correu) || FERROC [tren] exprés.

ekstazo PSIC/PSIQ/RELIG èxtasi.

- **~igî** extasiar-se.

ekster prep fora, fora de.

- *pref* fora, extra-: **~êla**, extracel·lular; **~lando**, estranger (territori); **~ordinara**, extraordinari, **~terano** (o **~terulo**), extraterrestre.
- **~a** exterior.
- **~igi (=forigi)** foragitar, expulsar, fer fora || exterioritzar.

ekstermi tr exterminar.

ekstra extra (extraordinari, no acostumat) | extra (de qualitat superior).

ekstrakto extracte (extret) || extracte (resum).

- **~i tr** QUÍM extreure (o extraure) ||

extractar, resumir || *fig* treure (conseqüències, etc.), inferir.

ekstravaganco extravagància.

- **~i intr** comportar-se d'una manera extravagant.

ekstrema extrem.

- **~ismo** extremisme.

ekuo ECON ecu.

ekvacio MAT ASTR equació.

Ekvadoro GEOG [1°] Equador (país).

ekvatoro GEOG equador.

ekvilibro equilibri.

- **~igi** equilibrar.

ekvinokso ASTR equinocci.

ekivalento equivalent.

ekzakta exacte: **~aj sciencoj**, ciències exactes.

ekzalti tr exaltar (inflamar).

ekzameni tr examinar *ts*.

- **mem~o** examen de consciència.

ekzegezo exegesi.

ekzekucio DR PROC execució.

- **~i tr** executar.

ekzekuti tr executar, ajusticiar.

- **elektro~i tr** DR PEN electrocutar.

ekzemo PAT èczema.

ekzemplo exemple.

- **~i tr** exemplificar (il·lustrar amb exemples).

ekzemplero exemplar *ts*.

- **prov~o** [exemplar de] mostra.

ekzerci tr exercitar.

- **~o** exercici (entrenament, exercitació).

ekzili tr POLIT exiliar.

- **~o** exili.

ekzisti intr existir, ésser, haver-hi.

- **~o, ~ado** existència.

ekzota, ekzotika exòtica.

el prep de, fet de: **~fero**, de ferro || de, d'entre: **du ~ili**, dos d'ells || de dins a fora: **~iri ~ la urbo**, sortir de la ciutat || de (origen, procedència): **veki ~ dormo**, despertar d'un somni; **traduki ~ la latina**, traduir del llatí || de (causa, raó): **ni ~ tio, konkludas, ke...** d'això concloem que...
 • *pref* de dins a fora: **~iri**, sortir; **~katalunigi (en esperanton)**, traduir del català (a l'esperanto); **~spiri**, expirar (expel·lir aire) || del tot: **~çerpi**, buidar |

esgotar, exhaurir; ~trinki, beure d'un glop, beure del tot || ~pensi, inventar; ~turniĝi, sortir-se'n.

- ~igi treure (o traure), fer sortir | produir.

elano, impuls, embranzida.

- ~i intr prendre (o agafar) embranzida.

elasta elàstic *pf*.

elefanto ZOOL elefant.

- mar~o elefant marí.

eleganta elegant.

- mal~a xaró, vulgar.

elegio MÚS/POÈTICA elegia.

elekti *tr* elegir.

- ~o elecció.
- ~ado POLÍT eleccions.
- ~antaro DR electorat.

elektro ELECT electricitat.

- ~i *tr* electritzar || *f*ig electritzar, excitar, entusiasmar.
- ~igi fer que un cos produeixi electricitat || sotmetre a l'acció de l'electricitat.
- ~izi *tr* TECNOL electricificar.

elektrono FÍS electró.

- ~iko electrònica.

elemento element *ts*.

elimini *tr* eliminar.

elipso GEOM el·lipse || LING el·lipsi.

elito elit.

elizio FON/GRAM elisió.

- ~i *tr* elidir.

elokventa eloqüent.

- ~i intr tenir la boca d'or, ésser eloqüent.

-em suf, inclinació, tendència, disposició:

kompren~a, comprensiu; *parol~a*, xerraire || capaç de: *eksplo~a*, explosiu || exposat a: *brul~a*, inflamable; *rompiĝ~*, fràgil.

- ~o inclinació (esp. poc durable).

emajlo QUÍM ART ANAT esmalt.

- ~i *tr* esmaltar.

emani *intr* emanar *ts*.

emancipi *tr* emancipar *ts*.

embaraso situació enutjosa, molesta, desagradable || enuig, molèstia, embaràs.

- ~i *tr* embarassar (dificutar, molestar, desconcertar).

embargi *tr* DR INTERN embargar (retenir un vaixell).

emblemo emblema || JOCS coll (de la baralla).

embolo MÉD èmbol.

- ~ozo PAT embòlia.

embolio *v* embolozo.

embrazuro CONSTR espitllera || MIL tronera.

embrio embrió *pf*.

- ~igi embarassar, prenyar.

embusko TÀCT emboscada || posta (lloc).

- ~i intr apostar-se, estar (o posar-se) a l'aguait.

emerito jubilat.

- ~a jubilat | emèrit.
- ~igi jubilar.

emfazo èmfasi.

- ~i *tr* emfatitzar, emfasitzar.

emigri *intr* exiliar-se.

eminenco eminència (títol) || ANAT protuberància, eminència.

eminenta eminent.

- ~ulo eminència, persona eminent.

emocii *tr* emocionar.

en prep a, en, dins, per: *mia onklo loĝas ~ Berlino*, el meu oncle viu a Berlín; *la infano kuris ~ la korto*, el nen corria pel (o dins el) pati || en: *ŝi prenis la infanon ~ siajn brakojn*, agafà el nadó en braços || cap a: *la infano kuris ~ la korton*, el nen corria cap al pati || en, a: *ni parolos ~ tempo pli oportuna*, parlarem en un moment més adequat; *~ la vintro oni hejtas la fornojn*, a l'hivern s'encenen les calefaccions || en: *legi libron ~ kvar tagoj*, llegir un llibre en quatre dies || en, de: *lasi ~ libereco*, deixar en llibertat; *paroli ~ alia maniero*, parlar d'una altra manera || a, en: *la milito kondukis multajn ~ mizeron*, la guerra va portar molta gent a la misèria; *traduki libron ~ alian lingvon*, traduir un llibre a una altra llengua; *mi loj da voĉoj kunfandiĝis ~ grandegan harmonion*, milers de veus es fongueren en una immensa harmonia.

- *pref* de fora endins: ~spiri, inspirar (fer entrar aire als pulmons); ~iri, entrar.
- ~e a dins, a dintre, dins, dintre.
- ~igi introduir, inserir, fer entrar.

encefalo ANAT encèfal.

enciklopedio enciclopèdia.

-**end** *suf* obligació passiva: *pag~a*, que ha de ser pagat.

- **~i** *intr* caldre (*o* caler).

endivio BOT/AGR endivia.

energio energia.

- **~i** *intr* mostrar energia, ésser enèrgic.
- **~a** enèrgic.
- **~dona** energètic.

engaïi *tr* contractar (un artista) || engatjar, comprometre.

engraülo ICT seitó.

enigma enigma.

enketo SOCIOL DR enquesta.

- **~i** *intr* fer una enquesta.

enorma enorme.

ensemble conjunt (grup de músics *o* d'actors) || conjunt (reunió de persones *o* coses - INDUM, CONSTR, etc - que formen un tot harmònic).

entjero MAT INFORM enter.

entomologo entomòleg.

- **~io** entomologia.

entrepreni *tr* emprendre.

- **~o** empresa *ts*.
- **~ejo** oficina, despatx, administració.

entusiasmo entusiasme.

- **~igi** entusiasmar.

enui *intr* avorrir-se.

- **~o** avorriment, tedi.
- **mal~igi** distreure, divertir.

envii *tr* envejar.

- **~o** enveja.

easto (=oriento) est, orient.

epidemia MED epidèmia *pf*.

epidermo ANAT BOT epidermis.

epigrama LIT epigrama || *fig* sàtira.

epika LIT èpic.

epilepsio PAT epilèpsia.

epilogo RET TEAT epíleg.

episkopo RELIG bisbe.

- **çef~o** arquebisbe.

epistolo LIT LITÚRG epístola.

epitafi epitafi.

epiteto GRAM epítet.

epizodo episodi.

epoko època.

- **Mez~o** l'època medieval, l'edat mitjana.

epoleto xarretera.

epopeo LIT epopeia.

eposo LIT poesia narrativa.

-**er** *suf* part petita d'un tot: *mon~o*, moneda (peça de metall); *neg~o*, volva; *pan~o*, molla de pa; *sabl~o*, gra de sorra.

- **~o** element, partícula.
- **dis~igi** disgregar.

ero CRON (=erao) era.

erao CRON ESTRATIG era.

erari *intr* errar, equivococar-se.

- **ne~ema** infal·lible.
- **pres~o** errada (*o* error) d'impremta.

eriko BOT bruc | (=kaluno) bruguerola.

erinaco ZOOLOG eriçó.

ermeno ZOOLOG ermini.

ermito RELIG ermità || *fig* ermità, solitari.

erodi *tr* desgastar || erosionar || rodar (un motor): *~ata* *aütomobilo*, automòbil en rodatge | fer donar-se (unes sabates).

eroto eros, impuls sexual.

- **~ismo** PSIC erotomania, erotisme patològic.

erotika amorós, eròtic.

- **~o** erotisme || ART l'art eròtica, la poesia eròtica.

erpi *tr* rasclar (la terra).

erudi *tr* instruir a fons.

- **~ito** (=erudicülo) erudit.

erudicio erudició.

- **~ulo** erudit.

erupcio GEOL PAT erupció.

escepti *tr* exceptuar.

- **~e de loc prep** a excepció de.
- **sen~e** sense excepció, absolutament.

eseo LIT assaig.

esenco essència (*ts exc.* 'gasolina').

eskadro esquadra (de vaixells *o* d'avions).

eskalo escala (portàtil, de mà, de corda) || TÈXT carrera.

- **~adi** *tr* escalar (un mur, una fortalesa) || MAR enfiletar-se veles amunt.

eskapi *intr* escapar-se, evadir-se, fugir *pf*.

eskimo ETNOL esquimal.

eskorto escorta.

- **~i** *tr* escortar.

eskvizita exquisit.

espero *intr* esperar (tenir esperança).

- **mal~o** desesperació.

esperanto, **E~o** LING/ESPER esperanto.

- **E~io**, **E~ujo** ESPER/FOLK País de l'Esperanto (terra utòpica dels esperantistes existent parcialment en els seus congressos) || ESPER/SOCIOL la comunitat esperantista.
- **~isto** esperantista.
- **Kataluna E~isto** ESPER L'Esperantista Català [butlletí de l'Associació Catalana d'Esperanto i anteriorment de la Federació Esperantista Catalana].

explori *tr* explorar, examinar | indagar.

esprimi *tr* expressar.

- **~o** expressió: ~ *de doloro*, una expressió de dolor; *libero de ~o*, llibertat d'expressió || (= *dirmaniero*) expressió, manera de dir.

esti *intr* i *cop* ésser, ser || *intr* estar || *anar*, estar: *li ~as tre laca*, va molt cansat || *aux* haver: *li ~as dirinta*, ha dit || *impers* haver-hi | fer (calor, sol).

- **~ajo** ésser (vivent o inanimat).
- **~anteco**, **~anto** present.
- **~igi** causar, ocasionar, provocar, suscitar.
- **~inteco**, **~into** passat.
- **~onteco**, **~onto** futur.
- **~e~i** *intr* ésser present.
- **for~o** absència.
- **mal~o** (= *manko*) falta, manca.

establi *tr* establir, fundar.

estetiko FILOS estètica.

estimi *tr* estimar (tenir bona opinió).

- **~ata** benvolgut.
- **mal~i** *tr* menysprear.

estingi *tr* extingir, apagar.

- **fajr~isto** bomber.

estono ETNOL estonià.

- **E~io**, **E~ujo** GEOG Estònia.

-estr *suf* cap, en cap: *general~o*, general en cap; *imperi~o*, emperador; *staci~o*, cap d'estació.

- **~o** cap, capitost.
- **~i** *tr* dirigir, manar.
- **~aro** direcció, junta.

estrado (= *podio*) estrada, podi.

eşafodo DR PEN cadafal, patibul.

-et *suf* diminutiu: *urb~o*, vila; *rid~i*, somriure || hipocorístic: *avin~o*, iaia.

- *pref* petit: *~burgó*, petitburgès.

- **~a** petit.

etaĝo ARQUIT/CONSTR pis, planta.

- **~igi** escalonar, dipositar en capes (*o* en pisos).
- **ter~o** planta baixa, baixos.

etapo etapa *pf*.

etato estat, exposició, llista.

etendi *tr* estendre *pf* | estirar.

etero èter (espais celests) || QUÍM èter || (= *petrola ~o*) èter de petroli.

eterna etern.

- **~igi** eternitzar.

etiko FILOS ètica.

etikedo etiqueta (amb una indicació).

etiketo etiqueta *ts*.

- **~i** *tr* etiquetar.

etiopo ETNOL etiop.

- **E~io**, **E~ujo** GEOG Etiòpia.

etno ETNOL ètnia.

etnio *v etno*.

etoso ambient, atmosfera.

eŭkalipto BOT eucaliptus.

eŭnuko PAT eunuc.

eŭr- *pref* euro-: *~dolaroj*, eurodòlars.

- **~o** ECON euro.

Eŭropo GEOG Europa.

- **E~a Unio** Unió Europea.

- **e~ano** europeu.

eŭsko⁺ ETNOL basc, èuscar.

- **E~io**, **E~ujo** GEOG Euskadi, País Basc.

evakui *tr* evacuar (un lloc).

evangelio BÍBL Evangeli || CRIST evangeli || *fig* fe.

evangelizi *tr* evangelitzar.

evento esdeveniment (important).

eventuala eventual.

evidenta evident.

- **~igi** evidenciar.

eviti *tr* evitar.

- **mal~i** *tr* afrontar, oposar-se (a), resistir (a), desafiar.

evolui *intr* evolucionar.

- **~o** evolució.
- **sub~inta** subdesenvolupat.

evolucio (= *evoluo*) evolució.

ezofago ANAT esòfag.

ezoko ICT lluç de riur.

F

fo efa (nom de lletra) [pronun. /f/].

fa *subst* MÚS fa.

fabo BOT/AGR favera, fava || ALIM fava (llavor).

fabelo conte, rondalla || *fig* història, conte fals.

- **~a** LIT MIT fabulós || extraordinari, increïble.

fablo LIT faula.

fabriko INDÚST fàbrica (edifici, instal·lació).

- **~i** *tr* fabricar.

facio cara (superfície).

- **~eto** faceta (d'un brillant) || ENTOM faceta.
- **~eti** *tr* tallar en facetes.

facila fàcil.

- **~igi** facilitar.
- **mal~a** difícil.

fadeno fil *pf* || METAL·L (=drato) filferro.

- **dis~igi** esfilagarsar-se.
- **metal~o** (=drato) filferro.

fago BOT faig.

fagoto MÚS fagot.

fajenco ART faiança.

fajfi *intr* xiular (emetre sons musicals) || cantar (la merla) || [expressant sentiments d'admiració, d'aprovació o de protesta] *mi ~as pri tio*, tant se me'n dóna, tant me fa.

- **~ilo** xiulet.
- **pri~i** *tr* xiular (un actor, una estrena).

fajli *tr* llimar.

- **~ilo** OFIC llima.

fajna fi (excel·lent, pur) || fi (subtil, agut).

- **~igi** (=rafini) afinar, refinar.
- **mal~a** bast, ordinari, grofollut.

fajro foc *pf*.

- **~obrigado** cos de bombers.
- **~ero** espurna, guspira.
- **~igi** (=ekbruligi) encendre.
- **~ilo** TECNOL encenedor.

fako casella, departament || branca, secció.

- **~ulo** especialista, perit.
- **en~igi** encasellar, classificar.

fakso* TELECOM telefax, fax (document).

- **~ilo** telefax, fax(aparell).

fakto fet.

- **~e** efectivament, de fet.

faktoro factor, causa || DR MERC MAT factor.

fakturo ECON factura.

- **~i** *tr* facturar.

fakulto facultat, aptitud.

fakultato facultat (universitària).

fakultativa facultatiu, no obligat.

fali *intr* caure: *stelo ~as*, cau un estel; *la kurteno ~as*, cau el teló || *fig* caure; *la nokto ~as*, cau la nit || caure: *~i genue*, caure de genolls | saltar; *~i al iu sur la kolo*, saltar a algú al coll || caure: *~i en mizeron*, caure a la misèria; *~is la urbo*, la ciutat va caure; *la ministraro ~is*, caigué el govern | abismar-se: *~i en mediton*, abismar-se en la meditació || abatre's: *la pesto ~is sur la landon*, la pesta s'abaté sobre el país | saltar: *la pliboneco de esperanto antaŭ Volapük ~as al ĉiu en la okulojn*, la superioritat de l'esperanto sobre el volapük salta a la vista | caure: *Pasko ĉi-jare ~as en marton*, aquest any Pasqua cau en març | recaure: *la accento ~as en la hungara lingvo ĉiam sur la unuan silabon*, en hongarès l'accent sempre recau sobre la primera síl·laba.

- **~eti** *intr* ensopegar.
- **~ilo** parany, trampa.
- **akvo~o** GEOMORF cascada, salt d'aigua.
- **de~i** *tr* desprendre's || caure de l'escambell *fig* || abandonar, deixar (un partit, una religió) || (=malpliigi) caure, baixar (la temperatura, un valor).
- **dis~i** *intr* caure, ensorrar-se, desfer-se: *multaj domoj dis~is de la tertremo*, moltes cases van ensorrar-se pel terratrèmol; *de guto post guto dis~as granito*, la gota forada la pedra (de gota en gota es desfà el granit); *la regno de Aleksandro dis~is post lia morto*, l'imperi d'Alexandre va desfer-se després de la seva mort.
- **en~i** *intr* caure (dins d'una cosa) *en~i*

en truon, caure en un forat || caure (en un estat perjudicial): *en~i en malsanon*, caure malalt || ensorrar-se, *reg* solsir-se: *la en~inta mino*, la mina ensorrada || assaltar, envair: *la knoboj rapide en~is en la salonon*, els nois van envair ràpidament el saló.

- **for~i** *intr* caure, caure abatut, desaparèixer.
- **re~i** *intr* caure enrere || tornar a caure.

falango HIST SOCIOL/POLIT ANAT falange.

falbalo farbalà.

falçi *tr* segar (amb la dalla o la falç) || segar *fig*.

- **~ilo** AGR dalla.
- **~ileto** falç.

faldi *tr* plegar (fer plecs).

- **~umi** *tr* (= *plisi*) prisar.

falko ORNIT falcó.

falsi *tr* falsejar, falsificar || alterar (un text) || mistificar.

- **mal~a** autèntic, ver.

falto arruga, *reg* rufa || GEOMORF plec.

- **~i** *tr* arrugar.

famo rumor || fama.

- **~i** *intr* ésser famós.
- **mis~o** mala fama (fama injusta).

familio família | parentela || BIOL família.

familiara familiar | LING col·loquial.

- **~iĝi (kun)** familiaritzar-se (amb).

fanatika fanàtic.

- **~iĝi** fanatitzar.

fandi *tr* fondre *pf*.

- **~o, ~ado** fosa, fusió.
- **~ujo** TECNOL METAL·L gresol.

fanfaro MÚS xaranga, fanfara.

fanfaroni *intr* fanfarronejar, faronejar.

fanto JOCS sota.

fantazio fantasia, imaginació || MÚS fantasia.

- **~i** *tr* fantasiar, fantasejar.

fantomo fantasma (aparició, espectre), *reg* bubota | fantasma (il·lusió, quimera) || JOCS mort (del bridge).

- **~i** *intr* aparèixer, mostrar-se (un esperit).

fari *tr* fer | fabricar | causar | actuar | accomplir.

- **~o** fet, acció.
- **~e de, ~ (loc) prep** de, fet de, fet per:

dum la vizito ~ niaj kolegoj, durant la visita dels (o feta pels) nostres col·legues.

- **~iĝi** fer-se || esdevenir.
- **neni~anto, neni~emulo** dropo, gandul.

farbo color (matèria colorant).

- **~i** *tr* acolorir, colorar.

farĉo farciment.

- **~i** *tr* farcir.

faringo ANAT faringe.

- **~ito** PAT faringitis.

farmi *tr* arrendar (un mas, terres).

- **~obieno** heretat, hisenda || (= *kulturbieno*) finca de conreu.

farmacio FARM farmàcia (ciència).

farso farsa *ts*.

farti *intr* trobar-se (de salut): *kiel vi ~as?* com estàs?, com te trobes?; *~u bone!*, estigui bo! (*o* estigueu bons!).

- **bon~i** *intr* trobar-se bé, estar sa.

faruno ALIM farina.

- **~aĝo** farinetes.

fasado ARQUIT/CONSTR façana, fatxada.

fascini *tr* captivar, fascinar | hipnotitzar (la serp un ocell) || *fig* fascinar.

fasko feix, manat, pom || *fig* pinya, grup.

- **~iĝi** enfeixar | fer un pom (de), compondre un manat (de).

fasono tall, faiçó.

- **~i** *tr* OFIC tallar.

fasti *intr* dejunar *ts*.

faŝismo HIST/POLIT feixisme.

faŝisto feixista.

fatalo fat, fatalitat.

- **~a** fatal (inevitable) || fatal (calamitós).

faŭko gola (amenaçadora d'un animal) || gola (obertura espantosa) || boca, obertura (d'un canó, d'una caverna, d'un forat, etc.).

- **~i** *intr* badar-se, obrir-se (una timba, un avenc, etc.).

faŭno¹ ZOOLOG fauna.

Faŭno² MIT Faune || *fig min* faune.

favo PAT favus, tinya fàvica.

favora favorable, propici.

- **~i** *tr* afavorir.
- **mal~a** desfavorable, contrari, hostil.

fazo fase, estat: *la ~oj de malsano*, les fases d'una malaltia || ASTR ELECTROT FÍS/QUÍM fase.

fazano ORNIT faisà.

fazeolo BOT/AGR mongetera, bajoquera | caragolí, cargolí || (= *blankaj ~oj*) [mongetes] seques | (= *verda ~o*) mongeta [tendra, verda], fesol | bajoca.

feo HIST REL geni (esperit).

- **~ino** fada.

febla feble, dèbil.

febzo PAT febre *pf.*

- **kontraŭ~a, sen~iga** antipirètic, febrífug.

februaro CRON febrer.

feço solatge, pòsit *pf.*

- **~i intr** dipositar-se, sedimentar-se.

ferdi *tr* federar.

- **~o** (= *federacio*) federació *ts.*

federacio federació *ts.*

federala federal.

feki *intr* defecar, *vulg* cagar.

- **~!** *interj* *vulg* merda!, collons!, cony!
- **~ajo** excrements, fems, *vulg* merda.

fekunda fecund, fètil.

- **~igi** BIOL fecundar, fertilizar.
- **mal~a** estèril, infètil, eixorc.

felo pell (d'una bèstia).

- **sen~igi** espellar.

feliĉa feliç || benaventurat: *~aj estas la malriĉaj en spirito*, benaventurats els pobres d'esperit.

- **~an Kristnaskon!** *interj* bon Nadal!
- **~an naskiĝtagon!** *interj* per molts anys!
- **~an novan jaron!** *interj* bon (o feliç) Any [Nou]!
- **~igi** fer feliç.
- **mal~e** desgraciadament, malauradament.

feliĉono LIT fulletó.

felpo TÈXT pelfa.

felto TÈXT feltre.

- **~i tr** maçolar (un teixit) per tal d'obtenir feltre.

femalo BIOL femella.

feminismo feminisme (moviment).

feministo feminista.

femuro ANAT cuixa.

- **~osto** (= *femuralo*) fèmur.

femuralo ANAT fèmur.

fendi *tr* fendre, fendir, esberlar, esquerdar, xapar, *reg* asclar.

- **~o** esquerdar, esclètxa, fenedura.

- **har~ado** discussió bizantina.

fenestro CONSTR finestra.

- **~umo** finestró.

fenkolo BOT fonoll (*o* fenoll).

fenomeno fenomen (fet o cosa extraordinaris) || FILOS SOCIOL fenomen || FÍS efecte: *~o de Joule*, efecte Joule; *~o de Kelvin*, efecte Kelvin.

fero ferro || QUÍM ferro.

- **~i tr** ferrar (una cosa).
- **en~igi** (= *kateni*) encadenar.
- **huf~i, ~umi tr** ferrar (un animal).

ferdeko MAR coberta.

ferio festa (dia de festa, de vacances): *someraj ~oj*, vacances d'estiu.

- **~i intr** fer vacances.

fermi *tr* tancar.

- **~eti, duon~i tr** ajustar (una porta, etc.).
- **~ilo** tanca, tancadura.
- **mal~i tr** obrir.
- **mal~o** inauguració, obertura.

fermenti *intr* fermentar *pf.*

feroca feroc, ferotge.

fervoro fervor *pf.*

- **~i intr** enfervorir-se, entusiasmar-se, exaltar-se, embalar-se || enfervorir-se (de zel religiós).
  - **mal~a** indiferent, fred, tebi.
- festi** *tr* celebrar, festivar, festejar.
- **~o** festa, festivitat.

festeni *intr* participar en un banquet, en un festí.

- **~o** àpat, festí.

festivalo festival (conjunt d'exhibicions artístiques).

festono fístó *ts.*

- **~i tr** fistonar.

feto EMBRIOL fetus.

fetiĉo RELIG PSIQ fetitxe.

fetoro fortor, fetor, ferum.

- **~i intr** pudir *pf.*

feŭdo feu.

- **~i tr** HIST infeudar, enfeudar.
- **~ismo** feudalisme.

fi! *interj* uix!

- *pref* vergonyós, detestable: *~domo*, casa de mala reputació; *~fama*, tristament

- famós.
- ~a vergonyós, fastigós.
- fiakro** fiacre | carruatge de lloguer.
- fiançô** promès, xicot || nuvi.
- ~**igí** prometre's (un home): ~*inigita fraülino*, noia promesa.
- fiasco** fracàs, fiasco.
- ~i *intr* fracassar.
- fibro** fibra *pf*.
- **dis~i** *tr* desfibrar.
- fidi** *tr* fiar-se de, confiar en, comptar amb || *intr* confiar.
- **mal~i** *tr* desconfiar de.
- fidela** fidel.
- **mal~a** infidel.
- fiera** orgullós || superbiós, superb.
- ~i estar orgullós || vanar-se.
- figo** BOT figa.
- ~**arbo**, ~**ujo** figuera.
- figuro** figura (forma externa) || figura (representació) || GEOM RET MÚS figura || *fig* figura (personalitat).
- ~i *tr* figurar, representar.
- fiki** *intr vulg* follar, cardar, fotre.
- ficcio** ficció.
- ~i *tr* empescar-se, inventar.
  - ~a fictici, de ficció.
- fiksi** *tr* fixar.
- ~**ilo** subjectador || fixador *ts*.
  - **mal~i** *tr* afluixar || desmuntar.
- filo** fill.
- ~**igi** DR CIV afillar || adoptar (com a fill).
  - ~**ino** filla.
  - **bo~o** gendre.
  - **bo~ino** nora, jove.
- filatelo** filatèlia.
- fileo** GASTR ART FUST GRÀF filet.
- filio** filial, sucursal.
- ~**igí** esdevenir sucursal (de).
- filiko** BOT falguera.
- Filipinoj** GEOG [les] Filipines.
- **f~ano** filipí.
- filmo** TECNOL pel·lícula || CIN pel·lícula, film.
- ~i *tr* filmar.
- filologo** filòleg.
- ~**io** filologia.
- filozofo** filòsof.
- ~i *intr* (=~*ii*) filosofar || (=~*umi*)
- prendre-s'ho amb filosofia.
- ~**io** filosofia.
- filtri** *tr* filtrar.
- fini** *tr* acabar *tr*, finir *tr*.
- *pref* fins al final, del tot: ~*manği*, menjar del tot, acabar-se (el plat, el menjar).
  - ~**ajo** LING terminació.
  - ~**igí** acabar *intr*, finir *intr*.
  - **semajn~o** cap de setmana.
- financo** ECON finança.
- ~i *tr* finançar (aportar recursos).
- fingro** ANAT dit.
- ~i *tr* MUS digitar.
  - **dik~o** dit gros, polze.
  - **et~o** dit petit (*o* xic), menovell.
  - **longa ~o** dit del mig (*o* del cor).
  - **montra ~o** índex, dit assenyalador.
  - **ringa ~o** anular, dit de l'anell.
- finno** ETNOL finès, finlandès.
- **F~lando**, **F~io**, **F~ujo** GEOG Finlàndia.
- firma**¹ ferm || *fig* ferm, incommovable, sòlid.
- ~**igi** afermar | apuntalar | establitzar.
  - **mal~a** feble | inestable | insegur || inconstant, variable.
- firma**² ECON firma [comercial].
- firmao** *v firma*.
- firmamento** ASTR firmament.
- fisko** ECON/DR FISC fisc.
- fišo**¹ ICT peix.
- ~i *tr* pescar.
  - ~**ido** aleví.
  - ~**ujo** peixera.
- Fišoj**² ASTR els Peixos (*o* Pisces) || ASTROL Peixos (*o* Pisces).
- fiziko** FÍS física.
- fizikologo** FISIOL fisiòleg.
- ~**io** fisiologia.
- fizionomio** fisonomia, fesomia.
- fjordo** GEOMORF fiord.
- flago** bandera | senyera || bandereta (d'adorn).
- ~i *tr* embanderar | adornar amb banderes.
- flagri** *intr* flamejar (onejar a l'aire) || centellejar.
- flako** toll, bassiol, *reg* pèlag.
- flakono** flascó.
- **špruc~o** TECNOL polvoritzador.

flamo flama *pf.*

- **~i** *intr* flamejar || brillar, lluir || cremar || inflamar-se, exaltar-se.

flano GASTR flam: *fis~o*, flam de peix.

flandro ETNOL flamenc (hab. de Flandes).

- **F~io**, **F~ujo** GEOG Flandes.

flanelo TEXT franel·la.

flanko costat, flanc.

- **de~iĝi** desviar-se *pf.*
- **dors~o** dors, revés, revers.
- **front~o**, **kap~o** cara, anvers.

flari *tr* olorar, flairar.

- **~ado** olfacte.
- **antaũ~i** *tr* flairar, pressentir.
- **ek~i** enumerar.

flati *tr* adular || afalagar || *pron* il·lusionar-se, fer-se il·lusions.

flaũno PAST flam.

flaũro BOT flora.

flava groc.

- **~iĝi** esgrogueir-se.

flegi *tr* cuidar (malalts) || tenir cura.

- **~ist(in)o** MED infermer(a).

flegmo flegma *fig* || *arc v limfo*.

fleksi *tr* corbar, vinclar, doblegar || flectir || *fig* cedir (a).

- **ne~ebla** rigid, inflexible (una articulació, una decisió).

fleksio LING flexió.

- **~i** *tr* GRAM declinar | conjugar.

fliki *tr* apedaçar *pf.*

- **~aĵo** pedaç.
- **faden~i**, **~umi** *tr* sargir.

flirti *intr* voleiar, voletejar || flirtar, flirtejar, papallonejar, fer el (o la) papallona.

- **~ema** voladís || que li agrada plaure, coquetejar, flirtar | coqueta *f.*

floko floc (de neu, de llana, de cabells).

- **~iĝi** QUÍM flocular *intr.*

flori *intr* BOT florir *pf.*

- **~o** flor *pf.*
- **~umi** *tr* florejar (adornar amb flors).
- **maj~o** BOT (=konvalo) lliri de maig, muguet.
- **neĝ~o** (=edelvejso) flor de neu.
- **sun~o** (=heliato) gira-sol, mira-sol.

flosó TRANSP rai.

- **~i** *intr* surar, flotar.

- **~linio** HIDR/MAR línia de flotació (o de surada, o d'aigua).

floto MAR AUT flota.

flui *intr* fluir *pf.*

- **~aĵo** fluid || (=likvaĵo) líquid.
- **de~ilo** CONSTR/TECNOL (=kanaletó) canal *f* || ENG/HIDR canal *m*: *de~ilo de artefarita lago*, canal d'un llac artificial.
- **el~kvanto** HIDROD cabal.
- **kontraũ~e** [a] contra corrent.
- **super~i** *intr* vessar, desbordar-se.
- **super~a** superflu.

flugí *intr* volar.

- **~ilo** ala *ts* || CONSTR batent (de porta).
- **ek~i** *intr* enlairar-se.

fluida fluid.

- **~iĝi** fluidificar.

fluktui *intr* fluctuar.

fluoro QUÍM fluor.

fluoreski *intr* FÍS posseir fluorescència.

fluso OCEANOG flux, marea entrant.

flustri *tr* xiuxiuejar *ts*.

fluto MÚS flauta, *reg* flaüta.

fobio PSIQ fòbia.

- *suf* aversió, -fòbia: *akvo~o*, *hidro~o*, hidrofòbia; *klostro~o*, claustrofòbia.

foino ZOOL fagina.

foiro fira (comercial).

fojo vegada, cop, pic, volta.

- **~e** a (o de) vegades.
- **ia~e**, **iu~e** alguna vegada, algun cop.
- **re~e** de nou, altra vegada.
- **unu~e** una vegada.
- **unua~e** per primera vegada.

fojno BOT/AGR fenc.

- **~i** *intr* AGR segar i fenificar (el fenc).

foko ZOOL foca.

fokuso focus *ts*.

- **en~iĝi** ÒPT FOTOG/CIN ELECTRÒN enfocar.

foldo TECNOL ranura | entalla || solc, articulació (del llom d'un llibre).

folio BOT fulla || fulla, làmina (de metall) || full, làmina (d'esquist, de mica) || full | làmina (de paper).

- **~umi** *tr* fullejar.
- **flug~o** full volant.
- **sen~iĝi** esfullar, desfullar.
- **tri~o** BOT trèvol.

folkloro FOLK folklore.

fono fons (d'un escenari natural o teatral) || fons (d'una pintura) || METROL (=decibelo) decibel.

fondi *tr* fundar *pf*.

- ~**ajo** DR fundació.

fonduso ECON fons.

fonetiko FON fonètica.

fonografo ELECTROAC/MÚS fonògraf.

fonto font, brollador (natural) || *fig* font, origen.

- ~**i** *intr* brollar || *fig* procedir, provenir.

fontano font, brollador, sortidor, fontana.

for *adv* lluny | al lluny.

- *interj* fora!
- ~**a** llunyà.
- ~**igi** allunyar | foragitar, expulsar, fer fora.
- *pref* cap al lluny: ~*kuri*, fugir || lluny: ~*esti*, ésser absent || fins a desaparèixer: ~*manĝi*, menjar del tot, consumir.

forĝi *tr* oblidar.

- **ne-umino** BOT (=mizoto) miosotis.
- **sin-o** oblit de si mateix, abnegació.

forĝi *tr* forjar *pf*.

- ~**ejo** METAL·L farga, forja.

forĝo forca (pal amb dues o més puntes) || forquilla | forqueta || bifurcació.

- ~**i** *tr* enforçar.
- ~**eto** forquilla, *reg* forqueta | forqueta.

formo forma *ts*.

- **de-i** *tr* deformar.
- **re-i** *tr* reformar.
- **trans-i** *tr* transformar.
- **unu-a** uniforme, regular: *movo* ~*ekcelata*, moviment uniformement accelerat.

formala formal (rel. a la forma) || formal (sotmès a formalisme) || formal (cerimoniós) || formal (format amb precisió).

formato GRÁF format (d'un llibre).

Formentero^o GEOG Formentera.

- **f-ano** formenterer, formenterenc.

formiko ENTOM formiga.

- ~**i** *intr* formiguejar (una part del cos).
- ~**ado** MED formigó, *pop* formigueig.

Formozo *v Tajvano*.

formulo fórmula *ts*.

forno forn *ts*.

- ~**ego** forn gran || METAL·L alt forn.

forta fort.

- ~**igi** enfortir, fortificar.
- **mal-a** feble, dèbil || aigualit: *mal-a kafo*, cafè aigualit.
- **per-a** violent.
- **per-i** *tr* DR PEN violar (una dona, etc.).
- **sen-a** feble, dèbil.
- **super-o** superioritat, preponderància, predominança.

fortika robust, fort || *fig* fort, de ferro || fort, fortificat.

- ~**ajo** CONSTR/ORG MIL fortificació | fort || (=fortreso) fortalesa, plaça forta | posició [fortificada].
- ~**ajeto** (=fuorto) fortí.
- ~**igi** enrobustir, vigoritzar || MIL fortificar (una plaça, una posició).
- **mal-a** precari, fràgil, de fira, de nygui-nyogui (un objecte) | precari, fràgil (un estat de salut, un organisme).

fortreso CONSTR/ORG MIL fortalesa, plaça forta | posició [fortificada].

fortuno [bona] sort, [bona] fortuna.

- **mis-o** mala sort, desgràcia, infortuni.

forumo fòrum (lloc i reunió de discussió pública) || ARQUEOL fòrum.

fosi *tr* cavar, excavar.

- ~**ilo** AGR eina per a cavar (aixada, càvec, magall, etc.).
- **sub-i** *tr* soscavar || *fig* soscavar, minar.

fosforo QUÍM fòsfor.

fosforeski *intr* fosforesjar, ésser fosforescent.

- ~**a** fosforescent.

fosilio PALEONT fòssil.

- ~**igĝi** fossilitzar-se.

foto pal (indicador, telefònic, muntant de porta, etc.).

foti FOTOG fotografiar.

- ~**o** foto, fotografia.

foto MOBIL cadira de braços, poltrona | butaca || ESPECT butaca de platea de primera fila.

foto- *pref* foto-: ~*ĉelo*, cèl·lula fotoelèctrica; ~*kopii*, fotocopiar.

fotografi *tr* (=foti) fotografiar.

- ~**ajo** fotografia, foto.

frago BOT/AGR maduixa, *reg* fraula | fraga, maduixot.

- ~**ujo** maduixera, maduixa.

fragila fràgil, trencadís.

fragmento fragment.

- ~**igi** fragmentar.

frajo ICT/ZOOL fresa (ous de peixos, de granotes i similars).

- ~**i** *intr* fresar (pondre).

frajti *tr* NÀUT noliejat.

frako INDUM frac.

frakasi *tr* trencar, estavellar.

frakcio MAT trencat, nombre fraccionari | fracció: *ordinara* ~*o*: fracció ordinària; *decimala* ~*o*, fracció decimal; *nenorma* ~*o*, fracció impròpia || QUÍM fracció | POLÍT corrent, facció, fracció.

- ~**i** *tr* fraccionar.

frakseno BOT/FUST freixe.

frakturo PAT/TRAUM fractura || PALEOG escriptura gòtica.

framo CONSTR bastiment, marc.

framasono francmaçó, maçó.

frambo BOT gerdó, gerd.

- ~**ujo** gerdera, gerdonera.

franco ETNOL francès.

- **F~io**, **F~ujo** GEOG França.

frandi *tr* llaminejar, llepolejar.

- ~**a** llaminer, llépol (que convida a menjar) || *fig* llaminer, llépol, apetitós.
- ~**ema** llaminer, llépol, gormand.

frangolo BOT fràngula.

frangó TEXT serrell || FÍS/ÒPT franja d'interferència.

- ~**i** *tr* adornar amb serrells.

franko ECON ETNOL franc.

frapi *tr* colpejar, pegar, picar || *fig* colpir, impressionar.

- **okul~anta** que salta a la vista, evident.
- **sun~o** cremada solar || PAT insolació.

frato germà *ts* || (religiós) germà, frare | fra: ~ *Jozefo*, fra Josep.

- ~**ino** germana *ts* || (religiosa) germana | sor: ~*ino Agnesa*, sor Agnès.
- **bo~o** cunyat.
- **bo~ino** cunyada.
- **inter~igi** fraternitzar *intr*.

fraüdi *tr* DR defraudar.

fraülo HIST donzell || fadri, solter.

- ~**ino** HIST donzella || fadrina, soltera || senyoreta.

frazo LING MÚS frase.

- ~**adi** *intr* LING frasejar | MÚS compondre (frases) *tr abs*.
- **çirkaü~o** perifrasi.

fregato MAR fragata.

frekenco FIS ESTAD freqüència.

frekventi *tr* freqüentar.

fremda estranger, foraster || aliè.

- ~**igi** esdevenir foraster, aliè | estrangeritzar-se.

freneza boig.

- ~**i** *intr* ésser boig.
- ~**igi** embogir(-se), tornar-se (*o* esdevenir) boig.
- ~**ulejo** PSIQ manicomi.
- ~**umi** *intr* desvariejar, desvariar | dir (*o* fer) disbarats | fer el boig.

freša fresc (recent, acabat de fer) || fresc (jove) || fresc (descansat).

- **mal~a** que ha perdut qualitat per culpa del pas del temps: dur, sec (el pa) | esbravat (el vi, un líquid) | ranci (l'oli, la mantega).
- **re~igi** revifar-se, reviscolar-se.

frida fred.

- ~**igi** REFRIG refrigerar.
- ~**ujo** nevera, frigorífic, *reg* gelera.

fringo ORNIT pinsà.

fringelo ORNIT lluer.

fripono trapella, truà.

- ~**i** *intr* trapellejar.
- ~**ajo** engany, estafa, trampa, trapelleria.

friso¹ ART/CONSTR fris.

friso² ETNOL frisó.

- **F~io**, **F~ujo**, **F~lando** GEOG Frísia.

friska fresc, fresquívol.

friti *tr* fregir.

Friulo GEOG Friül.

- **f~ano** furlà.

frivola frívol, va.

frizi *tr* arrissar, rullar, *reg* arretullar.

- ~**isto** perruquer [de dones].

fromaço ALIM formatge.

fronto front (d'exèrcit, d'acció) || front (d'objecte) || METEOR front.

- ~**i** *intr* afrontar *tr*, fer (*o* plantar) cara (a

algú): *~i kontraŭ malamiko*, afrontar un enemic, plantar cara a un enemic || ésser davant per davant, ésser enfront: *mia domo ~as kontraŭ parko*, la meva casa és davant per davant d'un parc.

- **al~i** *tr* afrontar, fer (*o*) plantar) cara (a) (un enemic, una situació, una malaltia).

frontono ART frontó.

frosto gelada || PAT esgarrifança, calfred.

- *~i intr* glaçar, gelar.
- **~igi** ALIM congelar.
- **~igilo** TECNOL congelador.

froti *tr* fregar (tocar superficialment).

- **~aĵo** ART veladura || HISTOL frotis.

frue aviati, d'hora, *reg* lleu, tost.

- *~i intr* ésser precoç, ésser primerenc || REL avançar-se.
- **mal~e** tard.

frugilego ORNIT graula.

frukto BOT fruit || ALIM fruita || fruit (producció) || fruit (profit).

- *~i intr* fructificar, fruitar || *fig* aprofitar, fructificar.
- **sen~a** estèril *pf*.

frunto ANAT front.

ftizo PAT tuberculosi, tisi.

fugo MÚS fuga.

fuĝi *intr* fugir.

fuko BOT fucus.

fulgo sutge, sutja, estalzi, estalzim.

- **sen~igi** escurar (una xemeneia).

fulmo ELECT/METEOR llamp.

- **~obriilo** llampec.
- **~oforigilo, ~oŝirmilo** TECNOL parallamps.

fumo fum.

- *~i intr* fumar || fumejar || *tr* fumar (tabac).
- **~aĵi** *tr* fumar (peix, carn).
- **~iĝi** començar a fumejar, començar a fer fum.
- **~ujo** peveter, pebeter (per a cremar perfums).

fundo fons (del mar, d'un recipient, d'un passadís) || *fig* fons (del cor, de la qüestió).

- **al~iĝi** anar a pic, enfonsar-se, *reg* afonar-se.

- **ĝis~e** a fons, profundament.

- **sen~aĵo** (= *abismo*) abisme.

fundamento fonament(s).

- *~i tr* CONSTR fonamentar || *fig* fundar, basar.

- **F~o de Esperanto** ESPER Fonaments de l'Esperanto [gramàtica normativa escrita per L. L. Zamenhof].

funebro dol (aflicció i els seus senyals exteriors).

- *~i intr* afligir-se, endolar-se || portar dol, anar de dol | plorar (la mort d'algú) *tr*.

funelo embut || botzina, portaveu.

- *~i tr* abocar (amb un embut).

fungo BOT bolet, fong.

funiklo ANAT funicle.

funikularo FERROC funicular.

funkcio funció (acció pròpia d'una persona, d'un òrgan, d'un màquina, etc.) || MAT funció.

- *~i intr* exercir (un càrrec) || funcionar (el cor, una màquina).
- **~ulo** funcionari.
- **ek~igi** engegar (un motor, una màquina, etc.).

funto lliura (mesura de pes).

fuorto CONSTR/ARM fortí.

furo ZOOLOG fura.

furaĝo AGR farratge.

- *~i tr* farratjar.

furgono AUT/TRANSP FERROC furgó.

furio MIT fúria || *fig* fúria (persona furiosa).

furioza furiós || frenètic.

- *~i intr* estar furiós, estar enfurit | estar frenètic.

furoro furor (entusiasme, exaltació).

- *~i intr* ésser moda, estar en voga, tenir èxit.

furunko PAT furúncol.

furzi *intr* FISIOL llufar-se, petar(-se).

fusilo ARM fusell.

fuŝi *tr* esguerrar (*o* esgarrar), potinejar.

- **~aĵo** esguerro.

futo METROL peu.

futbalo ESPORT futbol.

futuro (= *estonto*) futur || GRAM (= *os-tempo, estonteco*) futur.

G

go ge (nom de lletra) [pronun. /g/].

gado GASTR peix sec (gade sec, no salat) || ICT gade.

gaço garantia, penyora, gatge.

gaja alegre || gai, festiu.

- **~i** *intr* ésser alegre | estar alegre.

- **mal-a** trist, malenconios.

gajlo BOT/ZOOL gal·la, agalla.

gajni *tr* guanyar, obtenir || guanyar, vèncer.

- **mal-i** perdre (al joc, en un esport).

galo BIOQ/FISIOL bilis.

galanto¹ BOT lli de neu.

galanta² galant.

- **~i** *intr* (**kontraü**) galantejar *tr*.

galanterio accessori de vestit, ornaments, cosmètics, etc.

galego ETNOL gallec.

- **G~io, G~ujo** GEOG Galicia.

galero MAR galera.

galerio ARQUIT ART ESPECT MIN galeria.

gallo ETNOL/HIST (=gaülo) gal (poble celta).

galono TÈXT MIL galó.

- **~i** *tr* galonejar.

galopo galop (d'un cavall, etc.) || MÚS galop.

- **~i** *intr* galopar *pf*.

galoço CALÇ xancle (calçat gen. de goma que evita la humitat) || esclop, galotxa.

gamo MÚS gamma | (=skalo) escala: *do~o*, escala de do || (=tonalo) tonalitat || *fig* gamma, sèrie.

gamaço INDUM polaina.

gambo ANAT pota || cama, gamba (incloent-hi el peu).

Ganao GEOG Ghana.

- **g~ano** ghanès.

Gango GEOG Ganges.

ganglio ANAT gangli.

gangreno PAT gangrena *pf*.

gangstero gàngster.

ganto INDUM guant.

- **~i** *tr* enguantar.

- **fer~o** ARM guant d'acer, guantellet, manyopla.

gapi *intr* badar (fer el badoc).

garaço TRANSP garatge.

- **~i** *tr* deixar, guardar (el cotxe al garatge).

garantii *tr* garantir.

- **~ajo** garantia, penyora.

- **~ulo** DR INTERN (=ostaço) ostatge.

garbo AGR garba || *fig* feix.

gardi *tr* guardar, protegir || guardar, retenir, conservar, *reg* alçar || guardar, observar.

- **~antaro** ORG MIL cos de guàrdia

(conjunt de soldats).

- **antaü~i** *tr* preservar.

- **pri~i** *tr* vigilar.

- **sin~a** prudent, caut.

gardenio BOT/JARD gardènia.

gargari *tr* rentar amb aigua, esbandir, esbaldir (plats, gots, roba) || gargaritzar *intr* || *fig* embarbollar.

garni *tr* adornar, guarnir.

garnizono MIL guarnició.

garolo ORNIT gaig.

Garono GEOG la Garona.

gaso gas *ts*.

- **~igi** FÍS/QUIM IND gasificar.

- **~umi** *tr* executar a la cambra de gas.

gaskono gascó (hab. de Gascunya).

- **G~io, G~ujo** GEOG Gascunya.

gasojlo, gasoleo PETROL/QUÍM gasoli, gas-oil.

gasto invitat, convidat, hoste (persona allotjada gratuïtament) || hoste (persona allotjada en un hostal, una dispesa).

- **~i** *intr* estar, estar-se, hostatjar-se.

- **~ama** hospitalari.

- **~ejo** dispesa, fonda, hostal, alberg.

- **~igi** hostatjar.

- **~iganto** amfitrió | hostatger, hoste, dispeser (persona que hostatja).

gastronomo GASTR gastrònom.

- **~io** gastronomia.

gaülo ETNOL/HIST gal (poble celta).

gazo TÈXT gasa.

gazelo ZOOL gasela.

gazeto gasetta, periòdic.

gazono gespa.

ge- *pref* d'ambdós sexes: *~fratoj*, germans;

~patra, dels pares [1 en substantius, s'usa sempre en plural. 2 en la llengua actual, aquest prefix tendeix a quedar reduït

pràcticament a mots que fan referència a la família; en qualsevol altre cas és redundant i se sol evitar: p. ex. hom prefereix *kolegoj* a *gekolegoj* si no es desitja subratllar que hi ha companys d'ambdós sexes].

- ~a mixt (d'ambdós sexes).

gejo* gai, homosexual.

gelateno ALIM QUÍM gelatina.

gemo BOT JOI gemma.

genio¹ GEN gen.

-gen² *suf* que genera, que provoca l'aparició de —, -gen: *kancero~a*, cancerigen; *elektro~a*, electrogen.

genealogo genealogista.

- ~io genealogia.

generi *tr* GEN CRIST GEOM engendrar || GEN LING MAT/FÍS generar.

- ~iloj *vulg* collons.

generacio generació (conjunt de persones).

generalo ORG MIL CATOL general.

- **ĉef~o** ORG MIL capità general, generalíssim, cap de l'exèrcit.

genetiko GEN genètica.

genezo¹ gènesi.

- **embrio~o** EMBRIOL embriogènesi.

Genezo² BÍBL Gènesi.

genio geni (ésser sobrenatural) || geni (aptitud creadora) || geni (persona genial).

- ~a genial.

genisto BOT ginstell | ginstola | carquèxia, gaiol, gĵjol, lliĵja | bàlec.

genitivo GRAM genitiu.

genocido POLÍT genocidi.

genoto ZOOLOG geneta.

genro GRAM BIOL gènere.

gento poble, nació, ètnia, gent.

genuo ANAT genoll.

- ~iĝi agenollar-se.

geodezio GEOD geodèsia.

geografo GEOG geògraf.

- ~io geografia.

geologo GEOL geòleg.

- ~io geologia.

geometro GEOM geomètria.

- ~io geometria.

geranio BOT gerani.

gerilo guerrilla (lluïta armada).

germano ETNOL alemany.

- **G~io, G~ujo** GEOG Alemanya.

gerundio GRAM gerundi.

gesto gest.

- ~adi *intr* gesticular.

geto* HIST gueto | call.

getto *v* *geto*.

gĵceto finestreta, taquilla.

giganto gegant.

gildo HIST gremi.

gilotino DR PEN guillotina.

- ~i *tr* guillotinar.

gimnasto ESPORT gimnasta.

- ~i *intr* fer gimnàstica.

- ~ejo gimnàs.

- ~iko gimnàstica.

gimnazio ENSENY institut [de batxillerat].

ginecologo MED ginecòleg.

- ~io ginecologia.

gingivo ANAT geniva.

gipaeto ORNIT (=ĝafgrifo) trençalòs.

gipso CONSTR guix, *reg* algeps, ges || *v* ~ĝtono.

- ~i *tr* CONSTR enguixar || mesclar amb guix (un vi, grava, etc.).

- ~ĝtono MINERAL guix.

- **en~igi** TRAUM enguixar.

giri *tr* girar, giravoltar.

girlando garlanda.

- ~i *tr* engarlandir.

gisto llevat (en pòlvores).

- ~i *intr* fermentar (per mitjà de llevat).

- **bier~o** BOT/FARM llevat de cervesa.

gitaro MÚS guitarra.

glacea setinat, llustrós.

- ~o ART veladura.

- ~igi TECNOL setinar, ensetinar.

glacio FÍS/QUÍM/GEOL gel, glaç.

- ~aĵo ALIM gelat.

- ~igi congelar, glaçar *pf* || refredar (amb glaç).

- ~umi *tr v* ~igi || REFRIG (=fridigi) refrigerar.

- ~ĝranko *v* fridujo.

gladi *tr* planxar.

gladiolo BOT/JARD gladiol.

glano BOT gla, aglà || ANAT gland.

glando ANAT glàndula.

glareolo ORNIT perdiu de mar.

glaso got, veire, tassó (per a beure) || got (mesura aprox.).

glata llis, fi || planer.

- **~igi** allisar || aplanar || polir *pf.*
- **~umi** *tr* acariciar, amoiar.
- **mal~a, ne~a** aspre, raspós || desigual, pedregós || difícil, revés.

glavo ARM arma blanca, espasa, glavi.

glazuro vernis (vitrificable).

- **~i** *tr* OFIC envernissar.

glicerino QUÍM glicerina, glicerol.

- **~i** *tr* untar amb glicerina.

glificirizo BOT/FARM regalèssia.

glukoza *v* *glukozo*.

glimo MINERAL mica.

- **~i** *intr* brillar (com la mica).

gliti *intr* lliscar, relliscar, *reg* esvarar || (=sketi) patinar (amb patins, etc.) || relliscar (perdent l'equilibri) || *fig* esquitllar-se.

- **~ilo** patí (sobre glaç).
- **~umi** *v* *gliti* 2.
- **~veturilo** TRANSP/ESPORT (=sledo) trineu.

- **rul~ilo** patí (sobre rodes).

globo globus (aerostàtic, ocular, terraqüi) | TECNOL bola, esfera | bola (de billar, de croquet) || LUM globus.

- **jet~o** ATLET pes.

glori *tr* glorificar || *fig* exaltar.

- **~o** glòria.
- **mal~o** oprobi, deshonor.

gloso glossa (explicació, comentari).

- **~i** *tr* glossar.

glui *tr* enganxar.

- **~ajo, ~ilo** cola, goma.

glukoza QUÍM glucosa.

gluti *tr* empassar-se || *abs* beure (alcohol), *vulg* mamar || *fig* empassar-se, engolir.

- **en~i** *tr* menjar-se, engolir, englotir || *fig* empassar-se, engolir, absorbir.

gluteo ANAT natja.

gobio ICT gobi.

golo ESPORT gol | bàsquet, cistella, encistellada.

- **~ejo** ESPORT porteria.
- **~ulo** porter.

golfo GEOMORF badia, golf || (=~ludo) ESPORT golf.

gondolo CONSTR NAV gòndola || *v* *nacelo*.

gongo MÚS gong.

gorgo ANAT GEOG TECNOL gola, gorja.

- **el~igi** vomitar, treure, gitar.

gorilo ZOOLOG goril·la *pf.*

gotika ART/ARQUIT PALEOG gòtic.

graco RELIG gràcia.

gracia graciós (bell) || (=svelta) esvelt.

- **mal~a** disgraciós, sense gràcia || rabassut, rodanxó.

grado grau (en una gradació, en una jerarquia) || grau (parentiu) || GEOM MAT FÍS grau.

- **~e** gradualment, de mica en mica.
- **~igi** METROL graduar || escalonar (uns exercicis, uns estudis).

grafo SOCIOL/HIST comte.

grafiko dibuix lineal || (=~ajo) gràfic, gràfica || (=grafismo) grafia.

- **~ajo** gràfic, gràfica.

grafito MINERAL grafit.

grafologo grafòleg.

- **~io** PSIC grafologia.

grajlo METEOR calamarsa, granís.

grajno BOT gra || gra (de sorra, etc.) || granadura, gra || METROL (=grano) gra || *fig* bri, gram: *li ne havas en la kapo eĉ unu ~on da saĝo*, no té un bri d'enteniment.

- **~igi** granejar, granar.

graki *intr* grallar || escurar-se el coll, gargamellejar.

gramo¹ METROL gram.

- **kilo~o** quilogram, quilo.
- **mili~o** mil·ligram.

gramo² HISTOL QUÍM solució de Gram.

gramatiko gramàtica *ts*.

gramofono ELECTROAC/MÚS tocadiscs, gramòfon, gramola.

granato BOT magrana.

- **~ujo** magraner.

granda gran.

- *pref* gran: *~bieno*, latifundi, *~urbo*, urbs.
- **~ega** enorme.
- **~egulo** (=giganto) gegant.
- **~igi** engrandir | fer créixer.
- **mal~a** petit, xic.
- **mal~ pref** petit: *Mal~Azio*, Àsia Menor.

- **mal-egulo** (=nano) nan.
- **mal-igi** empètir | reduir.
- **pomal~e** COM al detall, a la menuda.

grandioza grandios.

granito PETROG granit.

grapolo BOT raïm, penjoll (de fruits) | carràs | inflorescència.

graso QUÍM/BIOQ/ALIM TECNOL greix || BÍBL gras, suc, substància.

- ~**a** gras | adipós || GRÀF en negreta || *fig* fètil, fecund, pròsper.
- ~**i** *tr* greixar.
- ~**umi** *tr* AGR adobar, engreixar.
- **mal~a** magre, prim.

grati *tr* gratar || esgarrapar.

gratifikasi *tr* gratificar.

gratuli *tr* felicitar.

- ~**on!** *interj* [moltes] felicitats!

grava greu, important.

- **mal~a** fútil, lleu, sense importància.

graveda prenyat, embarassat, gràvid || *fig* prenyat, carregat, ple.

- ~**eco** OBST embaràs (estat).
- ~**iĝi** concebre *abs*, esdevenir embarassada.
- ~**ulino** dona embarassada, prenyada, gràvida.

graviti *intr* FÍS gravitar.

gravuri *tr* gravar *pf*, burinar || MÚS enregistrar.

- ~**ajo** gravat.

grefti *tr* AGR/CIR empeltar.

grego RAM/ZOOL ramat, *reg* guarda.

- **kun~iĝi** arramadar-se | *fig* amoltonar-se.
- ~**ejo** estable.

greko ETNOL grec.

- **G~io**, **G~ujo** GEOG Grècia.

greno cereal (planta) || cereal (gra).

- ~**ejo** AGR graner.

grenado ARM granada.

grio ALIM sèmola.

gribo MITOL/ART griu || ORNIT (=vulturo) voltor | (=gipaeto, saf~o) trencalòs | (=neofrono, kadavro~o) aufrany.

grifelo PALEOG estil (instrument per a escriure) || pissarri || OFIC burí.

- ~**i** *tr* escriure amb l'estil | gravar (amb el burí).

grilo ENTOM grill, *reg* ric-ric.

grimaco ganyota.

- ~**i** *intr* fer ganyotes.

grimpi *intr* enfilear-se, grimpar.

grinci *intr* grinyolar, carrisquejar.

gripo PAT grip, influència.

griza gris || gris, canut, canós.

- ~**ĝi** esdevenir gris | encanudir.

groco METROL grossa.

- ~**isto** comerciant a l'engròs.

Groenlando GEOG Groenlàndia, Groenlàndia.

grogio ALIM grog.

gropo ANAT grupa.

groto gruta.

groteska grotesc.

gruo ORNIT MANUT/TECNOL grua.

grumbli *intr* rondinar, *reg* repotegar.

grundo sòl, terreny || fons (del mar, d'un riu, etc.) || MED terreny *fig* || *v* fono.

- ~**i** *intr* embarrancar(-se), encallar.

grunti *intr* grunyar (el porc o com el porc).

grupo grup.

- ~**iĝi** agrupar-se.
- **prem~o** SOCIOL/POLÍT grup de pressió.

gruzo¹ CONSTR grava || pols, pólvores || PAT arena (urinària).

- ~**i** *tr* reduir a grava || polvoritzar (un sòlid a pólvores).

gruzo² ETNOL (=kartvelo) georgià.

gubernio governació (divisió territorial).

gudro QUÍM quitrà.

- ~**i** *tr* enquitranar.

gufo ORNIT duc.

guldeno ECON florí holandès.

gumo BOT QUÍM TECNOL goma || *v* *kaŭĉuko* || *v* *skrap~o*.

- **maĉ~o** ALIM xiclet.
- **skrap~o** goma [d'esborrar].

gurdo MÚS orguenet, orgue de maneta.

- ~**i** *tr* tocar l'orguenet || *fig* amaçar, insistir (rutinàriament, maquinalement).

gusto sabor, gust, tast || gust (estètic).

- ~**i** *intr* tenir (un) gust (bo o dolent).
- ~**umi** *tr* tastar || assaborir.
- ~**umado** gust (sentit) || tast | assaboriment.
- **sen~a** insípid, fat, insuls.

guŝo beina (dels llegums).

guti *intr* gotejar, degotar.

- **~o** gota (d'aigua, etc.) || FARM ARQUIT gota.
- **~igilo** QUÍM comptagotes.
- **de~adi** *intr* degotar, *reg* estil·lar.
- **po~e** gota a gota.

guberni *tr* educar nens (d'altri).

gvardio guàrdia personal (del rei, del cap d'estat).

gvati *tr* guaitar, espisar, sotjar.

gvidi *tr* guiar *pf*.

Ĝ

ĝo nom de la novena lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /dʒ/].

ĝangalo GEOBOT jungla, selva.

ĝardeno ART/JARD jardí.

- **~i** *tr* conrear (el jardí).
- **infan~o** ENSENY jardí d'infants, llar d'infants.

ĝemi *intr* gemegar *pf*.

ĝemelo¹ BIOL bessó || bessó *adj* (parell de peces, òrgans, etc. iguals).

- **~igi** agermanar: *~iĝintaj urboj*, ciutats agermanades.
- **tri~o** BIOL trigemin.
- **kvar~o** quadrigemin.

Ĝemeloj² ASTR els Bessons (*o* Gèmini, *o* Gèminis) || ASTROL Bessons (*o* Gèmini, *o* Gèminis).

ĝeni *tr* molestar || destorbar *tr*, fer nosa *intr*.

- **sen~a** desimbolt (que no obeeix les convencions socials) || lliure, sense coaccions.

ĝendarmo MIL gendarme | guàrdia civil.

ĝenerala general (de tothom, total).

Ĝenevo GEOG Ginebra.

ĝentro ART LIT gènere.

ĝentila gentil, cortès.

- **mal~a** descortès, brusc, groller.

ĝermo BIOL germen, embrió | BOT germen, llavor || *fig* origen, germen.

• **~i** *intr* germinar.

• **sen~a** MICROB/HIG asèptic, estèril.

ĝermano germànic, germà.

• **Ĝ~io, Ĝ~ujo** HIST Germània.

ĝi *pron* ell [ref. a persones o animals el sexe dels quals no cal precisar], [no es tradueix]: *la tranĉilo bone tranĉas, ĉar ~ estas akra*, el ganivet talla bé perquè és esmolat; *la infano ploras, ĉar ~ volas manĝi*, l'infant plora perquè vol menjar.

- **~a** el seu (*o* son), la seva (*o* sa, *o* reg seua) [ref. a ~]: *la domo kaj ~aj dependaĵoj*, la casa i les seves dependències || *pron* seu, seva (*o* reg seua).

ĝibo PAT ZOOL gep || BOT gibositat, protuberància.

• **~igi** arquejar, corbar.

ĝino DESTIL·L ginebra, gin.

ĝiri *tr* DR MERC endossar || ECON girar || virar, fer girar (un vehicle, un vaixell) || QUÍM virar *intr*.

• **~o** ECON gir.

ĝiraf ZOOL girafa.

Ĝirono^{*} GEOG Girona.

ĝis *prep* fins (a): *de Parizo ~ Londono*, de París a Londres; *~ nun*, fins ara; *~ kiam vi restos*, fins quan us quedareu?; *~ certa grado*, fins a cert punt || (mesurament aprox.) *la kolonoj havis 4 ~ 5 etaĝojn da alto*, les columnes tenien de quatre a cinc pisos d'alçada || *conj* fins que: *li ne ripozos, ~ la afero estos finita*, no descansarà fins que l'afer hagi acabat.

- **~!**, **~ la!**, **~ revido!**, **~ la revido!** *interj* adéu!, a reveure!
- **~morgaŭ!** *interj* fins demà!
- *pref* fins: *~osta*, fins al moll de l'os; *~rande*, fins dalt de tot, fins a vessar.

ĝoji *intr* alegrar-se, estar joïós.

- **~o** joia, alegria.
- **mal~o** tristesa, tristor, aflicció.
- **mal~i** *intr* entristir-se, afligir-se.

ĝui *tr* fruit, gaudir.

- **~o** fruició, gaudi.
- **~iloj** PSIC drogues.

ĝusta correcte || just, exacte, precís.

- **~e** exactament, justament || precisament, justament.

- **~igi** ajustar, arreglar || corregir, esmenar.

H

ho hac (nom de lletra) [pronun. /h/].

ha! *interj* ah!

- **~!** sí, sí! (indicant ironia) || ha! ha! (imitant una riallada).

hajlo METEOR calamarsada | pedregada || *fig* pluja *fig*: ~o da kugloj, pluja de bales.

- **~i** *intr* pedregar, granissar, calamarsejar.
- **~ero** pedra | calamarsa.
- **~eto** calamarsó.

haki *tr* destralejar || *fig* fer malbé, destruir || *fig* mig tallar; ~i la vortojn, mig tallar les paraules; ~ata stilo, estil inconnex; ~ita tono, to tallant.

- **~etaĵo** GASTR tallat, tallada.
- **~ilo** TECNOL/ETNOG destral, *reg* estral.

halo ARQUIT/CONSTR porxada (protectora) || saló, sala.

haladzo ferum, fetor, fortor.

- **~i** *intr* ferumejar, fer fetor.

halfo ESPORT mig | interior | centrecampista.

halti *intr* aturar-se, parar-se.

- **~o** parada, alto.
- **~ejo** parada, estació.
- **~igilo** TECNOL dispositiu de fre || (=bremso) fre.

hamako hamaca.

handbalo ESPORT handbol.

handikapo ESPORT handicap || MED discapacitat || *fig* desavantatge.

- **~ulo** discapacitat (persona discapacitada).

hangaro MANUT/AERON hangar.

hara ANAT pèl || cabell.

- **~aro** cabells, cabellera.
- **~iĝi** cobrir-se de pèl, esdevenir pelut.
- **kol~o** crin.
- **kol~oj** crinera.
- **lip~oj** bigoti(s), mostatxo(s), *reg* bigot.

- **okul~oj** pestanyes (pèl).

- **vang~oj** patilla (o -es).

hardi *tr* trempar (l'acer), endureir || *fig* endureir (el cos, el cor, etc.).

- **mal~i** *tr* destrempar (l'acer) || estovar || *fig* efeminar.

hardvaro INFORM (=aparataro) maquinari.

haringo ICT areng.

harmonio harmonia.

- **~i** *intr* harmonitzar, estar en harmonia.
- **~igi** harmonitzar, fer harmònic.

harmoniko MÚS harmònica.

harmoniumo MÚS harmònim.

harpo MÚS arpa.

- **~i** *intr* tocar l'arpa.

harpio MIT harpia || *fig* harpia.

harpuno PESC arpó.

hasti *intr* afanyar-se, cuitar || donar-se pressa, apressar-se.

haŝiŝo FARM haixix, marihuana.

haŭto ANAT pell.

- **~ero** [làmina de] caspa.
- **~eto** pel·lícula, tel.
- **sen~igi** escorxar (llevar la pell).

havi *tr* tenir, haver.

- **~aĵo** bé, haver (propietat).
- **~igi** proporcionar.
- **bon~o** COMPT haver || (=~eco) folgança, benestar.
- **en~i** *tr* contenir.
- **en~o** contingut || (*tabelo de en~o*) index (d'un llibre).
- **en~eco** capacitat, cabuda.
- **nemal~ebla** indispensable.
- **sen~a** pobre, miserable, indigent.

haveno NÀUT port.

- **flug~o** aeroport.

hazardo atzar || v ~ludo.

- **~i** *tr* deixar a l'altzar.
- **~ludo** JOCS joc d'atzar.

he! *interj* eh!, ei!, ep! (crit d'atenció) || eh!, ei!, ep! (objecció irònica).

hebreo HIST (=izraelido) hebreu, israelita, jueu || ETNOL RELIG (=judo) jueu.

hedero BOT heura.

hegemonio hegemonia.

heĝo tanca (d'esbarzers, etc.), bardissa.

hejmo llar, casa.

- **~e** a casa, a la llar || *fig* com a casa, com

- a cal sogre.
- **sen~ulo** (=vagulo) un sense llar, vagabund.
- hejti** *tr* encendre (l'estufa, el forn, la xemeneia) || escalfar (un lloc o una cosa amb una estufa o la calefacció).
- **~ilo** TECNOL estufa | forn.
- hekatombo** hecatombe || *fig* mortaldat.
- hekt-** *pref* METROL hect(o)-, cent: *~aro*, hectàrea; *~olitro*, hectolitre.
- hela** clar, lluminós.
- **mal~a** fosc.
  - **~igi** aclarir.
- heleno** HIST grec.
- **~a** hel·lènic.
- heliant** BOT/AGR (=sunfloro) gira-sol, mirasol, heliant.
- helico** GEOM ART TECNOL AERON/MAR hèlix, hèlice.
- heliko** ZOOL caragol, cargol || ANAT (=kokleo) car(a)gol, còclea || *v* *helikso*.
- helicoptero** AERON helicòpter.
- helikso** ANAT hèlix.
- helpi** *tr* ajudar || socórrer.
- **~o** ajut, ajuda.
  - **mal~i** *tr* dificultar, destorbar || obstaculitzar, travar, empallegar, entrebancar.
- hemikranio** PAT *v* *migreno*.
- hemisfero** GEOM GEOG ASTR ANAT hemisferi.
- hemoragio** PAT hemorràgia.
- hemoroidoj** PAT hemorroides, morenes.
- heni** *intr* renillar.
- hepato** ANAT fetge.
- **~a** de fetge | ANAT hepàtic.
  - **~ajo** GASTR fetge || ALIM (=gras~o) foie gras *fr* || (=~a *pasteço*) paté.
- herbo** BOT herba.
- **~ejo** prada, prat || *v* *gazon(ej)o*.
  - **trud~o**, **~aço** mala herba.
- herco** FÍS/TELECOM/METROL hertz.
- heredi** *tr* DR CIV heretar *pf*.
- **~ajo** herència.
  - **sen~igi** desheretar.
- herezo** RELIG heretgia *pf*.
- **~i** *intr* caure en heretgia.
- Herkulo** MIT Hèrcules.
- **h~a** herculi *ts*.
- hermetika**, **hermeta** hermètic *pf*.
- hernio** PAT hèrnia.
- heroo** heroi *ts*.
- **~ino** heroïna.
- heroïno** FARM heroïna.
- heroldo** HERÀLD herald *pf*.
- heterogena** heterogeni.
- heziti** *intr* dubtar, hesitar, vacil·lar.
- hiacinto** BOT/JARD jacint.
- hibrido** híbrid *ts*.
- hida** horrible, horrorós.
- hidro**¹ MIT/HERÀLD ZOOL hidra *pf*.
- hidr**⁻² *pref* QUÍM hidro-: *~oksido*, hidròxid.
- **~i** *tr* hidrogenar.
- hidrargo** QUÍM mercuri.
- hidrogeno** QUÍM hidrogen.
- **~i** *tr v* *hidri*.
- hieno** ZOOL hiena *pf*.
- hierarkio** jerarquia.
- hierau** *adv* ahir.
- **antaü~** *adv* abans-d'ahir, *reg* despús-ahir.
- hieroglifo** jeroglífic *pf*.
- higieno** HIG higiene *ts*.
- hilumo** BOT hil, hílum.
- himno** LITÚRG/MÚS/POÈTICA himne.
- hindo** indi (hab. de l'Índia).
- **H~io**, **H~ujo** GEOG [l'] Índia.
  - **~oçino** (=indoçino) indo-xinès (hab. de la Indo-xina).
- Híndia** GEOG Índic: *~a oceano*, oceà Índic.
- hinduo** RELIG hindú.
- hiperbolo** RET GEOM hipèrbole.
- hipertrofi** PAT hipertròfia.
- **~i** *tr* hipertrofiar.
- hipnoto** PSIC hipnosi, hipnotisme.
- **~igi**, **~izi** *tr* hipnotitzar.
- hipodromo** HIST ESPORT hipòdrom.
- hipokriti** *tr* fingir (fer l'hipòcrita).
- **~o**, **~ado** hipocresia.
  - **~ulo** hipòcrita.
- hipopotamo** ZOOL hipopòtam.
- hipoteko** DR CIV hipoteca.
- **~i** *tr* hipotecar.
- hipotezo** LÒG FILOS hipòtesi.
- **~i** *tr* suposar per hipòtesi.
- hirta** hirsut, eriçat.
- **~igi** eriçar.
- hirudo** ZOOL sangonera.

hirundo ORNIT (=dom~o) oreneta, oronell,
reg oroneta | oreneta cua-rogenca |
roquerol.

- **bord~o** oreneta de ribera.
- **mar~o** v *glareolo*.
- **mur~o** v *apuso*.

hisi tr hissar.

hisopo BOT hisop.

hispano ETNOL espanyol.

- ~a espanyol, hispànic || LING castellà, espanyol.
- ~ia de l'Estat espanyol || HIST LING hispànic.
- **H~io**, **H~ujo** GEOG Espanya, Estat espanyol.

histerio PSIQ histèria, histerisme.

historio història *ts*.

- **antaü~o** PREHIST prehistòria.
- **pra~o** prehistòria (història dels orígens).

histriko ZOOLOG porc espí.

histriono histrió.

ho! *interj* oh!

hobio hobby *angl*.

hobojo MÚS oboè.

hodiaü *adv* avui, *reg* hui.

- ~a actual, d'avui en dia.

hoko ganxo | OFIC garfi || PESCA (=fis~o) ham
|| ESPORT ganxo.

- ~i *tr* enganxar el peix (amb l'ham).

hokeo ESPORT hoquei.

hola! *interj* ep! (per cridar [l'atenció] a algú).

Holando GEOG Holanda (regió dels Països Baixos) || (=Nederlando) els Països Baixos, Holanda.

holdo CONSTR NAV bodega.

homo persona, home.

- ~a humà (propri de l'home).
- ~aro humanitat (les persones).
- ~eco humanitat (qualitat).
- **ran~o** MAR/ESPORT home granota.
- **sen~igi** despoblar, deshabitar.

homeopato homeòpata.

- ~io MED TERAP homeopatia.

homogena homogeni.

- ~igi homogeneïtzar.

homonimo homònim.

homoseksuala v *samseksema*, *geja*.

honesta honest.

- **mal~a** deshonest.
- **ne~a** no honest del tot.

Hongkongo GEOG Hong Kong.

honori tr honrar, honorar.

- **mal~i** tr deshonorar.
- **sen~igi** deshonrar.

honorario REL TREB honoraris.

- ~i *tr* pagar els honoraris.

honti *intr* avergonyir-se, empegueir-se.

- ~o vergonya.
- **seks~o** (=pudoro) pudor (sentiment).
- **sen~a** desvergonyat.

horo ASTR/METROL hora || LITÚRG hora [canònica].

- ~aro horari (reglament) || horari (tauler).

- **pint~oj** ECON TRANSP hores punta.

hordeo BOT/AGR gra d'ordi || ordi.

horizonto horitzó *pf*.

horizontala horitzontal.

horloĝo RELL rellotge.

- **akvo~o** rellotge d'aigua, clepsidra.
- **brak~o** rellotge de polsera.
- **kukol~o** rellotge de cucut.
- **mur~o** rellotge de paret.
- **pendol~o** rellotge de pèndola (*o* de pèndol).
- **poŝ~o** rellotge de butxaca.
- **sablo~o** rellotge d'arena (*o* de sorra), ampolla.
- **sun~o** rellotge de sol.
- **vek~o** despertador.

hormono BIOQ hormona.

hororo horror.

- ~i *intr* horroritzar-se.

horoskopo ASTROL horòscop.

hortensio BOT/JARD hortència.

hospitalo MED hospital.

- **en~igi** hospitalitzar.

hostio LITÚRG hòstia.

hotelo hotel.

hufo ZOOLOG casc.

- ~umo OFIC ferradura.

hulo MAR onatge || AERON CONSTR NAV (=~ŝelo) buc.

humo PEDOL humus.

humana humà, humanitari, benèvol, compassiu, generós.

- **~igi** humanitzar.

- **mal~a** inhumà.

humida humit.

humila humil.

- **~igi** humiliar.

- **mal~a** orgullós, fatu, presumtuós.

humoro HISTOL MED PSIC humor || *v humuro*.

humuro LIT/ART humorisme || humor.

- **nigra ~o** humor negre.

hundo ZOOL gos, ca, *reg* cus.

- **~ino** gossa, *reg* cussa.

- **~ido** cadell.

- **lepor~o** llebrer (gos).

- **mel~o** basset.

hungaro ETNOL hongarès.

- **H~io, H~ujo** GEOG Hongria.

hupo ORNIT plomall || AUT botzina, clàxon.

hura! *interj* hurra!

- **~i intr** cridar hurres, cridar visques.

hurli intr udolar.

Ĥ

ĥo nom de la onzena lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /x/].

ĥameleono ZOOL (=kamaleono) camaleó *pf*.

ĥaoso MIT (=kaoso) caos *pf*.

- **~a** caòtic.

ĥemio QUÍM (=kemio) química.

ĥimero MIT/ART (=kimero) quimera || quimera, il·lusió || ICT guineu, ullvert.

ĥiroptero ZOOL quiròpter.

ĥolero PAT (=kolerao) còlera.

ĥoro *v koruso*.

I

i¹ *subst* i (nom de lletra) [pronun. /i/].

-i² *term* infinitiu: *manĝ~*, menjar; *martel~*, martellejar; *sufiĉ~*, ésser suficient; *ĉirkaŭ~*, envoltar.

-i³ *suf* país: *Katalun~o*, Catalunya; *patr~o*, pàtria || ciència: *filozof~o*, filosofia; *mikrobiolog~o*, microbiologia || mètode: *mikroskop~o*, microscòpia.

io⁴ *pron* alguna cosa, quelcom || [en frases condicionals o interrogatives] res, cap cosa.

- **~o ajn** *pron* qualsevol cosa.

- **~a** alguna, alguna mena de || [en frases condicionals o interrogatives] cap, cap mena de.

- **~a ajn** *loc adj* qualsevol, de qualsevol mena | no selecte, de poc valor, de poca importància, de poca categoria.

iai *intr* bramar (l'ase).

ial *adv* per alguna raó (*o* causa, *o* motiu) | [en frases condicionals o interrogatives] per cap raó, per alguna raó.

iam *adv* (alg)una vegada, (alg)un dia | [en frases condicionals o interrogatives] mai, alguna vegada.

- **~ ajn** *loc adv* en qualsevol moment.

ibero HIST iber || habitant de la península Ibèrica.

- **I~io, I~ujo** GEOG península Ibèrica, Ibèria || HIST Hispània, Espanya.

ibiso ORNIT ibis.

-id *suf* descendent: *reĝ~o*, infant, príncep; *latin~aj lingvoj*, llengües romàniques (*o* neollatines); *karol~o*, carolingi || petit, cadell: *hund~o*, cadell; *bov~o*, vedella.

- **~o¹** fill || descendent || deixeble.

- **~o, I~o²** LING ido (llengua planificada).

- **~aro** descendència, descendents.

ideo FILOS idea || idea, concepte | idea, intenció.

- **sam~ano** correligionari (persona que té la mateixa opinió, el mateix objectiu, que una altra).

idealo ideal (perfecció) || ideal (aspiració).

- **~igi** idealitzar.

identa (kun) idèntic (a).

- **~eco** identitat (qualitat) || DR identitat (personalitat civil).

- **~igi** identificar *ts*.

idilio idil·li *ts*.

idiomo LING idioma, llengua.

idioto idiota *ts*.

- ~**igi** fer tornar idiota, idiotitzar.

idolo RELIG ídol *pf*.

- ~**igi** idolatrar.

ie *adv* en algun lloc | [en frases condicionals o interrogatives] enloc, en algun lloc.

- ~ **ajn** *loc adv* a qualsevol lloc.

iel *adv* d'alguna manera.

- ~ **ajn** *loc adv* de qualsevol manera.

ies *adj i pron* d'algú.

-**ig** *suf* fer, tornar: *bel~i*, embellir; *eb~i*, fer possible; *jes~i*, afirmar | confirmar; *kun~i*, ajuntar; *manĝ~i*, donar de menjar, fer menjar; *mort~i*, matar.

- ~**i** *tr* fer, obligar (a).

ignori *tr* ignorar (voluntàriament), no fer cas.

-**iĝ** *suf* fer-se, tornar-se, esdevenir: *al~i*, afiliat-se; *dis~i*, separar-se; *edz~i*, casar-se; *en~i*, introduir-se, endinsar-se; *enlit~i*, posar-se al llit, allitar-se; *pal~i*, empal·lidir; *pli~i*, augmentar; *sid~i*, asseure's; *trov~i*, trobar-se.

- ~**i** *intr* fer-se, tornar-se, esdevenir.

iĥtiokolo VITIC cola de peix, ictiocol·la.

-**ik** *suf* ciència: *komput~o*, informàtica | QUÍM -ic: *fer~a sulfato*, sulfat fèrric.

ikso ícs (nom de lletra).

- ~-**radioj** raigs X (*o* Röntgen).

iksodo ZOOL paparra, *reg* llagast, llagasta.

-**il** *suf* eina, instrument: *ŝlos~o*, clau; *tond~o*, tisores; *tranĉ~o*, ganivet; *vetur~o*, auto; *voĉdon~o*, papereta, bola (per a votar).

- ~**o** eina, instrument, *reg* atifell, aïna.

ilekso BOT grèvol, boix grèvol.

llerdo * *v* *Lejdo*.

ili *pron* ells, elles, [no es tradueix].

- ~**a** llur, el seu, d'ells.
- ~**aj** llurs, els seus, d'ells.

ilumini *tr* il·luminar *ts*.

- ~**ado** il·luminació (ac.).
- ~**aĵo** LUM enlluminat.

iluminaci (= *iluminado*) il·luminació (ac.) || (= *iluminaĵo*) LUM enlluminat.

ilustri *tr* GRAF il·lustrar (posar il·lustracions) || il·lustrar (aclarir amb comentaris).

iluzio FILOS/PSIC il·lusió (error, engany).

- ~**i** *tr* il·lusionar.

imagi *tr* imaginar.

- ~**o** PSIC (= *~ado*) imaginació (facultat) || (= *~aĵo*) imaginació, visió, al·lucinació.

imbecilo MED imbecil, imbècil.

imiti *tr* imitar || copiar.

imperativo GRAM imperatiu.

imperfekto GRAM imperfet.

imperio HIST imperi.

- ~**i** *intr* imperar.
- ~**estro** emperador.
- ~**ismo** HIST/POLÍT imperialisme.

impertinenta impertinent, insolent.

impeti *intr* llançar-se, abalçar-se.

- ~**o** ímpetu.

implici *tr* implicar.

- **mal~i** *tr* explicitar.

impliki *tr* enredar, embolicar.

- **mal~i** *tr* desenredar, desembullar.

imponi *intr* imposar *tr abs* (infondre respecte, admiració).

- ~**a** imponent.

importi *tr* ECON importar.

imposto DR FISC impost, contribució.

impotentia PAT impotent.

impreso FISIOL FOT/CIN impressió *pf*.

- ~**i** *tr* impressionar *ts*.

impresario ESPECT empresari.

improvizi *tr* improvisar.

impulso impuls || ELECTRÒN impuls.

- ~**i** *tr* impulsar (impel·lir) || *fig* impulsar (estimular, donar impuls).
- ~**iĝema** impulsiu.

imputi *tr* imputar *ts*.

imuna DR FISIOL immune || TECNOL resistent.

- **pluv~a** resistent a la pluja: *pluv~a mantelo*, impermeable.

-**in** *suf* femella: *ĉeval~o*, euga; *Johan~o*, Joana; *patr~o*, mare; *reĝ~o*, reina || substància extreta (avui dia sovint sintetitzada) del que indica l'arrel, -ina: *inul~o*, inulina; *johimb~o*, iohimbina || QUÍM alquí, -i: *et~o*, etí; *prop~o*, propí.

- ~**o** femella || *vulg* paia, tia.
- ~**a** femení.

inaŭguri *tr* inaugurar.

- ~**o** inauguració.

inaŭguracio (= *inaŭguro*) inauguració.

incendio incendi.

- ~**i** *tr* incendiar.

incenso QUÍM/LITÚRG encens || *fig*
encensada, adulació.

- ~i, ~adi *tr* encensar *pf*.

incidento incident (esdeveniment).

inciti *tr* incitar.

-ind *suf* digne d'èsser —, que mereix ésser —: *laúd~a*, lloable; *mir~a*, meravellós.

- ~a digne, mereixedor, meritori: *filo ~a je sia patro*, un fill digne del seu pare.
- ~i *tr* (=meriti) merèixer, ésser digne (de).

indekso BIBLIOG DR CAN INFORM índex.

- ~i *tr* afegir un índex (a un llibre) || classificar, ordenar (d'acord amb un índex).

Indioj HIST [les] Índies.

- ~ano indi [americà].

indico (=indikaĵo) indici || MAT ESTAD índex.

- ~i *tr* indexar.

indiferenta indiferent.

indigni *intr* indignar-se.

indígeno indígena.

indiki *tr* indicar.

- ~ilo TECNOL (=montrilo) agulla indicadora || *v* ~atoro.
- ~atoro TECNOL QUÍM indicador.

indikativo GRAM indicatiu.

individu individu.

Indonezio GEOG Indonèsia.

- i-ano indonesi.

indukti *tr* FILOS ELECT induir.

indulgi *tr* ésser indulgent (amb),
condescendir || tenir respecte, no ofendre
|| BÍBL deixar amb vida.

- ~a indulgent.

industrio ECON/INDÚSTR indústria.

- ~igi industrialitzar.

inercio MEC inèrcia || inèrcia (manca
d'activitat, de capacitat de reacció).

inerta PAT QUÍM inert.

infamio infàmia.

infano infant, nen, xic, criatura, *reg* nin.

- ~aĵo criaturada.
- ~eco FISIOL/PSIC infància, infantesa.
- re~iĝi PSIC tornar a la infància.

infanterio ORG MIL infanteria.

infarkto PAT infart.

infekti *tr* PAT infectar *pf*.

- mal~i, sen~igi *tr* FARM desinfectar.

infero infern *pf*.

infinito FILOS MAT infinit.

infinitivo GRAM infinitiu.

inflacio ECON inflació.

inflamo inflamació.

- ~i *intr* PAT ésser inflammat, inflamar-se.

influi *tr* influir.

- ~o influència, ascendent.

informi *tr* informar (donar una notícia).

- ~adiko *v* *komputiko*.
- ~ilo butlleti informatiu.

infuzi *tr* fer (*o* preparar) [una infusió (de)]:
infuzi kafen, fer cafè; *infuzi kamomilon*,
fer una infusió de camamilla.

- ~aĵo ALIM/FARM infusió.

-ing *suf* objecte que s'introdueix parcialment
en un altre: *cigar~o*, broquet; *fingr~o*,
didal; *pied~o*, estrep.

- ~o beina, funda | tap (de ploma
estilogràfica) | TECNOL femella.

ingesti *tr* ingerir.

ingveno ANAT engonal.

ingènia enginyós.

ingènier ENG enginyer.

- ~io enginyeria.

inhali *tr* TERAP inhalar.

inhibicii, **inhibi** *tr* BIOL/PAT FÍS QUÍM inhibir.

inici *tr* ETNOG/RELIG iniciar, instruir.

- ~ito iniciat.

iniciati *tr* iniciar (començar una empresa, un
afer) | iniciar (prendre la iniciativa).

- ~o iniciativa (acció).
- ~emo iniciativa (aptitud).

iniciativo iniciativa (acció) || iniciativa
(aptitud).

injekti *tr* injectar *pf*.

inko ESCR/GRÀF tinta.

- ~i *tr* entintar, tintar.
- ~ujo tinter (vas, dipòsit).

inkao ETNOL inca.

inkandeska FÍS incandescent.

- ~i *intr* ésser incandescent.

inklina inclinat, propens, disposat.

- ~i *intr* tenir una inclinació a, ésser propens a.
- ~o inclinació, propensió, disposició.
- kor~o inclinació, afecte, estimació.

inkludi *tr* incloure, comprendre.

inkluziva inclusiu, comprensiu (que inclou).

- ~**e** inclusivament.
- ~**i** *tr* incloure, comprendre.

inkognito incògnit.

- ~**e** d'incògnit.

inkrusti *tr* ART incrustar.

inkubo MIT incub, íncube || (= ~*songô*, *košmaro*) malson.

inkubatoro ZOOLOG PEDIAT incubadora.

inkvizicio HIST REL inquisició (organisme) || procediment inquisitorial.

inkuli *tr* MICROB/TERAP inocular || *fig* instil·lar, infondre.

insenko ENTOM insecte.

- ~**icido** FITOPAT/HIG insecticida.
- ~**manĝulo** ZOOLOG insectivor.

insidi *intr* intrigar, tramar *tr*, insidiar *tr*.

- ~**o** insidia.

insigno insígnia || *v* ~*oj*.

- ~**oj** HERÀLD armes *f*.

insisti *intr* insistir.

- ~**o**, ~**ado** insistència.

insolenta insolent.

inspekti *tr* inspeccionar.

- ~**isto** inspector.

inspektoro (= *inspektisto*) inspector || TEAT traspunt.

inspiri *tr* inspirar (*ts* exc. FISIOL).

instali *tr* instal·lar *ts*.

instanco DR instància.

instigi *tr* instigar.

instinkto instint.

- ~**e** per instint, instintivament || *fig* inconscientment.

institutio institució (organització, fundació).

institutu institut (institució).

instrui *tr* ensenyar, instruir.

- ~**anto** ENSENY mestre, professor.
- ~**ato** alumne.
- ~**isto** mestre, professor, ensenyant.
- ~**ita** instruït | culte.

instrukcio instruccions.

- ~**i** *tr* donar instruccions.

instrumento instrument *ts*.

- ~**i** *tr* MÚS instrumentar.

insuficienco PAT insuficiència.

insulo GEOG illa.

- ~**aro** arxipèlag.
- **duon~o** península.

insulino BIOQ insulina.

insulti *tr* insultar, injuriar, invectivar || *intr* renegar, invectivar.

insurekcio insurrecció.

- ~**i** *intr* insurgir-se.

-int *suf* participi passat actiu: *konstru~a*, que ha construït.

- **est~eco** passat || GRAM (= *is-tempo*, *preterito*) pretèrit.

integra íntegre (enter).

- ~**igî** integrar-se.

intelektu FILOS intel·lecte.

- ~**ulo** intel·lectual.

inteligenta intel·ligent.

- **mal~a**, **ne~a** estúpid, obtús, toix *fig*.

intenci *tr* intentar, tenir la intenció de.

- ~**o** intenció.
- **malbon~a** malintencionat, malèvol.

intensa intens || (= *intensiva*) intensiu.

- ~**igi** intensificar.

intensiva intensiu.

inter *prep* entre.

- *pref* inter- (entre o mútuament): ~*na*cia, internacional; ~*kisi*, fer-se petons.
- ~**a** intermedi.

interesi *tr* interessar *intr* (suscitar interès).

- ~**o** interès (sentiment, inclinació).

interezo ECON interès, rèdit.

interfono ELECTRÒN intercomunicador, interfon.

interjekcio GRAM interjecció.

intermiti *intr* ésser intermitent, ésser irregular.

- ~**a** intermitent: ~*a ĝirlumo*, AUT [llum] intermitent.

interna intern *pf*.

- ~**o** interior (part interna d'una cosa): *la ~o de ŝipo*, l'interior d'un vaixell || l'interior (la seu dels pensaments i sentiments).
- ~**aĵo** interior (allò que hi ha dins) || entranyes, vísceres || *fig* [els racons de l'] ànima, [el més profund del] cor.
- ~**igi** inculcar || internar, confinar.
- ~**ulejo** ENSENY internat (escola).

interpelacio POLÍT interpel·lació.

- ~**i** interpel·lar.

interpreti *tr* interpretar *ts*.

- **~isto** intèrpret (lingüístic, musical, teatral, etc.).

interpunkcio GRAM puntuació (signe ortogràfic) || puntuació (manera d'usar-los).

- **~i** *tr* puntuar (posar els signes de puntuació).

intervalo MÚS MAT interval.

intervjuo PERIOD/SOCIOL entrevista, interviu.

- **~i** *tr* entrevistar, interviuar.

intesto ANAT intestí.

intima íntim *ts*.

- **~ulo** [amic] íntim.

intrigi *intr* intrigar, maquinar.

intuicio FILOS/PSIC intuïció.

inundi *tr* inundar *pf*.

invadi *tr* envair *pf*.

- **~o** invasió.

invalido invàlid.

inventi *tr* inventar.

inventaro inventari (enumeració de béns).

- **~i** *tr* fer (*o* preparar) un inventari, inventariar.

inversa invers.

- **~igi** invertir, capgirar.

investi *tr* invertir || invertir (diners).

inviti *tr* invitar *ts*.

- **mal~i** *tr* anul·lar una invitació.

iom *adv* una mica, un poc, un xic.

- **~post** ~ de mica en mica.
- **~ete** una mica, un pessic, un pensament (de), un bri (de).

ipsilono ò grega (nom de lletra).

iri *intr* anar.

- **~adi** *intr* anar de costum | anar regularment.
- **~iloj** (=stílzoj) xanques.
- **antaŭen~i** *intr* avançar.
- **ĉiel~o** RELIG ascensió || CRIST assumpció (de Maria).
- **dis~i** *intr* separar-se.
- **el~i** *intr* sortir, eixir, *reg* sortir.
- **en~i** *intr* entrar.
- **for~i** *intr* anar-se'n *pf*.
- **malsupren~i** *intr* baixar *intr*.
- **pied~i** *intr* caminar, anar a peu.
- **re~i** *intr* tornar (al lloc de sortida) ||

tornar a anar.

- **senel~ejo** atzucac, cul-de-sac || situació sense sortida.

- **supren~i** *intr* pujar, ascendir.

- **ŝtel~i** *intr* esmunyir-se (furtivament).

- **tra~i** *tr* creuar.

- **trans~i** *tr* travessar || passar-se (abandonar el seu partit per anar a un altre) || passar *intr* (esdevenir, d'una cosa a una altra, o d'un estat a un altre) || *v transiti*.

- **voj~o** viatge llarg a peu.

Irako GEOG l'Iraq.

- **i~ano** iraqüà.

Irano GEOG l'Iran.

- **i~ano** iranià.

irido BOT lliri.

iriso ANAT iris.

iriti *tr* irritar *ts*.

Irlando GEOG Irlanda.

- **i~ano** ETNOL irlandès.

ironio ironia.

- **~i** *intr* ironitzar.

-is *term* passat, pretèrit: *mi konstru~*, he construït, construïa, construï, vaig construir; *li dir~*, *ke li far~ ĝin*, va dir que ho havia fet; *mi tre ĝojas*, *ke vi ven~*, estic molt content que hagi vingut.

islamo RELIG HIST islam.

- **~a** islàmic.
- **~ano** musulmà.

Islando GEOG Islàndia.

- **i~ano** ETNOL islandès.

-ism *suf* doctrina, moviment, sistema: *impresion~o*, impressionisme; *marks~o*, marxisme || comportament característic: *alkohol~o*, alcoholisme; *franc~o*, gal·licisme.

- **~o** doctrina, moviment, sistema.

Israelo * GEOG Israel.

- **i~ano** israelià.

-ist *suf* professional: *instru~o*, mestre, professor || aficionat: *kolekt~o*, col·leccionista || partidari: *esperant~o*, esperantista.

Istanbulo GEOG Istanbul.

istmo GEOG ANAT istme.

-it¹ *suf* participi passat passiu: *la domo estas konstru-a*, la casa s'ha construït (*o* ha estat construïda).

-it² *suf* PAT -itis: *bronk-o*, bronquitis || QUÍM
-it: *hipoklor-o*, hipoclorit.

italo ETNOL italià.

- **I~io, I~ujo** GEOG Itàlia.

itinerero itinerari *ts*.

iu *pron* algú, algun, *reg* qualcú | [en frases condicionals o interrogatives] cap, algú, algun || *adj* algun, qualque, *reg* qualcun | un tal | [en frases condicionals o interrogatives] cap, algun.

- ~ **ajn** *adj* i *pron* qualsevol (personal o cosa).

-iv *suf* capac: *produkt-a*, productiu.

-iz *suf* aplicar un procediment: *arĝent~i*, argentari; *galvan~i*, galvanitzar; *hipnot~i*, hipnotitzar.

izoli *tr* aïllar, isolar *ts*.

Izraelo BÍBL HIST [poble d'] Israel.

- **i~ido** HIST israelita || *v* *hebreo*.

J

jo¹ jota (nom de lletra) [pronun. /j /].

-j² *term* plural: *amiko~*, amics; *juna~*, joves; *mia~*, els meus; *tiu~*, aquells; *tiu~ ĉi*, aquests.

ja *adv* certament, de debò, en efecte, en veritat.

jaguaro ZOOLOG jaguar.

jahurto ALIM iogurt.

jako INDUM jaqueta, americana, gec, *reg* jac, jaca.

- **frenez~o** camisa de força.
- **sav~o** [armilla] salvavides.

jakto CONSTR NAV iot.

jam *adv* ja.

januaro CRON gener.

japano ETNOL japonès.

- **J~io, J~ujo** GEOG [el] Japó.

jaro CRON any.

- ~**cento, cent~o** segle.

- **cent~ulo** centenari, persona centenària.

- **duon~o** (= *semestro*) semestre.

- **kvar~o** (= *trimestro*) trimestre.

- **super~o** any de traspàs, any bixest.

jardo CONSTR NAV verga || METROL iarda.

jasmeno BOT/JARD gessami.

je *prep* en, de: *riĉa ~ mineraloj*, ric en minerals; *kapabla ~ ĉio*, capaç de tot || a, en: *rajti ~ io*, tenir dret a una cosa; *kredo ~ Dio*, creença en Déu || a: ~ *la tria matene*, a les tres de la matinada || de, per: *preni ~ la mano*, agafar de (*o* per) la mà || [no es tradueix] *mi estas ~ unu jaro pli juna*, sóc un any més jove.

[*Je* s'ha fet cap en aquells casos en què sembla que ser altra preposició no hi era prou escaient]

jen *adv* vet aquí, heus ací.

- ~... ~*loc adv* ara... ara, ja... ja, adés... adés.

- ~**e** així, d'aquesta manera: *li respondis ~e: kiam mi...*, respongué així: quan jo...

Jerusalemo GEOG Jerusalem.

Jeruzalemo *v* *Jerusalemo*.

jes *adv* sí.

- ~ **ja** sí [responent a una pregunta negativa]: *ĉu ŝi do ne venos? ~ ja, sed nur malfrue*, així doncs no vindrà? sí, però tard.

- ~**i** *intr* dir sí, respondre sí | assentir.

- ~**igi** afirmar || (= *konfirmi*) confirmar.

Jesuo Jesús.

- ~**o Kristo** Jesucrist.

jezuito CRIST jesuïta || *fig* hipòcrita, jesuïta.

jodo QUÍM iode.

- ~**i** *tr* iodar.

jogo HIND ioga.

jogurto *v* *jahurto*.

ju *adv* com [s'usa sempre davant de (*mal*)*pli* en l'expressió ~ (*mal*)*pli... des* (*mal*)*pli*]: ~ *pli baldaŭ des pli bone*, com més aviat millor.

jubileo jubileu *ts*.

judo ETNOL RELIG jueu.

jugo jou *pf*.

- ~**i** *tr* junyir (posar el jou).

juglando BOT/AGR nou (de noguera).

- ~**ujo** (= *ordinara ~ujo*) noguera | (= *nigra ~ujo*) pacaner.

jugoslavo iugoslau.

- **J~io, J~ujo** HIST GEOG Iugoslàvia.

juĝi *tr* jutjar *ts*.

- **~isto** DR BÍBL jutge.
- **~istaro** DR magistratura (conjunt dels magistrats) || (=tribunalo) tribunal.

juki *intr* picar (causar picor).

julio CRON juliol.

juna jove.

- **~eco** joventut (qualitat de jove) || joventut (temps de vida entre la infantesa i l'edat madura || *fig* període d'existència d'una cosa).
- **~ularo** joventut (conjunt de joves).
- **mal~a** vell, anciana.
- **mal~iĝi** envellir (una persona).

jungu *tr* junyar *pf*.

junio CRON juny.

junipero BOT ginebre, ginebrer.

junko BOT jonc (planta) || jonc (tija, fulla).

junto TECNOL juntura || connexió.

jupo INDUM faldilla.

- **sub~o** enagos *pl*.

juro DR dret (lleis).

- **~a** jurídic.
- **~isto** jurista.

jurisprudenco DR jurisprudència.

justa just, equànime, equitable || (=virta)

virtuós (que practica la virtut).

- **mal~eco** injustícia.

justico DR justícia (organisme): *ministrejo pri ~o*, ministeri de justícia | conselleria de justícia.

juto BOT TÈXT jute.

juvelo joia, joiell *pf*.

- **~ŝtono** JOI (=gemo) gemma, pedra [preciosa].

Ĵ

ĵo nom de la catorzena lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /ʒ/].

ĵaketo INDUM jaqué || jaqueta.

ĵaluza gelós.

- **~i** *intr* engelosir-se.

ĵargono LING *pej* patuès, xampurreig || *v slango*.

ĵaŭdo dijous.

ĵazo MÚS jazz.

ĵeleo ALIM gelea.

ĵerzo INDUM gersei.

ĵeti *tr* llançar, tirar.

- **~ilo, ŝton~ilo** ARM fona, mandró.
- **for~i** *tr* rebutjar || *fig* refusar || desestimar, descartar.

ĵetono fitxa (de telèfon, de joc).

ĵipo AUT jeep *angl* | tot terreny.

ĵokeo ESPORT joquei.

ĵokero JOCS jòquer, comodí.

ĵongli *intr* fer jocs malabars || (=prestidigiti) fer jocs de mans || *fig* jugar, manipular amb mestria.

ĵudo ESPORT judo.

ĵuri *tr* DR jurar (prestar jurament).

ĵurio DR jurat (conjunt de ciutadans).

ĵurnalo diari, periòdic || LIT diari (personal) || ECON diari.

- **~isto** periodista.

ĵus *adv* ara mateix, fa un moment, suara.

- **~a** recent, de fa poc.

K

ko ca (nom de lletra) [pronun. /k/].

kabo GEOMORF cap.

kabalo JUD càbala *pf*.

kabano cabanya, cabana.

kabareto ESPECT cabaret.

kabei *intr* *pop* abandonar, plantar (esp. el moviment esperantista).

kabineto gabinet *ts*.

kablo cable *ts*.

kabriolet TRANSP cabrióle || AUT descapotable, cabrióle.

kaco *vulg* cigala, titola, pixa, ocell.

kaciko HIST POLÍT/SOCIOL cacic.

kaĉo farinetes || *fig* menjussa.

- **~igi** fer farinetes | reduir a puré.

kadaŝtro *v katastro*.

kadavro BIOL/MED cadáver.

kadenco cadència *ts*.

kadro marc (armadura) | marc (bastiment) || marc *fig* || cap, quadre.

- **en~igi**, **~i tr** emmarcar, enquadrar.

kaduka caduc, decrepít || ruïnós.

- **~i intr** ésser caduc, vell, ruïnós.
- **~iĝi** esdevenir decrepít | amenaçar ruïna | caducar, prescriure.

kafo ALIM/ECON cafè (gra) || ALIM cafè (beguda).

- **~aparato** cafetera (per a fer cafè).
- **~arbo** BOT/AGR cafè (arbre).
- **~ejo** cafè (establiment).
- **~kruĉo**, **~poto** cafetera (per a servir el cafè).
- **~maŝino** cafetera exprés.
- **~skatolo** pot del cafè.
- **~ujo** (= *~skatolo*) pot del cafè || (= *~kruĉo*, *~poto*) cafetera (per a servir el cafè) || (= *~arbo*) cafè (arbre).
- **lakto~o** cafè amb llet.

kafeino QUÍM/FARM cafeïna.

- **sen~a** sense cafeïna, descafeïnat.

kaftano INDUM caftà.

kaĝo gàbia.

- **en~igi** engabiar.

kahelo CERÀM/CONSTR rajola.

- **~i tr** enrajolar.

Kairo GEOG el Caire.

kaj¹ *conj* i || [darrere *sen*] ni: *sen patro ~ patrino*, sense pare ni mare.

- **~...** ~ no solament... sinó també...

kaj² OBR PÚBL moll || TRANSP andana.

kajero GRÀF quadern || fascicle.

kajmano ZOOl caiman.

kajto JOCS estel || ESPORT ala delta.

kajuto MAR AERON cabina.

kajoli *tr* fer magarrufes, moixaines, afalagar (per tal d'obtenir quelcom).

kakao ALIM/ECON cacau (gra) || ALIM cacau (beguda) || BOT/AGR (= *~arbo*) cacau, cacauer.

- **~arbo** BOT/AGR cacau, cacauer.

kakto BOT/JARD cactus.

kalo PAT call, durícia, *reg* durelló.

- **pied~o** ull de poll.

kalabaso BOT (= *~kukurbo*, *botelkukurbo*, *lagenario*) carabassera vinatera || carabassa (assecada i buidada per a diversos usos).

kalcio QUÍM calci.

kaldrono caldera (vas, olla) || GEOMORF caldera.

- **~ego** TERMOT caldera.

kalendaro CRON calendari (sistema) || calendari (taula gràfica).

kaleŝo HIST/FOLK carrossa || TRANSP diligència (carruatge).

- **en~igi** entrar (*o* pujar) a (*o* en) una carrossa.

kalio QUÍM potassi.

kalibro ARM TECNOL calibre (diàmetre intern d'un tub) || calibre (diàmetre extern d'un cos cilíndric o esfèric).

- **~i tr** TECNOL calibrar.

kalifo ISLAM califa.

kaligrafo ESCR cal·lígraf.

- **~io** cal·ligrafia.

kaliko ARQUEOL LITÚRG ANAT calze.

Kalikato GEOG Calcuta.

kalko QUÍM/CONSTR calç.

- **~i tr** encalcinar (cobrir de calç) | emblanquinar || AGR encalcinar || QUÍM neutralitzar amb calç.

kalkano ANAT taló || taló (part posterior de certs objectes).

- **~umo** CALÇ taló, tacó.

kalkuli *intr* comptar (dir els nombres

enters): *li scipovas ~i nur ĝis dek*, només

sap comptar fins a deu || comptar (operar,

calcular): *~i laŭ la fingroj*, comptar amb

els dits || comptar (amb), confiar (amb):

mi ~as pri vi por helpi tiun homon,

compto amb tu per ajudar aquesta

persona || tenir (*o* prendre) en compte *tr*:

ni devas ~i kun la kutimo, hem de tenir en

compte el costum || *tr* (= *nombri*) comptar

(determinar el nombre): *~i la voĉojn*,

comptar els vots || calcular (determinar un

valor): *~i la distancon inter la tero kaj la*

suno, calcular la distància entre la terra i

el sol || COMPT comptar (imputar) ||

considerar, comptar: *la ideoj de Kolumbo*

estis ~ataj kiel infanaĵo, les idees de

Colom van ser considerades com una criaturada.

- **~o** càlcul *pf* || compte (d'un establiment, d'un proveïdor, etc.) || (= *antaï~o*) previsió.

- **pri~i** *tr* calcular (determinar un valor) || calcular, sospesar, preveure || fer un cens de.

- **retro~o** compte enrere.

kalmo METEOR calma.

kalmaro ZOOLOGIA calamars, calamar.

kalorio METROLOGIA caloría.

kalso INDUMENTARI calçotets || calces, bragues.

- **~eto** eslip.

- **ban~o** vestit de bany, banyador, eslip.

kalumni *tr* calumniar.

kaluno BOTANICA bruguerola.

kalva calb.

- **~igî** esdevenir calb.

kamarado company, camarada *ts*.

- **~i** *intr* ésser companys.

kambio ECONOMIA lletra de canvi.

kameo ART camafeu.

kamelo ZOOLOGIA camell.

kamelio BOTANICA/JARDINERIA camèlia.

kameno CONSTRUCCIO/TECNOLOGIA llar de foc, xemenia, fument || forn d'obra.

kamero cambra (habitació) || cambra (compartiment d'un aparell) || CIN *v kamerao*.

kamero CIN cambra, càmera.

kamforo QUÍMICA/FARMACIA càmfora.

- **~arbo** BOTANICA camforer.

kamiono AUTOMOBILS/TRANSPORTE camió.

- **~i** *tr* transportar en camió.

kamomilo BOTANICA camamilla, camamil·la | matricària || ALIMENTS/FARMACIA camamilla, camamil·la.

kampo camp (extensió de terreny) || camp (territori pla) || camp (de batalla, d'operacions, etc.) || FÍSICA camp || *fig* camp (àmbit d'una activitat) || HERÀLDICA camper.

- **~i** *intr* acampar.

- **~aro** camp (per al conreu, per oposició a ciutat).

- **~arano** pagès, agricultor.

kano BOTANICA canya.

- **suker~o** BOTANICA/AGRICULTURA canya de sucre.

kanabo BOTANICA/AGRICULTURA cànem.

kanabeno ORNITOLOGIA passerell.

Kanado GEOGRAFIA [el] Canadà.

- **k~ano** canadenc.

kanajlo canalla *m*.

kanalo canal *ts*.

- **~igi** ENGINYERIA/HIDROLOGIA canalitzar (un riu, fent-lo navegable).

- **~izi** *tr* canalitzar (solcar de canals).

kanapo GASTRONOMIA MOBLILITAT canapè.

kanario¹ ORNITOLOGIA canari.

Kanarioj² GEOGRAFIA [illes] Canàries.

- **k~ano** canari (hab. de les Canàries).

kanceliero HISTÒRIA/DIRIGENT cançeller.

kancero PATOLOGIA càncer || ZOOLOGIA bou (cranc de mar).

kandelo espelma, candela | ciri || METROLOGIA candela, bugia nova.

kandelabro candelobre.

kandidato candidat.

- **~i** *intr* presentar-se com a candidat.

kanelo ARQUITECTURA estria, canal *f*, canaleta || ARMAMENTARIA estria (de dins el canó d'una arma) || ELECTROACÚSTICA MÚSICA solc (d'un disc).

- **~i** *tr* acanalar, estriar.

kanguruo ZOOLOGIA cangur.

kanibalo ETNOLOGIA ZOOLOGIA caníbal || *fig* caníbal.

kankro¹ ZOOLOGIA cranc de riu.

Kankro² ASTRONOMIA el Cranc (*o* Càncer) || ASTRONOMIA Cranc (*o* Càncer).

kanono ARMAMENTARIA canó || MÚSICA DRAMÀTICA canon.

- **~adi** *intr* llançar (*o* tirar) canonades, canonejar *tr*.

- **~igi** *v kanonizi*.

kanonizi *tr* CATOLICISME canonitzar.

kanoto NÀUTICA canot || *v kanuo*.

kanti *intr* i *tr* cantar.

- **pri~i** *tr* cantar (celebrar amb cants, lloar).

kantino cantina.

kantono GEOGRAFIA cantó.

kanuo NÀUTICA canoa.

kanvaso TÈXTE canemàs.

kanzono LITÈRATURA cançó (versificada gen. festiva o satírica).

kapo ANATOMIA cap, testa || cap (capitost, superior) || cap (part alta o davantera d'una cosa) || BOTANICA capça, cabdell.

- **~turno** PATOLOGIA mareig *pf*.

- **en~igi** memoritzar.

- **sen~a** acèfal || cap calent, cap de pardals, cap de trons, cap verd, eixelebrat, irreflexiu, desassenyat.
  - **ter~o** GEOMORF (=kabo) cap.
  - **trans~igî** fer tombarelles.
- kapabla** capaç.
- ~i *tr* ésser capaç de, poder.
  - ~o capacitat, aptitud.
  - **mal~a** incapaç, inepte.
  - **sen~a** incapaç, no capaç.
- kapacito** capacitat (d'un recipient) || ELECTROT/TERMO capacitat (d'un acumulador).
- kapelo** ARQUIT CRIST MÚS capella.
- kapilara** ANAT HIDR capil·lar.
- ~o ANAT [vas] capil·lar.
- kapitalo** ECON capital.
- ~igî capitalitzar *tr|intr*.
  - ~ismo ECON/SOCIOL capitalisme.
- kapitano** MIL capità || *fig* capítost (de la indústria, de les finances).
- kapitelo** ARQUIT capitell.
- kapitulaci** *intr* capitular || *fig* abandonar (una empresa).
- kapono** ZOOL capó (pollastre castrat) || *fig* castrat.
- kaporo** BOT (=~planto) taperera || BOT/ALIM (=~burgono) tàpera.
- kaporalo** ORG MIL caporal.
- kapoto** INDUM AUT capot.
- kapro** ZOOL/RAM cabra.
- ~ino cabra femella.
  - **vir~o** boc.
- kapreolo** ZOOL cabirol.
- kaprico** capritx, caprici.
- ~i *intr* ésser capritxós, tenir capritxos.
- Kaprikorno** ASTR ASTROL Capricorn.
- kapriolo** cabriola, bot || DANSA cabriola || ESPORT cabriola (salt d'equitació d'alta escola).
- ~i *intr* cabriolar, fer cabrioles | guimbar.
- kapsiko** BOT/AGR pebrotera, pebroter.
- kapsulo** càpsula *ts*.
- **en~igî** EMBAL capsular | ELECTRÒN FARM QUÍM encapsular.
- kapti** *tr* agafar, atrapar, captar, capturar.
- ~ilo parany, llaç, cep.
- kapuço** INDUM caputxa || AUT capota || NÀUT ventilador rotatiu | TECNOL extractor || MEC caputxo.
- ~i *tr* encaputxar (algú) | posar una capota.
  - **kamen~o** CONSTR campana de la xemeneia.
  - **sen~igebla** AUT descapotable.
- kara** car, benvolgut, estimat || car (que té un preu elevat).
- **mal~a** barat.
  - **mal~igô** ECON baixa, rebaixa (del preu).
- karabeno** ARM carrabina.
- karafô** brocal (ampolla -o garrafa- panxuda).
- karaktero** caràcter (*ts* exc. GRÀF INFORM).
- karakterizi** *tr* caracteritzar.
- karaktro** GRÀF INFORM caràcter.
- karamboli** *intr* JOCS fer carambola || *fig* xocar, topar.
- karamelo** ALIM caramel.
- ~igî acaramel·lar.
  - ~bomono PAST caramel.
- karapaco** ZOOL closca, cuirassa.
- karato** METROL quirat.
- karavano** caravana (colla de viatgers, de mercaders, de pelegrins) || TRANSP caravana.
- karbo** carbó (*ts* exc. FITOPAT).
- ~igî carbonitzar.
  - ~umi *tr* fer carbó, proveir(-se) de carbó.
- karbono** QUÍM carboni.
- ~izi, ~igî *tr* (=karbigi) carbonitzar.
- karburi** *tr* METAL·L MOT carburar.
- ~ilo MOT carburador.
- karburatoro** MOT (=karburilo) carburador.
- karcero** presó, càrcer || calabós.
- **en~igî** empresonar.
- kardo** BOT card (planta espinosa).
- kardamino** BOT cardàmine.
- kardelo** ORNIT cadenera, cardina | lluer | verdum.
- kardinalo** RELIG cardenal.
- kardono** BOT card | card bord (*o* formatger).
- karduo** BOT cardot.
- karesi** *tr* acariciar *pf* || *fig* complaure || *fig* afavorir.
- ~o carícia.
- kargo** MAR FERROC càrrega.
- ~i *tr* carregar (un vaixell, vagon).
- kario** PAT càries || càries dentària.
- ~igî cariar-se.

kariero carrera (professió) || *fig* objecte, objectiu principal.

- ~**adi** *intr* intentar, mirar de fer carrera.

karikaturu ART caricatura *pf*.

- ~**i** *tr* caricaturar.

kariofilo ALIM clavell [d'espècia].

karmino PINT HISTOL/CIT carmí.

- ~**i** *tr* acolorir, tenyir amb carmí.

karno ANAT carn || carn (en contrast amb l'esperit) || polpa, carn (d'una fruita).

- **reen~igi** reencarnar-se.

karnavalo FOLK carnaval, carnestoltes.

karoo JOCS diamant.

karobo BOT/AGR garrofa.

- ~**arbo**, ~**ujo** garrofer.

karoserio AUT carrosseria.

karoto BOT/AGR pastanaga, safanòria (planta) || pastanaga, safanòria (arrel).

karpo ICT carpa || ANAT carp.

karto targeta || carnet || (=post~o) postal || (=lud~o) carta (de joc) || menú (llista de plats).

kartavi *intr* velaritzar (esp. pronunciar guturalment la *r*).

kartilago HISTOL ANAT cartílag.

kartoêo ARM FOTOG cartutx || cartutx (recanvi de ploma estilogràfica).

kartografo CARTOG cartògraf (persona que fa mapes).

- ~**io** cartografia.

kartono cartó, cartró || capsa de cartó || ART/PINT cartó (dibuix preparatori).

- ~**i** *tr* GRÀF encartonar.

kartvelo ETNOL georgià (membre d'un poble caucàsic).

- **K~io**, **K~ujo** GEOG Geòrgia.

karuselo HIST carrusel || JOCS cavallets.

kaso caixa (per a guardar diners, valors) || *fig* diners.

- ~**isto** caixer.
- ~**registrilo** COM caixa enregistratora.
- **en~igi** cobrar.
- **špar~o** ECON caixa d'estalvis.

kasacio DR cassació.

- ~**i** DR PROC cassar.

kasedo ELECTROAC casset *f*.

- **en~igi** enregistrar (en una casset).

kaserolo casseroles.

kasko casc (per a protegir el cap) || INDUM salacot || casc (de perruqueria, de telefonista, etc.).

kaskado GEOMORF cascada, salt d'aigua, saltant.

- ~**ego** (=katarakto) cascada (grandiosa).

kaskedo INDUM gorra (amb visera).

kasto casta, raça, estirp || RELIG casta.

kastanjeto MÚS castanyola, castanyeta (gen. *pl*).

kastelo HIST MAR castell.

Kastelono^{*} GEOG Castelló de la Plana.

Kastilio GEOG HIST Castella.

- **k~a** castellà || LING castellà.
- **k~ano** ETNOL castellà.

kastoro ZOOLOG TÈXT castor.

kastru *tr* castrar, capar.

kaši *tr* amagar.

- **mal~i** *tr* revelar, desvelar, descobrir.

kaštano BOT castanya.

- ~**arbo**, ~**ujo** castanyer.
- ~**bruna**, ~**kolora** [de color] castany.

kato ZOOLOG gat, moix, *pop* mix.

- ~**herbo** BOT/FARM (=kataru) nepta || (=valeriano) valeriana.
- **mustel~o** ZOOLOG (=foino) fagina.

katafalko LITÚRG túmul, cadafal.

kataklismo GEOL cataclisme.

katakombu catacumba (gen. *pl*).

katalogo catàleg (llista).

- ~**i** *tr* catalogar.

kataluno ETNOL català.

- ~**a** català || LING català.
- **K~io**, **K~ujo** GEOG Catalunya.
- **K~aj Landoj**, **K~a Landaro** els Països Catalans.
- **Nord-K~io** Catalunya Nord, Catalunya del Nord.

kaplasmo FARM cataplasma.

katara¹ PAT catarro (inflamació d'una mucosa).

Kataro² GEOG Qatar.

katarakto OFTAL cataracta || GEOMORF cascada (grandiosa).

katarismo CRIST catarisme.

kataristu CRIST càtar.

katastro DR ADM cadastre.

- ~**i** *tr* establir el cadastre.

katastrofo catàstrofe, daltabaix || TEAT catàstrofe.

katedro ENSENY RELIG càtedra || RELIG/ART trona, púlpit.

katedralo CRIST/ARQUIT catedral.

kategorio categoria, classe, rang || FILOS LING categoria.

katekismo CRIST catecisme (llibre).

katen cadena *pf*.

- **~i, en~igi** *tr* encadenar.

katoliko CRIST catòlic.

kaŭcio DR caució.

- **~i** *tr* caucionar.

kaŭĉuko QUÍM IND cautxú.

- **re~i** *tr* AUT recautxutar.

kaŭri *intr* seure a la gatzoneta || agotnar-se.

- **~igi** ajupir-se, *reg* aponar-se.

kaŭstika càustic *pf*.

- **~izi** *tr* cauteritzar (amb un càustic).

kaŭtero CIR cauteri.

- **~izi** *tr* (=kaŭteri) cauteritzar (amb un cauteri) || (=kaŭstikizi) cauteritzar (amb un càustic).

kaŭzo causa, motiu, raó.

- **~i** *tr* causar.
- **sen~a** immotivat, sense motiu.

kavo cavitat, clot.

- **~a** buit, balmat || enclotat || ANAT cava: *infra ~a vejno*, vena cava inferior.
- **~igi** cavar, fer un clot o clots | excavar.

kavaliero MIL cavalleria (soldats de cavall).

kavaliro HIST cavaller || cavaller (home cavallerós, galant).

kaverno GEOMORF PAT caverna.

kaviaro ALIM caviar.

kazo GRAM DR PAT cas.

kazeo ALIM mató, recuit, *reg* brull.

- **~igi** amatonar-se, tallar-se, triar-se.

kazeino BIOQ/QUÍM caseïna.

kazerno ORG MIL caserna.

ke *conj* que [introdueix proposicions subjectives, predicatives, completives i circumstancials (excepte les circumstancials temporals on s'usa *kiam, dum...*)]; *estas bonŝance, ~ mi trovis vin ĉi tie*, és una sort que us hagi trobat aquí; *la fakto, ~ li estas juna, povas helpi*, el fet que sigui jove pot ajudar; *lia penso estas, ~ ni devas akcepti la inviton*, la seva

opinió és que hem d'acceptar la invitació; *mi sentas, ~ li estas proksima*, sento que és a prop; *mi dankas, ~ vi venis*, t'agraeixo que hagi vingut; *mi morgaŭ foriros, kondiĉe ~ vi min akompanos*, demà me n'aniré a condició que m'acompanyi.

KEA* *acròn* ESPER [Kataluna Esperanto-Asocio] Associació Catalana d'Esperanto || [Kanada Esperanto-Asocio] Associació Canadenca d'Esperanto | [Korea Esperanto-Asocio] Associació Coreana d'Esperanto | [Kostarika Esperanto-Asocio] Associació Costa-Riquenya d'Esperanto | [Kotdivuara Esperanto-Asocio] Associació d'Esperanto de Costa d'Ivori | [Kuba Esperanto-Asocio] Associació Cubana d'Esperanto.

Kebeko GEOG Quebec (ciutat).

- **k~ano** quebequès.
- **~io** GEOG Quebec (país).

KEF* *acròn* ESPER [Kataluna Esperantista Federació] Federació Esperantista Catalana [desapareguda el 1939].

keglo ESPORT JOCS bitlla.

KEJ* *acròn* ESPER [Kataluna Esperanto-Junularo] Joventut Catalana d'Esperanto | [Korea Esperanto-Junularo] Joventut Koreana d'Esperanto.

kejlo clavilla, tac || RET falca literària.

- **~i** *tr* enclavillar.

kelo celler || *fig* estoc, reserva de vins que hom té al celler || soterrani.

- **en~igi** guardar al celler.
- **vin~o** ENOL cava.

kelka (gen. *pl*) algun, cert.

- *pref* més d'un, multi-: *~lingva*, multilingüe (de diverses llengües).
- *~e da loc adj* alguns, uns quants.

kelnero cambrer (de cafè, de restaurant).

kelto celta.

- **~a** cèltic, celta.

kemio QUÍM química.

- **~aĵo** producte químic.

keno teia, *reg* tea.

Kenjo GEOG Kenya (mont) || Kenya (estat).

- **k~ano** kenyà.

kero JOCS cor.

kerno BOT pinyol || ELECTROT BIOL FÍS nucli || *fig* part principal, nucli, centre.

- **sen~igi** espanyolar.

kerubo RELIG querubí || ART amoret || *fig* cupido, serafi.

kesto capsas | caixa || arca.

- **el~igi** desencapsar | desencaixonar, desencaixar.
- **mon~o** (= *kasø*) caixa (per a guardar diners).
- **pošt~o** CORR apartat de correus.
- **tir~o** MOBL calaix.

ketona QUÍM cetona.

kio *pron* què: *~o okazis?*, què ha passat?; *li demandis ŝin*, *~on ŝi faras tie*, li demanà què hi feia || [seguint *io*, *tio*, *ĉio*, *nenio*] que: *konfidi al tio*, *~on la praktiko montras*, confiar en allò que ensenya la pràctica || la qual cosa, cosa que: *li ridas konstante*, *~o estas netolereble*, riu constantment, la qual cosa és intolerable || [darrere d'adjectius] que: *la plej bona*, *~on mi povas fari, estas...*, el millor que puc fer és...; *la unua*, *~on ili aŭdis, estis...*, el primer que van sentir va ser... || pel que: *~o min koncernas, mi ŝajngigos...*, pel que fa a mi, faré veure...

- **~o ajn** *pron* qualsevol cosa (que), sigui el que sigui (el que, que): *pri ~o ajn prudenta vi al ni parolos, viaj vortoj ne perdiĝos*, parreu del que parreu que sigui prudent (o sigui el que sigui del que parreu amb prudència), les vostres paraules no es perdran.
- **~a** *adj* i *pron* quin, quina [mena de]: *~a supo ĝi estas?*, quina sopa és aquesta? (o de què és aquesta sopa?); *~an respondon donis la mastrino?*, quina resposta donà la mestressa?; *~a bruo!*, quin soroll! || *pron* [davant d'un verb copulatiu] com: *~a li estas?*, com és?, *~aj estas la kondiĉoj?*, com són les condicions? || com: *nigra*, *~a la nokto*, negre com la nit.
- **~a ajn** *adj* i *pron* qualsevol que sigui, sigui quin sigui: *~a ajn estos la rezulto, mi persistos*, qualsevol que sigui el resultat, persistiré; *~an ajn libron vi legas, legu atente*, qualsevol que sigui el llibre que llegeixis, llegeix amb atenció.

kial *adv* per què: *~ vi ploras?*, per què plores?; *li diris al mi*, *~ li tiam ne volis respondi*, em va dir per què no va voler respondre aleshores || *subst* per què *m: ~tiu ~?*, per què aquest per què?

- **~o** perquè *m*, causa, motiu, raó.

kiam *adv* quan: *~ vi revenos?*, quan tornareu?; *de ~ vi atendas?*, des de quan t'esperes?; *~ oni estas riĉa, oni havas multajn amikojn*, quan s'és ric es tenen molts amics || *subst* quan: *ĉio dependas de "~"*, tot depèn de "quan".

- **~ ajn** *adv* sigui quan sigui.

kie *adv* on: *~ vi estas?*, on ets?

- **~ ajn** *loc adv* arreu on, pertot on.

- **~n** *adv* cap on, cap a on: *~n vi iras?*, cap a on vas?

kiel *adv* com: *~ vi fartas?*, com estàs?; *oni aŭdas*, *~ ni parolas*, hom sent com estem parlant || que: *~ interese!*, que interessant! || com a: *trakti lin ~ krimulon*, tractar-lo com a un criminal; *mi elektis lin ~ prezidanto*, el vaig escollir com a president (que era); *mi elektis lin ~ prezidanton*, el vaig escollir com a president (perquè fos president) || *conj* com, tal com; com si fos: *ĉio okazis, ~ mi deziris*, tot va passar com (jo) volia.

- **~ ajn** *loc adv* sigui com sigui.

- **~ eble plej** *loc adv* com més... millor: *kiel eble plej baldaŭ*, com més aviat millor.

- **~ longe** *conj* quant, quant de temps: *~ longe vi intencas restadi ĉi tie?*, quant de temps us penseu quedar aquí?

kies *pron* de qui: *~ domo ĝi estas?*, de qui és aquesta casa?; *mi demandos lin*, *~ verkon li tradukis*, li preguntaré de qui era l'obra que traduí (o de qui va traduir l'obra) || de qui, del qual: *la grupo*, *~ unu el la membroj ŝi estis*, el grup del qual era un dels membres.

kikero BOT cigronera, cigró || (= *~grajno*) cigró, ciuró.

kilo CONSTR NAV ANAT quilla.

kilo- *pref* METROL quilo-, kilo-: *~gramo*, quilogram; *~metro*, quilòmetre.

kimro ETNOL gal·lès.

- **K~io**, **K~ujo** GEOG Gal·les, el País de Gal·les.

kino ART cinematografia, cinema, *pop* cine || *v kinkono*.

- ~**ejo** cinema, *pop* cine (sala).

kinino QUÍM/FARM quinina.

kinkono BOT cincona || BOT/FARM (= *~selo*) quina, quinquina.

kiom *adv* quant, quants: ~ *tio kostas?*, quant costa això?; ~ *vi estas?*, quants sou? || *conj* tant com, que: *ĉiuj donas al mi prunte*, ~ *mi volas*, tots me'n deixen tant com vull; *pli da malbono, ol ~ mia kapo povas elpensi*, més perjudici del que el meu cap pot concebre.

- ~ **ajn** *loc conj* per més que: *kiom ajn ni rompis al ni la kapon, ni ne povis kompreni*, per més que ens hi vam trencar el cap, no ho vam poder entendre.

- ~ **da** *loc conj* quants [de]: ~ *da lingvoj vi parolas?*, quantes llengües parles? || que: ~ *da bruoj!*, que soroll! || [en expressions ~ *da... tiom da*] tants [de]: ~ *da homoj, tiom da gustoj*, tants caps tants barrets.

- ~**a** [en preguntes sobre ordinals] quin: ~ *a horo estas?* quina hora és?

kiosko quiosc (pavelló en un jardí) || quiosc (pavelló destinat a la venda) || cabina (en un lloc públic): *telefon-o*, cabina telefònica.

kiraso ARM MAR cuirassa || *v karapaco*.

kirko CRIST/ARQUIT església [cristiana] (temple) || ORNIT *v cirkuo*.

kirlí *tr* remenar, batre (ous, la nata) | muntar (la nata) || arremolinar (el vent).

- ~**ĝi** arremolinar-se.

kirurgo CIR cirurgia.

- ~**io** cirurgia.

kisi *tr* besar, fer un petó || *fig* acariciar, fregar delicadament.

kitelo INDUM bata, brusa (de treball).

- **trud-o** (= *frenezjako*) camisa de força.

kiu *pron* qui: ~ *venis?*, qui ha arribat? || quin: ~ *el ni kapablus tion?*, qui de nosaltres fóra capaç de fer-ho?; ~ *n daton ni havas hodiaŭ?*, quin dia és avui? || qui, el qui: ~ *vivos, tiu vidos*, qui [molt] viu, [molt] veu || el qual, el que, que: *la libro, pri ~ vi parolas...*, el llibre del que parlem; *la homo, ~un vi menciis...*, la persona que mencionaves...

- ~ **ajn** *loc conj* sigui qui sigui (qui), sigui el que sigui (el que): ~ *n ajn argumentojn vi prezentos, vi min ne konvinkos*, siguin quins siguin els arguments que presentis, no em convenceràs pas; ~ *ajn volas, tiu ankaŭ povas*, qui vol, pot.

kiivo ORNIT BOT kiwi.

klabo clava, porra || JOCS bastó de golf || GASTR cap de cuixa (de be o de porc).

klaĉi *intr* xafardejar, murmurar.

klano ETNOL/SOCIOL clan.

klapo ala (de taula plegable, de barret) | peça plegable (de cadira, de traspontí, etc.) || BOT valva || MÚS clau, clavilla || TECNOL (= *~valvo*) vàlvula || *fig* *mankas ~o en lia kapo*, li falta un bull, és tocat del bolet, és un tocat de l'ala.

klara clar *pf*.

- ~**igi** aclarir (fer menys fosc) || explicar, aclarir.

- **mal-a** tèrbol, enterbolit || confús, obscur, fosc || FON fosc.

klarneto MÚS clarinet.

klaso classe (*ts* exc. 'aula').

- ~**i**, **en-igi** *tr* classificar, ordenar.
- ~**ĉambro** classe, aula.
- **alt~a** SOCIOL de classe alta.

klasifiki *tr* classificar.

klasika ART/LIT/MÚS clàssic.

klaŭstro *v* *klostro*.

klaŭzo DR clàusula.

klavo MÚS TECNOL tecla.

- ~**aro** teclat || INFORM teclat.

klaviceno MÚS clavecí, clavicèmbal.

klaviklo ANAT clavícula.

kleo, klefo MÚS clau (signe).

klera instruït, culte.

- ~**igi** educar, formar, instruir.
- **mal-a** ignorant, inculte.

kleriko CRIST clergue, eclesiàstic.

kliento client *ts*.

- ~**aro** clientela.

klifo GEOMORF penya-segat, espadat (tocant a mar).

kliko TECNOL cadell || camarilla (colleta de maliciosos).

klimato CLIMAT clima.

- ~**izi** *tr* TERMOT climatitzar.
- **al-ĝi** aclimatar-se.

klini *tr* inclinar *pf* || corbar (cap avall).

- **de-i** *tr* desviar || *fig* desviar (dels bons principis).

- **sin~o** (=riverenco) reverència.

klingo fulla, tall: ~ *de trançilo, glavo, hakilo*, fulla de ganivet, d'espasa, tall d'una des-tral.

kliniko MED clínica (ensenyament) || clínica (establiment).

klistero FARM lavativa, ènema, clisteri.

kliši *tr* GRÀF FOTOG fer un clixé.

- ~o clixé *ts*.

klitoro ANAT clitoris.

kloako CONSTR claveguera *pf* || ZOOLOG cloaca.

klopodi *tr* esforçar-se, maldar.

kloro QUÍM clor.

- ~ido clorur.

klorofilo BIOQ clorofil·la.

kloroformo QUÍM MED cloroform.

- ~i *tr* cloroformitzar.

klostro ARQUIT RELIG claustre.

- en~igi enclaustrar.

klošo campana (vas de vidre preservador).

klubo club, cercle.

kluči *tr* TECNOL embragar | engranar *intr* | connectar.

kluki *intr* cloquejar.

kluzo OBR PÚBL ENG CIV/NÀUT resclosa.

- ~i *tr* fer passar (un vaixell) per la resclosa.

- ~pordo ENG CIV comporta.

knabo nen, nin, xic, xiquet || noi, xic, xicot, al·lot.

knari *intr* grinyolar.

knedi *tr* OFIC CONSTR pastar || *fig* (=masaği) fer massatge.

koaguli *intr* coagular.

koalicii *intr* coalitzar-se.

kobajo ZOOLOG cobai.

kobalto QUÍM cobalt.

koboldo FOLK follet (esperit), *reg* donyet.

kočo ENTOM cotxinilla.

kočenilo COL cotxinilla, carmí.

kodo codi *ts*.

- ~i *tr* codificar, xifrar.

- ~igi DR codificar (reunir en un codi).

- mal~i *tr* descodificar, desxifrar.

kodekso CODIC FARM còdex.

koeficiento FÍS MAT coeficient.

kofro bagul, cofre || TRANSP maletèr, portaequipatge.

koheri *intr* FÍS/QUÍM tenir cohesió || FILOS tenir coherència, ésser coherent.

- ~a coherent.

- ne~a, mal~a incoherent.

koíncidi *intr* coincidir.

koiti *intr* BIOL fer el coit.

kojno OFIC tascó, falca (per a fendre) || OFIC/TECNOL falca (per a falcar).

- ~skribo [escriptura] cuneiforme.

kojono ANAT *vulg* colló.

koko¹ ORNIT gall | pollastre.

- ~ajo GASTR pollastre.

- ~ido pollet, poll (de gall).

- ~ino gallina.

koko² [abrev. de *mikrokoko* (micrococ)]: *pneũmo~o*, pneumococ.

kokaino FARM/TOXICOL cocaïna.

kokardo escarapel·la || llaçada.

kokcinelo ENTOM marieta, coccinel·la.

kokeriko quiquiriuc.

- ~i *intr* cantar (el gall).

koketa presumit, coqueta *f*.

koklušo PAT catarro, tos ferina.

kokono ZOOLOG capoll.

kokoso BOT/ALIM coco.

- ~ujo, ~palmo cocoter.

kokri *intr* posar banyes, fer el salt.

kokso ANAT maluc.

koktelo còctel *pf*.

kolo ANAT coll || coll (d'un objecte).

- ~umo coll (d'un vestit).

- mar~o GEOMORF estret.

- ter~o GEOG istme.

kolao BOT/FARM cola.

- koka~o ALIM coca-cola.

kolapso PAT col·lapse.

- ~i *intr* patir un col·lapse.

kolazioni *intr* berenar, *reg* esmorzar.

kolbo ARM culata.

kolbaso ALIM embotit: (=mola ~o) botifarra, salsitxa | (*malmola ~o*) llonganissa, fuet || EXPL metxa.

kologo col·lega || consoci || *pop* col·lega (còmplice) || *arc* company.

kolegio RELIG col·legi || ENSENY college *angl* | liceu.

kollekti *tr* col·leccionar || col·lectar, recaptar (contribucions, quotes, impostos) || recollir, arreplegar || collir, recol·lectar || *fig* concentrar, recollir.

- **mon~o** col·lecta (benèfica).

kollektiva col·lectiu *ts*.

koleri *intr* estar enfadat, estar enrabiat.

- **~o** còlera *fig*, irritació.
- **post~o** ressentiment.

kolerao *v* *holero*.

kolesterol BIOQ/FISIO/PAT colesterol.

koliero collaret, collar.

koliko PAT còlic (intestinal).

kolirio FARM col·liri.

kolizii *intr* xocar, topar, col·lidir || *fig* topar, xocar *fig*.

kolocinto BOT colòquina, car(a)basseta.

kolofono QUÍM colòfonia || TIPOG colofò.

kolokinto BOT *v* *kolocinto*.

kolokvo col·loqui (trobada d'estudi).

kolombo ORNIT colom | xixela | tudó.

- **~umi** *intr* encaramel·lar-se, fer el colomí.

Kolombio¹ GEOG Colòmbia.

- **k~ano** colombià.

kolombio² QUÍM *v* *niobo*.

kolono columna *pf* (d'aire, de foc, de l'estat) || ARQUIT TÀCT columna || *v* *kolumno* || *v* *stako*.

- **~aro** columnata.

kolonelo ORG MIL coronel.

kolonio colònia (*ts* exc. 'aigua de Colònia').

- **~i** *tr* colonitzar.

Kolonjo GEOG Colònia.

- **k~a akvo** PERFUM colònia (*o* aigua de Colònia).

koloro color *pf* || MÚS color, timbre || *pl* colors (d'una nació, d'un club, etc.).

- **~i** *tr* acolorir, colorar, acolorar.
- **~igi** acolorir, tenyir.

koloso colós *pf*.

kolporti *tr* fer de venedor ambulat.

kolubro ZOOL colobra.

kolumno GRÀF columna || columna (seguit d'objectes l'un darrere o sobre l'altre).

komo GRAM MAT coma.

- **punkto~o** GRAM punt i coma.

komandi *tr* comandar *ts*, manar || *fig* controlar, dominar.

- **tele~i** *tr* telecomandar.

komato PAT coma.

kombi *tr* pentinar *ts*.

- **~ilo** pinta.
- **mal~i** *tr* despentinar.

kombini *tr* combinar *ts*.

komedio TEATR comèdia *pf*.

komenci *tr* començar *tr*.

- **~igi** començar *intr* (tenir començament).

komentii *tr* (= *komentarii*) comentar *ts*.

komentarii *tr* comentar *ts*.

- **~o** comentari *ts*.

komerci *intr* comerciar.

- **~o** ECON comerç.
- **~ajo** (= *varo*) mercaderia.

kometo ASTR cometa.

komforto comoditat, confort.

- **~a** còmode, confortable.
- **mal~a, sen~a** incòmode.

komika còmic, divertit.

komikso^{*} (= *bildstrio*) còmic (historieta il·lustrada).

komisaro comissari (delegat, encarregat) || DR ADM comissari || comissari polític.

komisii *tr* comissionar, encarregar | confiar, encomanar.

- **~o** encàrrec, comissió.

komisiono comissió (persones delegades).

komitato comitè.

- **plenum~o** comitè executiu.

komizo dependent (venedor) || empleat de banca.

komocio PAT commoció.

- **~i** *tr* produir una commoció (a).

komodo MOBL calaixera.

kompakta compacte: *~a disko*, [disc] compacte.

- **mal~a** flonjo, esponjós.

kompano company, camarada.

kompanio ECON MILIT companyia || companyia (acompanyament, seguici).

kompari *tr* comparar.

- **ne~ebla, sen~a** incomparable.

komparacio GRAM comparació.

komparativo GRAM comparatiu.

kompasso METROL brúixola.

kompati *tr* compadir, compadir-se de, apiadar-se de.

- ~o compassió, pietat.
- **sen~a** despietat, impietós.

kompensi *tr* compensar.

- ~o compensació.

kompetenta competent, entès.

kompili *tr* compilar.

kompleksa complex.

- ~o complex *ts*.

komplemento complement *ts*.

kompleta complet.

- ~igi completar *pf*.

komplezo favor, complaença.

- ~i *intr* complaure.

komplico DR PEN còmplice.

kompliki *tr* complicar.

- ~ajo complicació *ts*.

komplimento compliment (gentilesa, felicitació).

- ~i *tr* complimentar.

komploto complot.

- ~i *intr* complotar *tr*.

komponi *tr* ART (esp. MÚS) compondre.

- ~isto MÚS compositor.

komposti *tr* GRÁF compondre.

kompreni *tr* comprendre, entendre.

- ~eble comprensiblement | naturalment, lògicament.

kompreso MED/HIG compresa.

kompromiso acord, compromís.

- ~i *intr* fer un compromís.

kompromiti *tr* comprometre (posar en un compromís).

komputi *tr* computar.

- ~iko INFORM/TECNOL informàtica.
- ~ilo INFORM ordinador.

komputero, komputoro *v* *komputilo*.

komuna comú.

- ~igi fer [que esdevingui] comú, generalitzar, vulgaritzar.
- ~ismo POLÍT/SOCIOL comunisme.
- ~umo DR municipi || comunitat (grup de persones).

komunii *tr* CRIST/LITÚRG donar la comunió.

- ~o comunió.

komuniki *tr* comunicar *ts*.

komuti *tr* ELECTROT commutar || FERROC desviar.

- ~ilo commutador || agulla.

koni *tr* conèixer.

- ~o coneixement, coneixença.
- ~ato conegut.
- **dis~igi** fer conèixer, difondre, divulgar.
- **ne~ata** desconegut.
- **re~i** *tr* reconèixer.

koncedi *tr* concedir (admetre).

koncentri¹ *tr* concentrar *ts*.

koncentra² *v* *samcentra*.

koncepto FILOS concepció.

- ~i *tr* concebre *fig*.

koncerni *tr* incumbir, concernir.

- ~a en qüestió | concernent.

koncerto concert (acord) || concert (audició musical).

- ~i *intr* fer un concert.

koncesio concessió, llicència, permís.

- ~i *tr* fer una concessió (amb caràcter oficial).

koncilio CRIST concili.

koncipi *tr* BIOL concebre (engendrar).

- **anti~ilo, kontra~ilo** MED contraceptiu, anticonceptiu.

konciza concís.

konçerto MÚS concert (per a instrument solista).

kondamni *tr* condemnar *pf*.

- **mal~i** *tr* (= *absolvi*) absoldre.

kondensi *tr* condensar *pf*.

kondicionalo GRAM [mode] condicional.

kondiço condició.

- ~e, **ke** *conj* sota (*o* amb *la, o a*) condició de (*o* que).
- ~i *tr* condicionar (sotmetre a condicions) || implicar.

kondimento ALIM condiment.

- ~i *tr* condimentar, amanir, *reg* trempar.

kondolenci *intr* condoldre's.

kondomo MED condom, condó, preservatiu.

kondoro ORNIT còndor.

konduki *tr* conduir, menar.

- ~ilo (= *direktilo, stirilo*) AUT volant | CONSTR MAR AERON timó, governall || (= *tubo, dukto*) conducte, canonada || ELECTROT (= *konduktilo, kablo*) cable || *pl* regnes (corretges de la brida).

konduti *intr* comportar-se, conduir-se, captenir-se.

- ~o conducta, comportament.

konekti *tr* ELECT connectar.

konfederi *tr* (=konfederacii) confederar.

konfederacio confederació (d'estats) || confederació (de sindicats, de partits).

- ~i *tr* confederar.

konfekcio TÈXT/ECON confecció.

konferenco conferència (reunió).

konfesi *tr* confessar (declarar) || confessar (reconèixer) || RELIG confessar (confessar-se).

- ~preni *tr* RELIG confessar (oir en confessió).
- mal~i *tr* renegar || desdir-se || negar.

konfessio CRIST confessió.

- ~a confessional: ~a *lernejo*, escola confessional.

konfidi *tr* i *intr* confiar *ts*.

- ~o confiança.

konfidenco confidència.

konfirmi *tr* confirmar (refermar) || confirmar (ratificar) || CRIST (=konfirmacii) confirmar.

- mal~i *tr* desmentir.

konfirmacii *tr* CRIST confirmar.

konfiski *tr* confiscar.

konfiti *tr* ALIM confitar.

- ~ejo confiteria (botiga).

konflikto conflicte *pf*.

- ek~i *intr* (**kun**) entrar en conflicte (amb).

konforma conforme.

- al~iĝi, ~iĝi conformar-se.

konfuzi *tr* confondre (embrollar) || confondre (prendre, una persona o cosa, per una altra) || confondre (torbar, desconcertar).

- mik~o confusió, desgavell, desori, poti-poti.

kongeli *tr* ALIM congelar.

kongro ICT congre.

kongreso congrés.

- Internacia Junulara K~o ESPER Congrès Juvenil Internacional [congrés organitzat anualment per l'Organització Mundial de la Joventut Esperantista].

- Universala K~o ESPER Congrès Universal [congrés organitzat anualment per l'Associació Universal d'Esperanto].

- ~i *intr* celebrar un congrés, reunir-se en un congrés.

- antaŭ~o ESPER avantcongrés (conjunt d'actes que se celebren abans d'un congrés esperantista).

- post~o ESPER postcongrés (idem després).

kongru *intr* ésser congruent.

konjako ALIM conyac.

konjekti *tr* conjecturar.

- ~o conjectura.

konjugi *tr* GRAM conjugar.

- ~ita GRAM MAT QUÍM conjugat.

konjugacii *tr* (=konjugi) GRAM conjugar.

- ~o GRAM conjugació.

konjunkcio GRAM conjunció (esp. de coordinació) || ASTR conjunció.

- ~i *tr* ASTR ésser en conjunció.

konko ZOOLOG TECNOL petxina, conquilla || pavelló (de l'orella) || cornet (nasal) || MIT car(a)gol de mar (usat pels tritons com a trompeta).

konkava còncau.

konkeri *tr* conquerir, conquistar *pf*.

konkludi *tr* concloure (treure conclusions).

konkordo concòrdia.

- ~i *intr* concordar, viure en concòrdia.
- mal~o discòrdia, desacord.

konkreta concret.

- ~igi concretar.

konkuri *intr* concórrer (competir).

- ~o, ~ado competició || (=konkurenco) competència.

konkurenco ECON competència.

- ~i *intr* competir, fer la competència.

konkurso concurs (oposició).

- ~i *intr* concursar.

konscii *tr* ésser conscient (de), tenir consciència de.

- ~o PSIC/FILOS consciència.
- ne~o PSIC inconscient.

konscienco consciència (moral).

konsekri *tr* RELIG/LITÚRG consagrar.

konsekvenco conseqüència (resultat, seqüela) || LÒG conseqüència.

- **ne~o, sen~o** incoseqüència, incoherència.

konsenti *intr* estar d'acord, convenir (en) || *tr* consentir (permetre) || accedir (a) || consentir (a).

- **inter~o** entesa, acord, avinença, pacte.
- **mal~i** *intr* dissentir, discrepar, discordar || *tr* refusar, declinar, no acceptar.

konservi *tr* conservar *ts*.

- **~ajo** ALIM/ECON conserva.

konservativa POLÍT conservador.

konsideri *tr* considerar.

- **~o** consideració (reflexió) || *pl* consideracions (raonaments) || consideració (deferència, respecte).
- **sen~a** informal, irreflexiu || desconsiderat.

konsigni *tr* DR MERC MIL consignar.

konsili *tr* aconsellar.

- **~o** consell (parer).
- **~antaro** (=konsilio) DR/HIST consell (òrgan).
- **mal~i** *tr* desaconsellar.

konsilio DR/HIST consell (òrgan).

konsisti *intr* (**el**) constar (de), estar formar (per) || (**en**) consistir (en).

konsoli *tr* consolar.

- **sen~a** desconsolat, desolat.

konsonanto FON consonant (lletra) || consonant (fonema).

konspiri *intr* conspirar *pf*.

konstanta constant, ferm, immutable, persistent.

- **~o** FIS MAT INFORM constant.
- **ne~a** inconstant, variable, voluble, mudadís.

konstati *tr* constatar.

konstelacio ASTR constel·lació.

konsterni *tr* consternar, desconcertar.

konstipi *tr* constipar (restrenyer).

- **~o** PAT restrenyiment, constipació.

konstitui *tr* (=konsistigi) constituir.

konstitucio ANTROP DR constitució || QUÍM (=struktuuro) estructura.

konstrui *tr* construir *ts*.

- **mal~i** *tr* enderrocar, demolir.

konsulo HIST DR INTERN cònsol.

- **~ejo** DR INTERN consolat.

konsulti *tr* consultar.

- **~ejo** consultori.

konsumi *tr* consumir (destruir) || consumir (gastar) || consumir (exhaurir).

konto COMPT compte (bancari, etc.): *kuranta ~o*, compte corrent || *fig* compte: *labori je sia ~o*, treballar per compte propi; *reguligi ~jn kun iu*, passar comptes amb algú *fig*.

kontaĝi *tr* HIG contagiar.

kontakto contacte (de dos cossos) || *fig* contacte (relació).

- **~i** *tr* estar amb contacte (amb).
- **~igi** posar en contacte.

kontanta comptant.

- **~e** al comptat.

kontempli *tr* RELIG/FILOS contemplar.

kontenero MANUT OBR PÚBL contenidor.

kontenta satisfet, content.

- **~igi** acontentar.
- **mal~a, ne~a** insatisfet, descontent.

kontesti *tr* contestar (refusar).

kontinento GEOG continent.

kontinua continuu *ts*.

- **~i** *intr* continuar, durar.
- **mal~a, ne~a** discontinu.

kontoro oficina, despatx (comercial, industrial).

kontrabando DR ADM contraban.

- **~i** *tr* passar de contraban.

kontrabaso MÚS contrabaix.

kontrahi *tr* contreure (un múscul).

kontrakti *intr* contractar *tr* (fer un contracte).

- **dungo~o** contracte de treball.

kontralto MÚS contralt (veu).

- **~ulino** contralt (cantant).

kontrapunkto MÚS contrapunt.

kontrasto contrast.

- **~i** *tr* (**kun**) contrastar (amb).

kontraŭ *prep* davant [de], davant per davant (de), enfront de: *la urbodomo staras ~ la katedralo*, l'ajuntament és davant la catedral || contra: *la pluvo batis ~ la vitroj*, la pluja batia contra els vidres; *naĝi ~ la fluo*, nedar contra corrent; *kuracilo ~ febro*, medecina contra la febre; *du ~ unu*, dos contra un || en canvi [de], per: *aĉeti poŝmarkojn ~ dek markoj*, comprar

segells per deu marcs || en comparació de, per comparació a, sobre: *supereco de homo ~ bruto ne ekzistas*, la superioritat de l'home sobre l'animal no existeix || envers, respecte a: *ankaŭ ŝi ne estas indiferenta ~ li*, ella tampoc no és indiferent envers ell.

- *pref* contrari a, contra-, anti-: *~leĝa*, il·legal; *~juda*, antisemita; *~koncipo*, contracepció; *~stari*, oposar-se (a); *~vole*, per força.

- *~a* contrari.

- *~e* davant || en contra || al contrari, per contra.

- *~i intr* ésser contrari, anar (*o* estar) en contra.

- *~aĵo* contratemps, contrarietat.

- *~ulo* contrari, adversari, contrincant, opositor.

kontribui *intr* contribuir (a).

kontribucio DR FISC contribució.

kontroli *tr* controlar (verificar) || controlar (vigilar) || controlar (regular).

konturo contorn.

- *~iĝi* dibuixar-se.

kontuzi *tr* contusionar || *fig* danyar, ferir.

- *~o* PAT contusió.

- *~aĵo* *pop* blau, morat (equimosi).

konuso GEOM BOT con.

konvalo BOT (= *majfloro*) lliri de maig, muguet.

konvalesko MED convalescència.

konvekxa convex || MAT convex.

konveni *intr* convenir, ésser convenient, escaure, anar bé, ésser adequat.

- *mal-a*, *ne~a* inadequat, inconvenient, inescaient, impropï, inoportú, improcedent.

konvencio DR POLÍT convenció || convenció (costum arbitrari establert).

konvento CRIST convent || comunitat (d'un convent).

konverĝi *intr* FÍS MAT convergir.

konversi *intr* (= *konversacii*) conversar.

konversacio conversa, conversació.

- *~i intr* conversar.

konverti *tr* RELIG convertir || convertir (fer canviar les opinions) || convertir

(transformar materials): *~i plumbon en oron*, convertir el plom en or.

konvinki *tr* convèncer.

konvulsio PAT convulsió.

- *~i intr* tenir convulsions.

kooperi *intr* cooperar (prendre part en una cooperativa).

koopertivo ECON cooperativa.

kopii *tr* copiar *pf* || ART CIN/FOTOG fer una còpia.

- *~o* còpia (*ts* exc. 'abundància').

koro cor (*ts* exc. MÚS TEAT).

- *~tuŝi tr* commoure, tocar el cor, arribar a l'ànima *intr*.

korako ORNIT corb.

koralo ZOOLOG corall, coral.

Korano ISLAM l'Alcorà.

korbo cove, cistell || ESPORT cistella, cèrcol (en el basquetbol).

kordo MÚS ANAT GEOM corda.

- *voê~oj* ANAT cordes vocals.

kordono cordó (d'adorn) | cordó (de certs frares) | cordó (insignia de certs ordres) || cordó (fíla, rengle) || cordó (acordament de policia) || ARQUIT bossell || ANAT *v funiklo*.

koreo¹ ETNOL coreà.

- *K~io*, *K~ujo* GEOG Corea.

koreo² PAT corea, *pop* ball (*o* mal) de Sant Vito.

koregrafo coreògraf.

- *~io* BALLE/DANSA coreografia.

korekti *tr* corregir.

korelativa correlatiu.

- *~a vorto* GRAM/ESPER mot correlatiu [combinació dels prefixos *ĉi-*, *i-*, *ki*, *neni-*, *ti-* i les terminacions *-o*, *-a*, *-u*, *-al*, *-am*, *-el*, *-es*: *ĉio*, *ial*, *neniam*, *ties*, etc.].

korespondi *intr* correspondre('s), tenir correspondència || enllaçar (dos mitjans de comunicació).

- *~anto* corresponsal (persona) | corresponsal (periodista): *speciala ~o*, enviat especial || corresponent (acadèmic).

koridoro corredor, passadís || GEOG corredor || AUT carril, via.

korifeo TEAT corifeu *pf*.

korko suro || tap de suro.

- *~i tr* tapar (posar el tap).

korno ANAT banya (de bou, de caragol, etc.)
 || banya (got, recipient) || MÚS trompa |
 corn || corn (d'un capell) || GRAM accent:
dekstra ~o, accent tancat; *maldekstra* ~o,
 accent obert || banya (substància).
 • ~i *intr* cornar | tocar el corn | tocar la
 trompa || *tr* proveir de banyes.
 • ~opiki *tr* banyegar, ricar.

korneo ANAT còrnia (de l'ull).

kornemuzo MÚS cornamussa.

korneto MÚS corneta || MED otòfon.

kornico ARQUIT GEOMORF cornisa.

korniko ORNIT cornella.

korodi *tr* QUÍM corroir || rosegar *fig*.

korolo BOT corol·la.

korono ASTR corona solar.

korpo cos *pf*.
 • ~igi encarnar, incorporar.

korporacio corporació.

korpulent corpulent.

korpuso ORG MIL cos d'exèrcit.

korsaro corsari *ts*.

korseto cotilla *ts*.

korsiko ETNOL cors.
 • **K~io**, **K~ujo** GEOG Còrsega.

korto pati || cort, corral.
 • ~ego cort (d'un sobirà).
 • ~umo DR tribunal, cort.

korupti *tr* corrompre (subornar).

koruso MÚS TEAT cor || capelleta *fig*.

korvo ORNIT (=korako) corb | (=monedo)
 gralla | (=korniko) cornella | graula.

kosmo cosmos (l'univers) || *fig* sistema
 (filosòfic).

kosmetiko cosmètica.
 • ~o, ~ajo cosmètic.

kosmpolito cosmopolita.

kosti *intr* costar || *fig tr* costar.
 • ~o cost, preu, import.
 • multe~a car (que té un preu elevat).

kostumo INDUM vestit (nacional, tradicional,
 de ball, etc.).
 • ban~o vestit de bany, banyador.

košmaro malson.

koto PETROG fang *pf*.
 • en~iĝi enfangar-se.

kotizi *intr* cotitzar.
 • ~o quota (cotització).

kotleto GASTR costella.

kotono TÈXT cotó (fibra).

koturno ORNIT guatlila.

kovi *tr* covar *pf*.

kovarda innoble, vil, covard.

kovert sobre (coberta).

Kovno GEOG Kaunas.

kovri *tr* cobrir *pf* (tapar) || cobrir (guarnir) ||
 cobrir (revestir) || cobrir (compensar).
 • ~o coberta (allò que cobreix) || GRÁF v
 ~ilo || capa (de neu, de núvols) ||
 revestiment, embolcall || tapadora *fig*.
 • ~ilo coberta, tapadora || finestró ||
 (=lit~ilo) manta, cobrellit || GRÁF tapa,
 coberta.
 • mal~i *tr* descobrir *ts*.

krabo ZOOLOG cranc.

krabro ENTOM vespa xana.

kraĉi *intr* escopir *pf*.
 • ~eti *intr* esquitxar (amb saliva), tirar
 capellans.

krado ARQUIT/CONSTR ELECTRÒN reixa ||
 (=rosto~o) graella (gen. *pl*) (instrument
 de cuina) || (=fajro~o) teiera, graella.
 • ~i *tr* enreixar (posar reixa).

krajono llapis.
 • ~i *tr* escriure o dibuixar amb llapis.
 • glob~o OFICINA bolígraf.

kraki *intr* espetegar.

krakeno PAST carquinyoli | crocant.

kramfo PAT rampa.

krampo CONSTR OFIC OFICINA gafa || QUÍM
 pines || GRAM parèntesi (signe).
 • ~i *tr* TECNOL engrapar, grapar || *fig*
 aferrar, arrapar.

kran HIDR aixeta, *reg* grifó.
 • el~i fer rajar (una aixeta) | *pop* tirar (la
 cervesa): *el~i la bieron el la barelo*, tirar
 la cervesa (del barril).

kranio ANAT crani.

kranko TECNOL manovella, maneta.

kratago BOT arç blanc, espi blanc, espinalb |
 atzeroler, soroller.

kratero GEOMORF cràter || ARQUEOL crater.

kravato INDUM corbata.

krei *tr* crear.
 • ~o, ~ado creació (ac.).
 • ~ajo criatura, creació.
 • ~itaĵo creatura, criatura (ésser creat).

kredi *tr i intr* creure.

- **ne-eble** increïblement.

kreditò crèdit (confiança que inspira la solvència d'algú) || COMPT ECON crèdit || COMPT haver.

- **~i** *tr* COMPT abonar, acreditar || concedir un crèdit || avalar.

kreditoro creditor.

kremo ALIM nata [àcida], crema, tel | nata [dolça]: *kirlita ~o*, nata muntada || *fig* la flor i nata (*o* la nata, *o* la crema) || GASTR crema: *pizo~o*, crema de pèsols || FARM/COSM crema.

- **~año** PAST crema.
- **sen~igi** ALIM descremar.

kreno BOT rave rusticà.

krenelo ARQUIT merlet.

- **~i** *tr* emmerletar, merletar.

kreolo crioll: *~a lingvo*, llengua criolla.

krepo TÈXT crespó (teixit).

krepti *intr* crepitar.

krepusko ASTR crepuscle || *fig* capvespre, crepuscle, ocàs: *la K~o de la dioj*, el capvespre dels déus.

- **~iĝi** caure (el dia), fer-se fosc, fosquejar | vesprejar, llostrejar || *fig* enterbolir-se (l'enteniment).
- **el-iĝi** néixer (el dia), clarejar, llostrejar || *fig* néixer, sorgir *fig*.

kreso BOT (= *akvo~o*, *nasturcio*) créixens, morritort d'aigua | (= *kardamino*) cardàmine | morritort verd, morrissà | morritort salvatge, morritort bord | barbàrea, créixens d'Amèrica.

kreški *intr* créixer *pf*.

- **~aĵo** BOT planta, vegetal.
- **mal~i** *intr* decreïxer, disminuir, minvar.

kresto ANAT GEOMORF cresta.

- **sen~igi** ANAT encrestar.

crestomatío ENSENY crestomatia.

kreto¹ PETROG creta || guix, senyala.

Kreto² GEOG Creta.

- **k~ano** cretenc.

kreteno PAT cretí || *fig* estúpid, neci, *pop* cretí.

krevi *intr* esclatar, rebentar || *pop* rebentar, morir.

krii *intr* cridar.

- **ek~i** *intr* exclamar.

kribri *tr* garbellar, sedassar, tamisar.

- **~ilo** OFIC ENG QUÍM garbell, sedàs, tamís, crivell.

kriketo ESPORT criquet.

krimo crim.

- **~a** criminal.
- **~i** *intr* cometre un crim.

kriminala DR criminal.

- **~igi** criminalitzar.

krino ANAT crin (pèl).

kringo ALIM rosquilla.

kripla esguerrat, mutilat.

- **~igi** esguerrar (algú o alg. cosa).

kripto¹ ARQUIT ANAT cripta.

kripta² críptic, secret, xifrat.

- **el~igi** desxifrar.

krisolo TECNOL gresol.

krispo ANAT mesenteri || gorgera (adorn).

- **~igi** ondular || crespar, encrespar.

Kristo Crist.

- **k~ano** RELIG cristià.
- **k~anigi** cristianitzar.
- **k~anismo** cristianisme.
- **~nasko** LITÚRG/FOLK Nadal.

kristalo FÍS QUÍM MINERAL ART cristall.

- **~iĝi** cristal·litzar *pf*.

kriterio criteri (norma, judici).

kritiki *tr* criticar *ts*.

- **mem~o** autocrítica.

krizo MED ECON RELIG DR TREB crisi.

- **~iĝi** esdevenir crític.

krizantemo BOT/JARD crisantem.

kroato ETNOL croat (hab. de Croàcia).

- **K~io**, **K~ujo** GEOG Croàcia.

kroĉi *tr* penjar, enganxar, subjectar.

kroketo ESPORT croquet.

krokodilo ZOOLOG cocodríl.

- **~i** *intr* *pop* ESPER parlar en una llengua que no és l'esperanto en un ambient esperantista.

krom¹ *prep* llevat de, excepte, fora de [habitualment en frases negatives]: *la pioniroj de novaj ideoj renkontas nenion ~ mokoĵ kaj atakoj*, els pioners d'idees noves no troben res llevat de burles i atacs || a més [a més] de, ultra [habitualment en frases positives]: *~ Petro tie estis ankaŭ ĉiuj miaj fratoj*, a més d'en Pere hi eren tots els meus germans.

- *pref* de més a més: ~*edzino*, ~*virino*, concubina.
- ~*a* adicional.
- ~*e* a més [a més].

kromo² QUÍM crom.

- ~*i tr* METAL·L cromar || TÈXT cromatar.

kromosomo CIT cromosoma.

krono corona (ornament) || corona (d'un arbre, d'un brillant, d'una dent) || ECON corona || tonsura, coroneta, corona || part superior de la peül·la || anella [metà·lica] (d'un ganivet, d'un xiulet, d'un rellotge) || TECNOL trepant (en forma d'anella) || format de paper 0,36x0,46 || corona *fig*.

- ~*i tr* coronar *pf*.

kroniko¹ HIST PERIOD crònica.

- ~*i tr* fer la crònica (de).

kronika² MED crònic.

kronologio HIST cronologia.

kronometro REL·L MAR cronòmetre.

- ~*i tr* cronometrar.

kropo ANAT pap || tiroide (glàndula).

krozi intr NAUT creuar | fer un creuer || *fig* passar (idees per la ment, núvols pel cel).

- ~*isto*, ~*oșipo* MAR GUER creuar.

kruco creu *pf*.

- ~*i*, ~*igi tr* encreuar (disposar formant creu) || creuar, tallar (una via, una altra via) | creuar (un vianant, una via) || BIOL encreuar.
- ~*umi tr* crucificar.

kruêo càntir, gerro, botija, selló, *reg* cànter.

- **kaf~o** cafetera.
- **te~o** tetera.

kruða cru | verge *fig* | tosc, aspre, rude.

- **mal~a** delicat, refinat, elaborat.

kruela cruel.

krupe PAT crup.

kruro ANAT cama || ANAT pota || MOBL petge, pota.

- ~*umo* cuixot, camal.
- **inter~igi** encamellar-se (sobre).

krusto crosta (de pa, de formatge) | crosta (de brutícia, de sang) || GASTR pasta cuïta (apta per a ser farcida amb menges) || PAT crosta.

- ~*ulo* ZOOL crustaci.

krustaco ZOOL *v* *krustulo*.

kruða pendent, rost.

kxenofobo xenòfob.

- ~*io* xenofòbia.

ksilofono MÚS xilòfon.

k.t.p., ktp. (= *kaj tiel plu*) [*pop* pronun. 'koto·po'] etc. (etcètera).

kubo¹ GEOM ARIT cub || JOCS GASTR dau.

- ~*i intr* MOT cubicar *tr*.
- ~*igi* cubicar (elevant al cub) || cubicar (mesurar el volum).
- ~*ismo* ART cubisme.

Kubo² GEOG Cuba.

- **k~ano** cubà.

kubuto ANAT TECNOL colze.

kudri tr cosir.

- ~*ero* punt (de costura).
- ~*ilo* agulla (de cosir).
- **duon~i tr** CONF embastar.
- **mal~i tr** descosir.

kufo INDUM còfia || ORNIT plomall || BOT càpsula (de les mol·ses).

- **Ruĝ~ulineto** LIT (= *la Ruĝa Ĉapeto*) la Caputxeta Vermella.

kuglo ARM bala.

- ~*etaĵo* balí.

kui·ri tr cuinar, coure.

- ~*eĵo* ARQUIT cuina.

kuko GASTR PAST coca, pastís.

kukolo ORNIT cucut.

kukumo BOT/AGR cogombre, cogombrera | alficòs | (= *melono*) melonera || cogombre (fruit).

kukurbo BOT/AGR carabassa, carbassa, car(a)bassera | car(a)bassera de turbant | car(a)bassonera, car(a)bassó || car(a)bassa | car(a)bassó.

kulo ENTOM mosquit [cúlex].

kuloso ARM recambra || MOT culata.

- ~*bloko* ARM tanca.

kulero cullera || (= *pleno*) cullerada.

- ~*ego* culler, cullerot.
- ~*eto* cullereta.

kuliso TEAT bastidor.

kulmino punt culminant, pic (cim) || punt culminant, pic (zenit, límax) || ASTR zenit.

- ~*i intr* culminar.

kulotoj culots, pantalons curts.

kulpa culpable.

- ~*igi* (= *akuzi*) acusar, culpar, inculpar.

kulto culte.

- **~i** *tr* retre culte (a).

kultivi *tr* AGR conrear, conrar, cultivar.

kulturi *tr* conrear, conrar, cultivar (plantes, microbis, perles, el cos, l'esperit) || (=bredi) criar (animals).

kumino BOT comí.

kun *prep* amb: *vivi ~ iu*, viure amb algú; *dividi ion ~ iu*, dividir una cosa amb algú; *vazoj el kristalo ~ argenta garnajo*, vasos de cristall amb ornaments de plata; *paroli ~ saĝo*, parlar amb seny.

- **~e** ensems, juntament | junts, plegats.
- **~e kun** *loc prep* juntament amb, conjuntament amb.
- **~igi** ajuntar, reunir, unir.
- **~ulo** company.
- *pref* ensems amb, en comú, co-, con-: *~labori*, col·laborar; *~ordigi*, coordinar; *~veni*, concórrer, trobar-se; *~voki*, convocar.

kuniklo ZOOLOG conill.

kupo MED ventosa.

kupli *tr* TECNOL acoblar || ZOOLOG acoblar | encruejar || *v kluĉi*.

kupolo ARQUIT/ART cúpula || ARM torreta.

kupono ECON cupó || billet, tiquet.

- **respond~o** CORR cupó de resposta.

kupro QUÍM coure || BÍBL bronze.

- **~i** *tr* recobrir amb coure.

kuri *intr* córrer *pf*.

- **~isto** HIST ATLET corredor.
- **dis~i** *intr* desbandar-se, dispersar-se.
- **for~i** *intr* fugir *pf*, fer-se fonedís.
- **post~i** *tr* perseguir, empaitar, encalçar || *fig* perseguir.
- **vet~o** ESPORT cursa.

kuraci *tr* curar (assistir un malalt, tractar una malaltia).

- **~ilo** *pop* medicina, remei.
- **~isto** MED metge.

kuraĝa valent, coratjós.

- **~i** *tr* gosar, arriscar-se (a), atrevir-se (a).
- **~igi** encoratjar.

kuratoro DR CIV ENSENY tutor || conservador (d'un museu).

kurba corb, corbat, arquejat.

- **~o** MAT CARTOG corba.
- **~igi** corbar, encorbar.

kurdo ETNOL kurd.

- **K~io, K~ujo** GEOG Kurdistan.

kurento ELECT corrent *m*.

kurio HIST CATOL cúria.

kuriero correu (persona) || ESCACS alfíl.

kurioza curiós (estrany, insòlit) | curiós (interessant).

kurso ENSENY curs || itinerari, trajecte || *v kurzo*.

- **~adi** *intr* circular (els trens, els cotxes, etc., segons un itinerari): *tiu trajno ~as nur sabate*, aquest tren circula només els dissabtes || (=cirkuli) circular (els diners).

kursivo GRÀF cursiva.

- **~igi** posar en cursiva.

kursoro INFORM cursor.

kurta (=mallonga) curt, breu.

kurteno cortina *pf*.

- **~i** *tr* posar cortines (a), adornar amb cortines.

kurzo ECON cotització.

kuseno coixí || banda (de billar) || INDUM mirinyac.

- **~eto** coixinet (coixí petit) || buirac, coixinet de les agulles || OFIC tampó.

kuŝi *intr* jeure (descansar) || (**kun**) jeure amb || jeure (ésser mort) || jeure (estar col·locat) || haver-hi, existir || (**en**) consistir (en), basar-se (en), descansar (sobre).

- **sub~i** *tr* sucumbir || *fig* estar sotmès, ésser a la base, ésser a sota: *la sub~anta motivo*, el motiu subjacent.

kutimi *intr* acostumar, soler.

- **~o** costum, habitud.
- **ne~a** inhabitual, insòlit.

kuvo cubeta, cossi, tina, pila.

kuzo cosí.

- **~ino** cosina.

kvadrato GEOM ARIT quadrat || MIL/TÀCT quadre.

- **~a** quadrat.
- **~i** *tr* quadricular.

kvaki *intr* raucar.

kvalifiki *tr* qualificar *ts*.

kvalito qualitat.

- **alt~a** de primera qualitat, d'alta qualitat.

kvankam *conj* encara que, malgrat que.

kvanto quantitat.

kvar *adj* quatre.

- *pref* quadri-, tetra-.
- ~**a** quart (el que fa quatre) || quatre: *la ~a de junio*, el quatre de juny; *la ~an de oktobro 1997*, quatre d'octubre de 1997 (data d'un carta); *la ~a [horos]* *posttagmeze*, les quatre de la tarda.
- ~**dek** quaranta.
- ~**obla** quàdruple.
- ~**ono** quart ($\frac{1}{4}$) || MUS negra.
- ~**on-** *pref* quart: ~*onhoro*, quart (d'hora).
- ~**onigi** dividir en quatre parts iguals | esquarterar | HERALD quarterar.

kvaranteno HIG quarantena.

- ~**i** *intr* romandre en quarantena.

kvarco MINERAL quars.

kvartalo URBAN barri.

kvarteto quartet *ts*.

kvasto TÈXT borla.

kvazaŭ *conj* com si || *adv* com (comparatiu)

[indica que la comparació és fictícia] || gairebé, una mena de.

- *pref* quasi-: ~*diri*, insinuar; ~*edzino*, concubina; ~*homo*, espantall, bubota.
- ~**a** aproximat.

kveri *intr* parrupar, parrupejar || festejar (un noi, una noia).

kvereli *intr* barallar-se, disputar-se.

kverko BOT roure | (=verda ~o, ileks~o) alzina; carrasca | (=korko~o) [alzina] surera | surolí | garric.

kvieta quiet, tranquil, plàcid, pacient | dòcil, mans.

- ~**igi** calmar, apaivagar, aplacar, tranquil·litzar, aquietar.
- **mal-a** agitat, excitat, inquiet.

kvín *adj* cinc.

- *pref* penta-, quinque-.
- ~**a** cinquè, quint: *la ~a ĉapitro*, el capítol cinquè || cinc: *la ~a de junio*, el cinc de juny; *la ~an de oktobro 1997*, cinc d'octubre de 1997 (data d'un carta); *la ~a [horos]* *posttagmeze*, les cinc de la tarda.
- ~**dek** cinquanta.

kvita en paus, lliure: *post tiu ĉi pago mi estos ~a al vi*, després d'aquest pagament quedaré en paus amb tu; *bieno ~a de ĉiu hipoteko*, una propietat lliure de tota

hipoteca || *fig* quiti (lliure).

- ~**igi** restar en paus.

kvitanci *tr* donar rebut.

- ~**o** COMPT rebut.

kvociento MAT quocient.

kvorumo POLÍT quòrum.

kvoto ECON quota, prorrata || cotització oficial.

- ~**i** *tr* cotitzar (a la borsa).

L

lo ela (nom de lletra) [pronun. /l/].

la¹ [o l¹] *art* el [o l¹] *m*, la [o l¹] *f*, els *m pl*, les *f pl*.

la² *subst* MUS la.

labirinto laberint *pf* || ANAT MIT laberint.

labori *intr* treballar.

- ~**o** treball, labor || DR/ECON/SOCIOLOGIA treball, feina, *reg* faena || ECON FIS treball.
- ~**isto** treballador.
- **kun~i** *intr* col·laborar.
- **kun~ado** col·laboració.
- **el~i** *tr* elaborar.
- **per~i** *tr* guanyar (fent feina).
- **pri~i** *tr* treballar amb cura, perfilar || *fig* conrear, conrar, cultivar, exercitar (el talent, etc.).
- **sen~eco** oci || SOCIOLOGIA desocupació, atur.
- **sen~ulo** aturat, desocupat, parat || persona ociosa.
- **pun~o** DR PEN treballs forçats.

laboratorio laboratori.

labrako ICT llobarro.

laca cansat, las.

- ~**igi** cansar, fatigar *pf*.

lacerto ZOOLOGIA llangardaix, lluert, *reg* fardatxo | (=eta ~o) sargantana.

laĉo cordó (de les sabates) || bagueta, anseta || collaret || llaç (parany).

- ~**i** *tr* cordar, lligar.

lado làmina de metall (llauna, planxa, xapa).

- ~**ajisto** quincallaire.
- **en~igi** ALIM/EMBAL enllaunar.

lafo PETROG lava.

lago GEOMORF llac.

- **~eto** llacuna, estany.

lagro AUT semieix, palier.

laguno GEOMORF albufera || llacuna (d'un atol).

laiko laic, llec || *fig* inexpert, profà, llec.

lako QUÍM/ART laca.

- **~i** *tr* lacar.

lakeo lacai.

- **~i** *tr* servir amb adulació vil.

lakono laconi.

- **~a** laconi, lacònic || lacònic (de poques paraules).

- **L~io, L~ujo** HIST Lacònia.

lakso PAT diarrea.

- **~etigi** MED/TERAP laxar.
- **~igi** MED/TERAP purgar.

lakto ALIM llet.

- **~i** *intr* fer, secretar llet.
- **~umo** llet (dels peixos).

laktuko BOT enciam, lletuga, *reg* encisam.

lamo¹ coix *pf*.

- **~i** *intr* coixejar *pf*.

lamo² ZOOL llama.

lamo BUD lama.

- **~cef~o** dalai-lama, gran lama.

lameno làmina| PETROG MINERAL full (de llicorella, de mica) | fulla (d'eina tallant) | FUST fullola.

- **~igi** laminar || exfoliar.

lamenti *intr* lamentar-se.

lampo llum *m*.

- **~ingo** LUM portabombeta | portalàmpada.

lampiono fanalet.

lampiro ENTOM (=lumvermo) lluernà, cuca de llum.

lano RAM TÈXT llana || TECNOL llana: *vitro~o*, llana de vidre.

- **sen~igi** tondre, esquilcar, xollar.

lanco llança || dard | venable.

- **~jet~o** ARM ATLET javelina.

lançi *tr* llançar | avarar (per primer cop) || llançar (al mercat).

lando país (contrada) | país (territori nacional) | país (pàtria) | país (poble).

- *suf* (=i) país: *patr~o*, pàtria; *Finn~o*, Finlàndia; *Pol~o*, Polònia; *Skot~o*,

Escòcia; *Svis~o*, Suïssa.

• **ekster~o** estranger (països diferents del nostre).

• **ekster~ano** estranger (persona).

• **sam~ano** compatriota.

lango ANAT GASTR llengua || llengua (de foc, de terra).

langusto ZOOL *v palinuro*.

Langvedoko GEOG (=Lengadoko) Llenguadoc.

langvoro llangor, llanguiment.

- **~i** *intr* llanguir.

lanta (=malrapida) lent | pausat.

lanterno ELECTROT MAR CONSTR llanterna.

lanugo ANAT/ORNIT plomissol || ANAT pèl moixí, borriçol || BOT borriçol (pelussa que tenen algunes plantes).

lapo BOT *v arktio* || fruit de la repalassa.

lapiso FARM [llapis de] nitrat de plata.

lapono ETNOL lapó.

- **L~io, L~ujo** Lapònia.

laro ORNIT gavina | gavià | gavinot.

lardo ALIM llard, sagí, *reg* saïm.

• **~i** *tr* GASTR enllardar (amb llenques de cansalada) || *fig* enfarfegar, recarregar.

• **~umi** *tr* GASTR enllardar (recobrir de greix).

largã ample *pf*.

- **~igi** eixamplar.
- **laũ~e** transversalment.
- **mal~a** estret.

laringo ANAT laringe.

larmo FISIOL llàgrima || gota (quantitat petita de líquid) || llàgrima (de vidre, de resina).

- **~i** *intr* plorar | llagrimejar.

larvo EMBRIOL larva.

lasi *tr* deixar (no agafar) || deixar (no impedir que algú o alguna cosa romanguí en un lloc o estat) || deixar (no impedir que vagi a algun lloc) || deixar (no impedir que succeeixi alguna cosa) || [seguit d'infinitiu] deixar (no impedir de).

- **al~i** *tr* acceptar, admetre.

• **el~i** *tr* deixar sortir || deixar anar *pf* || GRAM fer una el·lipsi.

• **el~tubo** AUT tub d'escapament.

• **en~i** *tr* deixar entrar.

• **flank(e)~i** *intr* deixar de banda, ometre.

• **for~i** *tr* abandonar *tr pf*.

- **post~i** *tr* deixar (llegar) | deixar (una impressió, etc.).
- **preter~i** *tr* deixar passar *pf* | passar per alt, preterir.
- lasciva** lasciu.
- lasero** FÍS làser.
- lasta** darrer, últim.
  - ~e en darrer lloc.
  - **antaü~a** penúltim.
  - **praantaü~a** antepenúltim.
  - ~**tempe** darrerament, últimament.
- lato** CONSTR/FÚS llata, llistó.
  - ~i *tr* enllatar, enllistar.
- latekso** BOT/QUÍM làtex.
- latenta** latent *ts*.
- latero** GEOM costat.
- latino** LING llatí.
  - ~**ida** LING romànic, neollatí.
- latiro** BOT guixa | guixa borda | guixó | gerdell | (=aroma ~o, bonodorpizo) pèsol d'olor | pèsol bord | veçot bord.
- latitudo** GEOG latitud.
- latuno** METAL·L llautó.
- latvo** ETNOL letó.
  - **L~io, L~ujo** GEOG Letònia.
- laü** *prep* segons.
  - *pref* segons: ~*dire*, segons es diu; ~*vice*, l'un després de l'altre, ordenadament; ~*iri*, anar seguint (el curs d'un riu, unes petjades).
  - ~a conforme.
  - ~**igi** adaptar, conformar.
- laübo** glorieta, enamada.
- laüdi** *tr* lloar, elogiar.
- laüro** BOT llorer *pf*.
- laüta** alt, fort (veu, soroll) || altisonant, pompós.
  - **mal~e** en veu baixa, silenciosament.
  - **mal~igi** esmorteir, afeblir (un soroll) | abaixar el volum (de).
- lavi** *tr* rentar *pf*, llavar.
  - ~**mašino** ELECTROD rentadora, màquina de rentar.
  - ~**štono** aigüera.
- lavabo** lavabo (pica).
- lavango** GEOMORF allau *pf*.
- lavendo** BOT espigol, lavanda | barballó | espigol dentat | tomaní, tomanyí, caps d'ase | tamborino.
- lazuro** atzur *ts* || cel sense núvols.
  - ~a blau cel, atzur.
- leciono** lliçó *pf*, classe || *v* *lego* 2.
- ledo** ADOB cuir.
- legí** *tr* llegir *pf*.
  - ~o lectura || lectura, interpretació (filològica).
  - **antaü ~i** *tr* llegir en públic.
  - **flug~i** *tr* llegir per sobre.
  - **laüt~i, voç~i** *tr* llegir en veu alta.
  - **tra~i** *tr* llegir de cap a cap.
- legalizi** *tr* DR legalitzar.
- legato** CATOL legat.
- legendo** LIT HIST llegenda.
- legio** legió *ts*.
- legítimi** *tr* legitimar, autenticar, documentar.
  - ~**ajoj** documents (d'identitat), papers.
- legomo** BOT/ALIM hortalissa, verdura, llegum verd.
- legumeno** *v* *gušo*.
- leĝo** DR/POLÍT llei.
  - ~**igi** legitimar || BíBL donar lleis (a un poble).
  - ~**doni, ~fari** *intr* legislar.
  - **ekster~a** il·legítim.
  - **kontraü~a, ne~a** il·legal.
- leĝera** (=malpeza) lleuger, lleu || (=malserioza) lleuger, frívol || (=senprofunda) lleuger, superficial.
- Lejdo**^{*} GEOG Lleida.
- leki** *tr* llepar *pf*.
- lekanto** BOT/JARD margarida.
- lekcio** conferència, lliçó [universitàries].
  - ~i *intr* fer un curs universitari.
- leksiko** LING lèxic (tresor, conjunt de mots d'una llengua).
- leksikono** lèxic (diccionari).
- lektoro** ENSENY lector.
- Lengadoko**^{*} GEOG Llenguadoc.
  - **l~ano** llenguadocià.
- lenso** OPT lent.
  - ~**aro** joc de lents.
- lento** BOT/AGR llentilla, llentia.
- lentugo** piga, lentigen.
- leono**¹ ZOOL lleó.
- Leono**² ASTR el Lleó (*o* Leo) || ASTROL Lleó (*o* Leo).
- leopardo** ZOOL (=pantero) lleopard, pantera.
- leporo** ZOOL llebre.

lepro PAT lepra.

lerni *tr* aprendre, estudiar.

- ~**anto** alumne.
- ~**ejo** ENSENY escola.
- ~**ofako** assignatura, matèria.
- ~**oknabo** aprenent.
- **varto~ejo** jardí d'infants, guarderia.

lerta hàbil, llest.

- **mal~a** inhàbil, maldestre.

Lesbo GEOG Lesbos.

- **l~a** lesbià (rel. a Lesbos) || lesbià | lèsbic.
- **l~anino** lesbiana.

lesivo QUÍM FARM lleixiu.

- ~**i** *tr* fer bugada (utilitzant lleixiu) || netejar amb lleixiu.

letargio PAT letargia *pf*.

letero carta (comunicació escrita).

- ~**kesto** CORR bústia [pública].
- ~**skatolo** bústia [privada].

letono *v latvo*.

leütenanto ORG MIL tinent.

levi *tr* aixecar, alçar, elevar *pf*.

- ~**ilo** FÍS palanca || TECNOL (=~*aparato*) argue | MEC cric | MANUT/TECNOL polispast || TECNOL (=~*maŝino*) ascensor | elevador | grua.

lezo PAT lesió.

- ~**i** *tr* lesionar.

li *pron* ell, [no es tradueix].

- ~**a** el seu (*o* son), la seva (*o* sa, *o* reg seva) [d'ell]: ~*a domo estas granda*, la seva casa és gran; ~*aj pli aĝaj fratoj venis*, vingueren el seus germans grans | seu, seva: *unu ~a amiko estas bulgaro*, un amic seu és búlgar [aquesta forma és preferible a *amiko ~a estas bulgaro*] || *pron* seu, seva (*o* reg seua): *tiu ĉi libro estas ~a*, aquest llibre és seu; *tiu ĉi libro estas la ~a*, aquest llibre és el seu.

Libano GEOG [el] Líban.

- **l~ano** libanès.

libelo ENTOM libèl·lula, *reg* maroteta, parot(et).

libera lliure (*ts* exc. 'licenciós').

- ~**igi** alliberar, deslliurar.
- **mal~ejo** presó, càrrec, *pop* garjola.

liberala liberal *ts*.

Libio HIST GEOG Líbia.

- **l~ano** libi.

libro llibre.

- ~**ejo** llibreria (botiga).
- ~**servo** llibreria (no professional, esp. de les associacions esperantistes).
- ~**otenado** ECON comptabilitat.
- **jar~o** BIBLIOG anuari.
- **lerno~o** ENSENY llibre de text || BIBLIOG manual.
- **tag~o** LIT diari || MAR diari de bord.

lici *intr* ésser lícit, ésser permès.

liceo ENSENY institut (d'ensenyament secundari), liceu.

licenco LIT DR llicència.

- ~**i** *tr* concedir una llicència (a), permetre (mitjançant una llicència).

licencio ENSENY llicenciatura, llicència.

- ~**ulo** llicenciat.

lieno ANAT melsa.

lifto TECNOL ascensor.

ligi *tr* lligar *pf*.

- ~**o** lligam, vincle, *reg* lligassa || lliga (associació) || QUÍM enllaç.
- **har~o** trena (de cabells).

ligno FUST fusta.

Lihtenŝtejno GEOG Liechtenstein.

liki *intr* perdre aigua || fer aigües (un vaixell, una barca) || ELECT tenir pèrdues.

likeno BOT/FARM MED liquen.

likva líquid.

- ~**o**, ~**aĵo** líquid.
- ~**igi** FÍS/QUÍM liquar, liquidar || fondre.

likvidi *tr* ECON liquidar || *fig* liquidar: ~*i la kontraŭulojn de la reĝimo*, liquidar els opositors al règim.

likvoro DESTIL·L licor.

lila [color] lila.

lilio BOT líiri.

limo límit *pf* || (=land~*o*) frontera.

- ~**igi** limitar, restringir.

limako ZOOLOG limac.

limbo¹ ASTR BOT limbe.

Limbo² CATOL llimbs.

limeto BOT/AGR llimona dolça.

- ~**ujo** llimoner dolç.

limfo FISIOL limfa || BOT saba.

limono BOT/AGR llimona, llimó.

- ~**ujo** llimoner, *reg* llimonera.

limonado ALIM llimonada.

lino BOT líi.

linçi *tr* linxar.

lingvo LING llengua, llenguatge.

- **du~a** bilingüe.
- **katalun~a** catalanoparlant.
- **program~o** INFORM llenguatge [de programació].

lingvistiko LING lingüística.

linio GEOM TRANSP GENEAL MIL línia || línia (fila) || línia (ratlla).

- **~i** *tr* ratllar (traçar ratlles).
- **~aro** MÚS pentagrama.
- **~ilo** GEOM/DIB regle.

lintelo CONSTR llinda.

lipo ANAT TRAUM llavi.

- **~i** *tr* tocar amb els llavis | MÚS embocar.

liro¹ MÚS lira.

- **~ismo** MÚS POET (= *lirikismo*) lirisme, lírica.

Liro² ASTR la Lira.

liro³ ECON lira.

liriko POET MÚS lírica.

- **~ismo** POET MÚS lirisme, lírica.

Lisbono GEOG Lisboa.

listo llista (relació).

- **en~igi** allistar, enllistar, inscriure.

lito MOBL llit || cau.

- **el~igi** llevar-se, saltar del llit.
- **en~igi** anar(-se'n), ficar-se al llit.

litanio LITÚRG lletania *pf*.

litero lletra (d'un alfabet) || lletra (formulació cenyida al text).

- **~umi** *tr* lletrejar.
- **laũ~a** literal.

literaturo literatura.

litografi *tr* **GRÁF** litografiar.

- **~o** litografia (làmina).
- **~io** litografia (sistema d'impressió).

litovo ETNOL lituà.

- **L~io, L~ujo** GEOG Lituània.

litro METROL litre.

liturgio LITÚRG litúrgia.

Litvo HIST Gran Ducat de Lituània.

liuto MÚS llaut.

liva (= *maldekstra*) esquerre.

liveri *tr* lliurar || fornir, proveir.

lobo ANAT BOT ARQUIT lòbul.

logi *tr* atreure (*o* atraure) *pf* || convidar (incitar) | enllaminir, enllepolir.

- **~ajo** incentiu, atractiu, esquer *fig*, esca

fig.

- **~birdo** reclam (ocell).
- **~fajfilo** reclam (instrument).
- **al~i** *tr* captivar, seduir | fascinar, entusiasmar.
- **de~i** *tr* seduir, desencaminar, temptar.

logiko lògica *pf*.

logi *intr* habitar, residir, estar- se, viure.

- **~ejo** CONSTR habitació, habitacle, habitatge | niu | cau || apartament, pis.

logio ARQUIT TEAT llotja || lògia *ts*.

lojala lleial.

- **mal~a** deslleial.

loko lloc || indret, localitat, part (determinada): *logi en montara ~o*, habitar en un indret muntanyós.

- **~i** *tr* col·locar, posar.
- **ban~o** estació balneària, vila termal.
- **de~i** *tr* desplaçar.
- **sid~o** seient (lloc on hom seu): *rezervitaj sid~oj*, seients reservats.

lokalo local.

lokalizi *tr* localitzar.

lokomotivo FERROC locomotora.

lokucio GRAM locució.

lokusto ENTOM llagosta migratòria.

lolo BOT jull, zitzània | (= *~herbo*) raigràs.

lombardi *tr* empenyorar | DR pignorar.

Londono GEOG Londres.

longa llarg *ts*.

- **~igi, pli~igi** allargar.
- **laũ~a** longitudinal.
- **mal~a** curt, breu.
- **mal~igi** escurçar, abreujar.

longitudo GEOG ASTR longitud.

lonicero BOT lligabosc, mare-selva | xuclamel, mare-selva.

lontana (= *malproksima*) llunyà.

lorno ÒPT/ASTR ullera de llarga vista, *reg* allargavista.

Los-Angeleso GEOG Los Angeles.

loti *tr* sortejar, rifar.

- **~o** bitllet [de loteria] | estri per a sortejar (per a fer sorts) || premi.
- **~umi** *tr* distribuir en lots (fent un sorteig).

loterio JOCS ECON loteria *pf*, loto, rifa.

lotoso BOT lotus, lotus blanc | (=egipta ~o)
lotus, lotus d'Egipte || (=hinda ~o) lotus
de l'Índia.

loza folgat, balder || sense embalar, sense
empaquetar.

lui *tr* (=preni) llogar (prendre a lloguer).
• **~igi** (=doni) llogar (donar a lloguer).
• **vic~igi** DR CIV sots de rendar.

lubriki *tr* lubricar, lubricar.

lucerno llum (d'església) || llumenera *fig*.

lucida MED PSIC lúcida.

ludi *intr* jugar || *tr* MÚS tocar || TEAT
representar || *intr* TECNOL tenir joc.
• **Internaciaj Floraj L~oj** LIT/ESPER Jocs
Florals Internacionals [Festa literària
celebrada per primer cop durant el V
Congrés Universal d'Esperanto
(Barcelona, 1909) i després mantinguda
per la Federació Esperantista Catalana i
l'Associació Catalana d'Esperanto].
• **~ilo** juguina, *pop* joguet, *reg* jugueta.

luko (=lum~o) clara boia | CONSTR NAV
portalera, ull de bou || CONSTR NAV
(=hold~o) escotilla || tapa (d'una
claveguera).

lukri *tr* guanyar (treballant).
• **~a** lucratiu.

lukso¹ luxe.

lukso² METROL lux.

Luksemburgo GEOG Luxemburg (país) ||
Luxemburg (ciutat).
• **l~ano** luxemburgués.
• **~io** *v* ~o *l*.

lukti *intr* lluitar || *fig* esforçar-se (a), maldar,
lluitar, pugnar.

luli *tr* bressar, bressolar || balancejar,
remenar || *fig* calmar, adormir.
• **~ilo** bressol *pf*.

lumi *intr* lluir | brillar || *tr fig* (=pri~i)
il·luminar, aclarir.
• **~o** FÍS/ÓPT llum *f pf* ||
TRANSP/NAUT/AERON llum *m*: *park~o*,
llum de posició || claror.
• **~ilo** llum *m* (qualsevol estri per a fer
llum).
• **~igi** encendre (un llum, un llumi) ||
il·luminar *pf* || enllumenar (posar llums),
reg llumenar.
• **mal~a** fosc, obscur *pf*.

lumbo ANAT llom.

• **~algio** PAT lumbago, lumbàlgia.

lumbago *v lumbalgio*.

lumbriko ZOOLOG (=tervermo) cuc de terra.

luno ASTR lluna.

• **kvaron~o, ~kvarono** quart de lluna:
unua kvaron~o, quart creixent; *lasta*
kvaron~o, quart minvant.
• **nov~o** lluna nova.
• **plen~o** lluna plena, pleniluni.

lunatiko (=somnabulo) somnàmbul ||
persona llunàtica.

• **~a** llunàtic.

lunêo lunch *angl*, pisolabis.

• **~i** *intr* fer un pisolabis.

lundo dilluns.

lupo ZOOLOG llop.

• **~ido** llobatós.

• **~ino** lloba.

lupeo ÒPT lupa.

lupino BOT/AGR llobí, tramusser, tramús.

lupolo BOT/AGR llúpol.

lustru LUM aranya.

luti *tr* soldar.

lutro ZOOLOG llúdrria [comuna].

lutreolo ZOOLOG visó [europeu]

luzerno BOT/AGR alfals, userda.

M

mo ema (nom de lletra) [pronun. /m/].

maco pa alís (sense llevat) | RELIG pa àzim ||
v oblato.

macedono *v makedono*.

maçi¹ *tr* mastegar.

• **re~i** *tr* remugar, ruminar || *fig* rumiar.

maço² *v matço*.

Madagaskaro GEOG Madagascar.

Madridu GEOG Madrid.

mago HIST RELIG mag.

• **la Tri M~oj** BÍBL/CRIST els Reis
[Mags], els Reis [de l'Orient].

magazeno ECON/MANUT magatzem (local) || magatzem (establiment comercial).

- **en~igi** emmagatzemar.

magio HIST/ETNOL màgia *pf.*

magistro ENSENY llicenciat.

magistrato DR/HIST ajuntament (corporació).

- **~ano** regidor.
- **~ejo** (=urbodomo) ajuntament (edifici).

magneto MAGNET imant.

- **~i** *tr* imantar, magnetitzar.
- **~izi** *tr* hipnotitzar, magnetitzar.

magnezo QUÍM magnèsia: *eferveska ~o*, FARM magnèsia efervescent.

magnezio QUÍM magnesi.

magnolio BOT/JARD magnòlia.

magra (=malgrasa) magre (flac, prim) || ALIM magre (carnós) || magre (pobre, escàs).

Magribo^{*}, **Magrebo** GEOG el Magrib, el Màgrib.

- **m~ano** magribí.

mahagono BOT/FUST caoba.

Mahometo (=Muhammado) Mahoma.

maizo BOT/AGR blat de moro, moresc, panís *reg* dacsà, blat indi (planta) || blat de moro, moresc (gra).

majo CRON maig.

majao ETNOL maia.

majesta majestuós, impositant.

majoliko ART majòlica.

majonezo GASTR maionesa.

majoro MIL comandant.

majorano BOT/FARM marduix.

majoritato majoritat (majoria d'edat) || POLÍT (=plimulto) majoria.

Majorko GEOG Mallorca.

- **m~ano** mallorquí.

majstro mestre (en arts, oficis, de cerimònies, etc.) || mestre (gran artista) || mestre (títol respectuós) || gran mestre (francmaçó).

- **~i** *intr* excel·lir || *tr* (=pri~i) dominar.
- **~overko** obra mestra.

majusklo ESCR/GRÀF majúscula.

- **~eto** (=versalo) GRÀF versaleta.

makarono ALIM ametllat.

makaronio ALIM macarró (gen. *pl*).

makedono ETNOL macedoni.

- **M~io**, **M~ujo** GEOG Macedònia.

maketo ART/CONSTR maqueta.

makleri *intr* fer el correatge.

maksilo ANAT maxil·lar superior.

maksimo màxima (sentència).

maksimumo màxim, màximum.

makulo taca, màcula *pf.*

- **~i** *tr* tacar *pf.*
- **sen~a** immaculat (net) || immaculat (pur).

makzelo ANAT maxil·lar || TECNOL mandíbula.

- **~oj** ANAT mandíbules, barres.

mal- *pref* contrari, invers, antitètic: *~amiko*, enemic; *~antaŭ*, darrere; *~bona*, dolent; *~dekstra*, esquerre; *~kovri*, descobrir; *~longa*, curt; *~lumo*, fosc; *~pli*, menys.

- **~e** al contrari, contràriament.

malajo ETNOL malai.

Malajzio GEOG Malàisia.

- **m~ano** malaisí.

malario PAT malària, paludisme.

maleo OFIC maça [de fusta] || ESPORT maça [de croquet] || ANAT (=martelo) martell || VETER (=morvo) borm.

- **~i** *tr* maçolar.

maleolo ANAT turmell, clavillar || mal·lèol.

malgraŭ *prep* malgrat.

malica maligne, malvat, pèrfid.

maligna PAT maligne.

malto¹ ALIM malt.

Malto² GEOG Malta.

- **m~ano** ETNOL maltès.

malvo BOT malva.

mamo ANAT mamella, pit.

- **~nutri**, **~suĉigi** *tr* alletar, criar, donar mamar (a), donar el pit (a).
- **~suĉi** *tr* mamar.
- **~ulo** ZOOLOG mamífer.
- **~zono** INDUM sostenidors.

mamuto PALEONT mamut.

mano ANAT JOCS mà.

- **~ilo** TECNOL maneta | pom.
- **~plato** ANAT palmell.
- **~premo** encaixada (de mans).
- **~umo** INDUM punyet || puny (d'una camisa, d'un vestit).
- **~uzi** *tr* manejar, manipular.
- **en~igi** fer a mans, lliurar || consignar,

confiar.

- **maldesktra~a** esquerrà, guerxer.

manao BÍBL BOT/FARM mannà.

mançuro ETNOL manxurià.

- **M~io, M~ujo** GEOG Manxúria.

mandareno mandarí (dignatari xinès).

mandarino BOT/AGR mandarina.

- **~ujo** mandariner.

mandato DR/POLÍT mandat (contracte) | DIPL mandat (document).

mandiblo ANAT mandíbula, maxil·lar inferior.

manekeno ART/INDUM AUT/TECNOL maniquí.

mangano QUÍM manganès.

manği *tr* menjar *pf*.

- **~o** àpat || (=plado) plat (porció d'aliment) | plat (cadascuna de les menges que se serveixen en un àpat).
- **~ajo** menjar, aliment.
- **~ejo** menjador | refetor, rectori.
- **al~ajoj** GASTR guarnició.
- **antaü ~ajo** entremès.
- **maten~i** *tr* esmorzar.
- **tag~i** *tr* dinar.
- **vesper~i** *tr* sopar.

manio PSIQ mania || *fig* dèria, mania, ceba.

- *suf*-mania: *klepto~o*, cleptomania; *megalo~o*, megalomania.

maniero manera.

manifesto manifest.

- **~i** *tr* manifestar, declarar.

manifestacio SOCIOL manifestació.

- **~i** *intr* manifestar-se, participar en una manifestació.

maniko¹ INDUM màniga, mànega || METROL mànega anemoscòpica, anemoscopi.

Maniko² GEOG [canal de] la Mànega.

manipuli *tr* manipular *pf*.

manki *intr* faltar, mancar.

- **~o** falta, manca, mancança || escassetat, insuficiència || defecte, deficiència.
- **sen~a** complet || perfecte.

manovri *tr* maniobrar *ts*.

- **~o** MAR MIL maniobra || maniobra *fig*.

mansardo CONSTR mansarda.

mantelo INDUM capa, mantell || abric || ANAT mantell (de mol·lusc, etc.) || CONSTR campana (de xemeneia) || *fig* pretext,

capa.

- **pluv~o** INDUM impermeable, gavadina.

mantilo INDUM mantellina.

manufakturo ECON manufactura (fàbrica).

- **~i** *tr* manufacturar.

manuskripto manuscrit *ts*.

maorio ETNOL maori.

mapo CARTOG mapa.

- **~i** *tr* cartografiar, mapar.

- **mond~o** pamamundi.

maro GEOL/OCEANOG mar *pf*.

- **~bordo** GEOMORF costa, riba.

- **~istaro** NÀUT marineria.

- **en~igo** GEOMORF embocadura, desembocadura.

marcipano PAST massapà.

marçò GEOMORF pantà, aiguamoll || *fig* pou, abisme.

- **~ejo** zona pantanosa.

marçandi *intr* regatejar *tr*.

mardo dimarts.

margarino ALIM margarina.

marçeno marge (d'un escrit) || marge *fig*.

- **~i** *tr* SOCIOL marginar.

- **~ulo** marginat.

marihuano FARM haixix, marihuana.

marini *tr* ALIM GASTR marinar.

marioneto ESPECT titella de fils, marioneta || titella, marioneta *fig*.

marko¹ marca (empremta, senyal) || ECON marca: *registrita ~o*, marca enregistrada (*o* registrada) || JOCS fitxa || ESPECT sortida || ESPORT línia de sortida.

- **~i** *tr* marcar, senyalar.

- **pošt~o** CORR timbre, segell.

marko² ECON NUMIS marc.

markezo CONSTR marquesina | marquesina (vela -per a fer ombra-).

markio HIST marca: *la Hispana M~o*, la Marca hispànica.

markizo HIST/SOCIOL marquès.

marmelado ALIM melmelada.

marmito marmita (olla metàl·lica).

marmoro PETROG/ART marbre.

- **~umi** *tr* marbrar.

marmoto ZOOLOG marmota.

Maroko GEOG el Marroc.

- **m~ano** marroquí.

marono BOT/ALIM castanya.

marși *intr* marxar || caminar.

maršalo ORG MIL mariscal.

marto CRON març.

martelo OFIC martell || ANAT (=maleo)
martell.

- **~i** *tr* martellajar, martellar || ARM arrasar (amb artilleria) || *fig* recalcar, repetir.

marteso ZOOLOG mart [comú], marta (=foino)
fagina | (=zibelo) mart gibeli.

martiro RELIG màrtir *pf*.

- **~igi** martiritzar.

maso massa (agregació de matèria) || FÍS
ELECTROT/ELECTRÒN massa.

masaço TERAP massatge.

- **~i** *tr* fer massatge (a).

masiva massís, compacte.

masko TEAT ESPORT MED màscara *pf* | antifaça
| carota, careta | ESPORT OFIC careta:
gas~o, careta antigàs.

- **~i** *tr* emmascarar (cobrir amb un màscara).

masklo BIOL mascle.

masohismo PSIC masoquisme.

masohisto PSIC masoquista.

masoni *tr* construir (amb pedres o maons).

- **~isto** CONSTR paleta *m*, *reg* obrer [de vila], picapedrer.

masto pal, arbre (de suport).

- **~izi** *tr* MAR arborar.
- **çef~o** arbre mestre, pal major.
- **sen~igi** MAR desarborar.

mastro amo, patró, propietari.

- **~i** *tr* governar, manar.
- **~umi** *tr* mestressejar || dirigir, administrar || (=~i) governar, manar.

masturbi *tr* masturbar.

mašo malla (de xarxa) || punt (d'un tricot) ||
llaç (o nus) escorredor || ELECT malla.

- **dis~igi** desmallar.

mašino TECNOL màquina *pf*.

- **skrib~o** OFIC/TECNOL (=tajpilo)
màquina d'escriure.

mato¹ TÈXT estora.

mato² ESCACS escac i mat.

- **~i** *intr* estar en escac.
- **~igi** fer (*o* donar) escac.

matço ESPORT partit, matx | JOCS partida.

matematiko MAT matemàtica *f* (ciència).

mateno matí.

- **~igo** alba.
- **fru~e** de matí.

materio FÍS FILOS matèria.

materio material, matèria *pf*.

matraco matalàs, *reg* matalaf, matalap.

matrico TECNOL GRÀF MAT matriu ||
MINERAL (=gango) ganga.

matrikulo matrícula (llista, registre) ||
matrícula (document acreditatiu).

- **~i**, **en~igi** *tr* matricular.

matrono HIST matrona || matrona (senyora de respecte).

matura madur || COMPT/DR vençut.

- **~igi** madurar.
- **fru~a** primerenc | prematur, precoç.
- **ne~a** verd (fruit) || immatur, immadur, verd.

maüro magribí, moro.

maüzoleo ARQUIT mausoleu.

mava (=malbona) dolent.

mazurko MÚS masurca.

meblo MOBL/ART moble.

- **~i** moblar.
- **~aro** mobiliari.

meço EXPL TERAP metxa.

- **~aço** (=indro) esca || ble (de dins dels ciris, etc.).

medalo ART medalla.

- **~i** *tr* condecorar (amb una medalla), posar una medalla (a).

medio medi | ECOL ambient || medi, esfera d'acció.

- **~aktivulo** ecologista.

mediacio DR mediació.

medicino MED medicina (ciència).

medikamento FARM/TERAP medicament.

mediti *intr* PSIC/RELIG meditar *tr*/*intr*.

- **pri~i** *tr* reflexionar.

Mediterraneo GEOG Mediterrània,
Mediterrani.

medolo ANAT BOT medul·la || medul·la (part interna d'un òrgan -contraposada a l'escorça-).

meduzo ZOOLOG medusa.

mefito ZOOLOG mofeta.

meňan... *v mekan...*

mejlo METROL milla.

- **~što** fita [quilomètrica] || *fig* fita.

- mekaniko** FÍS mecànica (ciència) || MECAN/TECNOL mecànica (estudi de les màquines).
- mekanismo** TECNOL MÚS mecanisme *pf*.
- mekanografo** OFIC mecanògraf.
- **~io** mecanografia.
- Mekko** GEOG la Meca.
- Meksiko** GEOG Mèxic (país) || Mèxic, Ciutat de Mèxic.
- **m~ano** mexicà.
  - **~io** Mèxic (país).
  - **~urbo** Mèxic, Ciutat de Mèxic.
- melankolio** PSIC/PSIQ malenconia, melangia.
- melaso** QUÍM melassa.
- meleagro** ZOOL gall dindi, indiote, titot.
- meliso** BOT/FARM melissa, tarongina, arangí.
- melki** *tr* RAM/AGR munyir || *fig* esprèmer || *pron vulg* pelar-se-la, fer la mà.
- melodio** MÚS melodia || melodia (dolçor, suavitat, d'una veu, d'uns versos).
- melodramo** MÚS/TEAT melodrama.
- melono** BOT/AGR melonera, meló || meló (fruit).
- **akvo~o** BOT/AGR sindriera, síndria (*o* xíndria) || síndria (*o* xíndria), meló d'aigua (*o* d'Alger, *o* de moro) (fruit).
- melongeno** BOT/AGR alberginiera || alberginia.
- mem** *adv* [usat emfàticament darrere un *subst* o un *pron*] mateix: *mi ~ prepararos gin*, jo mateix ho prepararé || [usat darrere un *subst* o un *pron* amb el sentit 'independent', 'espontàniament?'] mateix: *la vivo ~ solvis la demandon*, la vida mateixa ha solucionat la qüestió.
- *pref* de si mateix, auto-: *~defendo*, autodefensa, defensa de si mateix; *~lerninto*, autodidacte; *~regado*, autogovern; *~stara*, independent | autònom; *~vole*, voluntàriament.
  - **~o** PSIC (el) jo.
- membro** membre *pf*.
- **dis~igi** desmembrar *pf*.
- membrano** ANAT membrana.
- memori** *tr* recordar, rememorar (una cosa).
- **~o** memòria || memòria (record) || INFORM memòria.
  - **~año** record (objecte de record) || *pl* HIST/LIT memòries.
  - **~igi** recordar, rememorar (una cosa a algú).
  - **~igaño** record (objecte o fet) || record (recordança).
  - **re~i** *tr* rememorar.
- mencii** *tr* mencionar, esmentar.
- mendi** *tr* encarregar, encomanar.
- menopaūzo** FISIOL menopausa.
- menso** FISIOL/PSIC ment.
- mensogi** *intr* mentir.
- **~o** mentida.
- menstruo** FISIOL menstruació.
- mento** BOT/FARM menta: *infuzajo de ~o*, infusió de menta.
- mentono** ANAT mentó, barba.
- menuo** GASTR INFORM menú.
- mergi** *tr* immergir | (= *sub~i*, *subakvigi*) submergir.
- **~igi** submergir-se.
- meridiano** GEOG ASTR meridià.
- meriti** *tr* merèixer.
- merizo** BOT cirera (silvestre).
- **~arbo** cirerer (silvestre).
- merketo** ECON mercat.
- merkredo** dimecres.
- merlo** ORNIT merla.
- merluço** ICT lluç.
- meso**¹ LITÚRG MÚS missa.
- meso**² *v mesoo*.
- mesaño** missatge.
- mesoo**, **mesoentero** ANAT mesenteric, meso.
- mespilo** BOT nespla.
- **~ujo**, **~arbo** nespler.
- mestizo** ANTROP mestís.
- meti** *tr* posar, col·locar.
- **de~i** *tr* treure's (el barret, els vestits, etc) || BIOL pondre || llevar(-se) (la vida) | abandonar, depositar (una actitud).
  - **el~i** *tr* exposar || treure.
  - **inter~i** *tr* interposar, entrellaçar || *fig* interposar-se (en afers aliens).
  - **kun~i** *tr* ajuntar || desplegar, estendre || compondre (formar reunint o combinant diversos elements).
  - **pri~i** *tr* agençar, preparar, parar: *~i la tablon*, parar taula.
  - **sub~i** *tr* exposar (a una ac. determinada) || sotmetre.
  - **trans~i** *tr* transmetre (fer passar a l'altre

costat | transmetre (transferir) || *v transmissii.*

metaforo RET metàfora.

metalo QUÍM metall.

- **~izi, ~igi** *tr* metal·litzar.

metalurgia metal·lúrgia.

metamorfozo MIT ZOOL PETROG metamorfoosi
pf.

- **~i** *tr* metamorfosar.

meteo- *pref* meteoro-: ~*logo*, meteoròleg;
~*logio*, meteorologia.

meteoro METEOR meteor.

- **~štono** ASTR meterorít.

metereologo METEOR (= *meteorologo*)
meteoròleg.

- **~io** (= *meteorologia*) meteorologia.

metio ofici (professió d'un art manual).

- **~lernanto** aprenent.

metodo mètode (*ts* exc. 'obra elemental').

metro METROL POÈTICA metre.

- **kilo~o** METROL quilòmetre.
- **mili~o** mil·límetre.

metroo FERROC metropolità, metro.

mevo ORNIT (= *laro*) gavina; gavià; gavinot |
(= *rab~o*) paràsit | (= *šterno*) xatrac;
curroc.

- **rid~o** gavina vulgar.

mezo mig (punt central entre dos extrems o moments).

- *pref* que és aprox. al mig, mes-, meso-: ~*encefalo*, mesencèfal; ~*epoko*, edat mitjana; ~*muro*, paret mitgera; ~*osoprano* mezzo-soprano || s'usa per a formar noms geogràfics: *M~Eürope*, Europa Central || s'usa per a formar noms d'òrgans que apareixen en fase embrionària i que encara no són els definitius: ~*onefro*, mesonefre.
- **~a** mitjà.
- **~ulo** ESPORT mig, centrecampista.

mezuri *tr* mesurar *pf.*

- **al~i** *tr* prendre mides (a algú), emprovar.

mi¹ *pron* jo, [no es tradueix] || *mi.*

- **~a** el meu (*o* mon), la meva (*o* ma, *reg* meua): ~*a domo estas granda*, la meva casa és gran; ~*aj pli aĝaj fratoj venis*, vingueren el meus germans grans | meu, meva: *unu ~a amiko estas bulgaro*, un amic meu és búlgar [aquesta forma és

preferible a *amiko ~a estas bulgaro*] || *pron* meu, meva (*o* *reg* meua): *tiu ĉi libro estas ~a*, aquest llibre és meu; *tiu ĉi libro estas la ~a*, aquest llibre és el meu.

mi² *subst* MÚS *mi.*

mi³ *pref* ANAT mio-: ~*okardio*, miocardi.

miaŭi *intr* miolar.

mielo APIC/ALIM mel.

mieno aspecte, cara, semblant || PAT fàcies.

- **~i** *intr* tenir l'aspecte de, *pop* fer cara de.

migdalo BOT/AGR ametlla, *reg* ametla.

- **~ujo, ~arbo** ametller.
- **ter~o** xufla (planta) || xufla (tubercle), *reg* xufa.

migri *intr* migrar *ts.*

- **~a, ~anta** itinerant, errant.
- **el~i** *intr* emigrar.
- **en~i** *intr* immigrar.

migreno PAT migranya.

mikro- *pref* micr-, micro-: ~*filmo*, microfilm;
~*onda bakujo*, [form] microones.

mikrobo MICROB microbi.

mikrofono ELECTROAC micròfon.

mikroskopo FÍS/ÒPT microscopi.

miksi *tr* mesclar, barrejar | *fig* confondre.

- ~ *pref* mesclat, mixt: ~*poto*, popurri *ts*;
- ~*rasa*, BIOL mestís.
- **en~iĝi, en~i sin** *intr* immiscir-se, ficar-se.

miksturo FARM/MED mixtura.

mil *adj* mil.

- **jar~o** mil·leni.

milda delicat, benigne, fi, suau.

- **~igi** suavitzar, calmar, mitigar, temperar.
- **mal~a** dur, sever.

mili- *pref* mil·li-: ~*gramo*, mil·ligram;
~*metro*, mil·límetre.

milio BOT/AGR mill.

miliono milió.

militi *intr* fer (*o* tenir) guerra, guerrear.

- **~o** guerra.

milvo ORNIT milà.

mimo TEAT mim (actor).

- **~i** *tr* mimar.
- **~iko** mímica, mim (art).

mimozo BOT/JARD mimosa.

mino MIN ARM/EXPL mina.

- **~i** *tr* MIL/EXPL minar.
- **~ejo** MIN mina (conjunt d'instal·lacions).
- **kontrañ~i** *tr* MIL/EXPL contraminar.

minaci *tr* amenaçar.

minareto ISLAM/ART minaret.

minca (= *maldika*) prim.

mineralo MINERAL mineral.

miniaturu ART BIBLIOG miniatura.

- **~i** *tr* miniar, miniaturar.

minimumo mínim, mínimum.

- **~e** en quantitat mínima, en grau mínim || (= *almenau*) almenys.

ministerio (= *ministrejo*) ministeri, conselleria.

ministro POLÍT ministre, conseller.

- **ĉef~o** primer ministre, conseller en cap.
- **~ejo** ministeri, conselleria (edifici) | ministeri, conselleria (departament).

minoritato DR CIV minoritat (minoria d'edat) || POLÍT (= *malplimulto*) minoria.

Minorko GEOG Menorca.

- **m~ano** menorquí.

minus *conj* MAT menys || sota zero (temperatura negativa).

minusklo ESCR/GRÁF minúscula.

minuto METROL GEOM minut.

miopa PAT miop *pf*.

miozoto BOT miosotis.

miri *intr* admirar-se, meravellar-se.

- **~inda** meravellós.

mirago OPT miratge *pf*.

miraklo HIST RELIG miracle || miracle, prodigi, meravella.

mirho QUÍM/FARM mirra.

mirto BOT murta, murtra.

mirtelo BOT nabiu, mirtol.

mis- *pref* equivocat, erroni: *~kompreni*, malentendre; *~legi*, llegir malament.

- **~a** equivocat, desencertat || dolent, defectuós.

misalo LITÚRG missal.

misio missió (obra encarregada) || missió (conjunt de persones).

- **~ulo** RELIG missioner.

mistero misteri *pf*.

mistifiki *tr* mistificar, embolicar, enredar.

mistika RELIG místic.

mistralo METEOR cerç, [vent de] mestral.

mito FILOS/RELIG SOCIOL mite || mite, ficció.

- **sen~igi** desmitificar.

mitingo POLÍT míting.

mitralo ARM metraladora.

- **~eto** metralleta.

mitulo ZOOLOG musclo.

mizero misèria.

- **~i** *intr* trobar-se a la misèria.

mjelo ANAT medul·la, moll [de l'os].

mobiliz *tr* ORG MIL MED mobilitzar.

modo moda (ús, manera o costum en voga) || ESTAD moda || GRAM mode || MÚS *v modalo*.

- **laŭ~a** de moda.

modalo FILOS LÒG GRAM MÚS mode.

modelo model *pf*.

- **~i** *tr* (= *modli*) modelar || (= *muldi*) emmotllar.

modemo INFORM mòdem.

modera moderat.

- **~igi** moderar.

moderna modern.

- **~igi** modernitzar.

modesta modest *ts*.

- **mal~a** vanitós, bufat.

modifi *tr* modificar.

modli *tr* ART modelar.

moduli¹ *tr* modular.

modulo² ARQUIT MAT NUMIS TECNOL INFORM mòdul.

moki *tr* burlar-se, trufar-se, riure's (de).

mola tou, bla | dolç, tendre || FON palatal.

- **mal~a** dur.

moldavo ETNOL moldau.

- **M~io, M~ujo** GEOG Moldàvia.

moleo OBR PÚBL moll || OBST mola.

molekulo QUÍM molècula.

molesti *tr* maltractar || incomodar.

molusko ZOOLOG mol·lusc.

momanto FÍS MAT MAGNET MEC/TECNOL moment.

momento moment, instant.

mono ECON diner(s), doblers.

- **~ero** NUMIS/ECON moneda (peça de metall).

- **~igi** ECON convertir en diner, en moneda, monetitzar.

- **~paperujo** cartera (per als bitllets de banc i documents).

- ~**ujo** portamonedes.
  - **sen~igi** pelar, plomar, escurar (les butxaques d'algú), deixar sense ni un ral, deixar pobre com una rata.
  - **trink~o** propina.
- monado** FILOS mónade.
- monaño** RELIG monjo.
- **eks~igi** abandonar la vida monacal, penjar els hàbits.
- Monako** GEOG Mònaco.
- **m~ano** monegasc.
- monarko** monarca.
- ~**io** monarquia: *absoluta ~io*, monarquia absoluta.
- monato** CRON ASTR mes.
- ~**año** FISIOL *pop* regla.
  - **tri~a** trimestral.
- mondo** món (*ts* exc. HERÀLD) || RELIG segle.
- ~**umo** SOCIOL/ECON alta societat, gran món.
- monedo** ORNIT gralla.
- mongolo** ETNOL mongol.
- **M~io, M~ujo** GEOG Mongòlia.
  - ~**ismo** PAT mongolisme.
- monitoro** monitor (estudiant que ajuda el professor) || INFORM TELECOM monitor.
- monologo** LIT/TEAT monòleg, soliloqui.
- ~**i intr** monologar.
- monopolo** ECON monopoli *pf*.
- ~**igi** monopolitzar.
- monotona** (= *unutona*) monòton || monòton, pesat.
- monstro** monstre *pf*.
- monto** GEOMORF muntanya, mont.
- ~**aro** serralada, serra, cadena.
- montri** *tr* assenyalar, indicar, mostrar.
- **el~i tr** exposar, exhibir, mostrar.
  - **voj~ilo** pal indicador.
- monumento** ART monument.
- moro** costum (d'un poble, d'un lloc).
- moralo** ètica, moral (comportament).
- **sen~igi** depravar, pervertir, corrompre.
- morbilo** PAT xarampió, *reg* pallola.
- mordi** *tr* mossegar *pf* || TECNOL atacar || MAR MEC aferrar.
- ~**año** bocada, mos || fre, mos.
  - ~**eti tr** rosegat.
- morfino** FARM morfina.
- morgaũ** *adv* demà.
- **post~** *adv* demà passat, *reg* despús-demà.
- morna** fosc, lúgubre, tètric | trist, penós.
- morti** *intr* morir *pf*.
- ~**igi** matar.
  - **mem~igo, sin~igo** PSIC/SOCIOL suïcidi.
  - **sen~a** immortal.
- moruo** ICT/ALIM bacallà (fresc).
- moruso** BOT/JARD (= ~*arbo*, ~*bero*) morera, morer: *blanka ~o*, morera blanca; *nigra ~o*, morera negra || (= ~*bero*) móra (fruit de la morera).
- mosko** FARM/PERFUM mesc.
- moskatelo** ENOL moscatell.
- moskeo** ISLAM/ARQUIT mesquita.
- moskito** ENTOM mosquit.
- Moskvo** GEOG Moscou.
- mosto** ALIM most.
- mošto** [tractament honorífic] *Via Reĝa ~o*, Sa Majestat; *Lia Papa ~o*, Sa Santedat; *Via Sinjora ~o*, Vostra Senyoria.
- moto** LIT lema.
- motelo** motel.
- motivo** FILOS/PSIC motiu, mòbil || MÚS ART motiu.
- ~**i tr** motivar (adduir o explicar els motius).
- motoro** MOT/TECNOL motor *pf*.
- ~**izi tr** motoritzar.
- movi** *tr* moure *pf*.
- ~**ado** moviment *pf*.
  - **turno~i tr** remenar (una mescla).
- mozaiko** ART FITOPAT mosaic.
- Mozambiko** GEOG Moçambic.
- **m~ano** moçambiquès.
- mozarabo** HIST mossàrab.
- mucida** florit (que fa pudor de florit, que té gust de florit, de floridura).
- mudeharo** HIST mudèjar.
- mueli** *tr* moldre.
- ~**dento** ANAT (= *molaro*) queixal.
  - ~**ejo** molí (edifici).
  - ~**ilo** OFIC/TECNOL molí || ELECTROD molinet.
- muestro** ESTAD (= *specimeno*) mostra.
- mufo** INDUM maniguet || LUM camisa, camiseta || TECNOL maneguet, maniguet.

- **~i tr** TECNOL revestir amb una camiseta, un maneguet, etc.

muĝi *intr* mugir || *fig* bramar, bramular, rugir (el vent, la mar).

Muhammado^o Mahoma.

muko FISIOL moc, mucositat.

mulo ZOOL mul.

mulato ANTROP mulat.

muldi *tr* emmotllar || modelar.

multa (gen. *pl*) molt (en gran quantitat, en grau considerable).

- *pref* molts, multi-: *~lingva*, multilingüe (que conté moltes llengües); *~obligi* (= *~igî*) augmentar, acréixer || (= *~multipliki*) multiplicar.
- *~e* molt || (*~e da*) molts *adj*.
- **mal~a** (gen. *pl*) poc.
- **malpli~o** POLÍT minoria.
- **pli~o** POLÍT majoria.

multipliki *tr* MAT multiplicar.

mumio mòmia (cadàver).

- **~igi** momificar.

mung *tr* mocar (netejar el nas de mocs).

municio ARM munició.

municipio DR ADM/HIST municipi.

Munkeno GEOG Munic.

munti *tr* muntar (un objecte, un aparell) || ORFEB CIN muntar.

- **mal~i tr** desmuntar.

muro CONSTR mur, paret || (= *~ego*) muralla, mur, murada.

- **ĉirkaŭ~igi** emmurallar.
- **inter~o** CONSTR envà, barandat, tempanell.

murdi *tr* assassinar.

moreno ICT morena.

murmuri *intr* murmurar *ts*.

muso ZOOL INFORM ratolí.

musko BOT molsa.

muskato ALIM/FARM nou moscada (llavor).

- **~vino** *v moskatelo*.

musketo ARM mosquet.

muskolo ANAT múscul.

muslino TÈXT mussolina.

mustardo ALIM mostassa (salsa).

mustelo ZOOL mostela | (= *~ermeno*) ermini | (= *~putoro*) turó | (= *~lutreolo*) visó [europeu] | (= *~vizonu*) visó [americà].

muŝo ENTOM COSM mosca || mosca (petit clap de pèl sota el llavi inferior).

muta mut.

- **~iĝi** PAT emmudir.

- **surda~ulo** PAT sord-mut.

mutacio GEN/EVOL mutació.

mutili *tr* mutilar.

muzo MIT POÈTICA musa.

muzeo ART museu.

muzelo ANAT musell, morro.

muziko MÚS música *pf*.

- **~i** *intr* fer música, tocar (una obra musical).

- **~ilo** instrument (musical).

N

no¹ ena (nom de lletra) [pronun. /n/].

-n² *term* complement verbal no introduït per una preposició (el nucli del qual és un substantiu o un pronom): *li amas mi~*, *sed li~ mi ne amas*, m'estima però jo no l'estimo; *ni kunvenas ĉiu~ semajno~*, ens reunim cada setmana || complement verbal cap a on es dirigeix un moviment [excepte si és introduït per les preposicions *al* o *ĝis*]: *la birdo flugis en la ĝardeno~*, l'ocell volà fins dins el jardí; *estas tempo iri dome~*, és hora d'anar a casa || usat en interjeccions que expressen desigs, felicitacions: *bona~ tago~!*, bon dia!; *feliĉa~ nova~ jaro~!*, bon any! || *arc* complement de nom no introduït per una preposició: *filo Marko~*, fill de Marc.

nacelo AERON cabina, carlinga.

nacio DR/POLÍT nació.

- **~anigi** *intr* DR CIV (= *~naturalizi*) nacionalitzar, naturalitzar.

- **~igi** ECON estatitzar, nacionalitzar.

- **inter~a** internacional.

- **sen~ismo** ESPER/POLÍT anacionalisme [moviment obrerista internacionalista].

nacionalismo POLÍT (= *~naciismo*) nacionalisme.

nadlo TECNOL agulla (indicadora) || agulla (de brúixola) || agulla (d'injectar) || agulla (de carburador) || agulla (de fonògraf) || GEOMORF agulla (d'una muntanya).

Nafaro GEOP Navarra.

naği *intr* nedar *pf* || surar.

- ~**ejo** CONSTR/ESPORT piscina.
- ~**ilo** ANAT ESPORT aleta.

naiva ingenu.

najbaro veí.

- ~**año** rogalia, voltants, encontorns.

najlo clau *m* (de clavar).

- ~**i tr** clavar (amb un clau) || ESCACS clavar.

najtingalo ORNIT rossinyol.

nano nan.

napo BOT/AGR nap.

narciso BOT/JARD narcís.

nardo BOT PERFUM nard.

narkoti tr TERAP narcotitzar.

narkotiko FARM (=narkotajo) narcòtic.

naso PESCA nansa.

naski tr FISIOL parir, engendrar *pf*.

- ~**igi** GEN procrear, engendrar, generar.
- ~**igi** FISIOL ZOOL néixer (o nàixer) *pf*.
- **du~ito** BIOL (=gemelo) bessó.
- **fru~ito** OBST prematur.
- **nov~ito** nounat.
- **Re~o** LIT la Renaixença.

nasturcio BOT *v* *akvokreso*.

natro QUÍM sosa càustica, hidròxid de sodi.

natrio QUÍM sodi.

naturu natura, naturalesa || natura, essència.

- ~**igi** BIOL/ECOL naturalitzar.

naturalizi tr DR CIV naturalitzar.

naũ *adj* nou, *reg* anou (9).

- ~**a** novè.
- ~**dek** noranta.
- ~**cent** nou-cents.

naũtiko NAUT nàutica.

naũzi tr causar nàusea *pf*.

- ~**o** nàusea *pf*, *reg* oi.

navo ARQUIT nau.

Navaro GEOP (=Nafaro) Navarra.

navigi intr NAUT navegar.

navigacio NAUT (=navigado) navegació.

nazo ANAT nas || *fig* olfacte, perspicàcia, nas.

- ~**umo** pinçanàs.
- **plat~a** camús, xato.

nazio HIST/POLÍT nazi.

ne *adv* no | no... pas.

- *pref* no, in- (o im-, o il-, o ir-), a- (o an-); ~*kredebla*, increïble; ~*leĝa*, il·legal; ~*movebla*, immòbil; ~*perforto*, no-violència; ~*refutebla*, irrefutable; ~*rekta*, indirecte; ~*simetria*, asimètric.
- ~**a** negatiu (negació, refús) || GRAM negatiu.
- ~**i tr** negar.

nebulo METEOR boira | calitja.

- ~**igi** FARM/TERAP AGR nebulitzar || entelar (un vidre amb l'alè) || entelar (les llàgrimes, els ulls) || ofuscar (la vista, l'enteniment).

necesa necessari || FILOS necessari.

- ~**i intr** caldre, caler, ésser necessari.
- ~**ejo** CONSTR lavabo, comuna, wàter.
- ~**ujo** HIG necesser.

Nederlando GEOP els Països Baixos.

- **n~ano** ETNOL holandès, neerlandès.

negi tr (=nei) negar.

negacio (=neado) negació (ac.) || GRAM substantiu, pronom, adverb, etc. negatiu.

negativa negatiu (*ts* exc. GRAM).

neglekti tr negligir.

negliĝo bata (d'estar per casa).

negoco negoci *ts*.

- ~**i intr** negociar (tractar d'acomplir un negoci).

negro ANTROP negre.

neĝo METEOR neu.

- ~**i intr** nevar.
- **N~ulino** LIT Blancaneu.

nek *adv* ni: *mi ne renkontis lin, ~ lian*

fraton, no [els] vaig trobar, ni ell ni el seu germà.

nekrologo LIT necrologia, article necrològic.

nektaro MIT BOT/APIC nèctar.

nektarino BOT/AGR nectarina.

nenio *pron* [no...] res, [no...] cap cosa: *aũ*

ĉio, aũ ~o, o tot o res; *li manĝis ~on*, no ha menjat res || *subst* no res, el no-res | un no res, cosa insignificant.

- ~**a** no...cap [mena de]: ~*a Dio ekzistas*, no hi ha cap Déu; *ekzistas ~a floro*, *kiu estus simila al ĝi*, no hi ha cap flor que sigui semblant a ella.

• **~igi** anorrear, anihilar || anul·lar, invalidar.

nenial *adv* per cap causa, per cap motiu, per cap raó.

neniam *adv* no... mai, mai no: *li ~ estas libera*, no està mai lliure (*o* mai no està lliure).

nenie *adv* no... enlloc, enlloc no: *~ ni trovis šin*, no la vam trobar enlloc.

neniel *adv* no... de cap manera: *mi ~ povas kompreni, kion vi parolas*, no puc entendre de cap manera el que dieu.

nenies *adj* i *pron* de ningú.

neniom *adv* no... gens: *tamen tiu ĉi ~ ĝenas*, tanmateix això no molesta gens || (*~ da*) gens de: *multe da peno, ~ da pano*, molta pena, gens de pa.

neniu *pron* no... cap, no... ningú, cap no, ningú no: *en la ĉambro estis ~, krom li*, a l'habitació no hi havia ningú tret d'ell; *mi ricevis amason da leteroj, sed ankoraŭ respondis ~n*, he rebut un munt de cartes, però encara no n'he respost cap || *adj* no...cap, cap no: *mi deziras ~n helpanton*, no vull cap ajudant.

neofrono ORNIT (=kadavrogriŝo) aufrany, voltor petit.

neologismo LING neologisme.

nepo nèt.

- **~ino** neta.
- **pra~o** besnèt.

Nepalo GEOG el Nepal.

- **ne~ano** nepalès (hab. del Nepal).

nepre inevitablement.

- **~a** inevitable, imprescindible.

nervo ANAT nervi, *reg* nirvi.

- **~izi** *tr* innervar.

nervoza nerviós, excitable.

- **~iĝi** posar-se nerviós.

nervuro ARQUIT BOT ENTOM nervi.

nesto niu *pf*.

- **~i intr** niar, nidificar || *fiĝ* habitar, viure.

neta net (dit d'un escrit, d'un pes, d'un guany, d'un tall).

- **~o** escrit en net.
- **mal~o** esborrany.

neŭr- *pref* nervi, neuro-, neur-: *~ozo* neurosi, *~algio*, neuràlgia; *~astenia*, neurastènic.

neŭtra BOT ELECT GRAM MAGNET QUÍM neutre.

- **~igi** neutralitzar (fer neutre).

neŭtrala neutral.

- **~igi** *tr* DR INTERN fer neutral.

nevo nebot.

- **~ino** neboda.

ni *pron* nosaltres, [no es tradueix] || nós [plural majestàtic]: *N~, reĝo de Aragono...*, Nós, rei d'Aragó....

- **~a** (el) nostre.

niĉo ART nínxol.

nifo^{*} *acròn* [*ne identigita fluganta objekto*] ovni [objecte volador no identificat].

nigra negre *ts*.

- **~ulo** ANTROP (=negro) negre.
- **~umi** *tr* apagar (els llums per protegir-se dels atacs aeris nocturns).

Niĝero GEOG el Níger (riu) || GEOG [el] Níger (estat).

- **n~ano** nigerí.
- **~io** GEOG Nigèria.
- **n~iano** nigerià.

nikelo QUÍM níquel.

- **~i** *tr* METAL·L níquelar.

nikotino QUÍM nicotina.

nikso MIT geni de l'aigua.

- **~ino** ondina.

Nilo GEOG el Nil.

nilono TÈXT niló.

nimfo MIT ANAT ENTOM nimfa.

nimfeo BOT/JARD nimfea.

niobo QUÍM niobi.

nito TECNOL rebló.

- **~i** *tr* reblar.

nitrogeno QUÍM nitrogen.

nivelo nivell *pf*.

- **~i** *tr* anivellar *pf*.

nizo ORNIT esparver.

-nj *suf/flex* diminutiu afectuós darrere noms femenins [a diferència dels sufixos habituals, aquest s'amalgama amb l'arrel]: *pa~o*, mama, mamà; *fra~o*, germaneta, teta; *o~o*, tieta; *Ma~o*, Mariona, Mariola | Margaridoia.

nobelo noble (membre de la noblesa).

- **~igi** ennoblir (fer noble algú).

nobla noble (d'alta qualitat moral).

- **~igi** ennoblir *fiĝ*.

- **mal-a** innoble, vil.
- **mal-igi** degradar, envilir.

noci *tr* (=malutíli) perjudicar.

nocio nociò *ts*.

noço osca (tall, regata).

- **~i** *tr* oscar.

nodo nus, *reg* nuc *ts*.

- **~i** *tr* nuar.

nokto ASTR nit *pf*.

- **~mezo, mez~o** mitjanit.
- **tag~o** (=diurno) nit i dia, 24 hores.
- **tra~i, ~i** *intr* passar la nit.

noktuo ORNIT mussol.

nomo nom || (=reputacio) fama, reputació, nom.

- **~e** això és, és a dir || en efecte.
- **~i** *tr* anomenar.
- **~igi** dir-se, anomenar-se *reg* nòmer.
- **~umi** *tr* nomenar, nominar.
- **al~o** sobrenom, àlies.
- **antaü~o** ONOMÀST nom, prenom.
- **famili~o** DR CIV/HIST cognom.
- **kaš~o** criptònim.
- **mok~o** malnom, motiu.

nomado ETNOL/SOCIOL nòmada.

- **~i** *intr* practicar el nomadisme.

nombro MAT GRAM nombre.

- **~i** *tr* comptar (determinar el nombre) || ésser constituït (*o* integrat) per, constar de.
- **~ono** MAT (=frakcio) trencat, nombre fraccionari | fracció.
- **el~i** *tr* comptar [exactament].
- **multe~o** (=pluralo) plural.
- **unu~o** (=singularo) singular.

nominala nominal (no real) || ECON nominal.

nominativo GRAM nominatiu.

nordo nord.

- *pref* nord: *N~Ameriko*, Amèrica del Nord.

norio HIDR sínia.

normo norma.

- **~igi** normalitzar.
- **laü~igi, sam~igi** estandarditzar.

normala normal || MAT (=orta) perpendicular, normal || ENSENY normal.

norvego ETNOL norueg.

- **N~io, N~ujo** GEOG Noruega.

nostalgio nostàlgia, enyorança.

noti *tr* anotar, prendre nota.

- **~o** nota (notícia breu) || nota (en un llibre) || MÚS nota || nota (qualificació) || *fig* nota (senyal).
- **pri~i** *tr* escoliar, comentar (amb notes).

notario DR notari.

notico notícia (escrit, comunicació).

nova nou: *alvenis ~a lernanto en nian klason*, ha arribat un alumne nou a classe.

- *pref* nou-, neo-: *~edzo*, noucasat; *~platonismo*, neoplatonisme || en noms geogràfics correspon als epítets *Nou, Nova: N~Jorko*, Nova York, *N~Meksiko*, Nou Mèxic; *N~Orleano*, Nova Orleans; *N~Zelando*, Nova Zelanda.
- **de~e** de nou (*o* de bell nou), novament, [una] altra vegada.
- **mal~a** antic, vell.

novelo LIT conte.

novembro CRON novembre.

novico RELIG novici || *fig* novençà, novici, principiant.

Nov-Zelando GEOG Nova Zelando.

- **n~ano** neozelandès.

nu *interj* bé, bo, què || *conj* [doncs] bé.

nuanco matís *pf*.

- **~i** *tr* esfumar, difuminar || matisar *fig*.

nubo núvol *pf, reg* nigul.

- **~igi** ennuvol·lar-se.

nuda nu *pf*.

- **~igi** despullar, descobrir.
- **~ismo** SOCIOL nudisme.

nudelo ALIM tallarina (gen. *pl*).

nufaro BOT/JARD nenúfar [groc].

nuko ANAT clatell, nuca.

nukleo ANAT FÍS nucli.

nukso BOT nou (fruit de pericarp llenyós): ametlla (*o* ametla) | avellana | castanya | nou | cacauet || ALIM braó (de bou, de vedella, etc.).

- **ter~o** cacauet (planta) || cacauet (fruit).

nulo MAT FÍS/METROL zero [en els càlculs hom usa l'arrel nua: *tri komo ~ ok* (3,08); *je ~ horo*, a les zero hores] || *fig* fotesa || *fig* un zero a l'esquerra.

- **~a** nul.
- **~igi** anul·lar, invalidar.

numero número.

- **~i** *tr* numerar | GRÁF paginar.

numeralo GRAM numeral.

nun *adv* ara.

- ~a actual.

nupto nocés, núpcies.

- ~a nupcial.

nur *adv* només, solament.

- ~a mer, pur, simple, sol.
- unu~a únic.

nutri *tr* nodrir, alimentar *pf*.

- ~o, ~ajo ALIM/BIOL aliment.
- ~antino dida seca.
- ~istino dida, nodrissa.

O

o¹ *subst* o (nom de lletra) [pronun. /o/].

-o² *term* substantiu: *dom~*, casa; *bel~*, (= *belaj~*) cosa bella | (= *belec~*) bellesa; *kontru~*, (= *konstruad~*) construcció (procés) | (= *konstruaj~*) construcció (edifici); *dek~*, desena.

oazo GEOMORF oasi *pf*.

obei *tr* obeir.

- mal~i *tr* desobeir.

obelisko ART/HIST obelisc.

objekto cosa, objecte || objecte, tema || GRAM objecte.

objektiva¹ objectiu *ts*.

objektivo² ÒPT MIL objectiu.

-obl *suf* múltiple: *du~a*, doble; *kvar~a*, quàdruple.

- ~o MAT múltiple.
- ~igi multiplicar *ts*.

oblato LITÚRG disquet de pa àzim per a fer hòsties | hòstia (per a enganxar cobertes de cartes, etc.) || FARM catxet.

obligacio DR MERC DR CIV obligació.

oblikva oblic.

- ~i *intr* obliquar.

oblonga oblong.

obscena obscè.

obsedi *tr* obsedir.

observi *tr* observar *ts*.

- mal~i *tr* infringir, violar, vulnerar.

observatorio ASTR METEOR observatori.

obsкура (= *malluma*) fosc, obscur || (= *nekonata, senfama*) desconegut, obscur.

obstaklo obstacle, impediment.

obstina obstinat, tossut, cabut, *reg* cabot, caboteta, capçot.

- ~i *intr* obstinar-se, entestar-se, entossudir-se, *reg* encabotar-se.

obstrukco obstrucció || obstruccionisme.

- ~i *tr* obstruir.

obturi *tr* obturar.

obtuza GEOM obtús || sord (dolor, còlera) || fosc (veu, soroll).

oceano OCEANOG/GEOL oceà.

Oceanio GEOG Oceania.

- o~ano oceànic.

odori *intr* fer olor.

- sen~igilo COSM/PARFUM QUÍM desodorant.

ofendi *tr* ofendre *ts* | ferir (el pudor, els sentiments).

oferi *tr* oferir, ofrenar, sacrificar.

- sin~o abnegació, sacrifici (de si mateix).

oferti *tr* ECON oferir, fer una oferta.

ofico càrrec, ofici.

- ~i *intr* exercir (un ofici).

oficiala oficial.

- ~igi oficialitzar.

oficino oficina [de farmàcia].

oficiro ORG MIL oficial.

ofte sovint.

- ~igî sovintejar.
- mal~a rar.

oftalm- *pref* oftalm-, oftalmo-: ~*ologo*, oftalmòleg.

ok *adj* vuit, *reg* huit.

- ~a vuitè.
- ~dek, vuitanta.

okazi *intr* passar, succeir, esdevenir-se, ocórrer.

- ~o ocasió, esdeveniment, cas.

okcidento occident, oest, ponent.

okcitano ETNOL occità.

- O~io, O~ujo GEOG Occitània.

oksidó QUÍM òxid.

- ne~ebla inoxidable.

oksigeno QUÍM oxigen.

- ~i *tr* oxigenar.

oktobro CRON octubre.

okulo ANAT ull *pf* || BOT ull (brot, borró).

- ~**umi** *intr* (**al**) menjar-se amb els ulls (*o* amb la vista), beure's amb els ulls (*o* amb la mirada) || fer l'ullet.

- **unu~a** borni, *reg* guerxo, tort.

okulta ESOT ocult.

- ~**ismo** ocultisme.

okupi *tr* ocupar *ts*.

okupacio DR INTERN ocupació.

ol *conj* que: *pli dolĉa ~ mielo*, més dolç que la mel; *mi diras al vi nenion alian ~ plej puran veron*, no us dic res més que la pura veritat || de: *malpli ~ dek*, menys de deu; *ili estis pli ~ cent*, eren més de cent || [en locucions ~ *ke*] *pli bone estas, ke ĝi faru nenion*, ~ *ke ĝi mispaŝu*, és millor que no faci res que no [pas] que ensopegui; *liaj instrukcioj estas tro konfuzaj*, ~ *ke mi povus ilin ripeti*, les seves instruccions són massa confuses perquè les pugui repetir || [en locucions ~ *kiam*, ~ *kiel*, ~ *kiom*] del: *mi havas pli bonajn okulojn*, ~ *kiel vi pensas*, tinc més bona vista del que penseu || [en locucions] que: *antaŭ ~*, abans que || [després de comparacions implícites] a: *preferi... ~*, preferir... a.

olda (= *maljuna*) vell, ancià.

oleo¹ OLEÏC oli (greix animal o vegetal) || oli (substància untuosa, combustible líquid).

- ~**ujo** setrill, *reg* sitrell.

oleo² BOT/AGR (= *olivarbo*) olivera | ullastre.

oleandro BOT/JARD baladre, oleandre.

olfakto FISIOL (= *flarsento*) olfacte.

olimpikoj HIST ESPORT (= *olimpiaj ludoj*) olimpíada, jocs olímpics.

olivo BOT/AGR oliva.

- ~**arbo** olivera, oliu.

omaĝo homenatge *ts*.

- ~**i** *intr* (**al**) homenatjar *tr*.

omaro ZOOL llamàntol.

ombro ombra *pf*.

- ~**i** *tr* ombrar, ombrejar (fer ombra).
- ~**umi** *tr* ART ombrejar (un dibuix, una pintura).

ombrelo (= *pluv~o*) paraigua || (= *sun~o*) para-sol, ombrel·la.

omleto GASTR truita.

~**on** *suf* fracció [només usat amb numerals]: *du~o*, mig, meitat; *tri~o*, terç, tercera part.

ondo OCEANOG ona, onada *pf* || onda.

- ~**i**, ~**adi** *intr* ondular, ondejar, onejar.
- ~**umi** *tr* ondular, ondar (els cabells, etc.).

oni *pron* [un] hom, es, un: ~ *devas ĉiam esti preta*, hom sempre ha d'estar a punt; ~ *ne akceptas ĉekojn*, no s'admeten talons.

- ~**a** d'altri.

onklo oncle.

- ~**ino** tia.

onobriko BOT/AGR trepadella.

onomatopeo LING/FON onomatopeia.

~**ont** *suf* participi futur actiu: *konstru~a*, que construirà.

- **est~eco** futur || GRAM (= *os-tempo*) futur.

~**op** *suf* numeral col·lectiu: *du~e*, de dos en dos; *kvar~o*, grup de quatre, *pop* quartet.

- ~**a** (= *kolektiva*) col·lectiu.

opaka FÍS opac.

opalo MINERAL òpal.

opero MÚS òpera (obra).

- ~**ejo** òpera (teatre).
- ~**eto** MÚS opereta.

operaco MIL operació.

operacio operació *ts*.

- ~**i** *tr* CIR operar || CIR MAT operar *intr*.
- ~**umo** INFORM sistema operatiu.

opio FARM opi.

opinii *tr* opinar, pensar, creure.

oponi *intr* oposar-se.

oportuna oportú, còmode.

- **mal~i** *tr* destorbar, importunar.

opozicio POLÍT ASTR FÍS oposició.

- ~**i** *intr* estar a l'oposició.

opresi *tr* oprimir *fig*.

opresio PAT opressió.

optiko ÒPT òptica (ciència).

optimismo optimisme || FILOS optimisme.

- ~**a** optimista (confiat, jovial).

optimisto FILOS optimista.

oro QUÍM/METAL·L or *pf*.

- ~**i**, ~**igi**, ~**izi** *tr* daurar || *fig* ~*izi* la *pilolon*, daurar la píndola.

oracio LIT/RET oració.

orakolo oracle *pf.*

- ~i *intr* donar (*o* anunciar) un oracle.

orangutano, orangutango, orango * ZOOLOG orangutan.

oranço BOT taronja.

- ~ujo, ~arbo taronger.

orangèrio AGR hivernacle.

oratoro orador.

- ~i *intr* parlar en públic, fer un discurs.

orbito ANAT ASTR COSMON/FÍS òrbita *pf.*

ordo ordre (arranjament, disposició regular)

|| SOCIOL BIOL ARQUIT MAT ordre.

- ~i, ~igi *tr* ordenar, posar en ordre.
- mal-**o** desordre.
- sen-**a** desordenat.

ordeno HIST CATOL orde || condecoració.

- ~i *tr* condecorar.

ordino LITÚRG orde: *majoraj, minoraj ~oj*, ordres majors, menors.

- ~i *tr* ordenar.

ordinara ordinari, comú, usual.

- ekster-**a** extraordinari.

ordoni *tr* ordenar, manar.

- ~o ordre, manament.

orelo ANAT orella.

- ~umo INDUM orellera | ELECTROAC auricular.

orfo orfe.

- ~igi deixar orfe.

organo ANAT TECNOL òrgan || òrgan (mitjà de difusió d'un partit, d'una associació, etc.) || MÚS òrgan (vocal).

organismo BIOL organisme.

organizi *tr* organitzar.

- ~o organització (cosa organitzada).
- ~ado organització (ac.).

organizacio (=organizo) organització.

orgasmo FISIOL/PSIC orgasme.

orgeno MÚS orgue.

orgio disbauxa, orgia.

orgojlo orgull, supèrbia.

oriento orient, est, llevant.

- ~i *tr* orientar (*ts* exc. NAUT).

origano BOT orenga | *v majorano*.

origino origen *ts*.

- ~i *intr* (el) provenir (de).

originala original (*ts* exc. RELIG).

- ~o original (d'un escrit –en contrast amb una còpia–, una imitació, etc.).

orquestro MÚS ARQUIT orquestra || TEAT primera fila de platea.

- ~i *tr* MÚS orquestrar.

orkideo BOT orquídia.

ornami *tr* adornar, ornamentar.

ornitologo ORNIT ornitòleg.

- ~io ornitologia.

orta GEOM, perpendicular, normal (un pla, una recta) | recte (un angle).

- ~o angle recte.
- ~ilo DIB/OFIC escaire.

ortografio GRAM ortografia.

ortopedio MED ortopèdia.

-os *term* futur: *mi konstru~*, construiré; *li diris, ke li far~ ĝin*, va dir que ho faria (*o* farà) ell; *li demandis, ĉu mi ven~ al la kunveno*, em preguntat si vindria (*o* vindré) a la reunió; *se vi pen~, vi sukces~, si t'esforces ho aconseguiràs*.

oscedi *intr* FISIOL badallar.

oscili *intr* oscil·lar (moure's entorn d'un eix o d'un punt fix).

osto ANAT os.

- ~aro ossada, esquelet.
- ~igi HISTOL ossificar.

ostaĝo DR INTERN ostatge.

- ~i *intr* ésser retingut com a ostatge.

ostro ZOOLOG ostra.

-ot *suf* participi futur passiu: *la domo estas konstru~a*, la casa es construirà (*o* serà construïda).

otuso ORNIT (=orelstrigo) xot.

ovo BIOL ALIM ou.

- ~blanko, ~oblanko clara (d'ou), blanc de l'ou.
- ~oflavo rovell [d'ou].
- ~umi *intr* BIOL pondre.
- el-**igi** sortir de l'ou.

ovacio ovació *ts*.

- ~i *tr* ovacionar.

ovala GEOM oval.

- ~o oval.
- ~igi ovalar.

ovario ANAT BOT ovari.

-oz¹ *suf* PAT -asi, -osi (denota procés, condició o estat anormal o patològic): *artr~o*, artrosi; *askarid~o*, ascariasi; *tuberkul~o*, tuberculosi || BOT -osi: *bakteri~o*, bacteriosi || QUÍM -òs *impr*

(element amb un estat inferior de valència): *fer~a klorido*, clorur ferrós || -osa: *frukt~o*, fructosa.

-oz² *suf* v *plena suf*.

ozono QUÍM ozó.

- ~**igi** ozonitzar.
- ~**izi** *tr* HIG ozonitzar.

P

po pe (nom de lletra) [pronun. /p/].

paco pau.

- ~**igi** pacificar || tranquil·litzar, asserenar.
- **inter~o** DR INTERN treva.
- **mal~o** discòrdia, conflicte, hostilitat.

pacienço paciència.

- ~**i** *intr* tenir paciència.

paciento MED pacient.

Pacifiko GEOG [oceà] Pacífic.

pado¹ sendera, caminó.

Pado² GEOG el Po.

padelo TECNOL/AERON/MAR paleta (de roda hidràulica, de turbina, d'hèlix) | HIDR/MOT pala (d'hèlix, d'un rem).

- ~**i** *intr* xipollar, xipollejar (una paleta, una pala) || *fig* xipollar *tr*.

pafi *intr* disparar, tirar, llançar (amb una arma).

- ~! *interj* pam!
- ~**ilo** arma (que pugui ser disparada o llançada, esp. de foc).
- ~**ilego** (=kanono) canó.
- ~**mortigi**, **mort~i**, ~**ekzekuti** *tr* afusellar (matar amb una descàrrega).

pagi *tr* pagar *pf*.

- **de~o** *arc* v *imposto* || deducció.
- **ek~o** ECON paga i senyal, acompte.
- **re~o** ECON reembors (o reemborsament, o reembossament).

pagano RELIG pagà.

pagô pàgina *pf*, plana.

- ~**igi**, **en~igi** GRÀF compaginar.

pagïo HIST patge || JOCS v *fanto*.

pajaco ESPECT pallasso.

pajlo AGR palla.

paki *tr* empaquetar, embalar.

- ~**o** paquet.
- ~**ajo** equipatge, bagatge.
- ~**umo** embalatge, embolcall.
- **el~i** *tr* desempaquetar, desembalar.

Pakistano GEOG [el] Pakistan.

- **p~ano** pakistanès.

pakto DR pacte [internacional].

pala pàl·lid *pf*.

- ~**îgi** empal·lidir.

palaco ART/CONSTR palau.

palankeno palanquí (llitera).

palato ANT paladar.

palemono ZOOL gambeta.

Palestino GEOG Palestina.

- **p~ano** palestí.

paletro paleta (de pintor).

palinuro ZOOL (=langusto) llagosta (de mar).

paliso estaca | aspre, puntal.

- ~**umi** *tr* empalar (algú).

palmo BOT palmera, palma (planta).

- ~**ajo**, ~**branço** palma, fulla de palmera.

Palmo de Majorko GEOG Ciutat [de Mallorca], Palma [de Mallorca].

palpi *tr* palpar || acariciar.

- **fuš~i** *tr* grapejar.
- **pri~i** *tr* escorcollar.

palpebro ANAT parpella, pipella.

- ~**umi** *intr* parpellejar, pipellejar, pestanyejar || (=okulumi) (**kun**) menjar-se amb els ulls (o amb la vista), beure's amb els ulls (o amb la mirada).

palpitacio MED palpitació.

palto INDUM sobretot, paltó.

paludismo v *malaria*.

pamflet pamflet.

pampo GEOBOT pampa.

pampelmuso BOT/AGR aranja [gran o grossa].

- ~**arbo** aranger [gran o gros].

pano ALIM pa *pf*.

- ~**ero** engruna, molla (de pa).
- ~**kaço** sopes de pa amb llet.
- ~**molo** molla (del pa).
- ~**peco** tros de pa.
- ~**tranço** llesca (de pa).
- ~**umi** *tr* GASTR arrebossar.

pando ZOOLOG panda.

paneo TECNOL pana || TECNOL avaria.

- **~i** *intr* estar (o quedar-se) en pana || NÀUT posar-se al pare.

panegiro LIT/RELIG panegíric.

panelo plafó || AUT/AERON quadre de comandaments || dial (d'una ràdio) || pancarta, plafó publicitari.

- **~i** *tr* DEC/MOBL emplafonar.

paniko¹ pànic.

- **~i** *tr* fer agafar pànic, esparverar.

paniko² BOT mill.

paniklo ANAT pannicle || BOT panícula.

pankreato ANAT/FISIOLOG pàncrees.

panoramo ART panorama || panorama, vista.

pansi *tr* curar (una ferida).

pantalono INDUM pantaló (gen. *pl*), calça (gen. *pl*), calçó (gen. *pl*).

- **~fendo** bragueta.

pantero ZOOLOG (=leopardo) lleopard, pantera.

pantoflo CALÇ sabatilla, plantofa.

pantomimo TEAT pantomima.

- **~isto** *v* mimo.

papo CATOL papa.

- **~eco** pontificat.

papago ORNIT guacamai, papagai || *fig* lloro [de repetició].

- **~umi** *intr* repetir com un lloro.

papavo BOT (=opio~o) cascall | cascall bord | (=~eto) rosella, gallaret.

papero paper (substància) || paper (full) || paper (document) || *pl* papers, documents.

- **~açoj** paperam, paperassa.
- **~ujo** cartera (de butxaca) || (=teko) cartera (de mà) | carpeta, dossier.
- **sablo~o** OFIC/TECNOL paper de vidre.
- **~šmiri** *intr* embrutar paper *fig*.

papilio ENTOM papallona.

- **~umi** *tr* papallonejar *intr*.

papiro, papiruso BOT CODIC/PALEOLOG papir.

papriko BOT/AGR pebrot, *reg* pimentó || (=ruğa~o) pebre vermell.

papuo ETNOL papú.

paro parell, parella || MAT parell || FÍS parell de forces.

- **~igi** aparellar, acoblar.
- **mal~a** desapparellat, escadusser.
- **ne~a** imparell, senar.

parabolo paràbola *ts*.

paradi *intr* desfilar || presumir, faronejar.

paradizo HIST RELIG paradís *pf*.

paradokso GEOM BÍBL/LIT paradoxa.

parafo ESCR rúbrica.

- **~i** *tr* rubricar.

parafino QUÍM parafina (sòlida) || alca.

paragrafo paràgraf (secció o subdivisió) | paràgraf (el signe § o ||).

paralela GEOM LIT paral·lel.

- **~o** GEOM paral·lela || GEOG [cercla] paral·lel || MIL fossat, trinxera (paral·lells a la posició atacada).
- **~e** ELECT en paral·lel.
- **~igi** comparar en paral·lel | parangonar (comparar).

paralizi *tr* paralitzar *pf*.

parapeto CONSTR ampit, parapet || TÀCT parapet.

parašuto AERON paracaiguda.

- **~i** *intr* baixar (o descendir) en paracaiguda.

parazito paràsit *ts*.

- **~i** *intr* BIOL parasitar || *fig* ésser (algú) un paràsit, un vividor.

parcelo DR parcel·la.

- **~igi** parcel·lar.

pardoni *tr* perdonar || excusar, dispensar.

- **~peti** *intr* excusar-se, demanar perdó (per gentilesa).

parento parent.

- **~aro** parentela.

parentezo GRAM parèntesi (mot o proposició explicativa) || *v* *krampo*.

parfumo perfum.

- **~i** *tr* perfumar.

pargeto CONSTR/FUST parquet.

- **~i** *tr* emparquetar, posar parquet.

pario HIST/SOCIOL pària *pf*.

parieto paret (d'un cilindre, d'un recipient, etc.) || ANAT paret.

Parizo GEOG París.

parko URBAN MIL parc || ZOOLOG viver (d'ostres) || aparcament, pàrquing, pàrking.

- **~i** *tr* aparcar.

parkere de memòria.

- **~igi** memoritzar, aprendre de memòria.

parlamento DR CONST/POLÍT parlament (institució).

- ~**ano** parlamentari.
  - ~**ejo** parlament (seu, edifici).
- parodio** LIT/MÚS paròdia | paròdia, imitació burlesca.
- ~**i** *tr* parodiar.
- paroko** CRIST parròquia.
- paroli** *intr* parlar || (=konversacii) conversar, enraonar, parlar.
- ~**a** oral, verbal.
  - ~**o** parla, paraula || paraula: *la prezidanto donis la ~on al la raportanto*, el president donà la paraula al ponent || paraula (promesa) || GRAM discurs, estil: *rekta ~o*, discurs directe; *nerekta ~o*, estil indirecte || peroració.
  - ~**ema** xerraire.
  - ~**turno** expressió, gir, manera de dir | frase feta.
  - **al~i** *tr* dirigir-se (a) *intr*, adreçar-se (a algú) *intr*.
  - **antaŭ~o** LIT RET pròleg, prefaci.
  - **el~i** *tr* (=prononci) pronunciar.
  - **laŭt~ilo** ELECTROAC altaveu.
  - **ventro~isto** ventríloc.
- parto** part.
- ~**igi** partir, repartir, dividir.
  - ~**opreni** *intr* prendre part || participar.
  - ~**umo** MAT fracció.
- partero** platea || (=teretaĝo) planta baixa.
- partio** POLÍT partit || bàndol || partit (per al matrimoni) || JOCS partida.
- ~**aniĝi** prendre partit (per) | POLÍT inscriure's en un partit polític.
- participo** GRAM participi.
- partiklo** FÍS MAT partícula.
- partikulo** GRAM partícula.
- partikulara** particular.
- partituro** MÚS partitura.
- partizano** partidari || HIST partisa.
- partnero** soci, consoci || company (d'equip) || parella (de dansa, etc.).
- paruo** ORNIT mallerenga.
- pasi** *intr* passar (recórrer, travessar) || passar (transcórrer, el temps) || passar (cessar).
- ~**into**, ~**inteco** el [temps] passat | el passat (els fets, la història d'una persona).
  - ~**intaĵo** esdeveniment (o fet) passat.
  - ~**umi** *intr* passejar, passejar-se, vagarejar, errar, deambular.
- **for~i** *intr* desaparèixer, perdre's de vista, esfumar-se || (=morti) traspasar, finir.
  - **sub~ejo** pas inferior.
  - **tempo~igo** passatemps.
  - **tra~i** *tr* travessar, passar || *fig* passar (dificultats, etc.).
  - **trans~i** *tr* creuar || superar || *intr* passar, ser transferit || passar (canviar d'estat).
- pasaĝero** TRANSP passatger.
- pasamento** TÈXT passamà.
- paseo** (=estinteco, pasinteco) el [temps] passat.
- pasero** ORNIT pardal.
- pasio** FILOS/PSIC passió.
- ~**igi** apassionar.
- pasiono** CRIST LIT/TEAT MÚS passió.
- pasiva** passiu *ts*.
- ~**o** GRAM veu passiva || ECON passiu.
  - ~**igi** posar en veu passiva || METAL:L passivar.
- Pasko** JUD CRIST Pasqua.
- paskvilo** *v pamfleto*.
- pasporto** DR passaport.
- pasto** pasta (pasta dentífrica) || ALIM pasta.
- pasteĉo** GASTR panada, empanada (de carn, de peix) || paté, pasta (de foie-gras, etc.) || topina.
- pastelo** FARM PAST pastilla.
- pastoro** PROTEST pastor || ORNIT estornell rosat.
- pastro** RELIG sacerdot: CATOL capellà, sacerdot, mossèn | PROTEST pastor | BUD bonze | lama.
- **eks~iĝi** abandonar el sacerdoci, penjar els hàbits.
- paŝi** *intr* caminar, fer passes.
- ~**o** passa, pas || TECNOL pas.
  - **el~i** *tr* avançar, fer un pas endavant (sortint de la fila) || sortir (amb una reacció intempestiva) || fer un gest públic, prendre posició públicament.
- paŝti** *tr* pasturar (portar a pasturar).
- ~**iĝi** pasturar (menjar el bestiar).
  - ~**isto** RAM pastor.
- paŝtelo** PINT pastel (llapis) || pastel (pintura).
- pato** paella (recipient) || ESCACS en escac.
- patelo** ANAT ròtula || ZOOLOG pagellida.

patento DR ADM patent (d'un invent).

- *~i tr* patentar.

patologo MED/PAT patòleg.

- *~io* patologia.

patoso pátos *gr*, capacitat patètica.

- *~a* patètic, grandiloqüent.

patro pare, progenitor.

- **P~o nia** CRIST parenostre.
- *~i intr* fer de pare.
- *~io, ~ujo* pàtria.
- *~ino* mare.
- *~umi intr* assemblar-se al pare.
- **bapto~o** padrí (de bateig).
- **Di~ino** la Mare de Déu.
- **duon~o** padrastra, padastre.
- **duon~ino** madrastra, madastra.
- **ge~oj** pares, progenitors (el pare i la mare, pares i mares).
- **pra~o** ascendent, avantpassat, avi.
- **sol~ino** mare soltera.

patriarko patriarca *ts*.

patricio OFIC/TECNOL punxó, encuny (peça) || punxó, encuny (empremta).

- *~i tr* encunyar.

patricio HIST patrici.

patrioto patriota.

patrolo MIL patrulla.

- *~i intr* patrullar.

patrono HIST RELIG patró || patró, protector.

- *~i tr* patrocinar, apadrinar *fig*.

paüsi *tr* DIB calcar *pf*.

paüti *intr* fer cara de pocs amics (*o* de jutge, *o* de tres déus).

paüzo pausa.

- *~i intr* fer una pausa.

pavo ORNIT paó, pago.

- *~i intr* ORNIT fer la roda || *fig* faronejar, fanfaronejar.

paviano ZOOL babuí.

pavilono pavelló (tenda) || CONSTR pavelló.

pavimo CONSTR/OBR PÚBL paviment.

- *~i tr* pavimentar.

peco tros, bocí || espai, trajecte | espai de temps, període || JOCS MÚS TEAT TÈXT peça.

- **dis~igi** esbocinar, esmicolar, *reg* tallucar.
- **po~e** a tant la peça.

peço pega *ts*.

- *~i tr* untar amb pega, empegar.

pedagogo PEDAG pedagog.

- *~io* pedagogia.

pedalo TECNOL pedal.

- *~i intr* pedalejar, pedalar.

pedanto pedant.

pedelo bidell | uixer.

pediatro MED/PEDIAT pediatre.

- *~io* pediatria.

pediko ENTOM poll.

- **sen~igi** treure els polls, espollar.

pego ORNIT picot verd, pigot.

pejzâgo vista, paisatge || GEOG ART paisatge.

peki *intr* pecar.

- **pra~o** RELIG/BÍBL/CRIST pecat original.

Pekino GEOG Pequín.

pekli *tr* ALIM salar (per a fer conserves).

pele *tr* arriar (una bèstia) || acuitar, empènyer || foragitar || encaçar, empaitar || excitar, atiar || constrènyer, forçar.

- **dis~i tr** dispersar | dissipar | fer fugir.

- **for~i tr** expulsar | allunyar | acomiadar.

pelerino INDUM esclavina.

pelikano ORNIT pelicà.

pelmelo (=mikskonfuzo) desori, desgavell, poti-poti.

peloto pilota (en el joc de pilota) || joc de pilota (valenciana, basca).

pelto PELL pell || (=~ajo) abric, vestit de pells.

pelvo rentamans, palangana, *reg* safà ||

- CONSTR pica (de lavabo) | tassa (de wàter) || ANAT pelvis.

peni *intr* esforçar-se, maldar, *reg* malavejar.

- *~o* esforç.

- *~iga* penible, fatigós, costós, dur.

penalo ESPORT penal.

pendi *intr* penjar *intr* (estar penjat) || *fig* penjar, planar.

- *~igi* penjar *tr*.

- *~umi tr* penjar, enforçar.

- **de~i intr** dependre.

- **el~ajo** rètol penjant.

- **sende~a** independent.

pendolo pèndol || pèndola || (=balancilo) gronxador.

- *~i intr* balancejar-se, oscil·lar.

penetri *intr* i *tr* penetrar *pf*.

penicilino QUÍM/FARM penicil·lina.

peniko pinzell *pf* || *v kvasto* || *v grapolo*.

- ~i *intr* fer servir (*o* manejar) el pinzell.

peniso ANAT penis, verga.

pensi *intr* pensar | pensar en || (=intenci)

pensar a (fer quelcom) || (=opinii)

pensar(-se), opinar, creure.

- **antaŭ~i** *tr* premeditar.
- **ek~o** pensada, idea.
- **el~i** *tr* (=inventi) inventar, empescar-se, *reg* empescar-se.
- **liber~a** lliurepensador.
- **pri~i** *tr* pensar (concebre) | reflexionar, considerar.

pensio pensió (quantitat).

- ~i *tr* pensionar.

pensiono pensió, despesa.

penți *intr* penedir-se.

- ~ofari *intr* fer penitència.

Pentekosto JUD CRIST Pentecosta.

pentri *tr* pintar *pf*.

- ~aĵo ART/PINT pintura, quadre.

peono ESCACS OFIC peó.

pepi *intr* piular || *tr* piular, dir (amb veu d'ocellet).

per *prep* amb: *bati iun ~ bastono*, pegar algú amb un bastó; *ni vidas ~ la okuloj kaj flaras ~ la nazo*, veiem amb els ulls i olorem amb el nas || *per*, *per* mitjà de, mitjançant: *sendi leteron ~ amiko*, enviar una carta per mitjà d'un amic; *penetri domon ~ forto*, entrar en una casa per la força || *de: morti ~ natura morto*, morir de mort natural; *ne ~ pano sole vivas homo*, no solament de pa viu l'home || *en: ili ekmarŝis ~ grandaj anaroj*, partiren en grans grups.

- *pref* obtenir una cosa amb —: ~labori, obtenir amb el (seu) treball || *per*: ~sekunda rapideco, velocitat per segon.
- ~e *de loc prep* per mitjà de, mitjançant.
- ~i *intr* fer d'intermediari || *tr* proporcionar, procurar || procurar (mirar d'aconseguir).
- ~anto intermediari, mitjancer.
- ~isto ECON distribuïdor, representant.

percepto FILOS/PSIC FISIOL percepció.

- ~i *tr* percebre.

perdi *tr* perdre *pf*.

- ~o pèrdua.

perdriko ORNIT perdiu, perdiu roja | perdiu xerra.

perei *intr* morir, sucumbir, perir | *fíg* morir, desaparèixer || CRIST (=damniĝi) condemnar-se.

- **ŝip~o** MAR naufragi.

perfekta perfecte || GRAM perfet.

- ~igi perfeccionar.

perfidi *tr* traïr (ser deslleial) || traïr (revelar un secret).

- ~a traïdor, pèrfid.

pergamo ADOB/GRÀF pergami.

- ~i *tr* donar l'aspecte de pergami.

periferio GEOM GEOG perifèria.

perimetro GEOM perímetre.

periodo FÍS MAT GRAM HIST període.

- ~aĵo periòdic (diari, publicació, revista).

periskopo ÒPT periscopí.

perko ICT perca.

perkuti *tr* percutir.

- ~ilo ARM DIAG TECNOL percussor.
- ~instrumento MÚS instrument de percussió.

perlo ZOOL perla *pf*.

- ~i *intr* emperlar-se.

perlamoto ZOOL nacre.

permanenta permanent, persistent.

permeabla permeable.

permesi *tr* permetre.

- **for~o** comiat (permissió de partir) || permís, llicència: *soldato en for~o*, soldat de permís.
- **mal~i** *tr* prohibir.
- **pas~o** DR ADM salconduit.

permuti *tr* permutar.

pernio PAT penelló, *reg* prunyó.

perono CONSTR escalinata (exterior).

perpendikulara GEOM perpendicular.

Perpinjano GEOG Perpinyà.

perpleksa perplex.

- ~igi deixar perplex.

perso ETNOL persa.

- **P~io, P~ujo** HIST Pèrsia.

persekuti *tr* perseguir *pf*: *manio pri ~iĝo*, PSIC mania persecutòria || DR PEN perseguir.

persieno CONSTR persiana.

persiko BOT/AGR préssec | melicotó.

- ~**arbo** presseguer, presseguera | melicotoner.

persimono BOT/AGR caqui (arbre) || caqui (fruit).

persisti *intr* persistir, perseverar.

persona persona *ts*: *envenís la urbestro en propra ~o*, arribà l'alcalde en persona || LIT/TEAT personatge.

- ~**ajoj** dades personals.
- ~**aro** personal (d'una empresa) || TEAT/CIN repartiment.
- ~**eco** personalitat (trets característics).
- ~**ecigi** *tr* personalitzar.
- ~**igi** personificar.
- ~**ulo** personalitat, figura.

perspektivo perspectiva *pf*.

persvadi *tr* persuadir.

perturbi *tr* pertorbar *ts*.

- ~**o** PAT TECNOL/TELECOM METEOR pertorbació.

Peruo GEOG [el] Perú.

- **p~ano** peruà.

peruko perruca.

perversa pervers.

- ~**igi** pervertir.

perversio perversió *ts*.

pesi¹ *tr* pesar *tr* || *fig* pesar, sospesar.

- ~**ilo**¹ METROL balança.
- **P~ilo**² ASTR la Balança (*o* Libra) || ASTROL Balança (*o* Libra).
- ~**ujo** QUÍM vidre de rellotge.
- ~**mašino** METROL bàscula.

peso² ECON peso *cast*.

- ~**eto** NUMIS/ECON pesseta.

pesimismo FILOS pessimisme.

- ~**a** pessimista (rel. o pert. al pessimisme).

pesimisto pessimista || FILOS pessimista.

pesto PAT pesta *pf*.

peti *tr* demanar | pregar || cridar, invitar (algú a venir).

- ~**egi** *tr* suplicar, implorar.
- **pro~i** *tr* intercedir *intr*: *pro~i la princon pro la rebelinto*, intercedir prop del príncep a favor del rebel.

petalo BOT pètal.

peticio (= *petskribo*) petició, sol·licitud, instància.

petoli *intr* joguinejar || entremaliejar || coquetejar, flirtar, flirtejar.

petrolo PETROL petroli.

petromizo ICT llamprea de mar.

petroselo BOT/AGR julivert.

pezi *intr* pesar *intr* *pf*.

- ~**a** pesant || pesat *pf*, feixuc *pf*.
- ~**o** FÍS pes || pes *fig*.
- ~**ilo** METROL pes (peça).
- **kontraũ~o** contrapès *pf*.
- **mal~a** lleuger *pf*, lleu.
- **muš~a** ESPORT pes mosca.
- **pli~o** TECNOL sobrecàrrega, excés de càrrega.
- **plum~a** ESPORT pes ploma.

pia piadós, pietós, devot.

- ~**igi** esdevenir pietós.
- **mal~a** impiu.

piano MÚS piano (instrument).

pico GASTR pizza *it*.

piceo BOT pícea.

piço *vulg* cony, figa, parrús.

pieo ANAT peu || peu (d'un moble, d'una muntanya) || POET peu.

- ~**e** a peu || *fig* a peu (de), al peu (de): ~*e de la paço*, a peu de pàgina.
- ~**bato** puntada de peu, *reg* puntelló.
- ~**ingo** estrep (de la sella) || estrep (d'una màquina) || ANAT estrep.
- ~**iri** *intr* anar a peu.
- **dek~ulo** ZOOLOG decàpode.
- **kvar~e** de [quatre] grapes.
- **pseũdo~o** BIOL/HISTOL pseudopodi.
- **tri~o** trespeus, trípode.

pedestalo ARQUIT pedestal.

pigo ORNIT garsa.

pigmeo ANTROP FÍS pigmeu || *fig* esquixt, tap de bassa.

pigmento FISIOL QUÍM pigment.

- ~**i** *tr* pigmentar.

pigra gandul, mandrós, dropo, peresós, pigre.

pijamo INDUM pijama.

piki *tr* punxar *pf* || picar, fiblar *pf*.

- ~**a**, ~**anta** picant *ts*.
- ~**o** picada || JOCS pica.
- ~**ilo** punxa (punta) || BOT aculi, acícula, agulló || ENTOM fibló, agulló.

pikedo MIL REL TREB piquet.

pikturo ART/PINTUR (= *pentrarto*) pintura (art).

pilo ELECTROT pila.

pilĉardo ICT sardina, sarda.

pilgrimi *intr* pelegrinar || peregrinar, viatjar.

piliero ARQUIT/CONSTR pilar.

pilko pilota || FARM pera [de goma].

- **akvo~o** waterpolo.
- **bazo~o** (= *basbalo*) beisbol.
- **flug~o** (= *voleibalo*) voleibol.
- **korbo~o** (= *basketbalo*) basquetbol, bàsquet.
- **man~o** (= *handbalo*) handbol.
- **pied~o** (= *futbalo*) futbol.

pilolo FARM pindola.

piloto AERNO/MAR/AUT pilot || NÀUT pràctic de port.

- **~i** *tr* pilotar.

pino BOT pi.

- **blanka ~o** *v* *Weymouth~o*.
- **cembra ~o** *v* *cembro*.
- **monta ~o** pi negre.
- **neĝa ~o** cedre de l'Himàlaia.
- **nigra ~o** pi d'Àustria | pinassa.
- **ordinara ~o** pi roig (*o* melis, *o* rojal).
- **pinastro ~o** *v* *pinastro*.
- **~semo** pinyó (llavor del pi).
- **Weymouth~o** pi blanc (*o* bord, *o* garriguenc).

pinastro BOT pinastre.

pinĉi *tr* pessigar, pinçar || RAM pasturar (l'herba) || MÚS puntejar, pinçar || BOT/AGR escabellar, espuntar, despuntar.

pinglo agulla (de cap, de corbata) || BOT agulla.

- **al~i** *tr* subjectar amb una agulla.
- **dent~o** escuradents.

pingveno ZOOL pingüi.

pinio BOT pi pinyer (*o* bo, *o* de pinyons, *o* pinyoner, *o* ver).

pinto punxa, punta (de campanar, de muntanya (cim), del nas, del peu, de la llengua).

- **~igi** afilar, fer punta (a un llapis), fer punxegut (*o* punterut, *o* puntut, *o* punxerut, *o* punxut).
- **sen~a** rom, esmús.
- **~horoj** hores punta.

pioĉo OFIC picot (de picapedrer).

- **~i** *tr* picar (amb el picot).
- **pik~o** pic.

pioniro ORG MIL sapador, gastador, peoner || colon (que cultiva una terra nova) || *fig* capdavanter, pioner.

pipo pipa (estri per a fumar).

pipestrelo ZOOL rata-pinyada, rata-penada, muricec.

pipro ALIM pebre (en pols) || *fig* acudit verd (*o* picant).

piro BOT/AGR pera.

- **~ujo, ~arbo** perera, perer.

piramido ARQUEOL GEOM piràmide.

pirato pirata *pf*.

- **~i** *intr* piratejar.

Pireneoj GEOG els Pirineus (*o* el Pirineu).

- **~a duoninsulo** península Ibèrica, Ibèria.

pirolo ORNIT pinsà borroner || BOT pirula || QUÍM pirrole.

pirozo PAT coragre, pirosi.

pirueto DANSA pirueta.

piŝi *intr* *pop* fer un pipí, fer un riú | *vulg* pixar.

pisti *tr* polvoritzar, triturar.

- **~ilo** mà de morter, picamà.
- **~ujo** FARM/GASTR morter.

pistako BOT (= *vera ~o*) festuc, pistatxo | (= *lentisko*) llentiscle.

pistilo BOT pistil.

pistolo ARM pistola || pistola (de pintar).

piŝto TECNOL èmbol, pistó.

pitoreska ART LIT pintoresc *pf*.

pivoto TECNOL piu, pivot.

- **~i** *intr* pivotar.

pizo BOT/AGR pesolera, pèsol || pèsol (llavor).

placo URBAN plaça || espai (lliure), clariana.

plaĉi *intr* agradar, plaure.

- **~a** agradable, afile, agradós.
- **~o** grat, gust, plaer: *laŭ via plaĉo*, al vostre gust.

- **mal~a** desagradable, desplaent.

plado plata (plàtera) || plata, plat (el menjar que conté) || plat, guisat, entrant.

plafono CONSTR sostre || AERON METEOR sostre, plafó || COMPT ECON límit deutor.

- **~i** *tr* ensostrar, sostrar || AERON atènyer el sostre.

plago AGR/FITOPAT plaga || *fig* BíBL plaga.

- **~i** *tr* castigar amb una plaga || desolar, arruïnar, destruir.

plagiato LIT plagi (fet) || plagi (obra).

- **~i** *tr* plagiar, afusellar.

plaĝo GEOMORF platja.

plaki *tr* plaquejar, xapar.

plano pla (plànol) || pla (projecte) || DIB/FOTOG/PINT CIN pla.

- **~i** *tr* planejar, projectar.
- **~izi** *tr* planificar.

plando planta del peu || (=~*umo*) CALÇ sola, planta, plantilla || TECNOL *v* *planko*.

- **re~umi** *tr* solar de nou, ressolar.

planedo ASTR planeta.

planko sòl, trespol, terra || calçada (d'un pont) || fons, sola (de claveguera, resclosa, etc.).

- **~i** *tr* pavimentar, solar.

planti *tr* AGR plantar || (=starigi) plantar (verticalment i fermament).

- **~o** BOT planta.
- **mal~i** *tr* desplantar, arrencar.
- **trans~i** AGR/SILV MED/CIR trasplantar || trasplantar (establir en un altre lloc) *pf*.

plasto PLÀST plàstic.

- **~igi** plastificar.

plastiko ART plàstica.

plastro FARM emplastre.

plata pla (prim) || pla (llis).

- **pref** pla: ~*boato*, TRANSP bac; ~*globo*, mapamundi; ~*piedo*, peu pla; ~*stono* (=slabo), llosa | làpida.
- **~aĝo** GEOMORF altioplà || TECNOL plataforma || pla, part plana || GRÀF coberta, tapa.
- **~igi** aplanar.
- **cifer~o** RELL esfera.
- **numer~o** AUT matrícula.
- **prem~igi** aixafar, *reg* nyaufar.

platano BOT plàtan (d'ombra).

plateno QUÍM platí.

- **~i** *tr* platinar.

platformo plataforma *pf* || (=trakbazo) terraplè (de la via fèrria).

plaŭdi *intr* xipollear (fent soroll), fer soroll (l'aigua en picar-la amb una cosa plana).

plebo plebs *ts*.

pledi *intr* defensar *tr*, pledejar.

plej *adv* el més, la més: *la ~ juna el ĉiuj*, el més jove de tots.

- **pref** la *P~altulo*, l'Altíssim.
- **mal~** *adv* el (o la) menys: *la mal~ juna el ĉiuj*, el (o la) menys jove de tots (o de totes).

plekti *tr* trenar, teixir *pf*.

- **har~aĝo, ~aĝo** trenar, *reg* trunyella.
- **inter~i** *tr* entrelaçar.

plena ple || (=kompleta) complet.

- **suf** en gran quantitat: *danĝer~a*, ple de perills, perillósissim.
- **pref** ple: ~*luno*, lluna plena, pleniluni || quantitat aprox.: ~*mano*, puny, grapat.
- **~igi** omplir *pf*, emplenar.
- **~umi** *tr* acomplir, executar, fer, portar a cap | acabar, dur a terme.

plendi *intr* queixar-se, plànyer-se || DR PROC querellar-se.

pleto safata, plata.

plezuro plaer.

- **~i** *intr* sentir (o tenir) plaer.
- **mal~o** desplaer, desgrat.

pli *adv* més [comparació de superioritat en quantitat o qualitat]: ~ *alta ol li*, més alt que ell; ~ *bone ol li*, millor que ell, ~ *mal~*, més o menys, si fa no fa.

- **pref** més: ~*bonigo*, millora; ~*fortigi*, enfortir; ~*multo*, majoria (grup majoritari).
- **~a** addicional, complementari, un [de] més, un [altre] més.
- **~igi** augmentar *tr*.
- **~igi** augmentar *intr*.
- **mal~** *adv* menys [comparació d'inferioritat en quantitat o qualitat], *reg* manco: *mal~ alta ol li*, menys alt que ell; *mal~ bone ol li*, pitjor que ell.
- **mal~ pref** menys: *mal~multo*, minoria (grup minoritari).

plonĝi *intr* cabussar-se (o capbussar-se) || AERON descendir en picat.

plori *intr* plorar.

- **~eti** *intr* ploriquejar, fer el ploricó, somicar, somiquejar.

plotono MIL escamot.

plu *adv* més, encara [1 marca continuació en el temps o l'espai. 2 amb un mot negatiu indica cessació de l'acte]: *li plu parolas*,

encara parla (continua parlant); *ne parolu plul*, no parlis més.

- ~**a** posterior, ulterior, successiu.
- ~**igi** fer durar, fer continuar.

plugi *tr* llaurar || solcar *pf*.

- ~**ilo** AGR arada, aladre, *reg* aper, *reu*.

pluki *tr* collir (flors, fruits) || recollir (de terra) || MUS *v pinči*.

- **pri-i** *tr* estafar.

plumo ANAT ORNIT ESCR ploma || ESCR plomí, tremp (d'una ploma).

- ~**i** *tr* emplomallar (adornar amb plomes).

plumbo QUÍM METAL·L plom || plom (d'una plomada) || plom (d'una sonda).

- ~**i** *tr* TECNOL emplomar.
- ~**ero** ARM perdigó.

plumpa malforjat, feixuc || bast, groller.

pluraj diversos, alguns, diferents, uns quants, un cert nombre de.

- *pref* més d'un, multi-: ~*lingva*, multilingüe (de diverses llengües).
- ~**ismo** FILOS SOCIOL/POLÍT pluralisme.

pluralo GRAM plural.

- ~**igi** pluralitzar.

plus *conj* més (addició, nombre positiu) || sobre zero (temperatura positiva).

- ~**o** nombre positiu | saldo positiu.

pluŝo TÈXT peluix.

pluvo METEOR pluja *pf*.

- ~**i** *intr* ploure.
- ~**ego** xàfec, ruixat, *reg* arruixó.
- ~**eto** plugim, xim-xim.
- ~**eti** *intr* plovisquejar, ploviscar, plovinejar, caure gotes.

pneŭo TRANSP *v pneŭmatiko* 2.

pneŭmo- *pref* pneumato-: ~*peritoneo*, pneumatoperitoneu.

pneŭmatiko FÍS pneumàtica || TRANSP pneumàtic.

pneŭmon- *pref* pneumo-: ~*ito*, pneumònia.

pneŭmonio *v pneŭmonito*.

po *prep* a [raó de], cada un [usat només davant de numerals]: *ili trinkis ~ du glasojn*, varen beure dos gots cada un; *ili ĉiutage malsaniĝis ~ miloj*, cada dia n'emmalaltien a milers; *lecionoj ~ mil pesetoj por horo*, classes a mil pessetes l'hora; *veturi ~ cent kilometrojn en horo*, viatjar a cent quilòmetres per hora || de —

en —: *ili marŝis ~ kvar en ĉiu vico*, caminaven en fila de quatre en quatre.

- *pref* per, a: *vendi ~(mal)grande*, vendre a l'engròs (al detall); *aĉeti ~pece (~metre)*, comprar per peces (per metres); *lerni ~iom*, aprendre de mica en mica.

pobo *v pouĝo*.

podagro PAT poagre, gota.

podio ARQUIT podi || (=estrado) estrada, tarima.

poemo LIT MÚS poema, poesia.

poento JOCS ESPORT ESENSY punt.

- ~**i** *intr* ESPORT puntuar.
- ~**aro** ESPORT puntuació.
- **el-i** *tr* guanyar (al joc).

poeto poeta *ts*.

poezio LIT poesia.

pojno ANAT puny, canell.

poka (gen. *pl*) (=malmulta) poc.

pokalo copa (vas) || ESPORT copa.

pokero JOCS pòquer.

polo ETNOL polonès.

- **P-lando**, **P-jo**, **P-ujo** GEOG Polònia.

polekso ANAT (=dikŝingro) polze, dit gros.

polemiko polèmica.

- ~**i** *intr* polemitzar.

polico DR ADM/MIL policia (organització) || policia (cos).

- ~**ano**, ~**isto** [agent de] policia | guàrdia [municipal (o urbà)].

poligloto políglot.

polipo ZOOL PAT pòlip.

poliso DR MERC/ASSEG pòlissa.

politekniko ESENSY politècnic.

politiko POLÍT política.

- ~**i** *intr* fer política, exercir de polític.

polko MÚS polca.

polmo ANAT (=manplato) palmell, palma.

polpo ZOOL pop.

polui *tr* pol·luir.

- ~**ado** ECOL pol·lució.

polucio FISIOL pol·lució || ECOL (=poluado) pol·lució.

poluro llustre, brillantor (d'una superfície).

- ~**i** *tr* polir, enlluenteir, abrillantar.

poluso ASTR GEOG MAT FÍS pol || *fig* pol de desenvolupament.

- ~**igi** ELECT MAGNET polaritzar.

polvo *pols f.*

- **~igi** polvoritzar, reduir a pols.

pomo BOT/AGR poma, *reg* maçana.

- **~arbo** pomera, pomer.
- **ter~o** patatera, trumfera, *reg* creïllera || patata, trumfa, *reg* creïlla.

pomado FARM/COSM pomada.

- **~i** *tr* untar amb pomada.

pompa pompa, fast, sumptuositat, aparat.

- **~i** *intr* pompejar, fer ostentació | resplendir.

ponardo punyal.

- **~i** *tr* apunyal.

ponêo INDUM ponxo.

poneo ZOOLOGIANI poni.

ponto OBR PÚBL NÀUT ELECT QUÍM ANAT

pont || *fig* pont (d'entesa, d'unió, etc.).

- **super~i, trans~i** *tr* alçar (*o* construir, *o* posar) un pont sobre.

pontifiko HIST CATOL pontífex.

pontono MAR CONSTR NAV pontó.

poplo BOT (=nigra ~o) pollancre, poll, pollanc, xop | (=blanka ~o) àlber | (=tremolo) trèmol.

popolo poble (nació) || poble (els súbdits) || poble (plebs, proletariat, el poble comú).

- **~i** *tr* poblar.

populara popular *ts.*

- **~igi** popularitzar.

por¹ *prep* per a: *gi taúgas ~ çio*, serveix per a tot || per: *vojaçi ~ plezuro*, viatjar per plaer; *~ tiu prezo la vesto ne estas kara*, per aquest preu el vestit no és car || per, a favor de: *baloti ~ socialistoj*, votar pels socialistes || de: *çambro ~ gastoj*, cambra dels invitats; *kuracisto ~ virinoj*, metge de dones || *subst* pro: *la ~ kaj la kontraù*, el pro i el contra || (en la locució *po... por*) [no es tradueix]: *tiu ŝtofo kostas po cent markoj ~ metro*, aquest teixit costa cent marcs el metre.

- *pref* per, per a: *~vivaço*, queviures; *~tempa*, temporal.
- **~ ke** *loc conj* perquè, per tal que, a fi que.

poro² ANAT porus.

porcelano ART porcellana.

porcio porció || ració.

- **~umi** *tr* racionar.

pordo CONSTR ARQUIT/ART ANAT porta.

porëo BOT/AGR porro.

porfiro PETROG pòfir.

porco ZOOLOGIANI porc.

- **~ido** garrí, porcell.
- **~ino** truja, porca.

pornografo pornògraf.

- **~io** pornografia.

porti *tr* portar, dur *pf.*

- **al~i** *tr* portar (a un lloc i deixar la càrrega) || aportar.
- **el~i** *tr* emportar-se, endur-se *pf* || suportar, resistir (un sofriment, una desgràcia).
- **trans~i** *tr* transportar.

portalo ARQUIT portalada, portal.

portiko ARQUIT pòtic.

portreto retrat *pf.*

- **~i** *tr* ART retratar.

portugalo ETNOL portuguès.

- **P~io, P~ujo** GEOG Portugal.

posedi *tr* posseir *pf*, haver.

- **~aço** (=proprietajo) propietat, patrimoni, hisenda.

posesivo GRAM possessiu.

post *prep* després || darrere.

- *pref* després, post-: *~restaço*, restes || darrere: *~kuri*, perseguir, empaitar.
- **~ kiam** *loc conj* després que.
- **~a** posterior (en el temps) || posterior (en l'espai).
- **~e** després, posteriorment || al darrere.
- **~aço** part posterior || darrere, cul.
- **~eulo** descendent, successor.
- **~umo** *v kulaso*.

postamento *v piedestalo*.

posteno MIL posta || càrrec, lloc [de treball], posició.

- **~i** *intr* MIL estar de guàrdia.

postuli *tr* exigir, reclamar.

- **ne~ema** indulgent, tolerant.

poŝo butxaca *pf.*

- **en~igi** embutxacar.

poŝto HIST/TRANSP posta || correu (gen. *pl*) (servei) || correu (cartes).

- **ret~o** INFORM correu electrònic.

poto olla, pot.

- **flor~o** test, torreta, *ref* cadaf.

- **kuir~o** (= *marmito*) marmita, calderona.
- **pis~o** *pop* orinal, gibrelleta.

potenco potència || POLÍT DR poder.

- **~i** *tr* dominar *tr* (tenir poder com a senyor, com a sobirà) || MAT elevar a una potència.

poŭpo CONSTR NAV popa.

povi *tr* poder.

- **~o** poder, potestat, domini, facultat || (= ~*umo*) MEC ELECTROT ÒPT potència.
- **ĉio~a** totpoderós.

pvra (= *kompatinda*) pobre (digne de pietat).

pozi *intr* posar *intr* (fer de model) || afectar, prendre un posat.

- **~o** posa, postura || *fig* posat.

pozicio posició (lloc) || posició (social, etc.) || MIL posició.

pozitiva positiu *ts*.

pra- *pref* antecessor genealògic: ~*avo*, besavi || descendent genealògic: ~*nepo*, besnét || primitiu, antic: ~*homo*, home primitiu; ~*tempo*, temps remot; ~*arbaro*, selva.

- **~a** primitiu, prehistòric.
- **~ulo** ascendent, avantpassat.

Prago GEOG Praga.

praktiko pràctica.

- **~i** *tr* exercir (una professió, un ofici).

pramo TRANSP barca (de pas).

- **~i** *tr* traspassar, travessar (amb barca).

prava que té raó || just, fundat, correcte.

- **~i** *intr* tenir raó.
- **~igi** justificar.

precepto DR CAN precepte.

precipe principalment, sobretot.

- **~a** principal.

preciza precis.

- **~igi** precisar, determinar, fixar.

predo presa (la cosa que es pren).

- **~i** *tr* apoderar-se, capturar, saquejar.

prediki *tr* i *intr* predicar *pf*.

predikato GRAM predicat.

prefaco (= *antaŭparolo*) prefaci, pròleg.

preferi *tr* preferir, estimar-se més.

prefikso GRAM prefix.

pregi *intr* RELIG pregar.

- **~ejo** RELIG/ARQUIT temple (església,

mesquita, sinagoga, pagoda, etc.) || (= *kirko*) església.

prelato DR CAN prelat.

prelego conferència (discurs).

- **~i** *intr* fer una conferència | discursejar.

preludo MÚS preludi.

- **~i** *intr* preludiar.

premi *tr* prémer || serrar (les dents) |

estrènyer (la mà) | abraçar (amb estimació) || *fig* aclaparar, doblegar, aixafar || repel·lir (una escamesa, l'enemic) || oprimir (tiranitzar).

- **ĉirkaŭ~i** *tr* abraçar (amb estimació).

- **man~o** encaixada.

- **paper~ilo** OFICINA petjapapers.

- **pied~i** *tr* (= *treti*) trepitjar.

- **rul~ilo** OBR PÚBL [màquina] piconadora.

premio premi, recompensa || ECON prima, premi.

- **~i** *tr* premiar.

premi *tr* prendre, agafar.

- **~ilo** FERRET tenalles.

- **ĉirkaŭ~i** *tr* abraçar (estrènyer) | abraçar (circumdar, cenyir) || abraçar (copsar amb la vista o el pensament).

prepari *tr* preparar.

prepozicio GRAM preposició.

prepuccio ANAT prepuci.

prerogativo POLÍT prerrogativa, privilegi.

presi *tr* imprimir.

- **~ajo** imprès.

- **~ejo** impremta (obrador).

- **~maŝino** OFIC/TECNOL premsa.

preskaŭ *adv* gairebé, quasi, *reg* ali ali.

preskribi *tr* prescriure (ordenar).

- **~igi** prescriure (esdevenir nul).

preskripto DR prescripció.

prestidigiti *intr* fer jocs de mans.

- **~ado** prestidigitació.

prestigo prestigi.

preta disposat, preparat, prest.

- **~igi** preparar, disposar.

preteksto pretext.

- **~i** *tr* pretextar.

pretendi *tr* pretendre || tenir pretensions.

preter *prep* a la vora de, al costat de (passant de llarg); *li pasis ~ mi sen saluto*, va passar pel meu costat sense saludar | més enllà de: *la enirejo troviĝas ~ tiuj*

fenestroj, l'entrada es troba més enllà d'aquelles finestres.

- *pref* a la vora (passant de llarg): *~pasi*, passar de llarg || ometre (volent o sense voler): *~atenti*, no fixar-se (en una cosa); *neniu volis halti, por ~lasi la alian*, ningú no volia aturar-se per deixar passar l'altre..

- *~e* a la vora (passant de llarg) | més enllà.

preterito GRAM pretèrit.

preveni *tr* prevenir.

prezo ECON preu: *laŭ antaŭfiksita ~o*, a preu fet, a escarada, a tasca, *reg* a estall.

prezenco GRAM (=as-tempo) present.

prezenti *tr* presentar || representar, imaginar || representar, figurar || TEAT/CIN representar || presentar, oferir || (=konsistigi) representar, constituir.

prezervi *tr* (=konservi) ALIM conservar.

prezidi *tr* presidir.

- *~anto* president *ts*.

prezidento POLÍT president (d'una república).

pri *prep* sobre, de, quant a, pel que fa a, referent a.

- *pref* sobre, referent a (transitivitzant el verb): *~paroli*, discutir (una qüestió); *~plori*, plorar (un mort) || [eixampla l'àmbit de l'acció] *~konstrui*, urbanitzar; *~skribi*, descriure; *~kalkuli*, fer el cens de || [modifica el significat de l'arrel] *~demandi*, interrogar; *~juĝi*, criticar (examinar); *~trakti*, tractar (un tema); *~kalkuli*, calcular, sospesar, preveure; *~rabi*, atracar; *~rigardi*, examinar (un malalt).

primo MAT nombre primer || LITÚRG prima.

primavero (=printempo) primavera.

primitiva primitiu || GEOMORF ANTROP EMBRIOL LING ART primitiu.

primolo BOT prímula, primavera.

princo HIST/SOCIOL príncep.

- *~ejo*, *~ujo*, *~olando* principat.
- *~ino* princesa.
- *kun~o* copríncep.

principo principi (origen) || principi (veritat fonamental) || principi (regla de

conducta).

- *~e* en principi.

printi *tr* INFORM (=presi) llistar, imprimir.

- *~ilo* impressora.

printempo METEOR ASTR primavera.

prismo GEOM CRISTAL·L ÒPT prisma.

privata privat (no públic ni oficial).

- *~igi* privatitzar.

privilegio privilegi.

- *~i* *tr* privilegiar.

prizono presó.

- *en~igi* empresonar.

pro *prep* per, a causa de, per raó de: *mi venis ~ serioza afero*, he vingut per (o a causa d') un assumpte important; *~gentileco*, per [raó de] gentilesa; *restu, ~Dio!*, queda't, per Déu! || per, en canvi de: *kion vi donos ~tio*, què donareu per això?

- *pref* per, a causa de: *~peka kapro*, boc expiatori (o boc emissari) || per, a favor de: *~parolanto*, portaveu; *~peti* *tr*, intercedir *intr*.
- *~tio*, *ke loc conj* perquè, pel fet que.

probabla probable.

problemo problema *ts*.

procedi *intr* procedir (anar executant ordenadament).

- *~o* procediment (manera de procedir, de fabricar, etc.) || *v procezo*.

proceduro procediment (manera de procedir) || DR INFORM procediment.

- *~i* *intr* DR PROC procedir.

procento rèdit percentual anual || per cent: *tri ~oj*, tres per cent | tant per cent: *mi ricevas ~on de ĉiuj eldonoj*, rebo un tant per cert de totes les edicions.

proceso DR PAT procés || (=procezo) procés (desenvolupament).

- *~i* *tr* DR processar.

procesio processó.

procesoro INFORM processador.

procezo procés (desenvolupament) || INFORM procés.

- *~ilo* INFORM (=procesoro) processador.

produkti *tr* produir.

- *~iveco* productivitat.

- *re~i* *tr* reproduir *ts*.

profano profà.

- *~i* *tr* profanar.

profesio feina, professió.

- **~i** *intr* exercir una professió.

profesor professor (en una universitat o escola superior).

profeto profeta *ts*.

- **~i** *intr* actuar (o parlar) com un profeta || *tr* profetitzar.

perfil perfil (de la cara) || perfil (dibuix).

- **~iĝi** perfil·lar-se (mostrar-se de perfil).

profiti *intr* aprofitar-se.

- **~o** benefici, profit.
- **mal~o** pèrdua, dèficit.

profunda profund *pf*, pregon *ts*.

- **en~igi, ~igi** enfonsar, *ref* afonar || *fig* endinsar.
- **mal~a** som, poc profund, poc fondo || *fig* superficial.

prugnozo pronòstic (conjuntura, senyal) || MED pronòstic.

- **~i** *tr* pronosticar.

programo programa *ts*.

- **~i** *tr* programar *ts*.
- **~aro** (= *softvaro*) programari.

progresi *tr* progressar.

- **mal~i** *tr* (= *regresi*) endarrerir-se, patir una regressió.

prohibi *tr v malpermesi*.

projekcio projecció.

- **~i** *tr* projectar (dibuixar una projecció) || CIN/FOT/ÒPT projectar.

projekto projecte.

- **~i** *tr* projectar, planejar.

proklami *tr* proclamar.

prokrasti *tr* ajornar, retardar.

- **sen~e** immediatament, a l'acte, tot seguit.

proksima pròxim, proper *ts*.

- **~uma** aproximat.
- **~ume** aproximadament, [a] prop de.
- **al~iĝi, ~iĝi** aproximar-se, apropar-se.
- **mal~a** llunyà *pf*, distant, allunyat.

prokuro DR procuració, procura.

prokuroro DR PEN fiscal.

proleto proletari.

- **~aro** SOCIOL/HIST proletariats.
- **~igi** proletaritzar.

proletario *v proleto*.

prologo LIT pròleg || pròleg *fig*.

promeni *intr* passejar *pf*.

- **~ejo** passeig, rambla, avinguda.

promesi *tr* prometre (donar paraula) || prometre (donar esperances).

promocii *tr* ascendir *tr*, promoure || JOCS (= *damigi*) fer dama.

- **~o** promoció, ascens (a la feina).

promontoro GEOMORF ANAT promontori.

prompta prompte, expedit.

promulgi *tr* DR promulgar.

pronomo GRAM pronom.

prononci *tr* pronunciar.

propagi *tr* FÍS TELECOM PAT propagar.

propagando propaganda.

- **~i** *tr* fer propaganda (de), propagar.

proponi *tr* proposar (una cosa) || oferir.

- **kontraŭ~o** contraproposició.

proporcio proporció || proporció (magnitud) || ARIT MAT proporció.

propozicio GRAM FILOS/LÒG proposició.

propra propi.

- **~igi (al si)** *tr* apropiar(-se) (de).

proprieto DR propietat.

- **eks~igi** expropiar.

prospekto prospecte (publicitari).

prosperi *intr* prosperar, reeixir.

- **mal~a** fallit, infructuós.

prostitui *tr* prostituir.

- **~ist(in)o** SOCIOL prostitut(a) | *f* meuca.

protagonisto protagonista.

proteino BIOQ/FISIOLOG proteïna.

protekti *tr* protegir.

- **~ismo** POLÍT proteccionisme.

protesti *intr* protestar (contra alguna cosa).

- **~o** protesta || DR MERC protest (document).

protestanto CRIST protestant.

protokolo protocol (acta).

- **~i** *intr* fer (o redactar) un protocol.

protuberanco ANAT ASTR protuberància.

provi *tr* provar, assajar, intentar.

- **~o** prova, assaig, intent.

Provenco GEOG Provença.

- **p~ano** provençal (hab. de Provença).

proverbo proverbi, dita.

provianto provisions, queviures.

- **~i** *tr* aprovisionar.

providenco providència || RELIG/FILOS providència (Déu).

provinco GEOG ADM HIST DR CAN província ||
logi en la ~o, viure fora de la capital.

provizi *tr* proveir, abastar, fornir ||
(=*prizorgi*) tenir cura, subvenir.

- ~**o** provisió, reserva, estoc.
- ~**ejo** rebost, magatzem (de queviures).

provizora provisional.

provoki *tr* provocar (excitar a lluitar o a fer una cosa indeguda) || provocar (causar, suscitar).

provoso escarceller.

prozo LIT prosa.

prozelito prosèlit *ts*.

prozodio GRAM prosòdia.

pruo CONSTR NAV AERON proa.

pruda hipòcrita, gata maula, gata moixa (en l'aspecte sexual).

prudenta prudent.

- ~**igî** esdevenir prudent.

prujno METEOR gebre.

pruno BOT/AGR pruna.

- ~**ujo**, ~**arbo** prunera, pruner.

prunelo BOT aranyó, prunell.

- ~**ujo**, ~**arbo** aranyoner, pruneller.

prunte en préstec.

- ~**i** *tr* (= *~edoni*) prestar, deixar || (= *~preni*) manllevar (agafar en préstec).
- ~**o** préstec.

prurito pruija, picor.

pruvi *tr* demostrar, provar.

- ~**o** demostració, prova.

psalmo BÍBL/LITÚRG salm, psalm.

- ~**i** *tr* salmejar, salmodiar *intr* || salmodiar *fig tr*.

pséudonimo pseudònim.

psiko PSIC psique.

- ~**a** psíquic.
- ~**analizo** PSIQ psicoanàlisi.

psikiatro PSIQ psiquiatre.

- ~**io** psiquiatria.

psikologo PSIC psicòleg.

- ~**io** psicologia.

psitako ORNIT lloro.

pubo ANAT pubis (regió púbica).

pubera FISIOL púber.

- ~**eco** pubertat.

publiko públic.

- ~**igi** publicar *ts*.
- ~**ulino** (= *protituitino*) dona pública (*o*

de la vida, *o* de mala vida).

- **mal-e** a porta tancada (*o* closa).

puço MIL/POLÍT revolta, pronunciament, alçament.

pudelo ZOOLOG caniche *fr*.

pudingo ALIM púding.

pudoro pudor (sentiment).

puδρο COSM pólvores.

- ~**i** *tr* empolverar.

pufo farciment tou (per a cadires, etc.).

- ~**a** bombat, inflat, ple.
- ~**igî** inflar-se *pf*.
- ~**sego** MOBL puf.

pugo ANAT cul, paner, darrere.

pugno ANAT puny (mà closa).

pulo ENTOM puça.

pulçinelo Pulcinella (actor de la comèdia napolitana) || Pulcinella (actor o marioneta còmic geperut).

pulio TECNOL MANUT politja.

pulmo ANAT/FISIOL pulmó.

- **plen-e** a plens pulmons.

pulpo polpa *ts*.

pulso FISIOL pols.

- ~**i** *intr* bategar, batre, palpitar || *fig* bategar, palpitar.
- ~**bato** batec, pulsació.

pulvo EXPL pólvora.

- ~**opafilo** arma de foc.

pulvorio pols (substància polvoritzada).

- ~**igi** polvoritzar *ts*, *reg* espoltir.

pumiko PETROG [pedra] tosca, pumicita.

pumpi *tr* bombar (fluids) || manxar *intr*.

- ~**ilo** TECNOL bomba: *suç-~ilo*, bomba d'aspiració; *puş-~ilo*, bomba d'injecció || TECNOL manxa (per a fer vent o per a fornir aire).

puni *tr* castigar, punir.

- **mon~o** DR multa.

punço ALIM ponx.

pundo ECON lliura.

punkto punt *pf*.

- ~**i** *tr* puntejar (marcar punts en una superfície).
- **bol~o** FÍS punt d'ebullició.
- **çef~o** GEOG punt cardinal.
- **du~o** GRAM dos punts.
- **tri~o** GRAM punts suspensius.
- **vid~o** punt de vista *fig*.

punto TÈXT punta.

puntilio punt d'honor.

pupo JOCS/ART nina, nin | *fig* nena || (=gant~o) titella de guant, putxinel·li *pf* || ENTOM nimfa.

pupilo ANAT pupil·la, nineta, nina.

pupitro MOBL pupitre || ELECTROT quadre d'interruptors.

- **hor~o** MOBL faristol.

pura net || pur.

- **~igi** netejar || purificar *pf*.
- **el~igi** depurar, purgar.
- **frot~igi** netejar, eixugar, torcar.
- **mal~a** brut || impur.
- **mal~igi** embrutar, embrutir, sollar, empastifar, emporcar *reg* sullar.
- **sek~igado** OFIC neteja en sec.

puritano HIST/PROTEST purità || purità (esp. ref. a la sexualitat).

purpuro QUÍM porpra, púrpura (color, colorant i vestit) || PAT (=purpura) púrpura.

- **~igi** emporprar.

purpuro PAT púrpura || malaltia en la què es manifesta una erupció purpúrea.

puso PAT pus.

- **~i** *intr* supurar.

pustulo PAT pústula.

puši *tr* pitjar, empènyer, *reg* espentar.

- **prem~iço** ESPORT melé.

puto CONSTR/GEOL MIN pou.

- **šlim~o** pou mort.

putino *vulg* puta, bagassa.

putoro ZOOL turó.

putri *intr* podrir-se, corrompre's *pf*.

- **kontraü~a** antiputrescent, antipútrid, conservant.

puzlo JOCS trencaclosques, puzle.

- **pri~i** *tr* atracar (algú) | assaltar (un banc).

rabato rebaixa, descompte, rebaix.

- **~i** *tr* rebaixar, deduir, descomptar.

rabeno rabí *ts*.

rabio PAT ràbia || *fig* ràbia, fúria, ira.

- **~i** *intr* estar rabios.

raboti *tr* ribotar, ribotejar.

- **~ilo** FUST OFIC ribot.

racia racional, raonable.

- **~o** raó, raciocini.
- **~igi** racionalitzar.
- **ne~a**, **mal~a** irracional.

racionala FILOS MAT racional.

rado roda *pf*.

- **~iri** *intr* anar, traslladar-se, viatjar (amb cotxe, en un vehicle).
- **~umi** *tr* enrodar.
- **dent~o** roda dentada.

radaro AERON/MAR/RADIOTÈC radar.

radio raig (lluminós, infraroig, etc.) || (=spoko) raig (d'una roda) || *fig* raig (d'esperança) || (=radiuso) GEOM radi || radi (espai circular) || ràdio (radiodifusió) || ràdio (aparell).

- **~i** *intr* radiar, resplendir.
- **~ado** FÍS radiació.
- **~adi** *intr* FÍS radiar *tr*.
- **~atoro** AUT CALEF TECNOL radiador.
- **dis~i** *tr* radiar, irradiar.
- **iks~oj**, **X~oj**, **Rentgen~oj** raigs X (*o* Röntgen).
- **transruğa** (infraruğa, subruğa) **~ado** raigs infraroigs.
- **transviola** (ultraviola) **~ado** raigs ultraviolats.

radiko arrel *pf*, rel, arrail.

- **~i** *intr* (**en**) radicar (**en**) || *tr* MAT extreure l'arrel.
- **el~igi** eradicar || *fig* extirpar.

radikala radical (que afecta el principi d'una cosa) || POLÍT radical.

radio- *pref* radio- (per ràdio): *~astronomio*, radioastronomia; *~elektro*, radioelectricitat || *~terapi*, radioteràpia.

radiografi *tr* radiografiar.

- **~ajo** FÍS/TECNOL/DIAG radiografia, radiograma.

R

ro erra (nom de lletra) [pronun. /r/].

rabi *tr* arrabassar, rapir, robar (amb violència).

radiografio TECNOL/DIAG radiografia (art, tècnica).

radiologo MED radiòleg.

- **~io** radiologia.

radiumo QUÍM radi.

radiuso GEOM radi || radi (espai circular) || ANAT radi.

- **ag~o** radi d'acció.

rafano BOT/AGR ravenera, rave | (=rafanistro) ravenissa, rafanistre || rave (arrel).

rafanistro BOT ravenissa, rafanistre.

rafini *tr* refinar *pf* | *fig* subtilitzar.

- **~ejo** INDÚST PETROL refinaria.

rajo ICT rajada.

rajdi cavalcar | anar amb bicicleta, amb moto, etc. (seient com quan hom cavalca).

- **~ejo** picador (lloc d'ensinistrament).

rajto dret (facultat): *Deklaracio pri la Homaj R~oj*, Declaració dels Drets de l'Home.

- **~i** *tr* tenir dret (a).
- **~igi** autoritzar.
- **aŭtor~o, kopi~o** drets d'autor.
- **plen~igito** DR INTERN plenipotenciari.

rakedo ESPORT raqueta || CALÇ raqueta (per a caminar per la neu).

raketo PIR ARM COSMON coet.

- **~i** *intr* petar | sortir (com un coet) || fulgurar, resplendir, refulgir, brillar.

rakontí *tr* contar, narrar.

- **bild~o** *v bildstrio*.

ramadano ISLAM ramadà.

rampi *intr* arrossegar-se, reptar || *fig* arrossegar-se, humiliar-se.

- **~ulo** ZOOL (=reptilio, rampajo) rèptil.

rano ZOOL granota.

- **~ido** cap-gros, cullereta.

ranca QUÍM ENOL ranci.

ranço GEOG/ECON ranxo.

rando¹ vora || marge.

- **~umo** cantell (de moneda, de rajola, etc.).

rando² ECON rand.

rango rang, grau (social, etc.).

- **~i** *intr* (**kiel**) tenir el rang de.

rankoro rancor, rancúnia.

- **~i** *intr* guardar rancor, tenir rancúnia.

rapo BOT/AGR (varietat cultivada de) nap.

rapida ràpid, veloç || prompte, prest.

- **~i** *intr* donar-se pressa, apressar-se.
- **~o** velocitat || AUT (=~umo) marxa || GEOMORF (=~fluo) ràpid || FERROC (=~a trajno) [tren] ràpid.
- **mal~a** lent, pausat.

- **mal~e** a poc a poc, a pleret, xano-xano (o xino-xano), *reg* espaiet, moixet-moixet.

rapiro ESPORT floret || HIST estoc.

raporti *tr* reportar | informar || *intr* fer un report, presentar una comunicació.

- **~anto** ponent (qui presenta un informe, un dictamen).
- **~isto** repòrter, reporter.

rara rar (de gran valor) || (=malofta) desacostumat, insòlit, rar || (=maldensa) rar (clar) | rar (lleuger) | rar (rarificat).

raso BIOL/ANTROP ETNOL GENEAL ZOOL raça.

- **miks~a** ANTROP BIOL mestís.

raspi *tr* raspar, ratllar.

rasti *tr* rasclar || rastellar || fer una batuda (la policia) || passar el rascle (el crupier).

- **~ilo** rampi || rascle, rastell || rascle (de crupier).

rato ZOOL rata.

ratifiki *tr* DR ratificar.

raŭka ronc, enrogallat, rauc.

- **~igi** enronquir-se.

raŭndo ESPORT *v rundo*.

raŭpo ZOOL TRANSP eruga.

- **sen~igi** treure les erugues (d'una planta, d'un camp).

ravi *tr* encisar, encantar.

ravino torrentera, torrental | GEOMORF congost, frau.

- **~igi** aixaragallar, xorrencar.

razi *tr* afaitar, rasurar.

- **~ilo** màquina (o maquineta) d'afaitar: *elektra ~ilo*, màquina d'afaitar elèctrica.

razio ràtzia.

- **~i** *tr* fer una ràtzia, robar o destruir (fent una ràtzia).

re¹ *pref* retorn, tornada: *~doni*, tornar (una cosa); *~veni*, tornar (a la sortida) || repetició: *~konstrui*, reconstruir; *~legi*, rellegir.

- **~e** de nou, novament | repetidament.

re² *subst* MÚS re.

reakcio FÍS QUÍM POLÍT PSIC reacció.

- ~i *intr* (=reagi) reaccionar.

reaktoro AERON reactor || TECNOL (=nuklea ~o) reactor nuclear.

reala real || MAT (=reela) real.

- ~igi realitzar, accomplir.
- ~ismo FILOS ART LIT realisme.
- ~isto realista.
- ne~a irreal.

rebo BOT cep.

rebuso JOCS jeroglífic *pf*.

recenzi *tr* criticar, fer una recensió.

- ~o recensió, crítica.

recepto recepta *pf*.

- ~i *intr* receptar *tr*.

reciproka recíproc, mutu.

- ~i *tr* reciproc, tornar, correspondre (a).

reciti *tr* recitar.

redakcio (=redaktistaro) redacció (conjunt de redactors) || (=redaktejo) redacció (oficina) || (=redakto) redacció (ef.).

redakti *tr* redactar (un escrit) || redactar (un diari).

- ~o redacció (ef.).
- ~ado redacció (ac.).
- ~ejo redacció (oficina).
- ~isto redactor (d'una publicació).
- ~istaro redacció (conjunt de redactors).

redaktoro (=redaktisto) redactor (d'una publicació).

redempti *tr* RELIG redimir.

redukti *tr* reduir *ts*.

reelo MAT INFORM real.

refo MAR ris (tros de vela).

- ~i *tr* rissar.

referi *intr* presentar una ponència, una comunicació científica.

- ~aĵo ponència, comunicació científica.

referato (=referaĵo) ponència, comunicació científica.

referenco LIT remissió, referència (en un text) || referències.

referendumo DR CONST referèndum.

reflekso FISIOL/PSIC reflex.

refleksivo GRAM reflexiu.

reflekti *tr* reflectir *pf*.

- ~ilo LUM reflector.

Reformacio CRIST Reforma.

refrakti *tr* refractar.

refreno POËT/MÚS refrany, tornada.

refuti *tr* refutar.

regi *intr* regir, governar *tr*, regnar *pf* || *tr* dirigir (una empresa) || *fig* regnar || dominar (un cavall) | *fig* dominar (una emoció, una situació) || controlar (un mecanisme).

- ~ato súbdit.
- mem~ado POLÍT (=aŭtonomio) autonomia || PSIC domini de si mateix.
- super~i *tr* dominar, predominar.

regali *tr* obsequiar || *iròn* adobar.

regento regent (qui regeix provisionalment).

regimento ORG MIL regiment.

regiono GEOG ANAT regió || *fig* esfera, camp.

registri *tr* registrar, enregistrar || certificar || *fig* anotar, consignar (per tal de recordar).

- ~o registre, registrament | inventari | llista || MÚS registre.

reglamenti *tr* reglamentar.

regno POLÍT estat, potència, regne: *la Unuiĝinta R~o de Granda Britujo kaj Irlando*, [el Regne Unit de] la Gran Bretanya [i Irlanda del Nord]; *la atompovaj ~oj*, les potències nuclears || MIT/RELIG BIOL regne.

regolo ORNIT reietó | bruel.

regresi *intr* regressar, retornar, tornar || *fig* recular, retrocedir, sofrir una regressió.

regulo regla.

- ~i *tr* regular (el funcionament d'un aparell).
- ~aro reglament.
- ~igi regular, regularitzar || regular (sotmetre a una regla).
- mal~a, ne~a irregular.

reĝo SOCIOL/HIST rei (sobirà) || JOCS rei (naip) | ESCACS rei || *fig* rei.

- ~i *intr* regnar *pf*.

reĝimo POLÍT TECNOL règim.

reĝisoro TEAT CIN director.

- ~i *tr* TEAT CIN dirigir.

rehabiliti *tr* DR rehabilitar.

Rejno GEOG el Rin.

reklamo SOCIOL/ECON anunci, reclam, publicitat.

- ~i *tr* fer publicitat, anunciar.

reklamaci *intr* reclamar *intr*.

rekgnoski *intr v skolti.*

rekomendi *tr* recomanar.

rekompenci *tr* recompensar.

- ~o recompensa.

rekordo ESPORT rècord.

rekremento ALIM remòlta | brisa (de raïm) ||
FISIOL recrement.

rekruto ORG MIL recluta.

- ~i *tr* reclutar.

rekta recte || directe || dret (no corbat, en posició vertical) || GEOM recte || GRAM directe: ~a *objekto*, complement directe (o complement objecte, o objecte directe) || GRAM directe: ~a *parolo*, discurs directe.

- ~igi adreçar, dreçar, rectificar.
- mal~a corb, corbat || *arc* (=oblikva) oblic.
- ne~a indirecte || GRAM indirecte: ne~a *objekto*, complement indirecte || GRAM indirecte: ne~a *parolo*, estil indirecte.
- re~igi redreçar, rectificar.

rektoro rector (d'universitat).

rektumo ANAT recte.

rekuperi *tr* TECNOL recuperar.

relo carril, rail, raïl.

- el~igi FERROC descarrilar.

relativa relatiu || *v rilativa.*

reliefo relleu *pf.*

- ~igi posar en relleu, fer ressaltar.

religio RELIG religió.

relikvo RELIG/LITÚRG reliquia.

remi *intr* remar.

- ~ilo MAR rem.

remburi *tr* embotir (amb plomes, etc.) || embotir (amb palla, etc. per a fer una taxidèrmia).

remburso ECON reembors.

remorko MAR AUT/TRANSP remolc.

remparo CONSTR/HIST muralla, antemural, baluard || *fig* baluard, protecció, defensa.

- ~i *tr* emmurallar, murallar.

reno ANAT ronyó || GASTR (=~aĵo) ronyó.

rendevuo cita, reunió.

- ~i *tr* convocar, donar cita (a).

rendimento TECNOL ECON rendiment.

renegato RELIG POLÍT renegat.

Renesanco HIST Renaixement.

renkonti *tr* trobar, topat || trobar, afrontar.

- ~igo trobada, aplec.

renom renom, anomenada.

renonci *intr* excusar-se (de no poder assistir a un banquet, a una invitació, etc.) || JOCS renunciar || ESPORT abandonar, retirar-se.

rento ECON renda.

- ~umo (=interezo) interès.

rentabilitato ECON rendibilitat.

renversi *tr* cagpirar | bolcar || *fig* enderrocar, destruir.

- ŝtat~o cop d'estat.

reparacio DR CIV/DR PEN DR INTERN/HIST reparació.

repertuaro MÚS TEAT repertori.

repliko rèplica, replicació || ART rèplica || TEAT entrada.

- ~i *tr* replicar.

reportero repòrter, reporter.

reprezalia DR represàlia.

reprezenti *tr* representar (substituir algú) || ECON representar (fer de representant).

reptilio ZOOLOG *v rampulo.*

reputacio reputació.

resonanco FÍS ACÚST ELECT/RADIOTÈCN ressonància.

respekto respecte, deferència.

- ~i *tr* respectar.

respektiva respectiu.

- ~e respectivament.

respondi *tr* respondre, contestar || *intr* correspondre (equivaler) || (=pri~i, responsi) respondre de, garantir.

- ~a de resposta: ~a *letero*, carta de resposta || correspondent (que pertoca) || (=~eca) responsable.
- ~o resposta, contesta, contestació.
- ~eca responsable.
- ~eco correspondència (relació mútua) || (=~umo) responsabilitat.
- ~umo responsabilitat.
- pri~i *intr* respondre de, garantir.

responsi *intr* respondre de, garantir.

respubliko POLÍT HIST república.

restĭ *intr* restar, romandre.

- ~o resta, residu.

restaŭri *tr* ART restaurar || POLÍT restaurar, restablir.

restitui *tr* DR restituir || restituir, restablir (un text alterat) | ARQUEOL FILOL LIT reconstruir.

restoracio GASTR restaurant, restaurador.

restrikti *tr* restringir.

resumi *tr* resumir, recapitular.

- ~o resum, sumari, compendi.
- ~e en resum.

resurekti *intr* ressuscitar.

reto xarxa *pf* || INFORM xarxa.

- **en-iĝi** restar atrapat en una xarxa || caure en un parany.

retablo ART retaule.

retino ANAT retina.

retro- *pref* retro-, enrere: ~*aktiva*, retroactiu; ~*paŝi*, recular.

- ~! *interj* endarrere!, enrere!

reŭmat- *pref* reumat-: ~*ismo*, reumatisme; ~*ologo*, reumatòleg.

revi *intr* somiar (despert), fantasiejar.

- ~o somni (fantasia).
- **el-iĝo, dis-iĝo** desil·lusió.

revelacio RELIG/TEOL revelació.

reverso revés, revers, *reg* enrevés.

- ~i *tr* revessar, revessejar.

revizii *tr* inspeccionar, controlar || revisar.

revolucio revolució (canvi total, profund) || POLÍT revolució.

- ~i *tr* POLÍT revolucionar.

revolvero ARM revòlver.

revuo MIL LIT ESPECT revista.

- ~i *tr* revistar, passar revista a (les tropes, l'actualitat, etc.).

rezervi *tr* reservar.

- ~o reserva (restricció) || reserva (provisió) || MIL reserva.
- **sen~a** incondicional.

rezidi *intr* residir.

reziduo residu (químic, industrial) || residu (d'una herència) || ECON diferència (error bancari).

rezigni *tr* renunciar (a).

rezignacio resignació.

- ~i *intr* resignar-se (a).

rezino QUÍM resina.

rezisti *intr* i *tr* resistir.

rezolucio resolució (d'un parlament, d'una assemblea, etc.).

rezoluta decidit, resolut.

rezoni *intr* raonar || *fig* fer objeccions.

rezulti *intr* resultar, deduir-se.

- ~o resultat | conseqüència.

rezultato (=rezulto) resultat.

ribo BOT riber, groseller || riba, grosella.

ribeli *intr* revoltar-se, rebel·lar-se.

riceli *tr* DR PEN encobrir.

ricevi *tr* rebre (prendre, acceptar) || posar, treure: *bebo ~is sian unuan denton*, el bebè posà la primera dent || obtenir, rebre (en canvi) || agafar (una malaltia, gana) | patir (un dolor, una ferida) || TELECOM rebre, captar.

ricino BOT/FARM ricí.

riĉa ric *ts*.

- ~iĝi enriquir.
- **mal~a** pobre: *mal~a knabino*, una noia pobra; *mal~a strato*, un carrer pobre || pobre (escàs): *lando mal~a je karbo*, un país pobre en carbó || pobre: *mal~a en spirito*, pobre d'esperit.

ridi *intr* riure || riure's (de), burlar-se (de).

- ~eti *intr* somriure.

rifo GEOMORF escull *pf*.

rifuĝi *intr* refugiar-se.

rifuzi *tr* refusar.

- **arme~anto, milit~anto** objector de consciència | insubmis.

rigardi *intr* i *tr* mirar *ts* || *tr* (=konsideri) considerar.

rigida rígid *pf*.

- ~iĝi enrigidir-se, encarcerar-se.
- **mal~a** (=fleksebla) flexible.

rigli *tr* passar el forrellat || FERROC barrar la via.

- ~ilo CONSTR forrellat.

rigora rigorós.

rikani *intr* mofar-se (de).

rikolti *tr* recol·lectar, collir *pf*.

- ~ilo AGR falç.

rilati *intr* relacionar-se, estar en relació.

rilativo GRAM relatiu.

rimo rima, rim.

- ~i *tr* rimar.

rimarki *tr* advertir, notar, observar, adonar-se de || remarcar, notar, fer observar.

rimedo mitjà || remei || *pl* mitjans econòmics.

- **viv~oj** mitjans de subsistència.

rimeno corretja (de cuir).

rimorso remordiment.

- ~i *intr* experimentar remordiment.

ringo anella, cèrcol || anell.

- ~**îgi** posar-se en cercle | enrinxolar-se.
- ~**izi** *tr* encercolar, cerclar, cercolar.
- **brak~o** (= *braceleto*) braçalet.
- **kol~o** (= *koliero*) collaret.
- **orel~o** arracada (ornament).
- **rul~o** ESPORT JOCS cèrcol.

rinocero ZOOL rinoceront.

Rio-de-Janeiro GEOG Rio de Janeiro.

ripo ANAT costella || (= *nervuro*) BOT nervi ||
CONSTR NAV quaderna, costella || TECNOL
nervadura.

ripari *tr* reparar (adobar) || reparar
(compensar).

ripeti *tr* repetir, iterar.

riporti *intr* fer un report.

ripozi *intr* reposar, descansar || reposar,
descansar (eternament): *li ~u trankvile!*,
que en pau descansi!

riproçi *tr* reptotxar || renyar.

riski *tr* arriscar || exposar (a un perill).

rismo GRÀF raima.

risorto ressort, molla.

rito ritu || *fig* cerimonial, ritual.

ritmo ritme *ts*.

- ~i *tr* ritmar.

rivalo rival.

- ~i *intr* rivalitzar.

riveli *tr* revelar (fer conèixer) || CIN FOTOG
revelar.

rivero HIDROG riu.

- ~**ujo** llit fluvial (*o* de riu).

riverenco reverència (inclinació).

- ~i *tr* fer la reverència.

rivoluo MEC ASTR revolució.

rizo BOT/AGR arròs (planta) || arròs (gra).

robo INDUM toga || INDUM túnica.

roboto robot *pf*.

rodo¹ GEOMORF/MAR rada.

rodi² *tr v rongi*.

Rodano GEOG el Roine.

rojo HIDROG rierol.

roko PETROG roca || GEOMORF penya, penyal
|| ANAT penyal || (= *rokenrolo*) MÚS DANSA
pop rock angl.

rokenrolo MÚS DANSA rock-and-roll *angl*.

rokoko ART rococó.

rolo CIN/TEAT paper || SOCIOL rol.

- **çef~ulo** protagonista.

Romo GEOG Roma.

- ~**ano** HIST romà || romà (hab. de Roma)
|| (= *latinido*) llatí (persona de llengua
romànica).
- ~**anigi** romanitzar.
- **R~io, R~anio** l'Imperi Romà.

romano novel·la *ts* || HIST cançó de gesta.

- ~**igi** novel·lar.

romanco MÚS romança || LIT romanç.

romanêo LING rètic, romanx.

romanika LING del francès antic (ref. a la
llengua d'oïl) || ART romànic.

romantika romàntic *pf*.

rombo GEOM rombe || ICT rèmol, rom.

rompi *tr* trencar, rompre.

- **inter~i** *tr* interrompre.

romon rodona, cercle *pf*.

- ~**a** rodó, circular, *reg* redó.

- ~**igi** arrodonir.

- **duon~o** GEOM semicercle.

ronği *tr* rosegar *pf*.

- ~**ulo** ZOOL rosegador.

ronki *intr* roncar (en dormir) || roncar,
esbufegar (un animal).

ronroni *intr* roncar (el gat).

roso METEOR rosada.

Roselono[†] GEOG [el] Rosselló | (= *Nord-*
Katalunio) Catalunya Nord, Catalunya del
Nord.

rosmaro ZOOL morsa.

rosmareno BOT/FARM/ALIM romani.

rosti *tr* rostir *pf* || torrar.

- ~**ajo** GASTR rostir || (= *toasto*) torrada.

- **pan~ilo** torrapà, torradora de pà.

rostro ANAT trompa (d'elefant, d'insecte) ||
rostre (part d'un animal semblant a un
bec) || HIST/CONSTR NAV rostre, esperó ||
BOT *v beko*.

roto MIL companyia, escamot || ramat,
escamot || DR CANON Tribunal de la Rota
Romana.

rotacii *intr* MEC rodar | ASTR fer un
moviment de rotació.

Roterdamo GEOG Rotterdam.

rozo BOT/JARD (= *~ujo*) roser || BOT/JARD
rosa || ARQUIT rosassa || JOI diamant rosa ||

METEOR rosa dels vents || broc (de regadora).

rozario RELIG rosari (enfilall) || *fig* rosari (tirallonga, reguitzell).

rubo runa || enderroc || terregall || deixalla, restes | escombraria, brossa, *reg* fem, fems.

- ~**ujo** galleda (*o* cubell) de les escombaries, escombraries, cossi de la brossa.

rubando cinta || banda (cinta ampla) || banda, cordó (insígnia).

rubeno MINERAL robí.

rubeolo PAT rubèola, rosa.

rubriko PALEOG/TIPOG LITÚRG rúbrica.

rubuso BOT esbarzer, romeguera, barsa | romegueró | (= *frambujo*) gerdera.

- ~**bero** móra (fruit de l'esbarzer).

rudimento rudiments || ANAT BOT rudiment.

rudro CONSTR NAV AERON timó | governall.

- ~**i** *tr* timonejar.

rufa¹ roig, vermell groguenc.

rufu² (= *ferdekdomo*) MAR cambreta alta de popa.

rugbeo ESPORT rugbi.

ruğa vermell, roig || ENOL negre.

- ~**eta** vermellós, vermellenc.
- ~**igilo** (= *rujo*) pintallavis.
- ~**igî** enrogir-se | enrojolar-se, ruboritzar-se, tornar-se vermell.
- ~**ulo** ANTROP pell-roja || POLÍT roig.
- ~**umi** *tr* (= *ruji*) pintar els llavis.
- **trans~a, infra~a, sub~a** FÍS infraroig.

ruino ruïna || *pl* ART HIST ruïnes.

rujo pintallavis.

- ~**i** *tr* pintar els llavis.

rukti *intr* rotar, eructar.

rukuli *intr* *v kveri*.

ruli *tr* [fer] rodar || fer onejar || fer ressonar.

- ~**o** rotlle, rotllo (de paper, etc.) || OFIC TECNOL corró | TECNOL carro || OCEANOG cop de mar || *arc* *v cilindro*.
- ~**ajo** *pop* porro (cigarreta d'haixix).

rumo ALIM rom (aiguardent).

rumano ETNOL romanès.

- **R~io, R~ujo** GEOG Romania.

rumbo NÀUT rumb || DANSA rumba.

rumoro rumor, brogit, bullícia, murmuri, *reg* saluet.

rundo ronda (inspecció) || ESPORT assalt, round *angl*.

ruso ETNOL rus.

- **R~io, R~ujo** GEOG Rússia.

Rusiljono GEOG (= *Roselono*) [el] Rosselló | (= *Nord-Katalunio*) Catalunya Nord, Catalunya del Nord.

rusko BOT galzeran | galzeran major.

rusto QUÍM BOT rovell.

- ~**i** *intr* rovellar-se.

rustika rústec, rústic.

ruşo INDUM ruixa.

ruto BOT ruda.

rutino rutina (costum).

ruza astut.

- ~**i** *intr* obrar amb astúcia.
- **super~i** *tr* enganyar (amb astúcia).

S

so essa (nom de lletra) [pronun. /s/].

Sabadelo^{*} GEOG Sabadell.

sabato dissabte || JUD (= *şabato*) sàbat.

sablo sorra, arena *ts*.

- ~**ajo** banc de sorra.
- ~**ero** gra de sorra.
- **sur~igî** ensorrar-se, encallar-se (a la sorra).

sabro ARM sabre.

- ~**i** *tr* sabrejar.

sacerdoto CRIST sacerdot.

sadismo PSIC sadisme.

- ~**a** sàdic.

sadisto sàdic.

safiro MINERAL safir.

safrano BOT/ALIM/COL safrà.

- ~**i** *tr* ensafranar (posar safrà).

sago sageta, fletxa *ts*.

- ~**i** *intr* llançar-se (com una fletxa).

sagaca sagaç, perspicaç || ~*a detektivo*, detectiu perspicaç || enginyós: ~*a solvo*, solució enginyosa.

sagitario¹ BOT sagitària.

Sagitario² ASTR el Sagitari || ASTROL Sagitari.

sagà assenyat, entenimentat, savi, sensat.

- **~o** seny, enteniment, judici, *reg* juí, trellat | saviesa.
- **~umi** *intr* fer el savi, ergotitzar.

sako sac || bossa.

- **~salmó**, **~fajfilo** MUS cornamusa, sac de gemecs.
- **dorso~o** (= *tornistro*) motxilla.
- **du~o** alforja.
- **lit~o**, **dormo~o** sac de dormir.

sakro¹ ANAT [os] sacre.

sakri² *intr* renegar, blasfemar, flastomar.

sakramento CRIST/RELIG sacrament.

sakrilegio RELIG/DR CAN sacrilegi.

- **~a** sacríleg.
- **~i** *intr* cometre un sacrilegi.

saksofono MÚS saxòfon, saxofon.

salo QUÍM/FARM ALIM sal *pf*.

- **~i** *tr* ALIM salar.
- **rok~o**, **min~o** MINERAL sal gemma.

salajro ECON/DR TREB/SOCIOL salari, sou.

- **~i** *tr* pagar el salari.
- **~ulo** assalariat.

salato GASTR amanida, ensalada || *fig* potipoti, barrija-barreja, samfaina.

saldo COMPTE/ECON saldo.

- **~i** *tr* saldar.

saliko BOT salze.

- **plor~o** desmai.

salivo FISIOL/BIOQ saliva.

- **~i** *intr* produir (*o* segregat) saliva.
- **~umi** *intr* salivar, salivejar.

salmó ICT salmó.

salono saló *ts*, sala.

salpetro MINERAL salnitre, salpetre.

salti *intr* saltar *pf*.

- **~eti** *intr* saltironar.
- **~otabulo** ESPORT trampolí.
- **alto~o** ATLET salt d'alçada.
- **ek~i** *intr* botre, botar, saltar de joia.
- **longo~o** ATLET salt de longitud.
- **morto~o** ESPORT/ESPECT salt mortal.
- **stango~o** ATLET salt amb perxa.
- **tri~o** ATLET triple salt.

saluti *tr* saludar (*ts* exc. guarir).

salvio BOT/FARM sàlvia.

sama mateix || (= *egala*) idèntic.

- *pref* igual, co-, con-, homo-: *~centra*, concèntric; *~landano*, compatriota; *~lingva*, de mateixa llengua; *~noma*, homònim.
- **mal~a** diferent.

sambo DANSA samba.

sambuko BOT (= *nigra ~o*) saüc | saüc racemós | évol.

sana sa.

- **~o** MED salut.
- **~igi**, **re~igi** MED guarir, sanar.
- **mal~a** malalt.
- **mal~o** PAT malaltia.
- **mal~eto** malestar, indisposició, *reg* destret.
- **mal~eta** indisposat, *reg* escotiflat.
- **mal~igü** posar-se malalt, emmalaltir(-se).

• **mal~ulejo** (= *hospitalo*) hospital | (= *sanatorio*) sanatori.

• **marmal~o** mareig (provocat per la mar).

• **veturmal~o** mareig (provocat en viatjar amb auto, tren o avió).

sanatorio MED sanatori.

sandalo CALÇ sandàlia.

sandviço ALIM entrepà, sandvitx, badall.

sango FISIOL/BIOQ sang.

- **~i** *intr* sagnar.

sanitara MED sanitari.

sankcio sanció (aprovació) || sanció (càstig, pena) || sanció (recompensa).

- **~i** *tr* sancionar.

sankta sant | sagrat | sacre.

- **~igi** santificar | consagrar.

Sankta-Helena GEOG Santa Helena.

Sankt-Peterburgo GEOG Peterburg, Sant Petersburg.

San-Marino GEOG San Marino.

San-Paūlo GEOG São Paulo.

sanskrito LING sànscrit.

santalo BOT/FUST sàndal.

Sant-Paūlo de Ordalo GEOG Sant Pau d'Ordal [localitat catalana, seu d'una de les biblioteques-museu de temàtica esperantista més importants del món].

sapo sabó *ts*.

- **~i** *tr* ensabonar (les mans, etc.).

- **~igi** QUÍM saponificar.
- **~umi** *tr* (=~i) ensabonar (les mans, etc.)
|| *fig* renyar, estirar les orelles.

saporo sabor.

- **~i** *intr* (=gusti) tenir (un) gust (bo o dolent).

sardo ETNOL sard.

- **S~io, S~ujo** GEOG Sardenya.

sardano* FOLK/DANSA sardana.

sardelo ALIM anxova en conserva, anxova de llauna.

sardino ALIM sardina (o areng, etc.) de llauna || *v pilçardo*.

sarki *tr* AGR birbar, eixarcolar.

sarkasmo sarcasme.

SAT *acrôn* ESPER [Sennacieca Asocio Tutmonda] Associació 'Anacionalista' Mundial [associació obrerista esperantista].

sata tip, satisfet.

- **~i** *intr* sentir-se tip.
- **~igî** atipar-se.
- **mal~o** fam, gana.

satano¹ RELIG/ETNOG (=diablo) diable, dimoni.

Satano² BÍBL/RELIG Satanàs, Satan.

satelito ASTR satèl·lit || satèl·lit *fig*.

sateno TÈXT setí.

satiro LIT sàtira || sàtira (paraula, discurs satíric).

satiruso MIT PSIC sàtir.

saturi *tr* saturar *pf*.

saũco GASTR salsa.

saũno sauna (bany) || sauna (establiment).

saũro ZOOLOG saure.

savi salvar *ts* | salvaguardar.

sceno escena *pf*.

- **en~igi** TEAT/CIN escenificar, posar en escena.

sceptro ceptre *pf*.

scii *tr* saber.

- **~igi** fer saber, informar, notificar.
- **~povi, povo~i** *tr* saber (una llengua) | saber (fer, llegir, tocar un instrument, comportar-se, etc.).
- **~voli** *tr* voler saber, tenir curiositat *intr*, estar encuriós *intr*.
- **~vola** curiós | indagador: *~vola rigardo*, mirada indagadora.

scienco ciència *ts*.

sciuro ZOOLOG esquíol.

se *conj* si: *~ mi estus sana, mi estus feliça*, si estigués sa seria (o fóra) feliç.

seanco reunió (d'una junta, d'un tribunal, etc.) || ART sessió || sessió (teràpèutica) || sessió (espiritista).

sebo QUÍM/BIOQ/ALIM seù.

- **~i** *tr* enseuar (untar de seù).
- **~umo** FISIOL seù.

sed *conj* però, mes | sinó.

- **~i** *intr* trobar peròs, objectar.

sedimento sediment, pòsit, solatge.

- **~i** *intr* sedimentar-se, posar-se, assolar-se, *reg* assorrar-se.

sefardo sefardita.

segi *tr* serrar (amb serra).

- **~año** FUST serradures, *reg* serrill.
- **~ilo** TECNOL serra.

segmento GEOM TECNOL ZOOLOG segment.

- **~i** *tr* segmentar.

sego cadira, seient.

- **apog~o, brak~o** MOBL cadira de braços, butaca.

seismo *v sismo*.

Sejno GEOG el Sena.

seka sec *pf*, eixut *pf*, àrid *pf*.

- **~igi** eixugar | assecar.
- **har~igilo** ELECTROD eixugacabells.
- **mal~a** moll, mullat, xop.
- **mal~eta** humit.

sekalo BOT/AGR/ALIM sègol (planta) || sègol (gra).

seki *tr* seccionar, tallar.

- **dis~i** *tr* ANAT dissecar.

sekcio secció, departament.

sekestri *tr v sekvestri*.

sekrecio FISIOL secreció.

- **~i** *tr* secretar.

sekreto secret.

- **~i** *intr* secretejar, dir (o fer) en secret.

sekretario secretari.

sekso sexe.

- **~umi** *intr* fer el coit.
- **ambaũ~a** BIOL bisexual, hermafrodita.
- **in~a** (=femala) femeni, femellenc, femella.
- **sam~ema** homosexual.

- **trans-ismo** PSIC transsexualitat.
- **vir~a** (=maskla) masculí, mascle.

sekto secta *ts*.

sektoro sector *ts*.

sekulara RELIG secular, mundà.

- **~igi** secularitzar.

sekularizi *tr* (=sekularigi) secularitzar.

sekundo METROL GEOM segon.

sekura segur (sense perill o risc).

- **~igi** assegurar (posar en estat de confiança, de seguretat).

sekvi *tr* seguir *pf*.

- **~a**, **~anta** següent.
- **~e** per tant, com a conseqüència.
- **~o** conseqüència.
- **~aĵo** PAT xacra.
- **~antaro** seguici.
- **sin~e** successivament, l'un darrere l'altre.

sekvestri *tr* segrestar (dipositar, el jutge).

selo sella (seient) || selló (seient de bicicleta, etc.) || GEOMORF coll, collada || GASTR llong || MÚS claviller.

- **~i** *tr* ensellar.

selakto ALIM xerigot, sèrum lacti.

selekti *tr* BIOL seleccionar || RADIOTÈC sintonitzar.

semi *tr* sembrar *pf*.

- **~o** llavor *pf*, germen *fig* || (=homa spermo) esperma, semen || *fig* (=idaro, posteularo) descendència, descendents.
- **dis~i** *tr* disseminar.

semaforo semàfor.

- **~i** *tr* assenyalar (amb un semàfor) || MAR AERON fer senyals (amb banderoles).

semajno setmana.

- **~ofino** cap de setmana.

semestro semestre.

semi- *pref* semi- (meitat o similitud aprox.): ~cirklo, semicerclé; ~nomado, seminòmada.

sen *prep* sense (o sens).

- *pref* sense: ~barba, imberbe; ~ĉesa, incessant; ~dependa, independent; ~frukta, estèril, infructuós; ~heredigi, desheretar; ~kolorigi, descolorir-se; ~kuraĝigi, descortatjar; ~puna, impune; ~utila, inútil.
- **~igi** (je) privar (de), desposseir (de).

- **~iĝi** (je) treure's, alliberar-se (de), desempallegar-se (de).

senato HIST DR CONST/POLÍT senat (institució).

- **~ejo** senat (seu).

senco LING sentit, significat, accepció || MAT/FIS sentit.

- **duba~a** ambigu.
- **sen~a** absurd, sense sentit.
- **sen~aĵo** disbarat, despropòsit, *reg* desficaci, destarif, doi.

sendi *tr* enviar, trametre || llançar *pf*.

- **dis~o** tramesa, distribució || TELECOM transmissió.

senjoro HIST senyor [feudal].

seno PSIC/FILOS ZOOL sentit.

- **~i** *tr* sentir, percebre (pel sentits).

sensaco FILOS/PSIC sensació.

sensacio sensació *fig*, impressió viva *fig*.

- **~a** sensacional *fig*.

senti *tr* sentir (percebre) || sentir (tenir la sensació) || sentir (experimentar una impressió).

- **antaŭ~o** pressentiment.

sentenco sentència (màxima moral).

sentimentala sentimental.

sentinelo sentinella (soldat).

sep *adj* set.

- **~a** setè, *reg* sèptim.
- **~dek** setanta.

sepio ZOOL COL sípia, sèpia.

septo ANAT envà, septe || TECNOL CONSTR separació, cloenda, paret divisòria.

- **~i** *tr* proveir de cloendes | dividir o separar amb envans.

septembro CRON setembre.

sepulti *tr* sepultar, sebolir.

sero FISIOL sèrum.

- **~umo** TERAP sèrum.

serafo BÍBL/CRIST serafi.

serbo ETNOL serbi.

- **S~io**, **S~ujo** GEOG Sèrbia.

serĉi *tr* cercar, buscar | recercar.

- **pri~i** *tr* examinar | escorcollar.

serena METEOR serè || *fig* serè, tranquil.

- **~iĝi** asserenar-se.

serĝento ORG MIL sergent.

serio sèrie.

serioza seriós *ts*.

- **mal-a** frívol, lleuger | poca-solta, ximple.

serpento ZOOLOGIA serp, serpent || *fig* escurçó *fig*.

- **~i** *intr* serpentejar.

serumo *v sero*.

seruro OFIC pany.

servi *intr* servir *abs* (fer de criat) | servir *abs* (ésser soldat) || servir (ésser útil) || *tr* servir (algú, la pàtria, una idea, etc.).

servico servei [de taula].

servila servil.

servuto HIST servitud.

ses *adj* sis.

- **~a** sisè.
- **~dek** seixanta.

sesio vista, sessió (d'un parlament, d'una assemblea).

severa sever, inflexible.

- **mal~a** benèvol, indulgent, clement, tolerant.

Sevilo GEOG Sevilla.

sezono CRON estació || temporada.

sfero esfera *pf*.

si¹ es, se (-se, s', 's), si [pron. reflex. 3a pers.]: *ili kisis ~n*, es van fer un petó; *la sinjoro ordonis al la servisto vesti ~n rapide*, el senyor ordenà al servent que es vestís de pressa.

- **~a** el [seu], la [seva] [ref. al subjecte de la proposició]: *bona patro amas ~ajn infanojn*, un bon pare estima els seus fills; *ŝi lavas ~n en ~a ĉambro*, (ella) es renta a l'habitació || el seu, la seva: *metu ĉion sur ~an lokon*, poseu-ho tot al seu lloc.
- **~n**- *pref* de si mateix, auto-: *~defendo*, autodefensa, defensa de si mateix; *~dona*, abnegat, altruista; *~regado*, autogovern.

si² *subst* MÚS si.

Siamo GEOG *v Tajlando*.

- **s-a** siamès: *~aj ĝemeloj*, germans siamesos.

Siberio GEOG Sibèria.

- **s~ano** siberià.

sibli *intr* xiular (el vent, la serp, les bales, etc.), *reg* siular || dir, endinyar, etzibar.

Sicilio GEOG Sicília.

- **s~ano** sicilià.

sidi *intr* seure, estar assegut || estar, trobar-se || posar-se (un ocell) || escaure (un vestit) || *fig* romandre | haver-hi.

- **~loko** scient.
- **~vango** ANAT (= *gluteo*) galta del cul, natja.
- **kun~o** sessió, reunió, junta.

sieĝi *tr* assetjar *pf*.

- **~o** HIST/MIL setge.

siesto migdiada, sesta.

- **~i** *intr* fer la migdiada.

sifiliso PAT sífilis.

sifono FÍS sífó (tub encorbat) || sífó (d'aigua amb gas).

- **~i** *tr* trafegar, transvasar (per mitjà d'un sífó).

sigelo segell *pf* (empremta, marca).

- **~i** *tr* segellar *pf*, sigil·lar || *fig* segellar, marcar || (= *~fermi*) precintar.
- **~ilo** segell (estri).

siglo sigla.

signo signe *ts*.

- **~i** *tr* assenyalar, indicar, mostrar, signar || senyalar, fer un senyal (per avisar).
- **antaŭ~o** presagi.
- **post~o, poste~o** traça, vestigi.

signalo senyal (d'avis, indicatiu, etc.) || NÀUT balisa || GEOLOGIA senyal, punt de triangulació.

- **~i** *tr* assenyalar, anunciar amb un senyal.
- **~izi** *tr* senyalitzar.
- **trafik~o** senyal de circulació.

signaturo signatura, firma || GRÀF signatura.

- **~i** *intr* signar, firmar *tr*.

signifi *tr* significar *ts*.

- **sen~a** insignificant.

silo AGR sitja.

- **en~igi** ensitjar.

silabo síl·laba.

- **~i** articular, pronunciar clarament les síl·labes.

silenti *intr* callar *pf*.

- **~o** silenci: *~on, mi petas!*, silenci (o moixoni), si us plau! || MÚS silenci (pausa).
- **pri~i** *tr* silenciar (no esmentar).

silicio QUÍM sílici.

siliko MINERAL sílex | (= *fajroŝtono*) pedra fogueira || MINERAL QUÍM sílice.

silikono QUÍM/PLAST sílicona.

silko ENTOM TÈXT seda.

- **art~o** TÈXT (=artefarita *silko*) raió, seda artificial.

silueto silueta || ART silueta (dibuix al traç).

- **~iĝi** perfil·lar-se.

simbolo símbol.

- **~i tr** simbolitzar (servir com a símbol).
- **~iĝi** simbolitzar (representar mitjançant un símbol).

simetrio simetria || (=eco) GEOM CRISTAL·L simetria | simetricitat.

simfonio MÚS simfonia.

simio ZOOLOG simi, *reg* moneia | *pop* mona, mico.

- **~i tr** imitar (com fa una mona).

simila similar | semblant.

- **~i tr** ésser semblant (a) | assemblar-se (a).
- **mal~a** dissemblant | diferent.

simpatio simpatia.

- **~i intr** simpatitzar.
- **mal~a** (=antipatia) antipàtic.

simple simple *ts*.

- **~iĝi** simplificar.
- **~ulo** babau, enze.
- **mal~a** (=komplikita) complex, complicat || compost.

simptomo símptoma *pf*.

simuli *tr* simular *ts*.

simultana simultani.

sino si, sina (pit) || *fig* interior, si.

sinagogo JUD sinagoga.

sinapo BOT mostassa, mostassa blanca | ravenissa borda.

sincera sincer *ts*.

sindikato sindicat (associació).

singularo GRAM singular.

singulti *intr* singlotar.

sinistra sinistre, atziac.

sinjoro senyor *ts*.

- **~ino** senyora *ts*.
- **Nia S~ino** CRIST nostra Senyora, la Mare de Déu.
- **ge~oj** senyors (senyor i senyora) || senyores i senyores.

sinki *intr* caure (als peus, als braços d'algú) || NÀUT enfonsar-se, naufragar, anar a pic, *reg* afonar-se.

sinkopo PAT MÚS LING síncope.

sinodo PROTEST sínode || CATOL concili, sínode.

sinonimo LING sinònim.

sintakso GRAM sintaxi || manual de sintaxi.

sintezo síntesi *ts*.

- **~i** sintetitzar.
- **muzik~atoro, ~ilo** ELECTROAC/MÚS sintetitzador.

sinuo sinuositat, corba.

- **~i intr** ésser sinuós.

sireno sirena *ts* || ZOOLOG sireni.

Sirio HIST GEOG Síria.

- **s~a** sirià, siri || LING siríac.
- **s~ano** sirià, siri.

siringo BOT lilà.

siroko METEOR xaloc.

siropo ALIM FARM xarop.

sismo GEOG (=terremo) sísmes.

sistemo sistema *ts*.

- **~iĝi** sistematitzar.

sitelo galleda, poal (recipient) || galleda, poal (contingut, mesura).

situo GEOG situació.

- **~i intr** ésser situat, estar situat.

situacio situació, conjuntiva || situació, posició (social, política) || GEOG (=situo) situació.

skabelo MOBL escambell (per al peus) || tamboret, escambell.

skabio PAT ronya, sarna.

skadro ORG MIL esquadró (de cavalleria).

skafaldo CONTR bastida.

- **~i tr** aixecar una bastida.

skafandro MAR escafandre || COSMON escafandre espacial.

skalo DIB/CARTOG MÚS SOCIOL escala.

skalpo arrencada (parcial o total) del cuir cabellut || cuir cabellut.

- **~i tr** arrencar el cuir cabellut.

skandalo escàndol.

- **~i tr** escandalitzar.

skandinavo escandinau.

- **S~io, S~ujo** GEOG Escandinàvia.

skapolo ANAT omòplat, escàpula.

skarabo ENTOM escarabat.

skarlato COL escarlata.

skarlatino PAT escarlatina.

skarolo BOT/AGR escarola.

skarpo TÈXT xal || faixa (insígnia) || cabestrell (embanatge).

skatolo capsa | TECNOL caixa.

- **en~igi** encapsar.

skeleto ANAT esquelet, ossada || esquelet (carcassa, estructura) || *fig* pla general, esquelet.

skemo esquema.

- **~igi** esquematitzar.

skeptika escèptic.

skermi *intr* esgrimir, fer esgrima.

- **~o** ESPORT esgrima.

sketi *intr* patinar (amb patins, etc.).

- **~ilo** (= *glitilo*) patí (sobre glaç).
- **rul~ilo** (= *rulglitilo*) patí (sobre rodes).

skio ESPORT esquí (estri).

- **~i** *intr* esquiar.
- **~ado** esquí (esport).
- **akvo~ado** esquí aquàtic.

skipo brigada, colla, equip (de treballadors).

skismo RELIG cisma || cisma (en ART, POLÍT, etc.).

- **~i** *intr* crear un cisma.

skizi *tr* esbossar.

sklavo esclau *ts*.

- **~igi** esclavitzar.

skolo escola (conjunt de deixebles).

skolastiko CRIST/FILOS escolàstica.

skoldi *tr* esbrincar, reprendre.

skolopo ORNIT becada.

skolto MIL ESCOLT escolta || avió o nau de reconeixement.

- **~i** *intr* MIL reconèixer | ESCOLT explorar.

skombro ICT verat, cavalla.

skorio escòria *pf*.

skorpio¹ ZOOLOG escorpi, alacrà.

Skorpio² ASTR l'Escorpi (o Escorpió) || ASTROL Escorpi (o Escorpió).

skoto ETNOL escocès.

- **S~lando, S~io, S~ujo** GEOG Escòcia.

skrapi *tr* raspar, gratar, rascar, raure || carrisquejar, grinyolar, xerricar || rascar (tocar malament un instrument).

- **ciel~anto** ARQUIT gratacel.
- **kamen~isto** escura-xemeneies.
- **nub~ulo** *v* *ciel~anto*.

skribi *tr* escriure (*ts* exc. 'compondre una obra').

- **~o** escriptura | escrit.

• **~ilo** HIST estil (punxó per a escriure) || instrument per a escriure (llapis, bolígraf, ploma estilogràfica, pinzell, etc.).

• **en~i** *tr* inscriure || GEOM inscriure || COMPT registrar, enregistrar.

• **pri~i** *tr* descriure.

• **sub~i** *tr* signar, sotaescriure | signar, firmar.

• **trans~i** *tr* transcriure || LING transcriure.

skrupulo escrúpol *pf* || mirament, escrupolositat.

skrutinio escrituri (en una votació).

- **~i** *intr* escutar, fer l'escrutini.

skui *tr* sacsejar, fer trontollar || remenar (la cua) | bellugar, moure (el cap) || *fig* trasbalsar, commocionar, afligir || *fig* afectar, afeblir.

skulpti *tr* ART esculpir.

- **~ado** escultura (ac.).
- **~ajo** escultura (obra).
- **~ilo** OFIC cisell.

skulpturo ART escultura (art).

skurĝo fuet, assot.

- **~i** *tr* assotar, flagel·lar, fuetejar || *fig* rebentar, criticar acerbament.

skvamo escata, escama *ts* || PAT caspa, *reg* arna.

- **de~iĝi** descamar-se.

slabo llosa | làpida | placa, planxa.

slango LING argot.

slavo eslau.

sledo TRANSP/ESPORT trineu.

- **~i** *intr* anar amb trineu.

slipo fitxa.

- **sur~igi** posar (*o* consignar) en fitxes, fitxar.

slogano eslògan.

slovako ETNOL eslovac.

- **S~io, S~ujo** GEOG Eslovàquia.

sloveno ETNOL eslovè.

- **S~io, S~ujo** GEOG Eslovènia.

smalto QUÍM ART esmalt.

smeraldo JOI/MINERAL maragda.

smirgo PETROG esmeril.

- **~i** *tr* esmerilar.

snobo esnob.

sobra sobri *pf*.

- **~igi** fer esdevenir sobri, desembrigar || asserenar.

• **mal-a** immoderat, intemperant || *arc v ebria*.

socio SOCIOL ZOOLOGIA societat.

• **~a** social (rel. o pert. a la societat): *~a vivo*, vida social; *~aj sciencoj*, ciències socials || social (que viu en societat): *homo, same kiel abelo aŭ termito, estas ~a animalo*, l'home, com les abelles o els tèrmits, és un animal social || *v sociala*.

sociala ECON/SOCIOL social: *~aj konfliktoj*, conflictes socials; *~a asekuo*, seguretat social.

• **~igi** socialitzar.

• **~ismo** ECON/SOCIOL/POLÍT socialisme.

societo societat, associació.

sofo MOBL sofà.

softa a penes audible, molt fluix, suavíssim.

softvaro INFORM (=programaro) programari.

sofi *intr* tenir set, sedejar || *tr* cobejar, anhelar.

• **mal-igi, sen-igi** apagar (*o* calmar) la set.

sojlo lllindar *pf* || TECNOL/AUTOM lllindar.

soklo ARQUIT/ART GEOL sòcol, basament || ELECTRÒN sòcol.

sol¹ *subst* MUS sol.

sol² sol || únic.

• **~ecigi** desolar, fer esdevenir solitari.

soldo NUMIS sou.

soldato soldat | militar || ENTOM formiga (*o* tèrmit) soldat.

• **~i** *intr* fer el soldat, fer el servei militar.

soleo ICT llenguado || ANAT soli.

solena solemne | pompós.

• **~i** *tr* solemnitzar.

solida sòlid, ferm || fiable, seriós || (=solventa) solvent.

• **~o** FÍS GEOM sòlid.

• **~igi** FÍS solidificar || consolidar, refermar (una amistat, etc.).

solidara solidari *ts*.

solitero JOCS JOI solitari.

solvi *tr* resoldre, solucionar || QUÍM dissoldre.

solventa ECON solvent.

sombra malenconiós, melangiós, marrit, trist.

somero estiu.

• **~umi, tra~umi** *intr* estiuejar || RAM estiuar.

somnambulo somnàmbul.

soni *intr* sonar (emetre un so o sons) || sonar (donar la impressió).

• **~o** so | trinc | soroll.

• **ultra~o** FÍS/ACÚST ultrasò.

sonato MÚS sonata.

sondi *tr* sondar *pf*.

• **~ilo** MAR MED/TERAP sonda.

soneto LIT sonet.

sonĝo somni *pf* || *arc* (=revo) somni (fantasia).

• **~i** *tr i* *intr* somiar, somniar.

sonori *intr* sonar, ressonar, vibrar || *tr* anunciar, tocar (les campanes).

• **~o** so (musical) | dring.

• **~eco** sonoritat.

• **~igi** trucar *intr* picar *intr* (a la porta) | cridar (un criat).

• **~ilo** campana.

sopiri *intr* enyorar || delir-se, sospirar *fig*.

• **~o, ~ado** enyorament | ànsia.

soprano MÚS soprano (veu).

• **~ulino** soprano (cantant).

• **mezo~o** mezzo-soprano (veu).

• **mezo~ulino** mezzo-soprano (cantant).

sorbi *tr* absorbir (beure, embeure, xuclar) || *fig* assimilar, impregnar-se de (prejudicis, idees, etc.).

sorĉi *tr* embriuar, encantar *pf*.

• **~isto** ESOT mag, bruixot.

• **~istino** ESOT bruixa.

sorgo BOT/AGR melca, sorgo.

soriko ZOOLOGIA musaranya.

sorpo BOT serva.

• **~ujo** server, servera.

sorto sort, fortuna (bones o dolentes) | destí, fat, fatalitat, planeta.

• **~odiveni** *intr* dir la bonaventura.

sortimento mostrari || assortiment.

• **~i** *tr* assortir.

sovaĝa salvatge || *fig* brutal | cruel | esquerp | ferotge | rude.

• **~i** *intr* causar estralls.

soveto HIST DR CONST/HIST soviètic.

• **S~io, S~ujo** GEOG/HIST la Unió

- Soviètica.
- **~ia** soviètic.
- spaco** espai.
- **en~i** *tr* contenir, abraçar, comprendre (dins els seus límits).
- spado** ARM espasa.
- spageto(j)** ALIM/GASTR espagueti *gen pl.*
- spaliro** emparrat (d'arbres fruiters) || acordonament (de policia, etc.).
- **~i** *tr* AGR emparrar.
- spano** METROL pam || CONSTR llum (d'un pont, arc, etc.).
- sparadrappo** MED/FARM esparadrapp.
- sparko** espurna, guspira.
- **~i** *intr* espurnejar, centellejar.
- spartio** BOT gínesta.
- spasmo** PAT espasme.
- **~a** PAT espasmòdic, espàstic.
  - **~iga** FARM espasmòdic.
- spato** MINERAL espat.
- speco** espècie, mena || *v specio.*
- **sia~a** del seu propi gènere, sui generis *llat.*
- specio** BIOL MINERAL espècie.
- speciala** especial.
- **~igi** especialitzar.
- specifi** *tr* especificar.
- specimeno** mostra, espècimen.
- **~i** *tr* ESTAD mostrejar.
  - **~ajo** FARM especialitat, específic (medicament).
- spiegulo** mirall, espill || *fig* mirall, espill.
- **~i** *tr* emmirallar, reflectir || reflectir *fig.*
- spekti** *tr* assistir a un espectacle *intr.*
- **~anto** espectador.
  - **retro~a** retrospectiu.
- spektaklo** espectacle (visió interessant, atractiva) || ESPECT espectacle.
- spektatoro** (= *spektanto*) espectador.
- spektro** FÍS espectre || *fig* ventall, sèrie, gamma.
- spekuli** *tr* ECON especular.
- **~ado** especulació (operació).
  - **~ajo** (objecte d') especulació.
- spekulacio** especulació *ts.*
- speleologo** espeleòleg.
- **~io** espeleologia.
- spermo** FISIOL esperma, semen.
- **~elfjeti** *intr* FISIOL ejacular *tr abs.*
- sperta** expert, experimentat.
- **~i** *tr* experimentar (aprendre amb l'experiència) || experimentar (ésser afectat, sofrir).
  - **~ulo** expert, perit.
  - **ne~a, sen~a** inexpert.
- spezo** COMPT (= *en~o*) entrada [de diners] || (= *el~o*) sortida [de diners].
- **~i** *tr* girar, fer circular (diners).
  - **el~i** *tr* gastar, despendre.
  - **en~i** *tr* cobrar, percebre.
- spico** GASTR espècia.
- **~i** *tr* especiar || aromatitzar | amanir, condimentar || incitar.
  - **~ejo** adrogueria, especieria, [botiga de] queviures, ca l'adroguer, [tenda de] comestibles.
- spiko** BOT/AGR espiga.
- **~igi** AGR/BOT espigar.
  - **~umi** *tr* AGR espigolar.
- spili** *tr* foradar una bóta (per tal de treure'n un líquid).
- spino**¹ ANAT columna vertebral, espinada || *fig* GEOMORF carena.
- spino**² FÍS spin.
- spinaco** BOT/AGR espinac.
- spindelo** TÈXT (= *spinilo*) fus || TECNOL eix (d'una roda, etc.) || TECNOL tambor.
- spiono** espia || *fig* espieta.
- **~i** *tr* espisar || *fig* (= *gvati*) guaitar, sotjar, espisar.
- spiri** *intr* respirar || *tr* (= *el~i*) expirar | exhalar.
- **~ajo** alè | baf, *reg* braf.
  - **el~i** *tr* FISIOL expirar || despendre, exhalar (un gas, una olor, etc.) || *fig* exterioritzar, palesar, traspuar, exhalar.
  - **en~i** *tr* FISIOL inspirar || inhalar | empassar-se: *plonginte li en~is akvon*, en capbussar-se va empassar-se aigua.
- spiralo** GEOM espiral.
- **~i** *intr* tenir forma d'espiral, formar espirals.
- spirito** esperit || FILOS RELIG LING esperit.
- spite** a despit.
- **~e al loc prep** a despit de, a pesar de [sovint la preposició *al* s'elideix: *~e ĉiujn argumentojn* = *~e al ĉiuj argumentoj*].
  - **~e ke loc conj** malgrat que, encara que.

- **~i tr** desafiar (afrontar) | plantar (o fer) cara.

spleno esplín.

splendi *intr* resplendir, refulgir.

- **~a** esplèndid, estupend, resplendent.

splito estella || fragment tallant.

- **~i tr** fendre, esberlar.

spoko raig, radi (d'una roda).

spongo esponja *ts*.

- **~i tr** eixugar (o netejar) amb una esponja.

spontanea, spontana espontani.

sporo BOT MICROB ZOOL espora.

sporada esporàdic.

sporto esport: *praktiki ~on*, fer esport.

- **~ejo** camp d'esports, estadi, poliesportiu.

sprita agut, brillant, enginyós.

- **~i intr** mostrar-se enginyós.
- **mal~a** sonso, insuls, fat, insípid.
- **sen~a** insuls, sense suc ni bruc.

spromo esperó *pf*.

- **~i tr** esperar || *fig* esperar, estimular, incitar.

spuro indici, empremta, petjada | traça, vestigi, rastre, *reg* fressa.

- **~i tr** rastrear, seguir el rastre.

sputi *tr* PAT escopir (saliva, sang, etc.) | espumar, expectorar || *fig* escopir (insults, fum, etc.).

- **~año** MICROB esput.
- **~ujo** escopidora.

Sri Lanko GEOG Sri-Lanka.

stabo estat major || quadres [directius].

stabila estable || FÍS QUÍM ECON POLÍT estable.

- **~igi** estabilitzar.
- **mal~a** inestable.
- **ne~a** inquiet (un infant, un esperit, etc.).

stablo banc (de fuster, etc) || cavallet (de pintar, etc.).

- **çen~o** ORG IND cadena de muntatge.

stacio baixador, estació (punt de parada) || estació (de repòs) || METEOR TELECOM ELECTROT estació: *meteorologia ~a*, estació meteorològica; *redissenda ~a*, estació de retransmissió; *transforma ~o*, estació transformadora || CATOL estació.

- **~domo** FERROC estació (edifici).

- **servo~o** AUT estació de servei.

- **taksi~o** parada de taxis.

stadio estadi (període, fase) || ESPORT (= *stadiono*) estadi.

stadiono ESPORT estadi.

stagni *intr* estancar-se || *fig* encallar-se, empantanegar-se.

stako pila, munt.

- **~igi** apilar, amuntegar.

stalo estable, quadra || cavallerissa (conjunt de cavalls).

- **~i intr** restar a l'estable (el bestiar, esp. durant l'hivern).

stameno BOT estam.

stampi estampar, encunyar, timbrar || *fig* imprimir, gravar *fig*.

stano QUÍM estany.

- **~i tr** METAL·L estanyar.

stando estand.

standardo HERÀLD estendard.

stango pal, perxa.

staplo magatzem, dipòsit.

- **~i tr** emmagatzemar.

stari *intr* estar [dret] | estar [situat] | romandre.

- **~ema** (= *stabila*) estable.

• **~igi** erigir | aixecar || (= *prezenti*) presentar, portar (testimonis) || nomenar (un comitè, etc.) || bastir, construir, edificar, fundar (una escola, una fàbrica) | crear (un mètode, una teoria) | fer, instituir (un curs).

• **~igî** aixecar-se, alçar-se || posar-se [dret (o dempeus)] || aixecar-se (en armes), sublevar-se.

• **ek~i intr** aixecar-se, alçar-se (de cop) || *fig jen ek~as al mi ideo*, m'ha vingut una idea.

• **el~i intr** sobresortir, ressortir || *fig* sobresortir, excel·lir.

• **el~a** prominent, eminent || *fig* destacat, insigne, eminent.

• **gardo~i intr** estar de guàrdia (fer de sentinella).

• **contraũ~i intr (al)** oposar-se (a), resistir (a).

• **mem~a** independent | autònom (un país, un treballador).

• **super-*i*** *tr* sobresortir (de), ressortir (de), elevar-se (per damunt de).

starti *intr* (= *ekiri*) sortir (tenir la sortida) || (= *ekfunkcii*) engegar.

• **~igilo** AUT estàrtar.

stato situació, estat || estat (posició social) || DR/POLÍT (= *statuso*) status || FÍS estat (de la matèria).

statistiko estadística (ciència) || estadística (conjunt de dades).

statuo estàtua.

staturó estatura, talla.

statuto DR estatut (gen. *pl*).

stebi *tr* repuntar | (= *mašinkudri*) cosir a màquina.

steko GASTR tall (de carn) o rondanxa (de peix) gruixuts.

stelo estrella, estel, *reg* estela *pf* || *arc* ESPER/ECON moneda fictícia entre esperantistes.

• **fal~o** ASTR estel fugaç, meteor.

• **mar~o** ZOO (= *asterio*) estrella de mar.

stepo GEOBOT estepa.

stereo- *pref* estereo-: *~fonio*, estereofonia.

sterila estèril *pf*.

• **~igi** FISIOL esterilitzar.

• **~izi** *tr* MICROB/HIG esterilitzar.

sterko fems | adob || *fig* fang, llot, abjecció.

• **~i** *tr* AGR femar, adobar.

sterni *tr* ajeure, estendre || *abs* fer el llit.

• **~tabelo** INFORM full de càlcul.

sternumo ANAT estern, esternum.

stertoro PAT ranera de la mort.

• **~i** *intr* tenir ranera.

stifto clavilla, passador.

• **~i** clavillar, unir amb un passador, unir amb un pern.

stiki *intr* plantar un esqueix.

• **~aĵo** esqueix.

stilo estil (manera característica, particular) || ART estil || CRON estil.

• **~igi** estilitzar.

stiluso BOT estil.

stimuli *tr* estimular *ts*.

stinka (= *fetora*) fètid, pudent.

• **~i** *intr* pudir, tufegar.

stipo BOT espart | palaguer plorós | rompsac || cama, peu de bolet || peciol de falguera.

stipendio ESENSY beca.

• **~i** *tr* becar.

stiri *tr* menar, conduir, pilotar.

• **~ilo** AUT volant | CONSTR MAR AERON timó, governall || TRANSP manillar.

stoika FILOS estoic || *fig* estoic.

stoko ECON estoc.

• **~i** *tr* tenir en estoc (*o* en reserva).

stolono BOT estoló.

stomako ANAT estómac, ventrell, païdor.

• **en-igi** ingerir, introduir a l'estómac.

stop TELECOM TRANSP stop || *interj* alto!

• **~i** *tr* parar (una màquina).

stoplo rostoll (conjunt de tiges).

• **~ejo** rostoll (camp).

stovo TECNOL estufa (de combustió).

strabi *intr* patir estrabisme, mirar guenyo (*o* guexo) || *fig* mirar de reüll, mirar (algú) de cua d'ull.

• **~a** estràbic, guenyo, guexo.

strando platja.

stranga estrany, insòlit.

strangoli *tr* estrangular, escanyar.

straso quincalla | OFIC bijuteria.

strato carrer.

• **~ulaĉo** trinxeraire, bergant.

• **~ulino** *pop* (= *protituitino*) dona del carrer (*o* de la vida), prostituta, meuca.

• **sak~o** atzucac, cul-de-sac.

strategio estratègia *ts*.

stratumo ESTRATIG estrat || ESTAD estrat, sub població.

strebi *intr* esforçar-se (*a*), maldar (per), *reg* malavejar (per) | perseguir (un objectiu).

streĉi estirar, tibar, tesar | estrènyer (un nus) || contraure (un múscul) || RELL donar corda || *fig* agusar (la vista, l'atenció).

• **~iĝi** estirar-se, eslllenegar-se.

• **mal~i** *tr* distendre, relaxar.

streki *tr* traçar || *fig* solcar || *arc* *v* *el~i*, *for~i*.

• **~o** línia, ratlla, *reg* retxa || (= *~eto*) MAT primer: *a ~o*, a primera (*a'*); *a duobla ~o*, a segona (*a''*).

• **~eto** barra (signe gràfic) || GRAM apòstrof | MAT primer: *a kun ~o*, a primera (*a'*) || (= *divid~o*) GRAM guionet || marca, senyal (en un instrument de mesura).

• **divid~o** GRAM guionet (-).

- **el-i, for-i** *tr* ratllar, guixar, esborrar, passar ratlla || *fig* esborrar, suprimir.
- **halt-o** GRAM guió (—) || MAT [el signe] menys.
- **sub-i** *tr* subratllar *pf*.
- **tra-i** *tr* barrar (un taló, un escrit).

streso PAT PSIC estrès.

streta (=mallargà) estret.

strio estria, ratlla, tira | (=bendo) banda, faixa | (=listelo) motllura.

- **Aragona S-o, Okcidenta S-o** GEOG [la] Franja d'Aragó, [la] Franja de Ponent.
- **~i** *tr* estriar.

strida estrident.

- **~i** *intr* ésser estrident, tenir un so estrident.

strigo ORNIT (=noktuo) mussol | (=orel-o, otuso) mussol banyut | xot | mussol emigrant | gamarús.

striko vaga.

- **~i** *intr* fer vaga.
- **~oposteno** REL TREB piquet.
- **~orompanto** REL TREB esquiroi.

strika estret, cenyit || *fig* estricte, rigorós.

- **~igo** restricció.
- **mal-a** folgat, balder.

stringi *tr* constrènyer, estrènyer.

strofo POÈT estrofa.

strukturo estructura.

- **~i** *tr* estructurar.

struto ORNIT estruç.

studi estudiar *ts*.

studento estudiant [universitari].

studio CIN TELECOM estudi (gen. *pl*).

stufi *tr* GASTR estofar.

stuki *tr* CONSTR/ART estucar.

stulta babau, tanoca, enze, sòmnes, beneit, estúpid, neci, estult.

- **~ajo** ximpleria, bajanada, poca-soltada, niciesa, bestiesa, totxeria, *reg* bertranada.
- **~igi** embajanir, embeneitir, embrutir.

stumpli *intr* ensopegar, entrebancar-se || *fig* descomptar-se | cometre un lapsus.

stumpo ANAT monyó || punta, tros que resta d'un tot més gran que hom ha tallat o ha tret: soca (resta d'un arbre tallat) | burilla (d'un cigar o d'una cigarreta), *reg* llosca || matriu (de talonari).

- **~igi** amputar | talar | tallar, escapçar || INFORM truncar.

stupo TÈXT estopa.

stuporo estupor *ts*.

sturgo ICT esturió.

sturmi *tr* TÀCT assaltar, carregar *intr* (contra).

sturno ORNIT estornell.

sub *prep* sota, davall, a sota de: *porti ion ~ la brako*, portar una cosa sota el braç; *li falis ~ la radojn*, caigué sota les rodes; *dormi ~ tegmento*, dormir sota teulat || sota: *projektoj proponitaj ~ laŭta nomo*, projectes proposats sota un nom vistós || a: *meti ion ~ ies disponon*, posar una cosa a disposició d'algú; *servi ~ ies ordonoj*, servir a les ordres d'algú.

- *pref* sota, *sub-*, *infra-*: *~meti*, sotmetre; *~skribi*, subscriure; *~tera*, subterrani; *~vesto*, roba interior || inferior en grau, *sub-*, *sots-*: *~oficiro*, sots-oficial || per sota del nivell normal, *infra-*, *sub-*: *~humana*, infrahumà; *~nutrita*, subalimentat || d'amagat, en secret: *~aŭskulti*, escoltar d'amagat, estar a les escoltes; *~rigardi*, espiar.
- **~a** inferior, de sota.
- **~e** sota, davall, dessota.
- **~igi** sotmetre.
- **~ulo** subordinat, súbdit, inferior.

subalterna subaltern, subordinat.

subita sobtat.

- **~e** de sobte, en sec, *reg* a l'ensec.

subjekto GRAM FILOS MED subjecte.

subjektiva subjectiu.

subjunkcio GRAM conjunció de subordinació.

sublima¹ sublim.

- **~igi** sublimar (exaltar).

sublimi² *tr* QUÍM/FÍS sublimar.

subskripcii *tr* DR MERC subscriure.

substanco substància.

- **trans-igado** TEOL transsubstanciació.

substantivo GRAM substantiu.

- **~igi** substantivar.

substitui *tr* substituir: *oni ~as A al B*, es substitueix A per B.

substrato substrat || FILOS QUÍM LING substrat.

subtila subtil, fi || subtil, alambinat || subtil, agut.

subtrahi *tr* restar, sostreure.

subvencio subvenció.

- ~i *tr* subvencionar.

suĉi *tr* xuclar *ts*, *reg* xuclar.

- **polvo-ilo** ELECTROD aspiradora.

sudo sud.

- *pref* sud: *S--Ameriko*, Amèrica del Sud.

Sud-Afriko GEOG [República de] Sud-Àfrica.

- **s-ano** sud-africà.

Sudano GEOG [el] Sudan.

- **s-ano** sudanès.

sufəri *intr* patir, sofrir || (=elporti) suportar.

sufiĉa suficient.

- ~e bastant, prou, suficientment || *interj* prou!
- ~i *intr* bastar, ésser suficient.
- **ne-a** insuficient.

sufikso GRAM sufix.

sufloro TEAT apuntador.

- ~i *tr* TEAT apuntar.

sufoki *tr* ofegar *pf*, sufocar *pf*.

sugesti *tr* suggerir || suscitar.

sugestio PSIC suggestió || (=sugesto) suggestió.

- ~i *tr* suggestionar || *fig v sugesti*.

suicidio PSIC/PAT suïcidi.

suko suc *pf* || *pop* gasolina | electra.

sukcedi *intr* succeir (com a hereu o legatari).

sukceno MINERAL ambre [groc].

sukcesi *intr* tenir èxit, reeixir.

- **mal-i** *intr* fracassar | suspendre (un examen).

sukero BIOQ/ALIM sucre.

- ~i *tr* ensucrar.
- ~umi *tr* empolverar (amb sucre).

sukuri *tr* MED socórrer.

- ~ismo socorrisme.

sulfuro QUÍM sofre.

- ~i *tr* ensofrar.

sulko solc || arruga || ANAT cissura, fenedura.

- ~i *tr* solcar (l'aigua, l'aire) || arrufar, arrugar (les celles, el front).

sumo suma, addició.

- ~igi sumar.

suno ASTR sol.

- ~umi *tr* assolellar, exposar al sol.

sunao ISLAM sunna.

- ~isto sunnita.

supo GASTR sopa (sovint *pl*).

supeo sopar (esp. de festa) || ressupó.

super *prep* damunt, sobre, dessobre [sense contacte]: *la suno estas ankoraŭ ~ la horizonto*, el sol és encara sobre l'horitzó || més enllà de, per sobre de: *tio estas ~ ĉiuj homaj fortoj*, això està per sobre de les forces humanes || en, sobre: *labori ~ projekto*, treballar en un projecte || de: *inspektado ~ ejo*: inspecció d'un local.

- *pref* més alt: ~*signo*, accent (signe gràfic); ~*stari*, dominar (ultrapassar en alçària) || *fig* superior, sobre-, super-: ~*natura*, sobrenatural; ~*homo*, superhome; ~*intendant*, superintendent; ~*regi*, predominar, prevaler, dominar || més enllà, en excés, *super-*: ~*abunda*, superabundant; ~*flua*, superflu; ~*jaro*, any de traspàs.
- ~a superior (en rang, en qualitat, en mèrit).
- ~i *tr* superar (ésser superior).
- ~ulo superior || DR CAN superior.
- **mal-a** inferior (en rang, en importància, en qualitat, etc.).

superba superb, soberg, magnífic.

superstiĉo superstició.

supla flexible, suau.

suplemento suplement || GEOM suplement.

supozi *tr* suposar.

- ~e, **ke** *loc conj* posat que.

supozitorio FARM supositori.

supre a dalt, dalt: ~*e dekstre*, a dalt a la dreta || amunt: *vidu ~e(n)*, vegeu més amunt; *hodiaŭ ~e, morgaŭ mal~e*, avui amunt, demà avall.

- ~a superior (situat més amunt).
- ~o cim, dalt || *fig* súmmum.
- ~aĵo superfície (d'un cos, d'un objecte) || GEOM superfície.
- ~iĝi anar (*o* pujar) a la superfície.
- **mal-e** (a) baixa, davall, sota, dessota.

sur¹ *prep* (a) sobre, (al) damunt (de), en, de [amb contacte]: *sidi ~ seĝo*, seure en una cadira; *meti sin ~ la genuojn*, posar-se de genolls || en, per: *promeni ~ la strato*, caminar pel carrer || a, en: ~ *la dekstra*

flanko, a la dreta; ~ *la horizonto*, a l'horitzó || *fig* sobre: *havi rajton ~ io*, tenir dret sobre una cosa; *influi ~ iun*, tenir influència sobre algú.

- *pref* a sobre, al damunt: ~*meti veston*, posar-se un vestit.

suro² ANAT tou de la cama, panxell.

surda sord *pf*.

- ~**igi** ensordir || *fig* eixordar || TECNOL esmorteir, amortir.

surfo ESPORT surf.

surfaco GEOM superfície || superfície (d'un cos, d'un objecte).

surogato succedani.

surprizi *tr* sorprendre.

- ~**o** sorpresa.

surtuto INDUM sobretot, paltó.

- **nokto~o** bata (d'estar per casa).

suspekti *tr* sospitar || esnumar *fig*.

suspendi *tr* DR PROC sobreseure | suspendre (provisionalment).

suspensio QUÍM FÍS TECNOL suspensió.

suspiri *intr* sospirar (fer un sospir).

susuri *intr* murmurar, remorejar.

sutano INDUM sotana.

suvereno DR/POLÍT NUMIS sobirà.

svaga vague, indefinit.

svahila LING suahili, swahili.

svarmi *intr* pul·lular, formiguejar || *fig* abundar.

svati *tr* demanar la mà (per a una tercera persona), arranjar (un matrimoni).

svedo ETNOL succ.

- **S~io**, **S~ujo** GEOG Suècia.

svelta esvelt, *reg* abrinat.

sveni *intr* desmaiar-se, esvanir-se || *fig* desaparèixer, esvanir-se.

- ~**o** PAT desmai || desaparició, esvaïment.

svingi *tr* agitar, brandar || llançar (una pilota) | balancejar (els braços, les cames) | remenar (el cap, la cua) || *fig* instigar, impulsar.

sviso suís (hab. de Suïssa).

- **S~lando**, **S~io**, **S~ujo** GEOG Suïssa.

Ŝ

ŝo nom de la vint-i-tresena lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /ŝ/].

ŝabato JUD sàbat.

ŝablono patró, plantilla || *fig* clixé, banalitat.

ŝafo¹ ZOOL/RAM be, ovella || *fig* anyell (suau, dolç, mansuell) || *fig* be (dòcil) | be (estúpid).

- ~**ido** anyell, xai, *reg* corder.
- ~**ino** ovella.
- **vir~o** marrà.

Ŝafo² ASTR ASTROL Àries.

ŝajni *intr* semblar, parèixer | afigurar-se, fer l'efecte.

- **ver~e** probablement, versemblantment.

ŝako JOCS (=~*j*) escacs.

- ~**on!** *interj* escac [al rei]!, xec!
- ~**i** *intr* estar en escac.

ŝakalo ZOOL xacal || *fig* hiena (persona cruel, pillarda).

ŝakri *tr* traficar, comerciejar, negociejar (irregularment, il·licitament).

ŝakto MIN pou || buc, caixa (d'escala, de l'ascensor).

ŝalo TÈXT xal.

ŝalmo MÚS flabiol || MÚS caramella, xeremia || palla (per a xuclar begudes) || TECNOL bufador.

- **Pajno~o** MÚS Flauta de Pan.
- **sak~o** MÚS cornamusa, sac de gemecs.

ŝalti *tr* tancar un circuit elèctric (encendre un llum, engagar la ràdio, etc.).

- ~**ilo** ELECTROT interruptor | botó | contacte.

- **el~i**, **mal~i** *tr* apagar (el llum) | tancar (la ràdio) | treure (el contacte).

ŝamo PELL camussa.

ŝampinjono *v* *ĉampinjono*.

ŝampuo FARM/COSM xampú.

ŝanco possibilitat, probabilitat d'èxit.

ŝanceli *tr* fer oscil·lar || *fig* fer trontollar.

ŝanĝi *tr* canviar | transformar, convertir.

- **inter~i** *tr* bescanviar, intercanviar.

šargi *tr* carregar (una arma) || ELECTROT FOTOG/CIN INFORM carregar.

- ~**ujo** ARM recambra.

šarĝi *tr* carregar (un pes a sobre) || atapeir, abarrotar || *fig* aclaparar, oprimir.

- ~**isto** descarregador, camàlic, bastaix.
- **mal~i** *tr* descarregar (un camió).
- **sen~igi** descarregar, alliberar, treure un pes de sobre.

šarko ICT tauró.

šati *tr* apreciar, agradar *intr*.

- **mal~i** *tr* menysprear, desdenyar | menystenir.

šaŭmo escuma, espuma | bava || *fig* palla, futilitat.

- ~**i** *intr* escumejar, escumar.

šelo crosta *ts* | escorça | clofolla | closca || CONSTR NAV AERON buc.

- **el~igi** pelar (llegums) | extreure, fer sortir (un caragol de la closca) || *fig* esbrinar.
- **sen~igi** escrostar, pelar | escorçar | esclofollar | esclascar || *v el~igi*.

šelko elàstics, tirants.

šerci *intr* fer broma || burlar-se (de).

- **sen~e** seriosament.

šereo ENOL xerès.

ši *pron* ella, [no es tradueix].

- ~**a** el seu (*o* son), la seva (*o* sa, *o* reg seua) [d'ella]: ~*a domo estas granda*, la seva casa és gran; ~*aj pli aĝaj fratoj kaj ~aj pli junaj fratinoj venis*, vingueren els seus germans grans i les seves germanes petites | seu, seva: *unu ~a amiko estas bulgaro*, un amic seu és búlgar [aquesta forma és preferible a *amiko ~a estas bulgaro*] || *pron* seu, seva (*o* reg seua): *tiu ĉi libro estas ~a*, aquest llibre és seu; *tiu ĉi libro estas la ~a*, aquest llibre és el seu.

šijaismo ISLAM xiisme.

šijaisto ISLAM xiïta.

šika chic *fr*, elegant, a la moda.

šildo HIST ARM escut || escut (protector) | pantalla (protectora) || rètol.

šimi *intr* florir-se, picar-se || *fig* florir-se, consumir-se.

- ~**o** BOT floridura.

šinko ALIM pernil, pernil | cuixot, *reg* gambajó | (= *kuirita ~o*, ~*o de Jorko*) pernil de York (*o* dolç).

šipo vaixell, bastiment, *pop* barco.

- ~**i** *intr* navegar || *tr* (= *per~i*) transportar amb vaixell.
- ~**ano** marí, mariner.
- ~**anaro** MAR equipatge, tripulació.
- ~**aro** (= *floto*) flota.
- **aer~o** AERON aeronau, dirigible.
- **el~iĝi** desembarcar *intr*.
- **en~iĝi** embarcar-se.
- **krozo~o** MAR GUERR creuer.
- **submar~o** MAR GUER submarí.
- **tren~o** CONSTR NAV remolcador.

širi *tr* esquinçar, estripar || arrencar (*o* arrancar) || *fig* trasbalsar, acorar, ferir, lacerar.

- **dis~i** *tr* especejar | esparracar.

širmi *tr* protegir, abrigar || *fig* preservar.

- **kot~ilo** TRANSP parafang.
- **vent~ilo** TRANSP parabrisa.

šlimo llot || TERAP fang.

- ~**i** *intr* treure el llot (d'un riu, etc.).
- **sen~igi** desenllotar.

šlosi *tr* tancar [amb clau] || *fig* ocultar.

- ~**ilo** clau *f* (per a obrir o tancar una porta) || INFORM clau *f* || clau *f* *fig*.
- **en~i** *tr* tancar [amb pany i clau] || recloure.
- **šraŭb~ilo** OFIC clau anglesa.

šmaci *intr* fer soroll (besant, menjant) || tocar l'ase (fer espetegar la llengua).

šminko afeit, maquillatge.

- ~**i** *tr* maquillar.

šmiri *tr* untar, greixar | ungir || *fig* subornar, enllepolir (amb promeses).

- **bel~aĝo** cosmètic, producte de bellesa.

šnuro TÈXT PESCAT ANAT GEOM corda.

- ~**i** *tr* lligar (amb corda).
- ~**eto** cordill, *reg* cordell.
- ~**umi** *tr* cordar (formar una corda) || ELECTROT empalmar.

šoforo AUT xofer.

šoki *tr* xocar, sorprendre, escandalitzar || MED produir un estat de xoc.

šoso BOT brot, borró.

- ~**i** *intr* brotar, brostar, llucar, borronar.

šoseo carretera *ts* || calçada.

- **~aũto~o** OBR PÚBL (=aũtovojo) autopista | autovia.

šoto ESPORT xut.

- **~i** *intr* xutar.

šovi *tr* fer lliscar, empènyer || ficar: *ne ~u nazon en fremdan vazon*, no fiquis el nas on no et demanen || *pron* ficar-se, entremetre's.

šoveli *tr* trasparar | recollir amb pala || buidar, esgotar (l'aigua d'una barca).

- **~ilo** OFIC pala || MAR sàssola.

špari *tr* estalviar (diners) || *fig* estalviar (forces, paraules).

- **mal~i** *tr* malgastar, dilapidar, balafiar || *fig* malgastar.

špato AGR fanga || MAR unglà.

- **~i** *tr* fangar.

špini *tr* TÈXT ZOOLOG filar, teixir || *fig* tramar, planejar.

- **~ilo** TÈXT fus || *v* *spindelò*.

špruci *intr* brollar, sorgir *pf*.

šranko MOBL armari.

šraũbo TECNOL caragol, cargol, grampó.

- **~i** *tr* car(a)golar || fixar amb car(a)gols.
- **~ilo, ~turnilo** TECNOL tornavis, *reg* gramponador.
- **~ino** TECNOL femella.
- **~ingo** TECNOL rosca.

šrumpi *intr* arrugar-se | encongir-se.

šš! *interj* xut! ssst!

štalo METAL-L acer.

- **~igi** acerar.
- **~izi** *tr* TECNOL acerar || trempar (un metall).

štato POLÍT estat.

- **~igi** ECON estatitzar, nacionalitzar.
- **de~igi** ECON privatitzar.

šteli *tr* furtar, robar.

- *pref* com un lladre: *~rigardi*, mirar d'amagat; *~šlosilo*, OFIC rossinyol.
- **~isto** lladre, *pop* pispa.
- **el~igi** escapolar-se, esquitllar-se, escolar-se (per sortir d'un lloc).
- **en~igi** esquitllar-se, escolar-se (per entrar en un lloc).
- **pošo~isto** carterista, escurabutxaques (lladre).
- **pri~i** *tr* atracar.

šterno ORNIT xatrac | curroc.

štipò tac, tros de fusta | tió, tronc || *fig* ruc, totxo.

- **~arumi** *tr* cremar a la foguera.

štofo tela, roba, teixit.

- **sub~i** *tr* folrar.

štono PETROG/MINERAL pedra *pf*.

- **~igi** petrificar *pf*.
- **~umi** lapidar.
- **fajro~o** pedra foguera.
- **gal~o** PAT càlcul biliar.
- **lim~o** TOPOG fita, molló (delimitador de propietat).
- **mark~o** TOPOG (=lim~o) fita, molló (delimitador de propietat) || (=mejlo~o) fita (indicador de distància).
- **mejlo~o** TOPOG fita (indicador de distància).
- **rul~o** GEOL còdol, palet, *reg* bòtil.

štopi *tr* tapar, obturar || atapeir *pf*.

- **~ilo** tap || ELECTROT clavilla.
- **mal~i** *tr* destapar (una ampolla) || desembussar.

šstormo METEOR tempestat, tempesta || *fig* tempestat.

- **~i** *intr* tempestejar, bufar (el vent) tempestuosament, agitar-se (el mar) tempestuosament.

štrumpo INDUM mitja, calça.

- **~eto** mitjó, *reg* calcetí.

štupo graó || *fig* grau.

- **~aro** CONSTR/ARQUIT escala.
- **~areto** MANUT escala de tisora.
- **~etaro** (=eskalò) escala de mà, escala portàtil.

šsuo CALÇ sabata.

- **~dorso** CALÇ empenya.
- **ligno~o** CALÇ esclòp (de fusta).
- **sen~igi** descalçar.

šsuldi *tr* deure *pf*.

šsultro ANAT GRÀF espatlla, *reg* espatlla | cresta, llom (part que sobresurt d'un objecte) | CONSTR esquena d'ase.

- **sur~igi** posar sobre les espatlles.

šsuti *tr* abocar, posar, tirar (sòlids) || *fig* omplir, cobrir (d'elogis, d'injúries).

šsütro CONSTR finestró, porticó.

šsvebi *intr* planar (un ocell, un avió) || surar || *fig* penjar, estar en suspens.

šveli *intr* inflar-se *pf* || créixer, expandir-se.

- **~o** (=~*ado*) inflamació, inflament | PAT (=~*ajo*) inflamació, tumefacció.
- **frosto~o** (=pernio) penelló.

šviti *intr* ANAT suar || *fig* traspuar, exsudar || *fig* suar, treballar.

- **~o** FISIOL suor || humitat (de les parets) | humors transpirants.
- **~iga** FARM sudorífic || que fa suar, penós, fatigós.
- **~iği** filtrar-se (la humitat, un líquid).
- **trans~iği** traspuar, relleutar.

T

to te (nom de lletra) [pronun. /t/].

tabako BOT INDÚST tabac.

- **~ejo** tabacar, plantació de tabac.

tabano ENTOM tàvec.

tabelo taula, quadre sinòptic || HIST tauleta cuneiforme | tauleta de cera.

- **~igi** tabular.

tablo MOBL taula || taula [de menjar] || taula (menjar que s'hi serveix).

- **nokto~o** tauleta de nit.
- **skribo~o** [taula] escriptori.

tablojdo FARM comprimit, pastilla.

tabuo tabú *pf*.

- **~i** *tr* convertir en tabú, interdir per mitjà d'un tabú.

tabulo taula, tauler, post || *pl* TEAT taules || ESPORT *pop* esquí.

- **~i** *tr* *v paneli*.
- **afiš~o, avizo~o** tauler d'anuncis.
- **glad~o** post de planxar.
- **nigra ~o** pissarra (per a escriure-hi).
- **šak~o** ESCACS escaquer, tauler d'escacs.

tabureto tamboret (seient).

tačmento ORG MIL destacament | TÀCT comando | MIL partida, patrulla | grup, equip.

- **~i** *tr* destacar, enviar.

tago dia, jorn | jornada.

- **~iği** fer-se de dia, apuntar (*o* despuntar)

el dia, *reg* amanèixer.

- **~iği** alba.
- **~mezo** migdia, migjorn.
- **čiu~a** diari | quotidià.
- **festo~o** dia de festa, festiu.
- **labor~o** dia feiner, dia laborable, dia obrer, dia de cada dia.
- **naskiğ~o, nasko~o** data de naixement.
- **post~mezo** tarda, *reg* vesprada, horabaixa | migdia: *la unua post~meze*, la una del migdia.

Taño *v Tažo*.

tajdo OCEANOG marea: *alta ~o*, marea alta; *basa (o malalta) ~o*, marea baixa; *morta ~o*, marea morta (*o* de quadratura).

tajli *tr* tallar (un diamant, pedra, un vestit).

Tajlando GEOG Tailàndia.

- **t~ano** tailandès.

tajloro OFIC sastre.

- **~i** *tr* tallar (un vestit).

tajpi *tr* escriure a màquina, mecanografiar.

- **~ilo** OFIC/TECNOL màquina d'escriure.
- **tele~ilo** TELECOM teletip, teletípus.

Tajvano GEOG Taiwan.

Tažo GEOG Teix, Tejo.

taksio *tr* apreuar, avaluar *fig* || apreciar (determinar el valor) || taxar (fixar el preu) || taxar (posar una taxa).

- **sub~i** *tr* subestimar.
- **tro~i** *tr* sobreestimar.

taksio taxi || MED *v tropismo*.

takto MÚS compàs, ritme | cadència || *fig* tacte, diplomàcia.

- **du~a (tri~a, kvar~a)** MÚS MOT de dos (tres, quatre) temps.
- **laũ~e** MÚS a temps.

taktiko tàctica *pf*.

talanto NUMIS talent.

talaro INDUM toga.

talento talent || NUMIS *v talanto*.

talio¹ ANAT INDUM cintura.

talio² QUÍM tal·li.

talismano talismà *pf*.

taliumo *v talio*².

talko MINERAL talc.

- **~i** *tr* empolvorar amb talc.

talono (=čekstumpo) matriu, comprovant d'un talonari || JOCS munt, pilot, pila del

mig (cartes que resten després de la donada).

talpo ZOOL talp.

- ~a talper (ref. al talp) || *fig* amagat, ocult.
- ~ejo talpera.

taluso OBR PÚBL talús, *reg* tarús || terraplè.

- ~i *intr* construir un terraplè || terraplenar || donar inclinació a un terreny, un carrer, etc.

tamburo MÚS ARQUIT ART TECNOL tambor.

- ~i *intr* tocar el tambor || anunciar a so (*o* per mitjà) del tambor.

tamburino MÚS tamborí || pandero ||

OFIC/TÈXT tambor (de brodar).

- ~i *intr* tamborinejar, tamborinar.

tamen *conj* tanmateix, tot i així, no obstant això, això no obstant.

Tamizo GEOG el Tàmesi.

tampono CIR/TERAP tampó || HIG tampó [absorbent].

- ~i *tr* tamponar || HIG posar-se un tampó.

tani *tr* adobar, assaonar || *fig* apallissar.

tandemo tàndem || TRANSP tàndem.

tangent MAT tangent.

tanği *tr* MAT ésser tangent a || *fig* fregar (*o* tocar) superficialment.

tanko ARM tanc.

tantiemo participació [en els beneficis] || [percentatge pagat pels] drets d'autor.

Tanzania GEOG Tanzània.

- t~ano tanzà.

tapeto TÈXT tapís, tapisseria | DEC paper pintat, paper d'empaperar || *v* *tapišo* 1.

- ~i *tr* entapissar (folrar) | empaperar.

tapišo TÈXT tapís || TÈXT catifa || *fig* catifa (de gespa, etc.) || (= *tablo~o*) cobretaula, tapet | *fig* *meti sur la ~on*, posar sobre (*o* damunt) la taula (un assumpte).

- ~i *tr* entapissar (cobrir o guarnir amb un tapís) || encatifar.

taro tara (pes).

Taragono* GEOG Tarragona.

tarantulo ZOOL taràntula.

tarda (= *malfrua*) tardà, darrerenc.

tarifo ECON tarifa || ECON/DR FISC aranzel.

- ~i *tr* tarifar.

taroko OCULT tarot (carta) || tarot (joc).

taso tassa || (= *pesil~o*) plat de balança.

- sub~o platet (de tassa) | sotacopa.

tasko tasca, feina, *reg* faena | deure (escolar) (gen. *pl*).

- ~i *tr* assignar com a tasca, donar com a tasca | donar com a deures.

tatui *tr* tatuar.

taügi *intr* servir, convenir.

- ne~a inadequat, inepte.
- sen~a bo per a res.

taüro¹ ZOOL brau, toro.

- ~obatalo TAUROM correguda de bous, cursa de braus (*o* de toros), toros, bous, corrida *cast*.

- ~okuro FOLK correguda de bous, correbou, bous, cós de bous.

Taüro² ASTR el Taure (*o* Taurus) | ASTROL Taurus (*o* Taure).

taüzi *tr* desordenar (estiregassant o arrugant) || *fig* maltractar, malmetre.

taverno taverna.

tavolo capa (coberta, revestiment) || GEOL METEOR estrat | *fig* estrat social || ESTAD (= *stratumo*) estrat, subpoblació.

- ~igi estratificar | exfoliar.

teo BOT/AGR te (arbust) || ALIM/ECON te (fulles) || ALIM te (infusió).

- ~kruço tetera (per a servir el te).
- ~kunveno te (reunió).
- ~mašino tetera (per a preparar el te).
- ~salono saló de te.
- ~ujo pot del te.

teamo ESPORT equip || (= *skipo*) brigada, colla, equip (de treballadors).

teatro teatre *ts*.

- ~ažo obra teatral.
- ombro~o ESPECT ombres xineses.

tedi *tr* i *intr* empipar, enutjar | importunar | fastiguejar.

- ~o enuig.

tegi *tr* revestir | folrar | recobrir.

- mal~i *tr* denudar, descarnar || decorticar, escorçar, pelar | CIR decorticar || treure (un revestiment, el folre).

tegmento teulada, sostre *pf* | AUT *malfermebla ~o*, capota.

- ~i *tr* ensostrar, sostrar, teular.
- sub~o golfes.

tegolo CONSTR teula.

- **~i** *tr* cobrir (una teulada amb teules).

TEJO *acròn* ESPER [Tutmonda Esperantista Junulara Organizo] Organització Mundial de la Joventut Esperantista (principal associació esperantista juvenil internacional).

teko BOT ANAT teca || dossier, expedient || cartera (de mà) | carpeta, dossier.

- *suf*-teca: *filmo~o*, filmoteca.

tekniko tècnica (procediments).

teknologio TECNOL tecnologia.

teksi TÈXT teixir *pf*.

- **~aĵo** teixit *pf*.
- **~maŝino** teler.

teksto text.

- **~i** *intr* dir, ésser formulat: *la frazo ~as jene*, la frase diu (així).
- **~oprilaborilo** INFORM *v* *~otraktilo*.
- **~otraktilo** INFORM processament de textos, tractament de textos.

tekstila TÈXT tèxtil.

tele- *pref* tele-: *~objektivo*, teleobjectiu; *~vid(ad)o*, televisió.

telefono TELECOM telèfon.

- **~i** *tr* telefonar *tr|abs|intr*.

telegrafo TELECOM telègraf.

- **~i** *tr* telegrafiar.

telegramo TELECOM telegrama.

telepatio PSIC telepatia.

telero plat || plat (menjar): *~o da supo*, un plat de sopa || balançó, platet || plat, platet (per a demanar almoïna).

- **fluganta ~o** (= *nifo*) plat volador, ovni.
- **~lavilo** ELECTROD rentavaixel·la, rentaplats.

teleskopo ÒPT/ASTR telescopi.

televizio TELECOM/TV televisió.

tefero TRANSP telefèric, aeri, telecabina | (= *seĝa ~o*) telecadira | (= *ski~o*) telesquí.

- **~i** *tr* transportar (mitjançant el telefèric, etc.).

temo assumpte, tema, matèria || tema (assumpte de composició escolar) || LING MÚS HIST tema || (= *lokuso*) lloc comú (principi general).

- **~i** *intr* (**pri**) tractar, versar, parlar (de) || *impers* tractar-se (de).

tembro ACÚST/MÚS FON timbre.

temerara temerari.

tempo temps (*ts* exc. METEOR) || GRAM (= *tenso*) temps || moment, època.

- **~i** *intr* ésser [el] temps (de): *~as diri al vi ion*, és temps de dir-te una cosa.
- **antaŭ~a** prematur.
- **ĝusta~e** a temps | a propòsit | a punt.
- **inter~o** interval (espai de temps).
- **lasta~e** últimament, ara fa poc.
- **nun~e** actualment, avui dia (*o* avui en dia).
- **pra~o** els orígens, els temps prehistòrics.
- **sam~a** (= *simultana*) simultani || contemporani.
- **sam~e** alhora, a la vegada, a l'encop.

temperamento PSIC temperament.

temperaturo temperatura *ts*.

tempesto METEOR tempestat, tempesta *pf*.

tempio ANAT temple, pols.

templo temple *pf*.

teni *tr* tenir, sostenir | tenir (retenir) | tenir (contenir) | tenir (mantenir).

- **~ejo** dipòsit, rebost, celler, *reg* dipòsit.
- **~ema** tenaç.
- **~iĝi** recolzar *intr fig* || estar contingut, basar-se || (= *sin ~i*) aguantar-se, sostenir-se, tenir-se | resistir | atenir-se | captenir-se, comportar-se.
- **~iĝo** actitud, positura.
- **de~i** *tr* aturar (de fer una cosa) || *pron* aturar-se de, deixar de || *pron* abstenir-se (en una votació), inhibir-se.
- **el~i** *tr* suportar, resistir, aguantar (un sofriment, una desgràcia): *ne el~i (iun)*, no poder sofrir, no poder suportar, *reg* encobeir (algú).
- **en~i** *tr* mantenir (dins seu o d'alguna cosa) || contenir | encloure.
- **re~i** *tr* retenir.
- **sin~o** *v* *sin~iĝo*.
- **sinde~o** abstenció (en una votació).
- **sub~i** *tr* sostenir *pf* || mantenir (en bon estat, etc.) || donar (*o* prestar) suport a || mantenir (correspondència, etc.).

tenaca tenaç *pf*.

tenajlo OFIC tenalles, estenalles | alicates.

tendo tenda (de campanya) || ANAT tenda.

- **~aro** TÀCT ESPORT campament || *fig*

banda, bàndol, grup, partit, bloc.

- ~**umi** *intr* acampar.

tendeno ANAT tendó.

tendenco tendència, inclinació || FILOS/PSIC tendència.

tenebro tenebra (gen. *pl*).

tenera tendre, delicat.

teno ZOOLOG tènica, [cuc] solitari || (=soleca ~o) tènica de l'home || ANAT tènica.

teniso ESPORT tennis.

- ~**i** *intr* jugar a tennis.

tenono clavilla (de fusta o metall) || OFIC espàrrec, espiga || TECNOL mascle, passador.

tenoro MÚS tenor (veu) || (=ulo) tenor (cantant).

- ~**ulo** tenor (cantant).

tenso GRAM temps.

tensio ELECT tensió || FISIOL pressió, tensió.

tenti *tr* temptar.

tentaklo ANAT tentacle.

teologo teòleg.

- ~**io** FILOS/RELIG teologia.

teorio teoria *pf*.

- ~**adi** *intr* teoritzar.

tepid tebi.

tero terra *ts*.

- **ekster~ano, ekster~ulo** extraterrestre.
- **en~igi** enterrar.
- **sub~a** subterrani.
- **sub~ajo** soterrani.
- **sur~igi** AERON aterrar.

terapeũto MED/TERAP terapeuta.

terapi MED tractament || [en la formació de noms compostos] terapèutica, -teràpia: *elektro~o*, electroteràpia; *radio~o*, radioteràpia.

teraso terrassa *ts*.

terceto tercet *ts*.

terebinto trementina (oleoresina).

- ~**oleo** QUÍM IND essència de trementina, aiguarràs.

tereno terreny *pf*.

teritorio territori.

termo¹ MAT LOG terme.

termoj² HIST/ARQUIT termes.

termino LING terme.

termito¹ ENTOM tèrmit.

termito² METAL-L termita.

termo- *pref* termo-: ~*botelo*, termos; ~*metro*, termòmetre.

terni *intr* esternudar.

teroro POLÍT terror || *maj* HIST el Terror.

- ~**ismo** POLÍT terrorisme d'estat, règim de terror || SOCIOL/POLÍT terrorisme.

terorizi *tr* terroritzar.

teruro terror (por) || *fig* terror (persona o cosa).

- ~**i** *tr* aterrar, causar terror.

testo test, prova || PSIC test.

- ~**i** *tr* sotmetre a un test | provar.

testamento testament *pf*.

- ~**i** *intr* testar || *fig* llegar *fig*.

testiko ANAT testicle.

testudo ZOOLOG HIST MIL tortuga.

tetano MED contractura provocada per tetanització || *v tetanio* || *v tetanos*.

tetanio PAT tetània.

tetanoso PAT tètàn, tètànus.

tetro ORNIT gall de cua forçada.

tetrao ORNIT grèvol.

tezo tesi (proposició, enunciat) || ENSENY tesi [doctoral] || FILOS tesi.

tio *pron* allò | (= ~ *çi*) això, açò.

- ~**a** *adj* i *pron* aquell, aquella mena [de] | aqueix, aqueixa mena [de] | (= ~ *çi*) aquest, aquesta mena [de] | tal || així, tal [en proposicions copulatives]: *li ne estas ~a*, ell no és així; *kia patro, ~a filo*, tal pare, tal fill.
- ~**o** *çi, çi ~o* *pron* això, açò, ço.
- ~**a** *çi, çi ~a* *adj* i *pron* aquest, aquesta mena [de], tal.
- ~**ajo** una cosa semblant, tal cosa: *~ajon mi neniam diris*, no he dit mai tal cosa.

tial *adv* per tant, per això, per aquest motiu, per aquesta causa.

- ~, **çar**; ~, **ke** (= *pro tio, ke*) *loc conj* perquè, pel fet que.

tiam *adv* aleshores, llavors (en aquell moment) || aleshores, llavors (en aquell cas).

- ~**a** d'aleshores, de llavors.

tiao INDUM tiara || *fig* papat (dignitat).

tibio ANAT tibia.

tie *adv* allí, allà | aquí | (= ~ *çi*) ací, aquí.

- ~ **çi, çi** ~ *loc adv* ací, aquí.

- **~a** d'allà, d'aquell lloc | (= *~ çi*) d'ací, local.

tiel *adv* així: ~ *estu!*, així sigui! | tant de bo! || tan: *si estas ~ forta kiel mi*, és tan forta com jo.

- **~a** (= *tia*) aquell | aqueix | aquest [forma emfàtica].
- **~e** (= *~*) així [forma emfàtica].

ties *adj* i *pron* d'aquell, d'aqueix, d'aquest, d'allò, d'això.

tifo PAT tifus.

tigo BOT TECNOL tija || *fig* lligam.

tigro ZOOLOG tigre.

tikli *tr* fer pessigolles, *reg* cosquerelles | pessigollejar || *fig* excitar | afalagar (la vista, l'olfacte, la vanitat, etc.).

- **~a** pessigollejant, que fa pessigolles || *fig* delicat [d'abordar], espinós.

tilio BOT tell, til·ler.

timi *tr* témer *ts*.

- **~o** temor (*o* temença), por || temor (respecte, veneració).
- **~ema** poruc, *reg* poregós.
- **birdo~igilo** espantall, espantaocells, babarota, bubota.
- **mal~a** atrevit, audaç, intrèpid.

timbaló MÚS timbala.

timiano BOT farigola, timó.

timida tímid.

- **mal~a** descarat, desvergonyat.

timpano ANAT ARQUIT GRÀF timpà || TECNOL roda hidràulica || MÚS *v* *timbalo*.

tino tina, cubell (de fusta).

tindro esca.

tineo ENTOM arna.

tinio PAT tinya.

- **fava ~o** *v* *favo*.

tinkturo TÈXT tint, tintura || FARM tintura.

- **~i** *tr* tenyir || TÈXT tintar, tenyir.

tinno *v* *tinuso*.

tinti *intr* dringar || cascavellejar.

- **~ilo** cascavell, esquella, picarol.

tinuso ICT/ALIM tonyina.

tium *adv* tant: *si ~ drinkis, ke...*, ella begué tant, que...

- **~da** tant [de]: ~ *da kapoj, kiom da gustoj*, tants caps tants barrets (gustos, opinions).

tipo tipus (prototip, arquetip) || tipus (forma general) || GRÀF BIOL INFORM tipus || model (de cotxe, etc.).

- **~a** típic.
- **~aro, pres~aro** GRÀF INFORM tipus de lletra.
- **~igi** simbolitzar, ésser típic (*o* característic) de.
- **pra~o** arquetip || original (per contrast amb les còpies) || METROL patró.

tiri *tr* estirar, tirar || arrossegar || treure (*o* traure), extreure (*o* extraure) || (= *longigi*) allargar, allargassar || traçar || *fig* atreure, tirar, arrossegar.

- **al~i** *tr* atreure (*o* atraure) *pf*.
- **el~i** *tr* treure (*o* traure), extreure (*o* extraure) || estirar || imprimir || (= *ekstrakti*) treure, extreure (separar una part) || *fig* treure (una conseqüència, etc.).
- **kork~ilo** llevataps, tirabuixó.
- **kun~i** *tr* córrer (cortines) | estrènyer (nus) | arrufar (celles) || arrossegar, estirar (cap al fons, cap a dins).
- **penik~o** pinzellada.
- **re~igi** enretirar-se, retirar-se || *fig* retirar-se (d'una activitat).

tirano HIST/POLÍT tirà || tirà, dèspota.

- **~i** *tr* tiranitzar.
- **~ismo** HIST/POLÍT tirania || govern tirànic, despòtic, autocràtic.

tiroido ANAT tiroide (glàndula).

titano¹ QUÍM titani.

titano² MIT tità || *fig* tità (colós, gegant).

títol títol (d'una obra) || títol (honorífic) | títol (professional).

- **~i** *tr* titular, intitular || anomenar, dir || titular (donar un títol a algú).

tiu *adj* i *pron* aquell | aqueix, eix | (= *~ çi*) aquest, *reg* est || [no es tradueix] [en l'expressió *kiu... tiu*]: *kiu ne riskas, ~ ne gajnas*, qui no s'arrisca, no pisca.

- **~çi, çi** ~ *adj* i *pron* aquest, *reg* est.

toasto GASTR torrada.

tobogano tobogan *ts*.

Tòquio GEOG Tòquio, Tokyo.

tokso PAT/TOXICOL tòxic.

- **~i** *tr* intoxicar.
- **~iko** *pop* droga (estupefaents, hipnòtics, psicòtrops, alcohol, etc.).

• **~ikomanio** PAT/PSIC drogoaddicció, toxicomania.

tolo TÈXT ART tela.

- **~ajo** LLAR roba blanca, llenceria: (= *tabla ~ajo*) roba de taula | (= *lit~ajo*) roba de llit.
- **drat~o** filat.
- **lak~o, vaks~o** TÈXT hule.

toleri *tr* tolerar | suportar.

- **~ema** tolerant.
- **ne~ema** intolerant.

Tolozo * GEOG Tolosa [de Llenguadoc].

tomato BOT/AGR/ALIM tomaquera, *reg* tomateguera, tomatera, tomatiuguera, tomatiquera || tomàquet, *reg* tomaca, tomata, tomàtic, tomàtiga, pomata.

tombo tomba || sepulcre || *fig* mort.

- **~ejo** cementiri, *reg* cementeri.
- **amas~ejo** fossa comuna.
- **en~igi** enterrar, inhumar, sebollir.
- **trans~a** d'ultratomba.

tono ACÚS FON MÚS ÒPT LUM to.

- **~igi** fer pujar de to || FOTOG virar.
- **unu~a** monòton.

tondi tallar (amb tisores) || esquilar, tondre, tosquirar.

- **el~i** *tr* retallar *pf*.
- **~ilo** tisores, estisores.

tondri *intr* tronar | ressonar, retrunyir.

- **~o** METEOR tro || BÍBL llamp (de Déu): *mil ~oj!*, mal llamp!, llamp de Déu! || *fig* esclat, tempestat (d'aplaudiments, etc.).

tonelo MAR tona.

tonsilo ANAT amígdala, tonsil·la.

topazo MINERAL topazi.

topografo TOPOG topògraf.

- **~i** *tr* fer una aixecament topogràfic.
- **~io** mapa topogràfic || TOPOG topografia.

torako ANAT tòrax.

torço torxa (teia encesa) || *fig* llum | flama, passió.

tordi *tr* tòrcer, torçar *pf*.

torei *intr* TAURUM torejar.

torento torrent *pf* | riera.

- **~i** *intr* ploure a bots i barrals, ploure molt.

torfo PEDOL/GEOL torba.

torni *tr* tornejat || *fig* pèrfilar.

- **~ilo** TECNOL torn.

tornistro motxilla.

torpedo ARM torpede || ICT vaca, torpede.

- **~i** *tr* torpedinar *pf*.

torso ANAT bust || ART tors.

torto GASTR coca | pastís.

torturo tortura *pf*.

- **~i** *tr* torturar *pf*.

tosto brindis.

- **~i** *intr* brindar.

totala total.

- **~ismo** totalitarisme.

totemo ETNOL/RELIG/SOCIOL tòtem.

tra *prep* a través de, per || (= *dum*) durant.

- *pref* de l'inici fins a la fi: *~rigardi muzeon*, mirar un museu de dalt a baix (d'un extrem fins a l'altre); *~danci la nokton*, ballar tota la nit; *~nokti*, fer nit; *~pasi*, creuar; *~vintri*, hivernar.
- **~e** de punta a punta, de banda a banda.
- **~igi** fer passar (fer que travessi).

trabo biga *pf* || AGR cameta.

- **~izi** *tr* embigar, posar bigues, apuntalar amb bigues.
- **rul~o** TECNOL corró.

tradicio tradició *ts*.

- **~i** *tr* transmetre per tradició.

traduki *tr* traduir.

trafi *tr* encertat | tocar, caure (per atzar).

- **mal~i, mis~i** *tr* fallar, no encertar.

trafiko trànsit, circulació.

- **~i** *intr* transitar (persones) | circular (vehicles).

tragedio TEAT tragèdia *pf*.

- **~a** tràgic *pf*.

tragika tràgic (gen. *fig*).

trañeo ANAT (= *trakeo*) tràquea.

trajektorio trajectòria.

trajno tren || TÀCT comboi.

- **sub~o** FERROC metropolità, metro.

trajto tret (del rostre) | característica | acte o gest exemplars.

trako AERON ruta || FERROC via [fèrria].

trakti *tr* tractar (un tema, un pacient, un negoci, químicament) || (**kun**) tractar (amb) *intr*.

- **~ajo** estudi (obra literària o científica de

- no gaire extensió).
- **pri~i** *tr* tractar, estudiar.
- traktato** tractat (document) || tractat (obra, summa).
- traktoro** AUT/TRANSP tractor.
- tramo** FERROC (=~*relo*) via del tramvia || tramvia, tram.
- **kablo~o** funicular.
  - **per~i** *tr* transportar (mineral amb vagonetes).
- tramontano** METEOR tramuntana.
- tranĉi** tallar (amb ganivet), fendre || *fig* ferir || JOCS escapçar || ESPORT tallar.
- **~ilo** ganivet.
- tranĉe** MIL trinxera || CONSTR/OBR PÚBL rasa.
- trankvila** tranquil.
- **~igi** tranquil·litzar.
  - **mal~a** inquiet, agitat, intranquil.
- trans** *prep* a l'altra banda de, de l'altre costat de.
- *pref* cap a l'altra banda: ~*kapiĝi*, fer tombarelles; ~*porti*, transportar || canvi de lloc o estat: ~*planti*, trasplantar; ~*skribi*, transcriure || a l'altra banda: ~*mara*, d'ultramar, transmarí.
  - **~e** a l'altra banda, a l'altre costat.
  - **~igi** fer passar (a l'altra banda) || (=~*turni*) tombar, girar || TECNOL traslladar, tombar (un dibuix) || (=~*formi*) TECNOL transformar, convertir.
  - **mal~** *prep* (=cis) a aquesta banda de, de l'altre costat de.
- transformatoro** ELECTROT transformador.
- transfuzi** *tr* TERAP transfondre.
- **~o** transfusió.
- transistoro** ELECTRÒN RADIOTÈC transistor.
- transito** tràfic || MED trajecte dels aliments pel tracte alimentari.
- **~i** *tr* traficar, transportar (mercaderies).
- transitiva** GRAM MAT transitiu.
- **~igi** fer transitiu, transitivitzar.
  - **ne~a** GRAM intransitiu.
- transmisii** *tr* TECNOL transmetre.
- **~o** transmissió *ts*.
- transpiri** *intr* transpirar.
- transversa** transversal *ts*.
- trapezo** GEOM ANAT ESPORT/ESPECT trapezi.
- **~isto** ESPORT/ESPECT trapezista.
- trato** DR MERC lletra de canvi.
- **~i** *intr* emetre una lletra de canvi.
- traŭbo** *v* uvo.
- traŭmato** trauma, traumatisme (lesió).
- **psika ~o** PAT/PSIC trauma.
  - **~ismo** traumatisme (estat).
  - **~izi** *tr* traumatitzar.
- travestii** *tr* parodiar || disfressar.
- **~o** LIT paròdia || ETNOG disfressa.
  - **~ulo** PSIC transvestit, travestit.
- tre** *adv* molt | força.
- **ne ~** no...gaire: *mi alportas al vi sciigojn ne ~ agrablajn*, us porto notícies no gaire agradables.
  - **~ ne** no... gens, no... de cap manera: *ŝi ~ ne deziris veni*, no volia venir de cap manera.
  - **~ege** moltíssim, molt i molt | extraordinàriament.
- tredi** *tr* enfilar (fer passar un fil, un cordill).
- trefo** JOCS trèvol.
- trejni** *tr* formar (deixebles) || ESPORT entrenar.
- **~iĝo** entrenament.
- tremi** *tr* tremolar *pf* | estremir-se.
- **ter~o** terratrèmol.
- tremolo** BOT trèmol.
- trempi** *tr* sucar, mullar || *fig* impregnar.
- treni** *tr* arrossegar *pf* || remolcar.
- treti** *tr* trepitjar, calcigar, paltrigar.
- **sur~i** *tr* aixafar, trepollar.
- trezoro** tresor *pf*.
- tri** *adj* tres.
- *pref* tri-: ~*lingva*, trilingüe.
  - **~a** tercer, terç: *la ~a ĉapitro*, el capítol tercer || tres: *la ~a de junio*, el tres de juny; *la ~an de oktobro 1997*, tres d'octubre de 1997 (data d'un carta); *la ~a [hor] posttagmeze*, les tres de la tarda.
  - **~o** trio *ts* || tres: *li ricevis ~on kaj estis rifuzita*, va tenir un tres i va suspendre.
  - **~cent** tres-cents.
  - **~dek** trenta.
  - **~obla** triple.
  - **~ono** terç.
  - **~ope** en grup de tres.
  - **T~unu** RELIG [la Santíssima] Trinitat.
- tribo** HIST SOCIOL BIOL tribu.
- tribordo** MAR estribord.

tribuno tribuna || *fig* plataforma, tribuna.

tribunalo tribunal *ts*.

tributo tribut *pf*.

- *~i tr* tributar.

triki *tr* TÈXT fer mitja, tricotar.

- *~ilo* agulla de fer mitja.

trikoto TÈXT gènere de punt, tricot.

trilo MÚS trinat.

- *~i intr* MÚS trinar || refilar (ocells).

trimestro trimestre.

trinki *tr* beure *pf*.

- *~ajo* beguda.
- *~ebla* potable, bevable.
- *~ejo* (= *kafejo*) cafè | (= *star~ejo, baro*) bar | (= *lakto~ejo*) granja || abeurador, bevedor (per al bestiar).

tripo ANAT tripes *pl*, budells *pl*, entranyes *pl* || GASTR menuts *pl* | tripa.

- *sen~igi* esbudellar.

trista trist.

tritiko BOT/AGR blat, *reg* forment (planta) || blat (gra).

triumfo triomf.

- *~i intr* triomfar *pf*.

triviala (= *maldelikata*) bast, groller || (= *vulgara*) trivial, vulgar.

tro *adv* massa: *vi ~ laboras*, treballes massa; *~ da pano*, massa pa.

- *pref* excés, sobre-: *~pezo*, sobrecàrrega; *~grandigo*, exageració.
- *~a* excessiu, exagerat.
- *~i tr* exagerar *tr abs*.
- *~igi* exagerar.

trobadoro LIT trobador.

trofeo HIST ARQUIT/DEC/CINEG ESPORT trofeu.

trogo AGR obi, cóm (abeurador o menjadora) || CONSTR catúfol || gaveta | pastera.

trombo METEOR tromba | mànega || PAT trombe.

trombono MÚS trombó.

trompi *tr* enganyar, enredar, trompar || decebre.

trono tron *pf*.

- *~i intr* regnar *fig*.

tropiko ASTR tròpic || *pl* GEOG/BIOGEOG regions tropicals.

tropismo BIOL tropisme.

troti *intr* trotar *pf*.

- *~ilo* JOCS patinet.

trotuario OBR/PÚBL/TRÀNS vorera, voravia.

trovi *tr* trobar *pf*.

- *bon~o* discreció, criteri (judici, discerniment).
- *el~i tr* descobrir (fer una descoberta).

truo forat, orifici | cau, catau || obertura || ESPORT forat.

- *~i tr* foradar, perforar.

trubaduro *v* *trobadoro*.

trudi *tr* imposar.

- *en~ulo, en~igànto* intrús, entremetedor.

trufo BOT tòfona.

- *~i tr* GASTR trufar.

truko CIN trucatge.

- *~i tr* trucar, fer un trucatge.

trulo CONSTR paleta, plana (eina).

trumpeto MÚS trompeta.

- *~i intr* tocar la trompeta || trompetejar *fig*.

- *dis~i tr* publicar a so de bombo i platerets.

trunko BOT tronc (tija d'un arbre) || ANAT GEOM tronc || MAR canya (de l'àncora).

- *~i tr* GEOM truncar.

trupo TEAT companyia || *v taçmento, roto* || *pl* MIL tropes.

trusto ECON trust.

- *~i tr* monopolitzar.

truto ICT truita.

tualetto toaleta || higiene personal, abillament.

- *~i intr* fer (algú) la seva toaleta.
- *~ejo* lavabo, lligador (habitació) || camerino.

- *~ujo* HIG necesser, lligador (estoig).

tubo tub | conducte | canonada || ANAT trompa: *utera ~o*, trompa de Fal·lopi (*o* uterina); *aüda ~o, orela ~o, ~o de Eüstako*, trompa d'Eustaqui | tub, canal: *digesta ~o*, tub (*o* canal) digestiu || ANAT VEG canal || ELECTRÒN tub: *katodradia ~o*, tub de raigs catòdics.

- *~i* MED col·locar un tub, una sonda, etc.

- *~isto* lampista, llauner.

- *~izi tr* proveir de tubs, protegir amb tubs.

- *prov~o* QUÍM tub d'assaig | proveta.

- **serpent~o** TECNOL serpentí.
- **suč~o** sífò (tub encorbat).

tubero bony, protuberància || bony, contusió || ANAT túber, tubercle, tuberositat, eminència || ANAT BOT tuberositat || BOT tubercle || *fig* entrebanc, obstacle, dificultat.

- **har~o** castanya, monyo.

tuberkulo PAT tubercle, tubèrcul.

- **~ozo** tuberculosi.

tufó tofa, manyoc.

tuj *adv* de seguida, a l'acte, immediatament.

- **~a** immediat.

tuko TÈXT drap, tros de roba, *reg* pedaç.

- **antaü~o** davantal.
- **ban~o** tovallola [de bany].
- **buš~o** tovalló, torcaboques.
- **lit~o** llençol.
- **man~o** tovallola, *reg* tovalla | (= *manvišilo*) eixugamà.
- **morto~o** mortalla, sudari.
- **naz~o**, **poš~o** mocador.
- **saliv~o** pitet, bavasall, *reg* baverall.
- **tablo~o** tovalles, estovalles.
- **teler~o** (= *buš~o*) tovalló.
- **tualet~o** (= *man~o*) tovallola.
- **vindo~o** bolquer, *reg* drap.
- **viš~o** drap [de la pols] | esborrador (per a la pissarra).

tulo TÈXT tul.

tulipo BOT/JARD tulipa.

Tuluzo GEOG (= *Tolozo*) Tolosa [de Llenguadoc].

tumoro PAT tumor.

tumulto tumult, avalot | disturbí.

- **~i** *intr* agitar-se, provocar un tumult.

tuno METROL tona.

tunelo túnel *ts*.

- **~i** *tr* foradar (una muntanya, el sota d'un riu, etc., per fer un túnel).

tuniko INDUM ANAT BOT túnica.

Tunizo GEOG Tunis.

- **t~ano** tunisenc.
- **~io** GEOG Tunísia.
- **t~iano** tunisià.

turo ARQUIT ARM/HIST ESCACS torre.

- **lum~o** MAR far || *fig* far, guia.

turbo JOCS baldufa, *reg* trompa || TECNOL fresa.

- **~i** *intr* girar, voltar, giravoltar (com una baldufa) || TECNOL fresar (treballar amb una fresa).

turbano INDUM turbant.

turbino MOT/HIDR turbina.

turdo ORNIT tord | griva | (= *merlo*) merla.

turismo TUR turisme.

turisto TUR turista.

turko ETNOL turc.

- **T~io**, **T~ujo** GEOG Turquia.

turkiso MINERAL turquesa.

turmenti *tr* turmentar || *v* *torturi*.

turni *tr* girar | tombar (les pàgines, el cap) || filmar || *fig* transformar, convertir.

- **akvo~iĝo** remolí (d'aigua).
- **disko~ilo** ELECTROAC giradiscs.
- **el~iĝi** sortir-se'n | espavilar-se.
- **kap~iĝo** PAT rodament de cap, vertigen.
- **parol~o** LING expressió, locució, manera de dir.
- **senco~o** joc de paraules (*o* de mots).
- **ŝraüb~ilo** OFIC tornavis, *reg* gramponador.

turniro torneig *pf*.

turpa (= *malbela*) lleig.

turto ORNIT tórtora.

tusi *intr* tossir, estossegar.

- **~o** FISIOL/PAT tos.

tuŝi *tr* tocar (entrar en contacte) || tocar (estar en contacte) || tocar (atacar, ofendre) || tocar, tractar, abordar (un tema) || tocar (concernir) || *fig* arribar, emocionar, tocar el cor.

- **~o** tocament, contacte || ART toc (de pinzell), pinzellada || DIAG palpació, tacte, exploració || ESPORT servei de banda.
- **kor~i** *tr* commoure.

tuta tot, sencer, complet || *v* *totala*.

- *pref* [davant d'arrel substantiva] tot: *~kore*, de tot cor; *~monda*, mundial (de tot el món), universal || [davant d'arrel verbal] acabament total: *~legi*, llegir del tot, de cap a cap, fins al final.
- **~e** completament, del tot.
- **~e ne** (= *neniom*) de cap manera, (no) gens: *vi ~e ne estas ĝentila*, vostè no és gens amable.
- **ne ~e** (= *iom*) no del tot: *la instinkto de memkonservo ne ~e ŝin forlasis*, l'instint

d'autoconservació no la deixà del tot.

- ~o (el) tot.
- ~aĵo totalitat (conjunt).
- ~eco totalitat (qualitat).
- en~e (=konklude, resume) comptat i debatut, en conclusió, en resum || (=sume) tot plegat, en total || (=ĝenerale) en general.

U

u¹ *subst* u (nom de lletra) [pronun. /u/].

-u² *term* volitiu: *ven~!*, *vine!*; *ne tuŝ~!*, no toquis!; *mi volas, ke tio est~ vera*, vull que sigui cert [-u expressa sempre un desig, un prec o una ordre i equival en català a l'imperatiu i, en part, al subjuntiu; també pot correspondre a una proposició exclamativa: *ĉes~!*, prou!; *paf~!*, foc!].

UEA *acròn* ESPER [Universala Esperanto-Asocio] Associació Esperantista Universal (principal associació esperantista internacional).

uesto (=okcidento) oest, occident.

Ugando GEOG Uganda.

- u~ano ugandès.

-uj *suf* receptacle, recipient: *abel~o*, rusc; *fand~o*, gresol; *lav~o*, gibrell || rentamans; *mon~o*, moneder; *sal~o*, saler || planta que produeix —: *avel~o*, avellaner; *framb~o*, gerdera; *pom~o* (=pomarbo), pomera || país (=i): *Ital~o* (=Italia) Itàlia; *patr~o*, pàtria.

- ~o recipient.

ukraino* ETNOL ucraïnès.

- U~io, U~ujo GEOG Ucraïna.

Ukrajno v *Ukrainio*.

-ul *suf* persona amb la característica que expressa l'arrel: *blank~o*, blanc (de raça blanca); *ĝib~o*, geperut; *riĉ~o*, ric; *tim~o*, covard || animal o cosa amb la característica que expressa l'arrel: *nubskrap~o*, gratacel; *trimast~o*, veler de tres pals || grup d'animals caracteritzats

per l'arrel: *mam~oj*, mamífers; *ramp~oj*, rèptils.

- ~o persona, individu, tipus || *pop* paio.

ulcero PAT úlcera, nafra.

ulekso BOT gatosa.

ulmo BOT om | oma.

ulno¹ METROL alna | colze, colzada.

ulno² ANAT cúbit, ulna.

ululi *intr* udolar, ulular || TECNOL grinyolar.

-um *suf* aprovisionament: *aer~i*, airejar; *akv~i*, regar, mullar; *ombr~i*, ombrejar (un dibuix); *sap~i*, ensabonar (per a rentar); *sun~i*, exposar al sol; *vent~i*, ventar || vestit, ornament, recobriment: *buŝ~o*, morrió; *kalkan~o*, taló (d'una sabata); *kol~o*, coll (d'un vestit); *krur~o*, cuixot, camal; *man~o*, puny (d'un vestit); *naz~o*, pinçanàs; *pak~o*, embalatge, embolcall; *pland~o*, sola (d'una sabata) || execució, ajusticiament: *dek~i*, delmar (matar una persona de cada deu); *kruc~i*, crucificar; *kvaron~i*, esquarterar; *palis~i*, empalar; *pend~i*, penjar; *ŝton~i*, lapidar || (=ari) base de numeració: *du~a*, binari; *dek~a*, decimal; *dekses~a*, hexadecimal || acció: *buton~i*, cordar, botonar; *foli~i*, fullejar; *frenoz~i*, desvariejar; *kolomb~i*, encaramel·lar-se, fer el colomi; *mastr~i*, mestressejar, dirigir, governar; *okul~i*, menjar-se amb els ulls; *palpebr~i*, parpellejar | menjar-se amb els ulls; *saĝ~i*, fer el savi, ergotitzar || [significat imprecís: hom usa ~ quan els altres sufixos no són prou precisos] *amind~i*, festejar, cortejar; *komun~o*, municipi, comunitat; *kort~o*, tribunal, cort; *malvarm~i*, estar refredat; *plen~i*, acomplir, dur a terme.

- ~o *pop* daixonses (o daixò), dallonses (o dallò).

- ~i *tr pop* fúmer, barrufar, *vulg* fotre.

umbiliko ANAT llobrígoi, melic || v *hilumo* || *fig* cor, centre, melic.

unco METROL unça.

ungo ANAT unglà.

- ~i, ~ogratí, ~ovundi *tr* unglar, esgarrapar.

- ~ego ANAT grapa, arpa, *reg* sarpa.

ungvento FARM ungüent.

unio DR INTERN/HIST unió: *Eüropa U~o*, la Unió Europea; *Hinda U~o*, la Unió Índia.

uniformo INDUM uniforme.

unika únic || (= *ununura, solsola*) (un) sol, únic: *li havis ~an filon*, tenia un sol fill.

universo ASTR univers.

universala universal.

- **~igi** universalitzar.

universitato ENSENY universitat.

-unt *suf* participi condicional actiu: *konstru~a*, que construiria.

unu *adj* un | u: *la kilometro ~*, el quilòmetre u; *la numero ~*, el número u [la forma elidida *un'* s'usa comptant i en expressions imperatives] || *pron* un (hom): *~j kantis, la aliaj dancis*, els uns cantaven, els altres ballaven.

- *pref* uni-, mono-: *~anima*, unànime; *~lingva*, monolingüe; *~ĉelulo*, organisme unicel·lular, protozou.
- **~a** primer: *Jakobo [la] ~a*, Jaume I || u: *la ~a de majo*, l'u de maig; *la ~an de oktobro 1997*, u d'octubre de 1997 (data d'un carta); *la ~a [horoj] posttagmeze*, la una del migdia.

- **~o** MAT METROL unitat (de mesura).
- **~eco** unitat | unitat.
- **~enaskito** primogènit.
- **~igi** unir.
- **~opa** singular, separat.
- **tri~o** tríade | MIT/RELIG trinitat, tríade.

uragano CLIMAT huracà || tempesta *fig*.

- **~i** *intr* enfurir-se.

uranio QUÍM urani.

urbo ciutat.

- **~a** urbà | ciutadà.
- **~ego, grand~o** urbs.
- **~estro** alcalde, batlle, *reg* batle, síndic.
- **~eto** vila.
- **~odomo** ajuntament (edifici).
- **antaŭ~o** raval || (= *ĉirkaŭ~o, sub~o*) suburbi.
- **ĉef~o** capital (ciutat).
- **ĉirkaŭ~o, sub~o** suburbi.

urĝi *tr* apressar.

- **~a** urgent.
- **~iĝi** urgir.

urini *intr* orinar.

- **~o** orina.

urno urna (vas, caixa, caps).

urogalo ORNIT gall salvatge (*o* fer, *o* de bosc).

urso ZOOLOG ós.

- **granda U~ino** ASTR l'Óssa Major.
- **malgranda U~ino** ASTR l'Óssa Menor.

urtiko BOT ortiga, *reg* estrigo.

Urugvajo GEOG [l'] Uruguai.

- **u~ano** uruguaià.

-us *term* condicional: *mi konstru~*, [jo] construiria | *se vi pen~*, *vi sukces~*, si t'esforcessis ho aconseguiries.

Usono GEOG [els] Estats Units [d'Amèrica].

- **u~ano** nord-americà (dels E.U.A.).

-ut *suf* participi condicional passiu: *la domo estas konstru~a*, la casa es construiria (*o* seria construïda).

utero ANAT úter, matriu.

utila útil, profitós.

- **~i** *intr* ésser útil, servir per (a).
- **~igi** utilitzar.
- **mal~a** perjudicial, nociu, danyós, lesiu, pernicios.
- **sen~a** inútil, va, estèril, ociós || inútil, ineficaç, inactiu.

utopio POLÍT utopia.

uvo AGR/VITIC ALIM raïm.

uverturo MÚS obertura.

uzi *tr* usar, utilitzar, emprar.

- **el~i** *tr* espatllar per l'ús: consumir, gastar, fer malbé, deteriorar.
- **tro~i** *tr* abusar (de).

uzbeko ETNOL uzbek.

- **U~io, U~ujo** GEOG Uzbekistan.

Uzbekistano* *v* *Uzbekio*.

uzino fàbrica, manufactura metàl·lica.

- **~i** *tr* INDUST fabricar (produir per mitjà de màquines).

uzuro usura.

- **~i** *intr* prestar amb usura, practicar la usura.

uzurpi *tr* usurpar.

Ŭ

ŭo nom de la vint-i-sisena lletra de l'alfabet de l'esperanto [pronun. /w/].

ŭato *v vatto*.

V

vo ve (nom de lletra) [pronun. /v/].

- **duobla ~o** ve doble (nom de lletra).

vadi *tr* caminar amb dificultat per l'aigua, el fang, la neu, la sorra, etc.

- **~ejo** gual (pas en un riu).
- **tra~i** *tr* passar a gual, travessar.

vaflo GASTR FOLK neula.

vagi¹ *intr* vagar, deambular.

- **~ulo** rodamón | vagabund.

vago² ANAT [nervi] vague.

vagabondo vagabund.

vagina ANAT vagina.

vagono FERROC vagó.

- **~aro** (= *trajno*) tren || sèrie de vagons.
- **frid~o** vagó frigorífic.
- **lit~o** vagó llit.
- **poŝt~o** vagó correu.
- **restoraci~o** vagó restaurant.
- **var~o** vagó de mercaderies.

vaki *intr* vacar.

- **~igi** deixar vacant (*o* lliure, *o* disponible).

vakcino TERAP vaccí, vacuna.

- **~i** *tr* vaccinar, vacunar.

vakcinio BOT nabiu, mirtil.

vakso APIC QUÍM cera.

- **~i** *tr* encerar.
- **sigel~o** lacre.

vakuo FILOS FÍS buit.

valo vall *f pf*.

Valencio GEOG València.

- **v~ano** valencià.
- **~lando** GEOG [el] País Valencià.

valeriano BOT/FARM valeriana.

valida vàlid *ts*.

- **~i** *intr* ésser vàlid, estar en vigor.
- **~igi** validar.

valizo maleta, valisa.

valono ETNOL való.

- **V~io, V~ujo** GEOG Valònia.

valori *tr* valer *tr|intr* || (= *validi*) ésser vàlid, estar en vigor.

- **~o** valor, mèrit, vàlua || ECON valor, vàlua || FILOS MAT valor.
- **pli~o** DR plus-vàlua.
- **plus~o** ECON plus-vàlua.

valso MÚS/DANSA vals.

- **~i** *intr* valsar, ballar el vals.

valuto ECON disponibilitats monetàries || divisa (moneda estrangera) || paper moneda en relació amb el patró or | [tipus de] canvi.

valvo TECNOL ANAT vàlvula || ZOOL valva || BOT (= *klapo*) valva || ELECTROT/ELECTRÒN (= *rektifilo*) rectificador.

vampiro MIT/ETNOG ZOOL vampir || *fig* explotador, vampir.

vana va, inútil | nul | il·lusori.

- **~igi** frustrar, fer avortar.

vando *v septo* || *v parieto*.

vandalo vàndal *pf*.

vango galta || cara, costat, flanc (d'una fruita, d'una peça, d'una màquina).

- **sid~o** ANAT (= *gluteo*) natja, galta del cul.

vaniilo BOT ALIM vainilla.

- **~i** *tr* condimentar amb vainilla.

vanta va | frívol | vanitós.

- **~o** vanitat | frivolitat.
- **~igi** esvair-se, esvanir-se || envanir-se.

vaporo vapor || *pl* PAT vapors.

- **~i** *intr* fumar, fer fum.
- **~igi** evaporar, vaporitzar.
- **~izi** *tr* TERAP aplicar vapors, tractar amb vaporitzacions | fumigar || TÈXT vaporar.
- **el~igi, for~igi** evaporar-se (del tot) || *fig* evaporar-se (esvanir-se).

varo¹ mercaderia, article [de comerç].

varo² ELECTROT var.

varbi *tr* reclutar *ts*.

varii *intr* variar.

- ~a variable, variat.
- ~o, ~ajo MAT amplitud || BIOL (=varietato) varietat.
- ~ado variació || MAT variació.

variablo MAT INFORM variable.

variatio MÚS variació.

variatio CRÍT TEXT ESCACS variant || *v* *variablo*.

varicelo PAT varicel·la, verola borda.

varietato BIOL varietat || LING variació.

varieteo ESPECT varietats.

variko PAT varíça, variu.

variolo PAT verola, pigota.

varma calent, càlid || *fig* càlid | apassionat.

- ~ega bullent, ardent || *fig* apassionat, ardent, fervorós, fogós | aferrissat, violent.
- ~eta *tebi pf*.
- ~igi escalfar, *reg* calfar | calefactar || *fig* escalfar, excitar.
- ~umi *intr* PAT escaldar-se.
- mal~a fred.
- mal~ega glacial.
- mal~eta fresc.
- mal~umi *intr* agafar fred, refredar-se, constipar-se.
- mal~umo PAT refredat, constipat.

Varsovio GEOG Varsòvia.

varti *tr* tenir cura (d'un infant, d'un cadell, d'una planta) | vigilar, vetllar per, guardar (un infant).

- ~ist(in)o mainader(a).

vasalo HIST vassall.

vasko¹ pica (d'una font).

vasko² *v eüsko*.

vasta vast *pf* || ample, folgat || FON obert.

- ~igi eixamplar, ampliar.
- dis~igi desplegar || difondre, irradiar || *fig* divulgar, propagar, esbombar.
- mal~a estret || encongit, petit || *fig* estret, íntim || FON tancat.

Vašingtono GEOG Washington (ciutat).

vato TÈXT buata | (=sorba ~o) cotó hidròfil *pop* cotó fluix (*o* en floca, *o* en pèl).

- ~i *tr* embuatar.

Vatikano GEOG [el] Vaticà.

vatto METROL watt, vat.

vazo vas, atuell, recipient.

- nokto~o orinal, gibrelleta, baci.

ve! *interj* ai! || pobre de, malhaurat: ~ *al ili*, pobre d'ells!; ~ *al la venkitoj!*, malhaurats els vençuts!, pobre dels vençuts!

- ~i, ~adi *intr* queixar-se, gemegar, lamentar-se.
- ~o ai, gemec.

vefto TÈXT trama.

vegeti *intr* vegetar *pf*.

- ~ajo BOT (=vegetalo) planta, vegetal || PAT vegetació.

vegetalo BOT planta, vegetal.

- ~aro GEOBOT vegetació.

- ~ismo DIET vegetalisme.

vegetara DIET vegetarià.

- ~ano vegetarià.
- ~ismo vegetarianisme.

vehiklo FARM vehicle || MED/PAT agent vector, portador, vehicle || *fig* vehicle (mitjà de transmissió).

- ~i *tr* vehicular, transmetre.

vejno ANAT vena || PETROG veta, vena, via || vena, aigües (del marbre, de la fusta, etc.).

- ~i *tr* viar, marbrar.

veki *tr* despertar || *fig* despertar, desvetllar.

velo MAR vela (d'un vaixell) || vela (d'un molí de vent) || ANAT vel.

- ~i, ~adi *intr* NÀUT velejar, navegar a vela.
- ~veturi *intr v ~i*.

veldi *tr* TECNOL soldar (mitjançant fusió).

velki *intr* marcir-se, assecar-se, pansir-se *pf* || *fig* descolorir-se, perdre.

veluro TÈXT BOT vellut.

veni *intr* venir *pf* || arribar (a un lloc, a un objectiu, a una conclusió).

- al~i *intr* arribar, *reg* aplegar.
- bon~o benvinguda.
- datre~o aniversari (commemoració).
- de~i *intr* procedir, provenir.
- inter~i *intr* intervenir (prendre part) || sobrevenir, ocórrer, succeir.
- kun~i *intr* reunir-se, aplegar-se, congregar-se.
- kun~o reunió.
- re~i *intr* tornar (al lloc de sortida) || tornar (esdevenir-se de nou).

vendi *tr* vendre || vendre, traïr (per diners).

- **for~i** *tr* desfer-se | ECON saldar, liquidar.

vendredo divendres.

veneno metzina, verí *pf*.

- **~i** *tr* emmetzinar, enverinar *pf*.

Venezuelo GEOG Vençuela.

- **v~ano** veneçolà.

vençgi *tr* venjar || *intr i pron* venjar-se.

- **~o** venjança.

venki *tr* vèncer *pf* (dominar, guanyar, superar, triomfar).

- **~o** victòria.
- **dis~i** *tr* derrotar.
- **mal~i** *intr* ésser vençut, perdre.

vento vent *pf* || *pl* ventositat.

- **~umi** *tr* ventar.
- **~umilo** ventall (instrument) || ANAT cua (d'un paó, d'un faisà).
- **~oblovo** METEOR ventada, ratxa.
- **~pušo** METEOR ràfega.
- **tra~o** corrent *m* [d'aire].

ventoli *tr* ventilar, airejar.

- **~ejo** ARQUIT/CONSTR respirador, respirall, ventilador.
- **~ilo** TECNOL ventilador.

ventro ANAT FISIOL ventre, panxa || ventre, panxa (d'una ampolla, d'una gerra, etc.) | CONSTR NAV bodega | MÚS (=resonujó) caixa de ressonància | FÍS ventre.

- **dik~a** panxut.

vepro BOT esbarzer, bardissa | GEOBOT màquia | brolla.

- **~ejo** esbarzerar, bardissar.
- **sen~igi** esbardissar, esbrollar.

vero veritat.

- **~a** veritable, vertader, verdader, *reg ver* | cert | autèntic | real.
- **~igi** fer real, realitzar.
- **mal~a** fals, mentider.

verando ARQUIT veranda.

verbo GRAM verb.

- **~igi** verbalitzar (convertir en verb).

verbeno BOT berbena.

verda verd (de color) || verd (tendre) || verd (immadur) || esperantista.

- **~igì** enverdir-se | BOT verdejar.
- **~ulo** ECOL/POLÍT verd, ecologista.
- **çiam~a** BOT perennifoli.

verdigo QUÍM verdet.

verdikto veredicta.

- **~i** *intr* emetre un veredicta, sentenciar.

vergo verga (vara prima vegetal o metàl·lica) || vara, verga (instrument de càstig).

- **~i** *tr* vergassejar, verguejar.

verki *tr* escriure, compondre, crear (una obra artística o intel·lectual).

- **~o** obra (d'art, d'enginyeria, etc.) | escrit || obra (activitat sobrenatural i de la natura).
- **~isto** autor, escriptor.
- **çef~o** obra mestra.

vermo ZOOLOG cuc *pf*, verm.

- **ter~o** (=lumbriko) cuc de terra.

vermiceloj ALIM fideus.

vermuto ALIM vermut (beguda) || *fig* amargor.

verniso QUÍM CERÀM PINT vernís || COSM esmalt d'ungles.

- **~i** *tr* OFIC envernissar.

verso LIT vers.

- **~i** *intr* fer versos, versejar.
- **~ajo** poesia, poema.

versalo GRÀF versaleta.

versio versió | LIT versió || OBST versió.

veršì *tr* vessar, abocar (líquids) | emetre (llum, sons) || *fig* llançar (insults, etc.).

- **pri~i, sur~i** *tr* regar.

verto ANAT vèrtex, sincípit || *fig v kulmino*.

vertago *v melhundo*.

vertebro ANAT vèrtebra.

- **~ulo** ZOOLOG vertebrat.
- **sen~ulo** ZOOLOG invertebrat.

vertico GEOM vèrtex *ts*.

vertiĝo PAT vertigen *pf*.

- **~i** *intr* tenir (o patir) vertigen.

vertikala GEOM vertical.

- **~o** [línia] vertical || *v ~ilo*.
- **~ilo** CONSTR/OFIC plomada.

veruko PAT berruga.

vervo inspiració, numen, vena | vèrbola.

vespo ENTOM vespa.

vespero vespre, vesprada, capvespre | tarda, *reg* vesprada, horabaixa || reunió de vespre.

vesperito ZOOLOG rata-pinyada, rata-penada, muricec || *v hiroptero*.

vesti *tr* vestir *pf*.

- **~o** vestit.

- **ali~i** *tr* disfressar || *pron* transvestir-se.
- **sen~igi** despullar-se.
- **sub~o** roba blanca, roba interior.
- **trans~i sin** *pron* mudar-se (de vestit).

vestíble CONSTR ANAT vestíbul.

vestígo vestígi *ts*.

vešto INDUM armilla.

veti *intr* (**je**) apostar *tr*.

- **pri~i** *tr* apostar (per, a favor de).

vetero METEOR temps.

veterano veterà *pf*.

veterinano VETER veterinari, manescal.

vetoo DR vet, veto.

- **~i** *tr* vetar.

veturi *intr* anar, viatjar (en vehicle, amb cotxe) || circular.

- **~ejo** calçada.
- **~ilo** TRANSP vehicle (mitjà de transport, cotxe) || (=vehiklo) vehicle (mitjà de transmissió).
- **dom~ilo, loĝ~ilo** caravana, rulot.
- **glit~ilo** (=sledo) trineu.
- **pet~i** *intr* fer autostop.
- **post~ilo, tren~ilo** (=remorko) remolc.

veziko ANAT bufeta, veixiga.

- **~eto** ANAT vesícula || PAT (=blazo) vesícula, butllof(et)a, bòfega || TECNOL bombolla, bufat.
- **~igi** embutllifar-se.

vi *pron* tu | vós | vostè | [no es tradueix] || vosaltres | vostès | [no es tradueix].

- **~a** *adj* i *pron* teu, teua (*o* *reg* teua) | vostre, vostra (de vós) | de vostè || vostre (de vosaltres) | de vostès.
- **~diri** dir de vós | dir de vostè.

viadukto OBR PÚBL/TRANSP viaducte.

viando ALIM carn, vianda.

- **~ejo** carnisseria (botiga).

vibri vibrar *pf*.

- **~o** vibració.
- **~ado** vibració (sèrie de vibracions).

vibracio (=vibro) vibració.

vico fila, filera, rengle, renglera | corrua || ESCACS (=horizontala ~o) rengle | (=vertikala ~o) columna | (=transversa ~o) diagonal || cua (fila) || tanda, torn || MAT successió.

- *pref* persona que ajuda o substitueix, vice-: ~*prezidanto*, vice-president |

objecte que pot reemplaçar-ne un altre: ~*rado*, roda de recanvi || indica parentiu polític (*o* per afinitat): ~*patrino* (=duonpatrino), madrastra.

• **~igi** alinear, arrengrerar | ORG MIL formar.

vidi *tr* veure *ts*, llucar, clissar.

- **~o** visió, vista (acció de veure).
- **~ado** vista (sentit) || visió, contemplació.
- **~ajo** vista, panorama.
- **antaŭ~i** *tr* preveure.
- **bel~ejo** ARQUIT/CONSTR mirador.
- **nigra~ulo** (=pesimisto) pessimista.
- **preter~i** *tr* no fixar-se (en), no adonar-se (de).
- **tele~i** veure (*o* mirar) la televisió.
- **tele~ado, tele~o** televisió.
- **tele~ilo** televisor.

video ELECTRÓN/TV vídeo (banda de freqüències) || (=videoregistrato) vídeo (magnetoscopi) || (=videofilmo) vídeo (pel·lícula).

video~ *pref* video-: ~*filmeto*, videoclip; ~*kasedo*, cinta de vídeo, videocasset; ~*ludo*, videojoc.

vidvo vidu, viuado.

- **~igi** enviduar, enviudar (esdevenir vidu).
- **~inigi** enviduar, enviudar (esdevenir vídua).

Vieno GEOG Viena.

vigli *intr* vetllar, tranuirar, passar la nit en blanc (voluntàriament).

vigla despert, viu, animat, eixerit, *reg* comboiant, escarrabillat | enèrgic, vigorós | vigilant.

- **~i** *intr* estar atent, vigilar *abs*.
- **mal~a** feble, dèbil.
- **re~igi** reconfortar, reanimar.

viktimo víctima *pf*.

vil pèl aspre (que cobreix una superfície) || ANAT vellositat.

vilao ARQUIT vil·la, torre.

vilago poble (població petita).

- **lad~o** URBAN barri de barraques.

villo *v vilao*.

vimeno BOT vimetera.

- **~vergo** BOT/MOBL vímet.

vino ENOL/VITIC vi.

- **~ejo** celler.

- ~**bero** gra de raïm.
- ~**beraro** (penjoll de) raïm.
- ~**berejo**, ~**ĝardeno** (camp plantat de) vinya.
- ~**berujo**, ~**arbedo** BOT (=vito) cep, vinya.
- **muskat-o** ENOL (=moskatelo) moscatell.
- **sekvin-ero** AGR (=rosino) pansa.

vinagro ENOL/GASTR vinagre.

- ~**i intr** amanir amb (o en) vinagre | conservar amb vinagre.

vinđi tr bolcar, embolcallar || embenar || embolcar, embolcallar.

- ~**o** bolquer | FARM bena.

vinjeto ART/GRÁF vinyeta (dibuix ornamental) || ESCR caplletra.

vinko BOT vinca.

vinkto OFIC OFICINA grapa.

- ~**i tr** engrapar, grapar.

vintro hivern.

- ~**i intr** hivernar, passar l'hivern.
- **tra~i intr** hivernar | hibernar.

violo BOT viola, violeta.

- **trans-a**, **ultra-a** FÍS ultraviolat.

violenta (=perforta) violent.

violono MÚS violí.

- ~**i intr** tocar el violí.

violonĉelo MÚS violoncel.

vipo fuet, flagell *pf*.

- ~**i tr** fuetejar, flagel·lar || colpir, batre (amb força) || *fig* criticar, rebentar.

vipero arc v *vipuro*.

vipuro ZOOL escurçó.

virgo home (de sexe masculí) | home, baró (adult).

- *pref* mascle: ~**safo**, boc.
- ~**eco** virilitat.
- ~**ino** dona (persona de sexe femení).
- ~**ineco** feminitat.
- **eks~ pref** animal castrat: *eks~kato*, gat castrat.

virga¹ verge, virginal *pf*.

- ~**ul(in)o** home (dona) verge.
- **la sankta V~ulino** CRIST la Mare de Déu, la Verge [Maria].
- **sen~igi** *vulg* desvirgar.

Virgo² ASTR la Verge (o Virgo) || ASTROL Verge (o Virgo).

virjo PAT virus filtrable, ultravirus.

virto virtut.

- **mal-o** vici.

virtuozo ART virtuós *pf*.

virulenta MICROB/PAT virulent (que es desenvolupa ràpidament).

viruso MICROB/PAT virus.

- **ultra-o** v *virjo*.

visko BOT vesc.

viskio whisky *angl*.

viskoza FÍS viscós.

viđi tr netejar (fregant), eixugar || *fig* liquidar, eixugar (un compte).

- **for~i tr** esborrar (fregant) || *fig* esborrar (de la memòria) || *fig* liquidar, eixugar (un deute).

vito BOT cep, vinya.

vitamino BIOQ/FISIOL/ALIM vitamina.

vitro vidre.

- ~**aĵaro** cristalleria (conjunt d'objectes de cristall).

- **okulo-oj** OFTAL/ÒPT ulleres.

vitriño vitrina.

vitriolo oli de vidriol *pop*.

vivi *intr* viure (*ts* exc. 'residir').

- ~**o** vida.

- ~**a** viu (vivent, que té vida) || viu (intens).

- ~**eti intr** vegetar.

- ~**uo** visca.

- ~**kunulo** company (cònjuge).

- **kun~i intr** conviure.

- **dum~a** vitalici.

- **mal~a** mort.

- **post~i**, **super~i**, **trans~i tr** sobreviure (a) || perdurar.

- **re~i intr** reviure, ressuscitar | revifar-se, reviscolar(-se).

- **tra~i tr** viure, passar, experimentar (durant la vida).

- **tra~aĵo** vivència.

vivisekcio MED vivisecció.

vizo visat.

- ~**i tr** visar.

vizaĝo ANAT cara, rostre.

vizio visió *ts*.

- ~**i tr** veure (en una al·lucinació, en una visió), tenir visions.

viziero visera *ts*.

viziti *tr* visitar *ts*.

- ~**adi** *tr* freqüentar.

vizono ZOOL visó [americà].

vjelo MÚS/FOLK viella de roda.

vjolo MÚS/HIST viola (antiga): *ama* ~o, viola d'amor.

- **gambo~o** viola de gamba.

voçò veu *pf* || MÚS GRAM veu || DR/POLÍT vot.

- ~**a** oral, de viva veu || FON sonor.
- ~**doni** *intr* votar (donar el vot).
- **sen~a** mut || afònic || sense veu || FON sord.
- **unu~a** unànime.

vodka vodka *rus*.

vojo camí, via *pf* || (=~*iro*) trajecte.

- ~**iri**, ~**i** *intr* anar, caminar, ésser en camí.
- **aũto~o** OBR PÚBL autopista | autovia.
- **fer~o** FERROC ferrocarril.
- **rel~o** (=trako) via fèrria.

vogaĝi *intr* viatjar.

- **kaš~anto** MAR/AERON/DR polissó.

voki *tr* cridar (algú per fer-lo venir, perquè presti atenció).

- **al~i** *tr* cridar (algú per fer-lo venir) || *fig* clamar, invocar.
- **al~o** crida, invocació.
- **al~iĝo** vocació.
- **el~i** *tr* cridar fora, cridar (per fer sortir algú) || *fig* provocar, causar || *fig* evocar.
- **kun~i** *tr* convocar.

vokalo FON vocal.

vokativo LING vocatiu.

voli *tr* voler || (=~*i iri*) voler anar || (=~*i akiri, ricevi*) voler adquirir, voler rebre.

- ~**o** voler, voluntat.
- ~**e ne~e** [si us plau] per força, de grat o per força.
- **bon~i** *tr* tenir la bondat (de), dignar-se (a): *bon~u sidi*, segui si us plau.
- **kontraũa, malgraũ~a, preter~a** a desgrat, de mala gana, de mal grat.
- **laũ~a** facultatiu, optatiu, ad libitum *llat*.
- **mal~i** *tr* refusar, no voler.

volbo ARQUIT volta.

- ~**i** *tr* cobrir amb volta.

volejbaló ESPORT voleibol.

volitivo GRAM volitiu.

volonte de bona gana, de [bon] grat.

volto METROL volt.

volumo volum (llibre).

volumeno GEOM volum.

volupto voluptat, plaer.

volvi *tr* embolicar | enrotllar.

- **dis~i** *tr* desenrotllar, desenvolupar (fer cessar d'estar enrotllat, envolupat) || *fig* desenvolupar, desenrotllar (una capacitat, la indústria, etc.).
- **mal~i** *tr* desembolicar, desenrotllar.

vomi *tr* vomitar *pf*, perbocar, expel·lir, reg boçar.

vorí *tr* devorar *pf*.

vorto paraula, mot.

- ~**aro** LING diccionari | vocabulari | onomàsticon.
- **ali~e** és a dir, això és, amb altres paraules.
- **kap~o** entrada (de diccionari, d'enciclopèdia).
- **kruc~o** mots encreuats (*o* enreixats).
- **laũ~e** literalment, al peu de la lletra.
- **pas~o** ORG MIL sant i senya, contrasenya.
- **unu~e** en resum, en una paraula.

vortico remolí (d'aire, d'aigua), vòrtex || ANAT vòrtex.

vosto ANAT cua, *reg* coa || cua (part final) || *vulg* (=kaco) titola, pixa || mànec.

- ~**umi** *intr* remenar la cua.

voto RELIG vot.

- ~**i** *tr* votar, fer un vot.

vualo vel *pf*.

- ~**i** *tr* velar *pf*.

vulgara vulgar.

- ~**igi** vulgaritzar.

vulkano GEOL volcà *pf*.

vulpo ZOOL guineu, guilla, rabosa.

- **monta ~o** guineu àrtica.

vulturo ORNIT voltor.

vulvo ANAT vulva.

vundi *tr* ferir *pf*.

- ~**o** PAT ferida.
- **bat~o** trenc, cop (amb ferida).
- **brul~o** cremada (amb ferida).
- **mordo~o** mossegada (amb ferida).
- **pik~o** picada.
- **skrap~o** esgarrapada, *reg* enganxó.

- **streç~o, šir~o** esquinç.
- **ungo~o** unglada.

Z

zo zeta (nom de lletra) [pronun. /z/].

Zagrebo GEOG Zagreb.

Zairo GEOG [el] Zaire.

- **z~ano** zairès.

Zaragozo GEOG Saragossa.

zebro ZOOL zebra.

zefiro METEOR TÈXT zèfir.

zenito ASTR zenit *pf*.

zibelo ZOOL mart gibelí.

zigzago ziga-zaga, zig-zag.

- **~i intr** zigzaguejar.

zingibro BOT/ALIM gingebre.

zinko QUÍM zinc, zenc.

zipo cremallera (fermall).

zo¹ *pref* zoo-: *~ologo*, zoòleg; *~ologio*,
zoologia.

zo² zoo, [parc] zoològic.

zodiako ASTR/ASTROL zodíac.

zono cinyell, cinturó *pf* || zona (àrea, regió) ||

ANAT GEOM zona || GEOG/CLIMAT zona
[climàtica o terrestre] || PAT *v* *zoster*.

- **~i tr** cenyir || envoltar.
- **hor~o** CRON fus horari.
- **man~o** INDUM sostenidors.
- **sav~o** MAR salvavides, flotador, *pop*
pneumàtic.

zorgi *intr i tr* tenir cura (de) | ocupar-se (de)
| preocupar-se (de, per), inquietar-se
(per).

- **~anto** DR CIV tutor.
- **~ato** pupil.
- **mal~i tr** negligir, descurar.
- **pri~i tr** cuidar (malalts) || tenir cura
(de), curar.

zoster BOT *zostera* || PAT zòster.

zuluo ETNOL zulu.

zumi *intr* bronzir (els insectes) || ratejar (un
motor) || brogir, fer remor || cantussejar
(amb la boca quasi closa).

Zuriko GEOG Zuric.